

Latvijas Republikas

VALSTS DAUDZGADU KONTROLES PLĀNS

pārtikas aprites, veterinārajā un
augu veselības valsts uzraudzībā

2023 - 2027

Zemkopības ministrija

- ▶ Pārtikas un veterinārais dienests
- ▶ Valsts augu aizsardzības dienests

Ievads

Latvijas Republikas “Valsts daudzgadu kontroles plāns pārtikas aprites, veterinārajā un augu veselības valsts uzraudzībā” (DKP) ir stratēģisks dokuments, kurā noteikti Pārtikas un veterinārajam dienestam deleģēto valsts funkciju – pārtikas aprites un veterinārās valsts uzraudzības un kontroles izpildes pasākumi un Valsts augu aizsardzības dienestam deleģētās valsts funkcijas – kontrole un uzraudzība augu, augu produktu un stādāmo materiālu aprites un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas jomā – izpildes pasākumi laika posmā no 2023. līdz 2027. gadam.

DKP ir veidots pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta Regulu (EK) 2017/625 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un labturības noteikumiem un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/2031 (2016. gada 26. oktobris) par aizsardzības pasākumiem pret augiem kaitīgajiem organismiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 652/2014 un (ES) Nr. 1143/2014 un atceļ Padomes Direktīvas 69/464/EEK, 74/647/EEK, 93/85/EEK, 98/57/EK, 2000/29/EK, 2006/91/EK un 2007/33/EK.

Daudzgadu kontroles plānā noteikti uzraudzību virzieni, mērķi un uzdevumi, t.sk., sabiedrības veselības aizsardzība un veicināšana, dzīvnieku veselības un labturības uzraudzība kā arī valsts aizsardzība no augiem un augu produktiem kaitīgo organismu ievēšanas un izplatīšanās, tāpat noteikti mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei nepieciešamie kontroles pasākumi laika posmā no 2023. līdz 2027. gadam.

Daudzgadu kontroles plāns atbilst Pārtikas un veterinārā dienesta un Valsts augu aizsardzības dienesta darbības stratēģijām – vidējā termiņa plānošanas dokumentiem, kuros iestāžu darbība detalizēti iztirzāta septiņu gadu attīstībā, lai pārtikas aprites, veterinārā un augu veselības valsts uzraudzība tiktu nodrošināta augstā kvalitātē, ar plānotajiem darbības rādītājiem, un tiktu pakārtota valsts sociāli-ekonomiskās attīstības interesēm.

Daudz gadu kontroles plāna izstrādātāji

Pārtikas un veterinārais dienests

Māris Balodis	Ģenerāldirektors
Kristīne Lambergā	Veterinārās uzraudzības departamenta direktore
Ernests Zavadskis	Pārtikas uzraudzības departamenta direktors
Arnis Šņepsts	Resursu vadības departamenta direktors
Iveta Šice-Trēde	Robežkontroles departamenta direktore
Ērika Pauliņa	Starptautiskās tirdzniecības daļas vadītāja
Artis Meldēris	Informācijas analīzes un ātrās reaģēšanas daļas vadītājs
Ilze Meistere	Sabiedrisko attiecību daļas vadītāja
Zanda Turka	Ārējo attiecību un starptautisko projektu daļas vadītāja

Valsts augu aizsardzības dienests

Kristīne Lomakina	Direktore
Modris Frikmanis	Stratēģijas un metodoloģijas departamenta direktors
Gunita Šķupele	Augu karantīnas departamenta direktore

Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR"

Olga Valciņa	Direktore
Irina Troņinkova - Rozentāle	Kvalitātes nodaļas vadītāja

Latvijas nacionālais kontaktpunkts

Informācijas pieprasījumi un komentāri par Latvijas Republikas Daudz gadu kontroles plānu pārtikas aprites, veterinārajā un augu veselības valsts uzraudzībā (2023 – 2027) iesniedzami:

Zanda Turka

Ārējo attiecību un starptautisko projektu daļas vadītāja

Adrese: Rīga, Peldu iela 30, LV-1050

Tālrunis: +371 67095269

E-pasts: Zanda.Turka@pvd.gov.lv

Saturs

Ievads.....	2
Latvijas nacionālais kontaktpunkts.....	3
I daļa	
Oficiālās kontroles kompetentās iestādes.....	11
1. Pārtikas un veterinārais dienests.....	11
1.1. Pilnvarojums, uzdevumi un kompetences.....	11
1.2. Stratēģiskie mērķi un prioritātes.....	15
1.3. Rezultatīvie rādītāji.....	16
1.3.1. Pārtikas aprites valsts uzraudzība.....	16
1.3.2. Veterinārā valsts uzraudzība.....	17
1.3.3. Veterinārā, fitosanitārā, pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma uzraudzība valsts robežas kontroles punktos.....	22
1.3.4. Pārtikas krāpniecības un ēnu ekonomikas atklāšana PVD uzraudzības jomās.....	23
1.3.5. Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu eksporta uzraudzība.....	24
1.4. Valsts uzraudzības un kontroles struktūra, un vadība.....	24
1.5. Pārtikas aprites valsts uzraudzības darbības.....	25
1.5.1. Pārtikas aprites valsts uzraudzības kontroles metodes, aizliegumi, un sankcijas.....	25
1.5.2. Pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu pārbaūžu periodiskums, riska novērtēšana.....	29
1.5.3. Riska analīzes pamatprocenti, to darbība.....	29
1.5.4. Uzraudzības dokumentācija un informācijas aprīte.....	30
1.5.5. Pārtikas laboratoriskā kontrole.....	32
1.5.6. ES ātrās brīdināšanas sistēma pārtikai un barībai (RASFF).....	32
1.5.7. Valsts daudzgadu kontroles plāns par piesārņojumu par kārtējo gadu.....	34
1.5.8. Ārkārtas situācijas plāni un savstarpējā palīdzība.....	34
1.5.9. Sadarbība starp dažādu kompetento iestāžu dienestiem un citām institūcijām.....	34
1.5.10. Krāpšanas un maldinošās darbības atklāšana.....	35
1.6. Administratīvā kapacitāte un resursi.....	37
1.6.1. Personāla resursi un apmācību sistēma.....	37
1.6.2. Finanšu resursi.....	41
1.6.3. Materiālie resursi.....	42
1.6.4. Informācijas sistēmas un resursi.....	43
1.6.5. Revīzijas kārtība.....	45
1.7. References laboratorijas nozīmēšana.....	46
1.8. Komunikācija ar sabiedrību.....	46
2. Valsts augu aizsardzības dienests.....	47
2.1. Pilnvarojums, funkcijas un kompetence.....	47
2.2. Stratēģiskie mērķi un prioritātes.....	48
2.3. Rezultatīvie rādītāji.....	49
2.4. Valsts uzraudzības un kontroles struktūra un līmeņi, oficiālo kontroļu organizēšana un vadība.....	49
2.5. Administratīvā kapacitāte un resursi.....	51
2.5.1. Personāla resursi un apmācību sistēma.....	51
2.5.2. Finanšu resursi.....	53
2.5.3. Materiālie resursi.....	55
2.5.4. Informācijas sistēmas un resursi.....	55
2.6. Revīzijas kārtība.....	57

2.7. References laboratorijas noteikšana.....	57
2.8. Ārkārtas situācijas plāni un savstarpējā palīdzība.....	58
2.9. Sadarbība starp dažādiem kompetento iestāžu dienestiem un citām institūcijām.....	58
2.10. Krāpšanas un maldinošas darbības atklāšana.....	58

II DAĻA

Oficiālās kontroles jomas.....	59
--------------------------------	----

3. Pārtika un pārtikas nekaitīgums, integritāte un veselīgums jebkurā pārtikas ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā, tostarp noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt taisnīgu tirdzniecības praksi un aizsargāt patērētāju intereses un informāciju, un noteikumi, ar ko reglamentē saskarei ar pārtikas produktiem paredzētu materiālu un izstrādājumu ražošanu un izmantošanu.....	59
3.1. Dzīvnieku izcelsmes pārtikas primārās ražošanas objektu valsts uzraudzība.....	59
3.1.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	59
3.1.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	60
3.1.3. Dzīvnieku izcelsmes pārtikas primārās ražošanas objektu uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	61
3.2. Gaļas ieguves un produktu ražošanas nozares uzņēmumu valsts uzraudzība.....	62
3.2.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	62
3.2.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	63
3.2.3. Gaļas ieguves un gaļas produktu ražošanas nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	64
3.3. Piena savākšanas un piena pārstrādes nozares uzņēmumu valsts uzraudzība.....	65
3.3.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	65
3.3.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	66
3.3.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai.....	66
3.4. Olu savākšanas, šķirošanas, iepakojšanas un olu produktu ražošanas nozares uzņēmumu valsts uzraudzība.....	66
3.4.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	66
3.4.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	67
3.4.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai.....	68
3.5. Zvejas produktu apstrādes nozares uzņēmumu valsts uzraudzība.....	68
3.5.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	68
3.5.2. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai.....	69
3.6. Augu izcelsmes un jaukto produktu ražošanas uzņēmumu valsts uzraudzība.....	70
3.6.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	70
3.6.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	70
3.6.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	72
3.7. Dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas uzņēmumu nozares valsts uzraudzība.....	73
3.7.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	73
3.7.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	74
3.7.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	74
3.8. Medus un biškopības ražošanas uzņēmumu nozares valsts uzraudzība.....	74
3.8.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	74
3.8.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	75
3.8.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	75
3.9. Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes kontrole.....	76
3.9.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	76
3.9.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	77
3.9.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	77

3.10. Materiāli un izstrādājumi, kas nonāk saskarē ar pārtiku (MSP).....	78
3.10.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	78
3.10.2. Nozares valsts uzraudzība un kontrole.....	79
3.10.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	80
3.11. Pārtikas izplatīšanas (tirdzniecības, noliktavu un sabiedriskās ēdināšanas) nozares valsts uzraudzība.....	80
3.11.1. Valsts uzraudzība pamatdarbības un uzdevumi.....	80
3.11.2. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	82
3.11.3. Valsts uzraudzība un kontrole.....	83
3.11.4. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	84
4. Apzināta ĢMO izplatīšana vidē, pārtikas un barības ražošanas nolūkā.....	85
4.1. Pilnvarojums.....	85
4.2. Uzraudzības mērķi un uzdevumi.....	85
4.3. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai.....	85
5. Dzīvnieku barība un dzīvnieku barības nekaitīgums jebkurā dzīvnieku barības ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā, un dzīvnieku barības ražošana, tostarp noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt taisnīgu tirdzniecības praksi un aizsargāt patērētāju veselību, intereses un informāciju.....	86
5.1. Uzraudzības organizācija un struktūra.....	86
5.2. Mērķi un uzdevumi.....	87
5.3. Uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	87
5.4. Uzraudzība un kontrole, kontroles metodes.....	88
5.5. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	90
6. Dzīvnieku veselības prasības.....	90
6.1. Uzraudzības organizācija un struktūra.....	90
6.2. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai.....	92
6.3. Lauksaimniecības dzīvnieku skaits un situācijas raksturojums nozarē.....	92
6.4. Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības un kontroles metodes.....	93
6.5. Plāni neparedzētām situācijām un savstarpējā palīdzība.....	94
6.6. Sadarbība ar citām institūcijām.....	96
7. Tādu risku cilvēka un dzīvnieku veselībai novēršana un mazināšana, kurus rada dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti un atvasinātie produkti.....	96
7.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	96
7.2. Uzraudzības mērķi un uzdevumi.....	100
7.3. Valsts uzraudzība un kontrole.....	100
7.4. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	101
8. Dzīvnieku labturības uzraudzība.....	102
8.1. Uzraudzības organizācija un struktūra.....	102
8.2. Mērķi un uzdevumi.....	102
8.3. Uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	103
8.4. Uzraudzība un kontrole, kontroles metodes.....	105
8.5. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	106
9. Aizsardzības pasākumi pret augiem kaitīgiem organismiem.....	107

9.1. Uzraudzības organizācija un struktūra, pilnvarojums un kompetences jomas.....	107
9.2. Uzraudzības mērķis un uzdevumi.....	108
9.3. Uzņēmumu spektrs un skaits, situācijas raksturojums.....	108
10. Prasības augu aizsardzības līdzekļu laišanai tirgū un izmantošanai, un pesticīdu ilgtspējīgai izmantošanai, izņemot pesticīdu lietošanas iekārtas.....	109
10.1. Pilnvarojums un uzraudzības organizācija.....	109
10.2. Vispārīga informācija par augu aizsardzības līdzekļiem un kultūraugu sējumu platībām.....	109
10.3. Uzraudzības pasākumi uzdevumu īstenošanai.....	110
10.3.1. Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšana un tās uzraudzība.....	110
10.3.2. Augu aizsardzības līdzekļu lietošana un tās uzraudzība.....	111
11. Bioloģiskā ražošana un bioloģisko produktu marķēšana.....	112
11.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits – situācijas raksturojums nozarē.....	112
11.2. Valsts uzraudzība un kontrole.....	113
11.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	114
12. Aizsargātu cilmes vietas nosaukumu, aizsargātu ģeogrāfiskā izcelsmes norāžu un garantēto tradicionālo īpatnību izmantošana un marķēšana.....	115
12.1. Nozares valsts uzraudzības uzdevumi.....	115
12.2. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē.....	115
12.3. Valsts uzraudzība un kontrole.....	116
12.4. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam.....	116
13. PVD darbības virziens - “Veterinārā, fitosanitārā, pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma robežkontrole”	117
13.1. Robežkontroles raksturojums.....	117
13.2. Robežkontroles organizācija un vadība.....	117
13.3. Mērķis, uzdevumi un funkcijas.....	121
13.4. Uzraudzība un kontrole, kontroles metodes.....	122
13.4.1. Dzīvnieki.....	123
13.4.2. Dzīvnieku izcelsmes produkti, reproduktīvie produkti, dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti, siens, salmi un kombinētie produkti.....	123
13.4.3. Augi, augu produkti un citi objekti.....	124
13.4.4. Koksnes iepakojamais materiāls.....	126
13.4.5. Augu aizsardzības līdzekļi.....	126
13.4.6. Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtika un barība.....	126
13.5. Valsts daudzgadu kontaminantu kontroles plāns par kārtējo gadu – ikgadēja monitoringa uzraudzības programma.....	128
13.6. Dzīvnieku un preču oficiālās kontroles robežkontroles punktos darbības rezultāti.....	129
13.6.1. Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, reproduktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, siena un salmu un barības sūtījumu robežkontrolē.....	129
13.6.2. Augu, augu produktu un citu objektu robežkontrolē.....	129
13.6.3. Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtika un barības robežkontrolē.....	129
13.7. Sadarbība, darbības koordinācija un palīdzība.....	130
13.8. Svarīgākie uzdevumi dzīvnieku preču oficiālo kontroļu robežkontroles punktos īstenošanai.....	131
13.8.1. Vispārējā jomā.....	131
13.8.2. Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, reproduktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, siena un salmu, un barības kontrolē.....	131
13.8.3. Augu, augu produktu un citu objektu kontrolē.....	132
13.8.4. Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikas un barības kontrolē.....	132
13.9. Ārkārtas situācijas plāni un savstarpējā palīdzība.....	132

14. PVD darbības virziens – “Dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu un dzīvnieku barības eksporta uzraudzība, jaunu eksporta tirgus iespēju atvēršana, esošo uzturēšana “	133
14.1. Mērķi un uzdevumi.....	133
14.2. Situācijas raksturojums.....	134
14.3. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai.....	134
14.4. Sadarbība ar citām institūcijām.....	135
14.5. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. - 2027. gadam.....	135
III DAĻA	
References laboratorijas.....	135
15. Nacionālās references laboratorija – pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts “BIOR”.....	135
15.1. Pilnvarojums un akreditācija.....	135
15.2. Personāla resursi un apmācību sistēma.....	142
15.3. Valsts uzraudzības programmu laboratorisko izmeklējumu izpilde.....	143
15.4. Laboratoriskās kontroles sistēma.....	144
15.4.1. Metodes.....	144
15.4.2. Prasmes pārbaudes.....	145
15.5. Darbības un prioritāro pasākumu plāns 2023. – 2027. gadam.....	146
16. Nacionālā references fitosanitārā laboratorija.....	146
16.1. Pilnvarojums un kompetences sfēra.....	146
16.2. Personāla resursi un apmācības sistēma.....	146
16.3. Valsts uzraudzības programmu laboratorisko izmeklējumu izpilde.....	147
16.4. Laboratoriskās kontroles sistēma.....	147
16.4.1. Metodes.....	147
16.4.2. Prasmes pārbaudes.....	148
16.5. Darbību un prioritāro pasākumu plāns 2023. – 2027. gadam.....	148

Tekstā lietotie saīsinājumi

- AAL - Augu aizsardzības līdzekļi
 ACC - Administratīvās palīdzības sistēma
 AĢIN - Aizsargātās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes
 ĀCM - Āfrikas cūku mēris
 ADzB - Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļa
 BIOR - Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR"
 BTSF - Labāka apmācība drošākai pārtikai (*Better Training For Safer Food*)
 COI - Pārbaudes sertifikāts bioloģiskās ražošanas produktu importam Eiropas Savienībā (*Certificate of Inspection for import of products from organic production in the European Union*)
 CP - Pārtikas un veterinārā dienesta centrālā pārvalde
 CVO - Valsts galvenais pārtikas un veterinārais inspektors (*Chief Veterinary Officer*)
 DKP - Daudzgadņu kontroles plāns
 DzIPRUD - Dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas uzraudzības daļa
 DVS - Dokumentu vadības sistēma
 DG SANTE - Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas drošības ģenerāldirektorāts (*Directorate-General for Health and Food Safety*)
 EK - Eiropas Komisija
 EMA - Eiropas Zāļu aģentūra (*European Medicines Agency*)
 EPPO - Eiropas Prokuratūra (*The European Public Prosecutor's Office*)
 ES - Eiropas Savienība
 EURL - Eiropas Savienības references laboratorija
 GMP - Labas ražošanas prakse (*Good Manufacturing Practice*)
 ĢM - Ģenētiski modificēts
 ĢMO - Ģenētiski modificēti organismi
 HACCP - Riska analīze un kritiskie kontroles punkti (*Hazard Analysis & Critical Control Points*)
 HFAA - Eiropas Komisijas Veselības un pārtikas audita un analīzes direktorāts (*Health and Food Audits and Analysis*)
 IAĀRD - Informācijas analīzes un ātrās reaģēšanas daļa
 IMSOC - Oficiālo kontroļu informācijas vadības sistēma (*Information Management System for Official Controls*)
 KCM - Klasiskais cūku mēris
 KI - Kontroles institūcija
 KieM - Koksnes iepakojamais materiāls
 KP - Kontroles punkti
 KUVIS - Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēma
 KVP - Krīzes vadības padome
 LAD - Lauku atbalsta dienests
 LATAK - Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs
 LDC - Lauksaimniecības datu centrs
 LIZ - Elektroniskā Lauksaimniecībā izmantojamās zemes pārvaldības sistēma
 LR - Latvijas Republika
 LV - Latvija
 MK - Ministru kabinets
 MP - Muitas pārvalde
 NFL - Nacionālā fitosanitārā laboratorija
 OECD - Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*The organization for Economic Cooperation and Development*)

OFIS - Bioloģiskās lauksaimniecības informācijas sistēma (*Organic Farming Information System*)
OKR - Oficiālās kontroles regula
PPK - Pārraudzības procedūras kautuvēs
PUD - Pārtikas uzraudzības departaments
PVD - Pārtikas un veterinārais dienests
RASFF - Ātrās brīdināšanas sistēma pārtikas un dzīvnieku barības jomā (*Rapid Alert System for Food and Feed*)
RD - Robežkontroles departaments
RKP - Robežkontroles punkti
RKP/MN - Robežkontroles punkts/muitas noliktava
RVS - Rēķinu vadības sistēma
SDP - Standarta darba procedūras
SEG - Siltumnīcefekta gāzu emisijas
SPKC - Slimību profilakses un kontroles centrs
SPS - Sanitārie un fitosanitārie pasākumi (*Sanitary and phytosanitary measures*)
SST - Starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas
TSE - Transmisīvā sūklveida encefalopātija
TSV - Teritoriālās struktūrvienības
TRACES - Tirdzniecības kontroles un ekspertu sistēma (*Trade Control and Expert System*)
VAAD - Valsts augu aizsardzības dienests
VAAD AKD - Valsts augu aizsardzības dienesta Augu karantīnas departaments
VAAD IKT - Valsts augu aizsardzības dienesta Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
VDKP - Valsts daudzgadu kontroles plāns
VGPVI - Valsts galvenais pārtikas un veterinārais inspektors
VID - Valsts ieņēmumu dienests
VOUD - Veterināro objektu uzraudzības daļa
VSID - Vienotais sanitārās ieviešanas dokuments
VSID-D - Vienotais veterinārais ieviešanas dokuments
VSID-DZ - Vienotais veterinārais ieviešanas dokuments dzīvniekiem
VSID-P - Vienotais sanitārās ieviešanas dokuments produktiem
VSID-PP - Vienotais sanitārās ieviešanas dokuments augu izcelsmes produktiem
VUD - Veterinārās uzraudzības departaments
WHO (OIE) - Pasaules dzīvnieku veselības organizācija (*The World Organisation for Animal Health*)
ZM - Zemkopības ministrija

I daļa

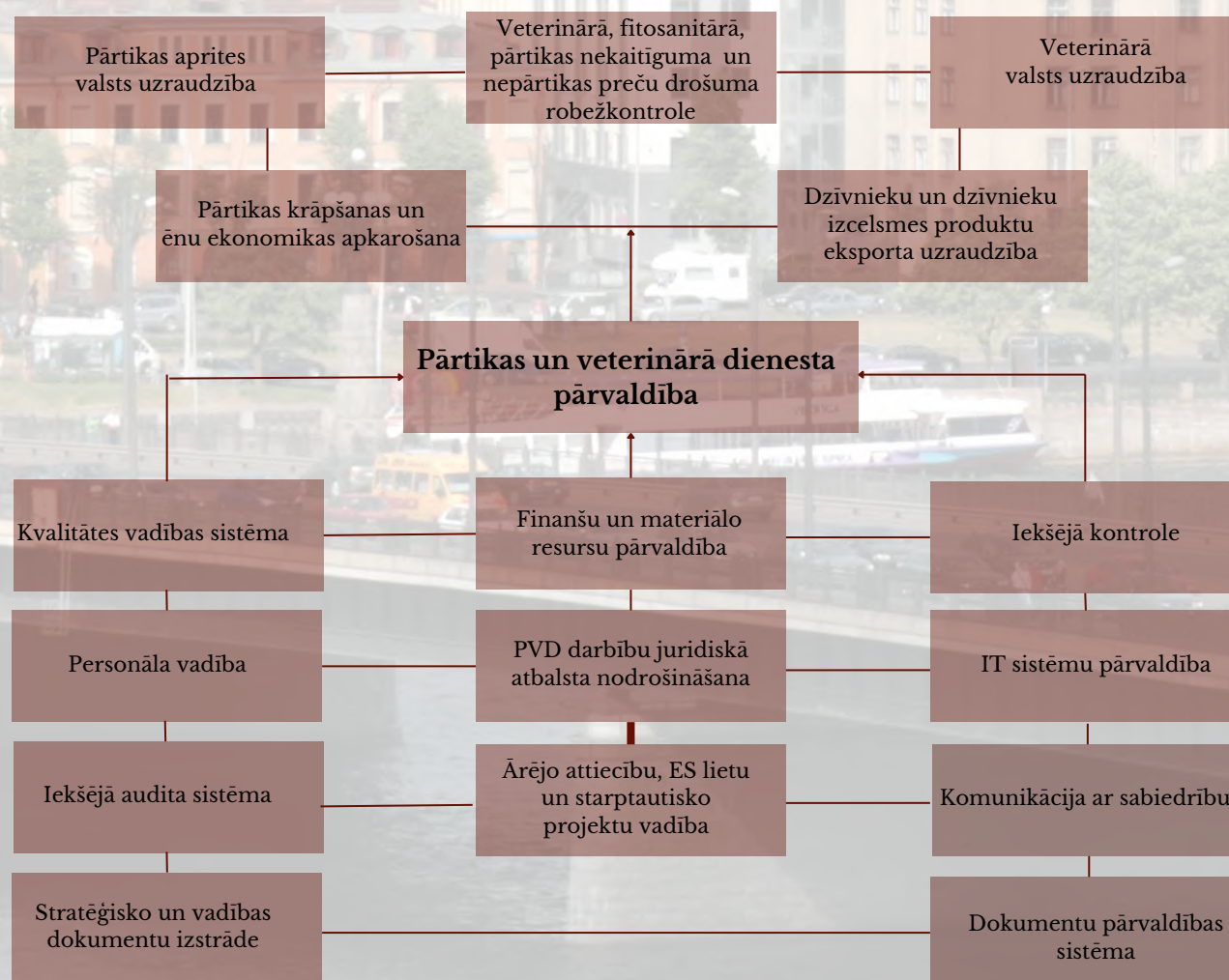
Oficiālās kontroles kompetentās iestādes

1. Pārtikas un veterinārais dienests

1.1. Pilnvarojums, uzdevumi un kompetences

Pārtikas un veterinārais dienests (PVD) ir Zemkopības ministrijas pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas organizē un veic normatīvajos aktos noteiktās valsts uzraudzības un kontroles funkcijas saskaņā ar normatīvajiem aktiem. PVD juridisko statusu nosaka Ministru kabineta 2005. gada 22. februāra noteikumi Nr. 142 „Pārtikas un veterinārā dienesta nolikums”.

PVD tam deleģēto valsts uzraudzību veic piecos savstarpēji saistītos un koordinētos darbības virzienos. Darbības virzienu īstenošanu palīdz nodrošināt atbalstošās pārvaldības struktūras.

Lai nodrošinātu augstu pārtikas drošības un kvalitātes, ka arī dzīvnieku veselības līmeni, Latvijā saskaņā ar Eiropas Savienības (ES) pamatnostādņēm tiek piemērots vienots tiesiskais regulējums, īstenojot pieeju „no lauka līdz galdam”, ievērojot ne tikai pārtikas drošības un kvalitātes jautājumus, bet arī dzīvnieku veselības un labturības prasības, tādējādi apvienojot prasības par sabiedrības veselību ar rūpēm par dzīvnieku veselību un labklājību, kas tieši ietekmē vispārējo sabiedrības veselības stāvokli, it īpaši pārtikas drošības un kvalitātes līmeni. Nacionālie normatīvie akti, kas nosaka PVD funkcijas, pienākumus un tiesības, atrodas **ŠEIT**.

Pamatdarbību reglamentējošie likumi uz VDKP sagatavošanas brīdi ir:

- **Pārtikas aprites uzraudzības likums**

Šī likuma mērķis ir nodrošināt kvalitatīvas un cilvēka veselībai, dzīvībai un videi nekaitīgas pārtikas apriti, novēršot risku, veicinot tirdzniecību un aizsargājot patērētāju intereses. Tas nosaka nacionālās kompetences jautājumus attiecībā uz visu veidu pārtikas apriti un jebkuru tajā iesaistīto pārtikas uzņēmumu un fizisko personu. Šis likums nosaka, ka pārtikas aprites valsts uzraudzību un kontroli veic Zemkopības ministrijas pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde — Pārtikas un veterinārais dienests, un definē PVD funkcijas.

- **Veterinārmedicīnas likums**

Likums regulē dzīvnieku infekcijas slimību profilaksi un apkarošanu, veterinārmedicīnisko praksi, dzīvnieku izcelsmes produktu apriti, dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu importa, tranzīta kontroli un noteikt valsts un pašvaldību institūciju, kā arī personu tiesības un pienākumus šajā jomā. Likums nosaka, ka šā likuma prasību ievērošanu uzrauga un kontrolē Pārtikas un veterinārais dienests.

- **Preču un pakalpojumu drošuma likums**

Likuma mērķis ir panākt drošu, cilvēka dzīvībai, veselībai un personas mantai, kā arī videi nekaitīgu preču ražošanu, laišanu apgrozībā un pakalpojumu sniegšanu.

- **Farmācijas likums**

Likums reglamentē fizisko un juridisko personu darbību farmācijas jomā, kā arī nodrošina kvalitatīvu, medicīniski piemērotu un atbilstošu profilaktisku, dziedinošu un diagnostisku līmeņa zāļu ražošanu un izplatīšanu. Likums nosaka, ka PVD veic veterināro zāļu novērtēšanu un reģistrāciju, uzrauga un kontrolē veterināro zāļu ražošanu un izplatīšanu, kā arī veterināro un cilvēkiem paredzēto zāļu lietošanu dzīvniekiem.

- **Dzīvnieku aizsardzības likums**

Likums nosaka personas tiesības un pienākumus dzīvnieku aizsardzības un labturības jomā. Šā likuma prasību ievērošanu uzrauga un kontrolē PVD attiecībā uz nebrīvē audzētu dzīvnieku aizsardzību un labturību un izmēģinājumu dzīvnieku aizsardzību, kā arī uz dzīvnieku importa, eksporta un tranzītpārvadājumu kontroli normatīvajos aktos noteiktajos valsts robežkontroles punktos atbilstoši savai kompetencei, bet attiecībā uz mājas (istabas) dzīvnieku labturību — tikai valsts veterinārās uzraudzības objektos un gadījumos, kad ir aizdomas vai sūdzības par normatīvo aktu pārkāpumiem.

- **Ģenētiski modificēto organismu aprites likums**

Likuma mērķis ir panākt augstu drošuma līmeni visos ģenētiski modificēto organismu aprites posmos, lai novērstu negatīvo ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību vai vidi, saglabātu bioloģisko daudzveidību, veicinātu ilgtspējīgas lauksaimniecības un biotehnoloģijas attīstību, arī ģenētiski modificēto kultūraugu pastāvēšanu līdztekus bioloģiskajai un konvencionālajai lauksaimniecībai. Pārtikas un veterinārais dienests nodrošina ģenētiski modificētās pārtikas un dzīvnieku barības (izņemot sēklas) aprites uzraudzību un kontroli.

- **Dzīvnieku barības aprites likums**

Likuma mērķis ir nodrošināt kvalitatīvas, cilvēku un dzīvnieku veselībai, dzīvībai un videi nekaitīgas dzīvnieku barības (turpmāk — barības) apriti.

- **Ķīmisko vielu likums**

Šī likuma mērķis ir nepieļaut, aizkavēt vai mazināt tā kaitējuma iespējamību, ko ķīmiskās vielas un maisījumi tiem piemītošo īpašību dēļ var nodarīt videi, cilvēku veselībai un īpašumam.

Pārtikas un veterinārais dienests kontrolē biocīdus un apstrādātus izstrādājumus pārtikas aprites un veterinārajā jomā atbilstoši regulai 528/2012 normatīvajos aktos noteiktajos uzraudzības objektos.

- **Likums “Par narkotisko un psihotropo vielu un zāļu likumīgās aprites kārtību”**

Šī likuma mērķis ir noteikt narkotisko un psihotropo vielu un zāļu aprites kārtību un novērst šo vielu un zāļu nokļūšanu nelegālajā aprītē, kā arī noteikt atbildību par šā likuma pārkāpumiem. PVD uzrauga un kontrolē veterinārmedicīniskās aprūpes iestādes un personas, kuras sniedz veterinārmedicīniskos pakalpojumus, kā arī veic darbības ar attiecīgām vielām un zālēm.

- **Reklāmas likums**

Šī likuma mērķis ir reglamentēt reklāmas izgatavošanu un izplatīšanu, kā arī noteikt reklāmas izgatavošanā un izplatīšanā iesaistīto personu tiesības, pienākumus un atbildību; aizsargāt personu, kā arī kopumā visas sabiedrības intereses reklāmas jomā; aizsargāt personas, kas nodarbojas ar saimniecisko vai profesionālo darbību, no maldinošas reklāmas un normatīvajiem aktiem neatbilstošas salīdzinošas reklāmas un to radītajām sekām, kā arī noteikt nosacījumus, kurus ievērojot salīdzinošā reklāma ir atļauta; veicināt godīgu konkurenci. Pārtikas un veterinārais dienests šā likuma ievērošanu savas kompetences ietvaros uzrauga veterinārmedicīnisko un veterinārfarmaceutisko pakalpojumu sniedzējiem paredzētās veterināro zāļu reklāmas jomā.

- **Dzīvnieku audzēšanas un ciltsdarba likums**

Likuma mērķis ir nodrošināt ciltsdarba un dzīvnieku audzēšanas attīstību valstī. Šā likuma un normatīvo aktu par dzīvnieku audzēšanu un ciltsdarbu ievērošanu uzrauga un kontrolē Pārtikas un veterinārais dienests.

- **Pārtikas un veterinārā dienesta nolikums (Ministru kabineta 2005.gada 22.februāra noteikumi Nr. 142)**

Nolikums konkretizē likumos noteiktās PVD funkcijas, uzdevumus, atbildību un kompetences sadalījumu. PVD darbības virsmērķis, kas noteikts PVD nolikumā, ir “atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei nodrošināt patērētājiem nekaitīgas un drošas pārtikas, dzīvnieku barības, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu (kas nav derīgi cilvēku patēriņam) un veterināro zāļu kvalificētu un efektīvu valsts uzraudzību un apriti, kā arī dzīvnieku veselības un labturības, ciltsdarba, nepārtikas preču drošuma un fitosanitāro robežkontroles prasību ievērošanu.”

- Sankcijas par normatīvo aktu prasību neievērošanu noteiktas **Administratīvās atbildības likumā**.
- Savukārt attiecības starp privātpersonu un valsts iestādi reglamentē **Administratīvā procesa likums**.

Lai nodrošinātu funkciju izpildi, PVD veic šādus pamatzdevumus:

- veic pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu, to procesu un produktu kontroli;
- organizē un veic valsts veterinārās uzraudzības objektu kontroli;
- organizē un veic ciltsdarbā iesaistīto personu, komersantu un organizāciju darbības kontroli;
- organizē un veic pārtikas (tai skaitā materiālu un izstrādājumu, kas paredzēti saskarei ar pārtiku) un dzīvnieku barības uzņēmumu un valsts veterinārajai uzraudzībai un kontrolei pakļauto objektu un personu reģistrāciju un atzīšanu;
- izveido, aktualizē un uztur uzraudzībā esošo objektu un produktu reģistrus un datubāzes;
- organizē un koordinē dzīvnieku infekcijas slimību profilakses un apkarošanas pasākumus;
- organizē un veic veterināro zāļu reģistrāciju un kvalitātes kontroli, kā arī veic, apkopo un analizē informāciju veterināro zāļu aprites jomā;
- organizē un veic uztura normu kontroli noteiktām patērētāju grupām;
- reģistrē uztura bagātinātājus un diētisko pārtiku;
- izsniedz atļaujas dabīgā minerālūdens izplatīšanai;
- veic valsts uzraudzības un kontroles darbības valsts robežas kontroles punktos, kā arī brīvajās zonās, brīvajās noliktavās un muitas noliktavās veterinārajai kontrolei pakļauto dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes preču ievēšanai, izvešanai un pārvadāšanai tranzītā. Valsts robežas kontroles kontrolē fitosanitārajai kontrolei pakļauto preču, pārtikas produktu, tādas dzīvnieku barības, kura nav dzīvnieku izcelsmes, un nepārtikas preču ievēšanu;
- izvērtē iesniegumus produktu reģistrācijai lauksaimniecības un pārtikas produktu aizsargātu ģeogrāfisko cilmes vietas nosaukumu un garantēto tradicionālo īpatnību reģistros;
- veic to kontroles institūciju atzīšanu un uzraudzību, kuras darbojas bioloģiskās lauksaimniecības jomā;
- īsteno pārtikas kvalitātes sistēmu kontroles un uzraudzības pasākumus, tostarp sertificē pārtikas kvalitātes shēmas produktus;
- veic biocīdu un apstrādātu izstrādājumu kontroli pārtikas aprites un veterinārajā jomā;
- īstenojot valsts uzraudzību un kontroli, ņem paraugus un nosūta tos laboratorisko un diagnostisko izmeklējumu veikšanai;
- sagatavo un iesniedz Zemkopības ministrijā priekšlikumus par veicamajiem pasākumiem dienesta kompetencē esošajās jomās;

- informē sabiedrību par dienesta darbību un sniedz konsultācijas fiziskajām un juridiskajām personām;
- sniedz Lauku atbalsts dienestam informāciju, kas nepieciešama valsts un Eiropas Savienības atbalsta administrēšanai;
- organizē un veic pasākumus kopīgā tirgus organizācijas pasākumu administrēšanas jomā, ievieš administratīvo un tehniskās vadības sistēmu, lai ņemtu paraugus un nosūtītu tos laboratorijām Eiropas Savienības kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu piemērošanā noteikto produktu pārbaūžu veikšanai;
- ārējos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos izdod administratīvos aktus;
- sniedz normatīvajos aktos noteiktos maksas pakalpojumus
- veic ģenētiski modificētas pārtikas un dzīvnieku barības (izņemot sēklas) uzraudzību un kontroli;
- piedalās normatīvo aktu projektu izstrādē un atzinumu sniegšanā par citu institūciju sagatavotajiem dienesta kompetencē esošajiem normatīvo aktu projektiem;
- piedalās Eiropas Komisijas un Eiropas Savienības darba grupu un komiteju sanāksmēs dienesta kompetences jautājumos.

Pārtikas un veterinārais dienests atbilstoši savai kompetencei ir tiesīgs:

- sagatavot un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā iesniegt priekšlikumus par dienesta uzdevumu veikšanai nepieciešamo finansējumu no valsts budžeta;
- pieprasīt un bez maksas saņemt no valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī — ārējos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos — no privātpersonām dienesta uzdevumu izpildei nepieciešamo informāciju un dokumentus;
- iesaistīt ministriju un citu institūciju pārstāvjus nekaitīgas un drošas pārtikas (tai skaitā materiālu un izstrādājumu, kas paredzēti saskarei ar pārtiku) aprites, kā arī dzīvnieku veselības un labturības jautājumu risināšanā;
- sadarboties ar citu valstu iestādēm, starpvalstu vai starptautiskajām organizācijām, tostarp slēgt starptautiskās sadarbības līgumus;
- īstenot citas normatīvajos aktos noteiktās tiesības.

1.2. Stratēģiskie mērķi un prioritātes

PVD stratēģiskie mērķi atbilstoši darbības virzieniem noteikti “Pārtikas un veterinārā dienesta darbības stratēģijā 2021. – 2027.”

Darbības virziens	Stratēģiskais mērķis
<ul style="list-style-type: none"> • Pārtikas aprites valsts uzraudzība. 	<ul style="list-style-type: none"> • Patērētāju veselībai nekaitīga un kvalitatīva pārtika.
<ul style="list-style-type: none"> • Veterinārā valsts uzraudzība. 	<ul style="list-style-type: none"> • Veikt visaptverošu uzraudzību un kontroli dzīvnieku veselības, labturības, dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu primārās ražošanas, dzīvnieku barības aprites, blakusproduktu un veterināro zāļu aprites uzraudzības jomās, lai nodrošinātu patērētājiem nekaitīgu pārtikas produktu un to izejvielu primāro ražošanu, ganāmpulku

labturību, kā arī tirdzniecības, t.sk. eksporta aktivitātēm labvēlīgu dzīvnieku veselības statusu. Darbības virziens ietver arī veterināro zāļu novērtēšanas un reģistrācijas, un veterinārfarmaceutiskās darbības uzraudzību, kuras mērķis ir veicināt kvalitatīvu, dzīvnieku sugai un slimībai atbilstošu, farmakoloģiskās iedarbības ziņā efektīvu, cilvēku un dzīvnieku veselībai nekaitīgu veterināro zāļu pieejamību un apriti, kā arī veicinātu antimikrobiālo līdzekļu atbildīgu un piesardzīgu lietošanu.

- Veterinārā, fitosanitārā, pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma uzraudzība valsts robežas kontroles punktos.

- Veikt kravu kontroli uz valsts robežas, nodrošinot augstu pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma, kvalitātes, patērētāju, dzīvnieku, augu veselības aizsardzības līmeni, nepieļaujot patērētāju veselībai un dzīvībai, kā arī apkārtējai videi bīstamas produkcijas un dažādu slimību ierosinātāju iekļūšanu Latvijā un pārējās ES dalībvalstīs, kas ir būtisks priekšnoteikums, lai valsts varētu iesaistīties un konkurēt starptautiskajā tirgū.

- Pārtikas krāpniecības un ēnu ekonomikas atklāšana PVD uzraudzības jomās.

- Samazināt ēnu ekonomikas īpatsvaru pārtikas un dzīvnieku barības aprītē, kā arī importā un eksportā.

- Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu eksporta uzraudzība.

- Nodrošināt ES importētājvalstu prasībām un starptautiskajiem standartiem atbilstošu eksportam paredzētu dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu eksporta kravu kontroli un sertifikāciju, tādējādi atbalsot eksportu un veicinot ilglaicīgas tirdzniecības attiecības.

1.3. Rezultatīvie rādītāji

PVD darbības rezultatīvie rādītāji noteikti “Pārtikas un veterinārā dienesta darbības stratēģijā 2021. – 2027.”

1.3.1. Pārtikas aprites valsts uzraudzība

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Skaitliskā vērtība				
			2023	2024	2025	2026	2027
1.	Pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu uzraudzība un kontrole.	Uzņēmumu īpatsvars % no kopējā pārbaudīto uzņēmumu skaita, kuros ir konstatēti būtiski pārkāpumi, kas ietekmē pārtikas produktu kvalitāti un nekaitīgumu.	<1	<1	<1	<1	<1
2.	Nodrošināta laboratorisko kontroles programmu izpilde.	Izpildītas laboratoriskās kontroles programmas (skaits).	16	16	16	16	16

3.	Inspektora darba nepilnības, kuras tika konstatētas iepriekšējā virsuzraudzībā, ir novērstas.	Novērsto inspektoru darba nepilnību īpatsvars (%).	100	100	100	100	100
4.	Veikti uzņēmumu HACCP sistēmu auditi.	Izpildītas HACCP sistēmu auditu programmas (skaits).	20	20	20	20	20
5.	Pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu uzraudzība un kontrole.	Veiktas pārbaudes pārtikas uzņēmumos (skaits).	40 884*	40 884*	40 884*	40 884*	40 884*
6.	Produktu vērtēšana un reģistrācija (līdz 2022. gadam).	Izvērtēti un reģistrēti pārtikas produkti un veterinārās zāles: izvērtēti un reģistrēti pārtikas produkti (skaits).	-	-	-	-	-
7.	Pārtikas produktu izvērtēšana un reģistrācija (sākot no 2023. gada).	Pieņemtie lēmumi administratīvajās lietās pārtikas produktu izvērtēšanas un reģistrācijas jomā (skaits).	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200

* Rezultatīvais rādītājs var tikt sasniegts, ja tiks apstiprinātas prioritāro pasākumu ietvaros pieprasītās pārtikas inspektoru amata vietas.

Darbības virziens tiek finansēts šādu budžeta apakšprogrammu ietvaros:

- 20.01.00 “Pārtikas nekaitīguma un dzīvnieku veselības valsts uzraudzība un kontrole”;
- 70.06.00 “Izdevumi citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai”.

1.3.2. Veterinārā valsts uzraudzība

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Skaitliskā vērtība				
			2023	2024	2025	2026	2027
Pārbažu skaits veterinārās uzraudzības jomā							
1.	Veiktās pārbaudes valsts veterinārās uzraudzības objektos.	Īstenoto pārbažu skaits.	19 000	19 000	19 000	19 000	19 000
2.	Pārbaudēs konstatētas būtiskas neatbilstības.	Uzraudzības objektu īpatsvars no kopējā pārbaudīto uzņēmumu skaita, kuros ir konstatēti būtiski pārkāpumi, kas ietekmē dzīvnieku veselību un labturību (%).	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0

Dzīvnieku veselības jomā							
3.	Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības un apkarošanas programmu izpilde.	Īstenoto valsts uzraudzības un apkarošanas programmu skaits.	17	17	17	17	17
4.	Saglabāts/iegūts no dzīvnieku infekcijas slimībām brīvas valsts statuss (saskaņā ar EK un WOAH nosacījumiem) un novietnes statuss (saskaņā ar nacionālajiem nosacījumiem).	Infekcijas slimību skaits, no kurām valsts ir brīva.	11	11	11	11	11
5.	Vakcīnas devas lapsu un jēnotsuņu profilaktiskai vakcinācijai pret trakumsērgu.	Izmantotās vakcīnu devas (skaits miljonos).	1,16	1,16	1,16	1,16	1,16
6.	Vakcīnas devas mājputnu profilaktiskai vakcinācijai pret salmonelozi.	Izmantotās vakcīnu devas (skaits miljonos).	6,05	6,05	6,05	6,05	6,05
7.	Vakcīnas devas mežacūku vakcinācijai pret klasisko cūku mēri.	Izmantotās vakcīnu devas (skaits miljonos).	*	*	*	*	*
Lauksaimniecības dzīvnieku uzraudzības jomā							
8.	Ieviests pārbaužu plāns, nodrošinot vienotu uzraudzību lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs.	Izstrādāto un ieviesto pārbaužu plānu skaits.	1	1	1	1	1
9.	Ieviests pārbaužu plāns, nodrošinot vienotu dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu primārās ražošanas uzraudzību lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs.	Izstrādāto un ieviesto pārbaužu plānu skaits.	1	1	1	1	1
10.	Ieviests pārbaužu plāns, nodrošinot vienotu ciltsdarba uzraudzību lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs.	Izstrādāto un ieviesto pārbaužu plānu skaits.	1	1	1	1	1
11.	Ieviests pārbaužu plāns, nodrošinot vienotu dzīvnieku labturības uzraudzību lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs.	Izstrādāto un ieviesto pārbaužu plānu skaits.	1	1	1	1	1
12.	Normatīvo aktu prasībām biodrošības jomā atbilstoša dzīvnieku turēšana.	Cūku turēšanas novietņu pārbaužu īpatsvars saskaņā ar pārbaužu plānu (%).	100	100	100	100	100

13.	Novērsta neatbilstoša dzīvnieku izcelsmes primāro pārtikas produktu nonākšana pārtikas aprītē.	Piena kvalitātes uzraudzība pamatojoties uz ziņojumiem LDC piena kvalitātes datu bāzē. Neatbilstību gadījumos noteikti produkcijas realizācijas aizliegumi (%).	100	100	100	100	100
14.	Nodrošinātas LAD pieprasītās pārbaudes par lauksaimnieka atbilstību noteiktām pārvaldības prasībām un laba lauksaimniecības un vides stāvokļa (LLVS) nosacījumiem, lai saņemtu tiešos maksājumus.	Atbalsta pretendentu lauksaimniecības dzīvnieku novietņu pārbaudes saskaņā ar LAD veikto atlasī (%)	100	100	100	100	100
Dzīvnieku barības aprites jomā							
15.	Uz riska faktoru izvērtējuma balstīta: <ul style="list-style-type: none"> uzraudzības plāna ieviešana; barības marķējuma kontroles plāna ieviešana; barības aprītē iesaistīto uzņēmumu auditu plānu ieviešana. 	Izstrādāto un ieviesto barības aprites uzņēmumu uzraudzības un barības marķējuma kontroles plānu, kā arī audita plānu skaits.	3	3	3	3	3
16.	Nodrošināta normatīvo aktu prasībām atbilstošu barības aprites komersantu darbības uzsākšana.	Pārbaudīto atzīstamo vai reģistrējamo komersantu īpatsvars (%).	100	100	100	100	100
17.	Aprītē nonāk normatīvo aktu prasībām atbilstoša, pārbaudīta un droša barība.	Izstrādāto un ieviesto barības laboratoriskās kontroles programmu skaits.	1	1	1	1	1
18.	Normatīvo aktu prasībām atbilstošu barības aprites uzņēmumu darbība, nekaitīgas barības izplatīšana.	Barības aprītē iesaistīto uzņēmumu pārbažu īpatsvars (%):					
		Barības ražošanas uzņēmumos.	100	100	100	100	100
		Barības izplatīšanas uzņēmumos.	100	100	100	100	100
		Barības mazumtirdzniecības uzņēmumos.	15	15	15	15	15
19.	Novērsta neatbilstošas barības nonākšana aprītē.	Ātrās brīdināšanas sistēmas ziņojumu sagatavošanas, nosūtīšanas un koordinācijas gadījumu īpatsvars (%).	100	100	100	100	100

Blakusproduktu un atvasināto produktu, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam, uzraudzības jomā

20.	Ieviests pārbaūžu plāns, nodrošinot valstī vienotu uzraudzību blakusproduktu aprites uzņēmumiem.	Izstrādāto un ieviesto pārbaūžu plānu skaits.	1	1	1	1	1
21.	Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasināto produktu, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam, aprites prasību valsts uzraudzības un kontroles veikšana, nodrošinot normatīvo aktu prasībām atbilstošu blakusproduktu apriti.	Pamatojoties uz riska faktoriem īstenotas pārbaudes (%):					
		Blakusproduktu ražošanas un uzglabāšanas uzņēmumos.	100	100	100	100	100
		Blakusproduktu apstrādes, tirdzniecības, lietošanas, savākšanas, transportēšanas uzņēmumos	70	70	70	70	70
22.	Blakusproduktu aprītē darbību uzsāk uzņēmumi, kas atbilst normatīvo aktu prasībām.	Atzīti uzņēmumi (%).	100	100	100	100	100
Veterināro zāļu aprites jomā							
23.	Ieviests pārbaūžu plāns, nodrošinot vienotu uzraudzību veterināro zāļu aprites uzņēmumos.	Izstrādāto un ieviesto pārbaūžu plānu skaits.	1	1	1	1	1
24.	Veterināro zāļu aprītē iesaistās licencēti uzņēmumi.	Veterinārfarmaceutiskās darbības objektu atbilstības novērtēšanas pārbaudes pirms speciālās atļaujas (licences) izsniegšanas vai pārreģistrēšanas. Licencēto uzņēmumu īpatsvars %.	100	100	100	100	100
25.	Veterināro zāļu aprītē iesaistās uzņēmumi, kas darbojas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	Veterinārfarmaceutiskās darbības uzraudzība veterināro zāļu lieltirgotavās un aptiekās, un veterinārmedicīniskās prakses iestādēs. Pārbaudīto objektu īpatsvars %.	80	80	80	80	80
26.	Valstī īstenoti priekšnosacījumi antimikrobiālās rezistences ierobežošanai.	Dalība ZM darba grupā Antimikrobiālās rezistences ierobežošanai dzīvnieku veselības jomā, līdzdalība priekšlikumu izstrādē un AMR ierobežošanas dzīvnieku veselības jomā plānā paredzēto pasākumu izpilde, %.	100	100	100	100	100

27.	Biocīdu aprīte notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	Biocīdu uzraudzība veterināro zāļu lieltirgotavās, veterinārajās un vispārējā tipa aptiekās. Pārbaudīto objektu īpatsvars %.	50	50	50	50	50
Mājas (istabas) un izmēģinājumu dzīvnieku uzraudzības jomā							
28.	Pārbaužu plāna ieviešana.	Izstrādāto un ieviesto pārbaužu plānu skaits.	1	1	1	1	1
29.	Dzīvnieku turēšana, izmantošana, tirdzniecība notiek atbilstoši normatīvo aktu prasībām.	Pārbaudīto objektu skaits.	60	60	60	60	60
30.	Nodrošinātas pārbaudes iedzīvotāju sniegtajām sūdzībām par iespējamiem dzīvnieku labturības prasību pārkāpumiem.	Saņemto iesniegumu izvērtēšanas gadījumi %.	100	100	100	100	100
31.	Izmēģinājumu dzīvnieku izmantošana atbilstoši normatīvo aktu prasībām un labai zinātniskai praksei.	Izvērtēto projektu skaits.	10	10	10	10	10
32.	Darbības ar izmēģinājuma dzīvniekiem izmēģinājuma projektos veic tikai atbilstoši kvalificētas personas.	Izsniegto atļauju skaits par izmēģinājumu projektu atbildīgajām personām.	1	1	1	1	1
Veterināro zāļu novērtēšanas jomā							
33.	Produktu vērtēšana un reģistrācija (līdz 2022. gadam).	Izvērtētas un reģistrētas veterinārās zāles (skaits).	-	-	-	-	-
34.	Novērtētas jaunas veterinārās zāles (sākot no 2023. gada).	Novērtēto jauno veterināro zāļu skaits.	50	50	50	50	50
35.	Novērtētas izmaiņas veterināro zāļu reģistrācijas dokumentācijā (no 2023. gada).	Novērtēto veterināro zāļu skaits.	550	550	550	550	550
36.	Izsniegta Latvijā neregistrētu veterināro zāļu ieviešanas, lietošanas un izplatīšanas atļaujas.	Izsniegto atļauju skaits.	20	20	20	20	20
37.	Veterinārās zāles novērtētas, izsniegta paralēlās ieviešanas atļaujas vai veiktas izmaiņas atļaujā.	Novērtēto veterināro zāļu skaits.	25	25	25	25	25

38.	Atbilstoši labas ražošanas prakses (GMP) prasībām novērtēti veterināro zāļu ražošanas uzņēmumi.	Novērtēto uzņēmumu skaits.	1	1	1	1	1
39.	Apkopoti un analizēti statistikas pārskati par Latvijā izplatītajām un lietotajām veterinārajām zālēm .	Sagatavoto statistikas pārskatu skaits.	24	24	24	24	24
39.	Apkopoti un analizēti statistikas pārskati par Latvijā izplatītajām un lietotajām veterinārajām zālēm .	Sagatavoto statistikas pārskatu skaits.	24	24	24	24	24
40.	Pēc EMA pieprasījuma sagatavots statistikas pārskats par antimikrobiālo līdzekļu patēriņu Latvijā iepriekšējā gadā.	Sagatavoto statistikas pārskatu skaits.	2	2	2	2	2

* Plānots, ka vakcīnas nebūs nepieciešamas, jo Latvija ir atzīta par brīvu no klasiskā cūku mēra. Finansējums tiks novirzīts vakcinācijai pret trakumsērgu.

Darbības virziens tiek finansēts šādas budžeta apakšprogrammas ietvaros:

- 20.01.00 “Pārtikas nekaitīguma un dzīvnieku veselības valsts uzraudzība un kontrole”.

1.3.3. Veterinārā, fitosanitārā, pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma uzraudzība valsts robežas kontroles punktos

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Skaitliskā vērtība				
			2023	2024	2025	2026	2027
1.	Kravu pārbaudes Latvijas kontroles punktos uz ES ārējās robežas.	Kopējais pārbaudīto kravu skaits.	105 000	105 000	105 000	105 000	105 000
		Prasībām neatbilstošo kravu īpatsvars %.	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
		Laboratoriski pārbaudīto kravu īpatsvars % no kopējā pārbaudīto kravu skaita.	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

1.3.4. Pārtikas krāpniecības un ēnu ekonomikas atklāšana PVD uzraudzības jomās

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Skaitliskā vērtība				
			2023	2024	2025	2026	2027
1.	Atklāti uzņēmumi, kas iesaistījušies produktu (pārtikas, veterināro zāļu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, barības) aprītē bez normatīvajos aktos noteiktās reģistrācijas vai atzīšanas.	Pārbaudes.	20	20	20	20	20
2.	Atklāta maldinoša informācija produktu (pārtika, barība) marķējumā. Sekmēta augļu un dārzeņu izsekojamība, t.sk "Zaļā iepirkuma" jomā.	Pārbaudes.	30	30	30	30	30
3.	Atklāti uzņēmumi, kuru saimnieciskajā darbībā saskatāma izvairīšanās no nodokļu nomaksas pilnā apmērā (informācijas vākšana, analīze un apkopošana, atbildīgo institūciju informēšana).	Pārbaudes.	5	5	5	5	5
4.	Samazināta dzīvnieku, t.sk mājas (istabas) dzīvnieku, nelikumīgā aprīte, t.sk. e vidē.	Pārbaudes.	15	15	15	15	15
5.	Pārtikas, barības krāpniecības monitorings saistībā ar izcelsmes, sastāva un derīguma termiņu norādēm preču marķējumā tirdzniecības uzņēmumos un e vidē.	Pārbaudes.	30	30	30	30	30
6.	Dalība EK izveidotajā <i>Food Fraud Related Matter</i> darba grupā, darbs ar <i>Administrative Assistance and Cooperation system</i> un <i>Food Fraud system</i> , gadījumu izmeklēšana, iesaistīto dalībvalstu informēšana.	Pārbaudes.	4	4	4	4	4

1.3.5. Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu eksporta uzraudzība

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs					
			2023	2024	2025	2026	2027
1.	Nodrošināta eksportā ieinteresēto uzņēmumu iesniegumu izskatīšana.	Saņemto iesniegumu izskatīšana (%).	100	100	100	100	100
2.	Eksporta veicināšanai tiek uzturēta un attīstīta sadarbība ar aktuālajām un potenciālajām eksporta mērķa valstu kompetentajām iestādēm	Saskaņoto veterināro/ veselības sertifikātu skaits.	6	5	5	5	4

Darbības virziens tiek finansēts šādas budžeta apakšprogrammas ietvaros:

- 20.01.00 “Pārtikas nekaitīguma un dzīvnieku veselības valsts uzraudzība un kontrole”.

1.4. Pilnvarojums, uzdevumi un kompetences

Pārtikas un veterinārais dienests atbilstoši tam deleģēto valsts funkciju mērķu sasniegšanai un uzdevumu izpildei ir izveidojis kompleksu, savstarpēji koordinētu struktūru sistēmu, kura savā darbībā nodrošina valstī visaptverošu, profesionālu un efektīvu pārtikas aprites un veterināro valsts uzraudzību un kontroli. Dienesta ģenerāldirektors izveido un nosaka iekšējās kontroles un lēmumu pieņemšanas sistēmu PVD ietvaros. PVD ir divu līmeņu valsts uzraudzības un kontroles struktūra:

1. līmenis (centrālais līmenis):

- Centrālā pārvalde ar tajā ietilpstošajām struktūrvienībām (departamenti, daļas);

Centrālās pārvaldes līmeņa struktūrvienības koordinē iepriekšminētās uzraudzības un kontroles veikšanu, izstrādā uzraudzības un kontroles programmas, valsts oficiālās kontroles datu iegūšanas, uzkrāšanas un analīzes metodes un sistēmas, apkopo un analizē uzraudzības rezultātus, iesaka nepieciešamās korekcijas valsts uzraudzībā tās optimizēšanai un uzrauga ieteikumu ieviešanu.

2. līmenis (teritoriālais līmenis):

- PVD teritoriālas struktūrvienības (TSV), kopumā – 11.

TSV inspektori nodrošina uzraudzības objektu tiešu valsts uzraudzību un kontroli, veicot tajos plānveida un ārpuskārtas pārbaudes saskaņā ar PVD centrālās pārvaldes izstrādāto pārbaudes plānu, uzraudzības programmām un metodiku;

- Robežkontroles punkti, kopumā – 15.
- PVD ģenerāldirektora pilnvaroti veterinārārsti kautuvēs un pilnvaroti praktizējošie veterinārārsti (dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības jomā).

1.5. Pārtikas aprites valsts uzraudzības darbības

1.5.1. Pārtikas aprites valsts uzraudzības kontroles metodes, aizliegumi, un sankcijas

Uzņēmumu reģistrācija

Uzņēmumu reģistrācija dod iespēju iegūt precīzu informāciju par PVD uzraudzības objektiem. Uzņēmumi, kuri nav reģistrēti Pārtikas un veterinārajā dienestā, uzskatāmi par tādiem, kas veic nelegālu uzņēmējdarbību. Uzņēmumu reģistrācijas rezultātā iegūtā informācija sniedz iespēju efektīvi plānot un uzraudzības darbu un resursus. Pārtikas uzņēmumu reģistrācijas kārtību reglamentē Pārtikas aprites uzraudzības likuma 5. pants un 2010. gada 2. februāra Ministru kabineta noteikumi Nr. 104 “Pārtikas uzņēmumu atzīšanas un reģistrācijas kārtība”. PVD amatpersonu darbības uzņēmumu reģistrācijas procesa nodrošināšanai reglamentē Kvalitātes sistēmas dokumentācijas procedūra KR.10.P.001 “PVD uzraudzībai pakļauta uzņēmuma reģistrācija”. Saskaņā ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu aprites uzņēmumu reģistrācijas kārtību reglamentē Pārtikas aprites uzraudzības likuma 10. panta 3) un 2011.gada 19.oktobra MK noteikumu Nr. 808 „Noteikumi par materiāliem un izstrādājumiem, kas paredzēti saskaņā ar pārtiku” V nodaļa. Blakusproduktu aprītē iesaistīto personu reģistrācijas un reģistrācijas anulēšanas kārtību noteic 2012. gada 17. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 274 “Kārtība, kādā atzīst uzņēmumus un iekārtas un reģistrē personas, kas iesaistītas tādu dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasinātu produktu aprītē, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam”.

Uzņēmumu atzīšana

Uzņēmumu atzīšanas mērķis ir atzīšanai pakļauto uzņēmuma darbību novērtēšana par tā spēju pastāvīgi nodrošināt savas darbības un produkcijas atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, ko apstiprina piešķirtais atzīšanas numurs. Pārtikas uzņēmumu atzīšanas kārtību reglamentē Regula (EK) Nr. 2017/625 (Oficiālo kontroļu regula), Pārtikas aprites uzraudzības likuma 5. pants un 2010. gada 2. februāra Ministru kabineta noteikumi Nr. 104 “Pārtikas uzņēmumu atzīšanas un reģistrācijas kārtība”. Atzīšanas procedūrai ir pakļauti uzņēmumi, kuru darbība ir saistīta ar gaļas ieguvu, pārtikas apstrādi, pārstrādi, ražošanu, saldēšanu, uzglabāšanu un iesaiņošanu. Attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu aprītē iesaistītajiem uzņēmumiem, atzīšanas kārtību nosaka 24. pants Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regulā (EK) 1069/2009, ar ko nosaka veselības aizsardzības noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem un atvasinātajiem produktiem, kuri nav paredzēti cilvēku patēriņam, un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1774/2002. PVD amatpersonu darbības uzņēmumu atzīšanas procesa nodrošināšanai reglamentē Kvalitātes sistēmas dokumentācijas procedūra KR.10.P.130 Pārtikas un pārtikā neizmantojamo dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu uzņēmuma atzīšana. Dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasinātu produktu, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam, aprītē iesaistīto uzņēmumu un iekārtu atzīšanas un atzīšanas anulēšanas kārtību noteic 2012. gada 17. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 274 “Kārtība, kādā atzīst uzņēmumus un iekārtas un reģistrē personas, kas iesaistītas tādu dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasinātu produktu aprītē, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam”.

Uzņēmumu pārbaudes

- **Plānveida pārbaudes** veic noteiktā periodiskumā, saskaņā ar Ģenerāldirektora apstiprinātu PVD inspekciju plānu;
- **Ārpuskārtas pārbaudes** veic, lai kontrolētu iepriekšējā plānveida pārbaudē konstatēto neatbilstību novēršanas termiņu izpildi, RASFF ziņojumu un sūdzību gadījumos, pēc epidemiologu ziņojuma, eksporta pasākumu nodrošināšanas ietvaros, kā arī citu neplānotu situāciju noskaidrošanai. Kopš 2022. gada 1. jūlija tiek veiktas arī uzņēmumu pirmsreģistrācijas pārbaudes;
- **Atbilstības pārbaudes** veic, lai pārbaudītu, piemēram, svaigu augļu un dārzeņu atbilstību kvalitātes un klasifikācijas tirdzniecības standartiem, kas noteikti EK Regulās;
- **HACCP sistēmas auditi** – dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražošanas uzņēmuma HACCP sistēmas sistemātiska un neatkarīga izpēte, kuru veic, lai novērtētu vai darbības un ar tām saistītie rezultāti atbilst plānotajiem pasākumiem, vai šos pasākumus īsteno efektīvi, kā arī vai tie ir piemēroti izvērzt mērķu sasniegšanai. Uz HACCP principiem balstītās sistēmas auditēšana saskaņā Regulas Nr. 2017/625 14.panta (i) apakšpunktu, ir viena no oficiālās kontroles metodēm. PVD uzņēmumu HACCP sistēmas auditu veikšana notiek saskaņā ar procedūru KR.10.P.102 „Pārtikas uzņēmumu HACCP sistēmas audita nolikums”;
- Kontroles institūciju atzišana un uzraudzība bioloģiskās lauksaimniecības jomā - lai izvērtētu Kontroles institūcijas (turpmāk - KI) darbības efektivitāti un objektivitāti, uzraudzības process tiek organizēts divos līmeņos:

1. PVD TSV inspektori katru gadu pārbauda līdz 5% no kontrolei pakļautajiem BL uzņēmumiem atbilstoši riska novērtējumam, lai pārliecinātos, ka KI veiktās pārbaudes uzņēmumos ir objektīvas un efektīvas. PVD inspektori, konstatējot pārkāpumus uzņēmumos vai KI inspektora darbā, sagatavo un nosūta KI ziņojumus par konstatētajām neatbilstībām;

2. PVD CP Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākie eksperti vismaz 2 reizes gadā apmeklē KI ofisu, lai pārliecinātos, ka kontroles sistēma ir piemērota un efektīva, ka to darbība atbilst likumdošanas aktos noteiktajām prasībām, kā arī izvērtē dokumentāciju, t.sk. kontroles procedūru piemērošanu, lēmumu pieņemšanas un atļauju izsniegšanas procesa organizāciju, inspektoru kompetenci un zināšanas. Apkopojot abu veidu pārbažu rezultātus, daļas vecākais eksperts izvērtē:

- kontroles institūcijas darbību un sagatavo informāciju Eiropas Komisijai un citām atbildīgajām institūcijām;
- kontroles institūcijas iesūtīto informāciju, nepieciešamības gadījumā uzņēmuma dokumentāciju un EK pieejamo informāciju, un
- sagatavo lēmumu par atļauju izsniegšanu atsevišķām darbībām bioloģiskajā lauksaimniecībā, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr.2018/848 prasībām.

Pārtikas produktu sertifikācija un uzraudzība nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas ietvaros

Pārtikas produktu sertifikācija un uzraudzība nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas ietvaros tiek veikta, lai izvērtētu uzņēmumu pieteiktās produkcijas ražošanas atbilstību nacionālajai pārtikas kvalitātes shēmai („Zaļā karotīte, „Bordo karotīte”), atbilstoši MK 2014. gada 12. augusta noteikumu Nr. 461 „Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas, darbības,

uzraudzības un kontroles kārtība” prasībām un saskaņā ar procedūru KR.10.P.110 „Pārtikas produktu sertifikācijas un uzraudzības kārtība pārtikas kvalitātes shēmu ietvaros”.

Svaigas gaļas oficiālā kontrole

Svaigas gaļas oficiālās kontroles (pirmskaušanas apskates un pēckaušanas veterinārās ekspertīzes veikšana kautuvēs un medijumu apstrādes uzņēmumos) tiek veiktas šādas darbības atbilstoši Regulas Nr. 2017/625, Delegētās Regulas (ES) 2019/624, 2019/625 un 2019/627 prasībām, kā arī “Metodiskajiem norādījumiem govju, aitu, kazu, zirgu un cūku veterinārās ekspertīzes veikšanai kautuvē”:

- pārtikas ķēdes informācijas pārbaude un analīze;
- pirmskaušanas apskates veikšana dzīvniekiem;
- dzīvnieku labturības un aizsardzības prasību novērtēšana transportēšanas laikā uz kautuvi, pirmskaušanas turēšanas un kaušanas laikā;
- pēckaušanas veterinārās ekspertīzes veikšana liemeņiem un iekšējiem orgāniem;
- trihinelozes diagnostikas izmeklējumu veikšana kautuvju laboratorijās;
- gaļas vai citu paraugu noņemšana, noformēšana un nosūtīšana uz laboratoriju nepieciešamības vai aizdomu gadījumos;
- dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, t.sk. īpašā riska materiāla aprites uzraudzība un kontrole;
- lēmumu pieņemšana par gaļas derīgumu pārtikā;
- liemeņu marķēšana ar veselības marķējumu;
- pastāvīga veterinārā un higiēnas uzraudzība kautuvē.

Pārtikas produktu, saskarei ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu un vides paraugu ņemšana laboratoriskai kontrolei

Pārtikas produktu, saskarei ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu un vides paraugu ņemšana ir neatņemama valsts uzraudzības un kontroles sastāvdaļa. Paraugi tiek ņemti, lai noskaidrotu produktu un procesu atbilstību normatīvo aktu prasībām, kā arī, lai savlaicīgi identificētu cilvēku veselībai un dzīvībai bīstamus produktus un produktu grupas. Paraugu ņemšanas un laboratorisko pārbažu rezultātā inspektori iegūst informāciju par produktiem un procesiem, kas savukārt ir būtisks objektīvs un neapstrīdams arguments pārējām valsts uzraudzības un kontroles darbībām.

PVD pārtikas inspektori pārtikas produktu, saskarei ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu un vides paraugus ņem atbilstoši ikgadējam valsts laboratoriskās kontroles programmām.

Lai nodrošinātu vienotu paraugu ņemšanas sistēmu valstī un, lai paraugu ņemšana atbilstu normatīvo aktu un starptautiski atzītu standartu prasībām, PVD ir izstrādātas procedūras un metodiskie norādījumi (gan vispārīgi, gan specifiski), kas reglamentē paraugu ņemšanas procesu un iegūto rezultātu izvērtēšanu.

Laboratoriskie izmeklējumi

- **Monitoringa izmeklējumu mērķis** ir sistemātiska datu vākšana, salīdzināšana, analīze un interpretācija, visu uzraudzībā iesaistīto struktūrvienību informēšana ar mērķi, lai veiktu piemērotus uzraudzības pasākumus.

- **Uzraudzības izmeklējumu** mērķis ir konstatēt pārtikas produktu piesārņojumu un iegūt pārskatu par esošo stāvokli attiecībā uz to atbilstību pārtikas aprites tiesību aktiem;
- **Ārpuskārtas izmeklējumi** tiek veikti pārtikas izraisīto saslimšanu, veterināro zāļu atlieku konstatēšanas un slimību diagnozes noteikšanas gadījumos, kā arī patērētāju sūdzību gadījumos.

Administratīvie sodi, sankcijas un citi iedarbības līdzekļi

Latvijas Republikas normatīvie akti paredz PVD sekojošas sankcijas pārtikas aprites uzraudzības nodrošināšanai:

- **Administratīvie sodi:**
 - brīdinājums;
 - naudas sods.

Par normatīvajos aktos noteikto nekaitīguma un kvalitātes prasību pārkāpšanu brīdinājumu vai naudas sodu piemēro saskaņā ar Administratīvās atbildības likumu un nozares “jumta” likumos: Pārtikas aprites uzraudzības likumā, Veterinārmedicīnas likumā, Ķīmisko vielu likumā u.c. noteikto.

- **Konfiskācija.**

Administratīvā pārkāpuma priekšmeta konfiskācija ir noteikta kā papildus instruments, ko var izmantot, ja personu sauc pie administratīvās atbildības. Tā ir saistīta ar administratīvā pārkāpuma izdarīšanas rezultātā iegūtās mantas vai administratīvā pārkāpuma izdarīšanas priekšmeta, vai ar administratīvo pārkāpumu saistītas mantas piespiedu bezatlīdzības atsavināšana valsts īpašumā.

- **Administratīvā procesa likums** un citi normatīvie akti, dod tiesības, vai uzliek par pienākumu PVD izdot dažādus administratīvos aktus:
 - uzņēmuma (tostarp tā struktūrvienības vai atsevišķu iekārtu darbības) darbības apturēšana;
 - uzņēmuma (tostarp tā struktūrvienības vai atsevišķu iekārtu darbības) darbības atjaunošana;
 - pārtikas un nepārtikas produktu izplatīšanas apturēšanu un/vai izņemšanu no apgrozības;
 - noteikt neatbilstību novēršanas termiņu. Gadījumos, ja persona neievēro tai ar administratīvo aktu uzlikto tiesisko pienākumu, tiek izmantots tiesiskais instruments – administratīvā akta piespiedu izpilde, piemērojot piespiedu naudu.

Uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības) darbības apturēšanu un uzņēmuma (uzņēmēj sabiedrības) darbības atjaunošanu nodrošina saskaņā ar Administratīvā procesa likumu, Pārtikas aprites uzraudzības likumu u.c. dotajā gadījumā saistošiem normatīvajiem aktiem un atbilstoši PVD procedūrām KR.10.P.060 „Kārtība, kādā PVD amatpersonas aptur uzņēmuma darbību” un KR.10.P.061 „Kārtība veidlapu pielietošanai, labošanai, anulēšanai un numurēšanai, apturot uzņēmuma darbību” noteiktajai kārtībai.

1.5.2. Pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu pārbaūžu periodiskums, riska novērtēšana

PVD darbības pārtikas aprites jomā tiek plānotas, ņemot vērā uzraudzības objektu iepriekšējā gada darbības analīzi, iespējamos riskus, pārkāpumu statistikas analīzi un ikgadējo darbības plānu, lai veiktu pārtikas aprites likumdošanas aktu prasību ievērošanas kontroli.

Pārbaudes tiek organizētas pamatojoties uz PVD uzraudzībai pakļauto uzņēmumu inspekciju plānu, kuru apstiprina ģenerāldirektors. PVD inspekciju plānā, katrai pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu grupai (pamatdarbībai), ir noteikts minimālais pārbaūžu biežums. Pārbaūžu biežums tiek noteikts saskaņā ar procedūru KR.10.P.358 "Pārtikas aprites uzņēmumu riska kategorizācija un uz risku balstīta inspekciju plānošana", izvērtējot katras konkrētās uzņēmumu grupas darbības risku, un tas svārstās no četrām reizēm gadā līdz vienai reizei 3 gados. Uzņēmumu grupas (pamatdarbības) ir klasificētas Pārtikas un veterinārā dienesta uzraudzībai pakļauto uzņēmumu (objektu), to pamatdarbības un papilddarbības veidu klasifikatorā.

Ārpuskārtas pārbaudes ar mērķi pārbaudīt pārtikas aprites likumdošanas aktu prasību ievērošanu tiek veiktas saskaņā ar citu institūciju, uzņēmumu vai fizisku personu iesniegto informāciju vai arī pēc dienesta iniciatīvas. Ārpuskārtas pārbaudes tiek plānotas 20% apjomā papildus plānveida pārbaudēm, kas aprēķinātas saskaņā uz risku balstītas inspekcijas plānošanu.

Veicot pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu pārbaudes, inspektori novērtē uzņēmuma atbilstību reglamentējošo normatīvo aktu prasībām. Šāda pieeja ļauj visus pārbaudītos uzņēmumus sagrupēt 3 grupās (kategorijās) (procedūra KR.10.P.112):

- 1. grupa (A vērtējums) – atbilst pārbaudē vērtēto reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;
- 2. grupa (B vērtējums) – atbilst pārbaudē vērtēto reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, taču ir konstatēti pārkāpumi, kas būtiski neietekmē pārtikas drošumu; atsevišķos posmos ir konstatētas neatbilstības;
- 3. grupa (C vērtējums) – neatbilst pārbaudē vērtēto reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.

Uzņēmumam, kas novērtēts kā neatbilstošs, tiek piemērotas sankcijas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

1.5.3. Riska analīzes pamatprocenti, to darbība

Pārtikas un veterinārajā dienestā, ir izveidota vienota riska vadības sistēma, lai nodrošinātu dienesta struktūrvienību saskaņotu darbību pēc vienādiem uz zinātnei balstītiem principiem. PVD riska analīzi veido trīs savstarpēji saistītas komponentes – riska novērtēšana, riska vadība un riska komunikācija, ņemot vērā Regulas Nr. 178/2002 riska analīzes komponentu definīcijas:

- **riska novērtēšana** – zinātniski pamatots process, ko veido četri posmi: apdraudējuma identificēšana, apdraudējuma raksturojums, iedarbības novērtējums un riska raksturojums;
- **riska vadība** – no riska novērtējuma atšķirīgs process, kurā izsver politikas alternatīvas, apspriežoties ar ieinteresētajām pusēm, ņemot vērā riska novērtējumu un citus tiesiskus faktorus un vajadzības gadījumā izraugoties atbilstīgus profilakses un kontroles pasākumus;

- **riska komunikācija** – informācijas un atzinumu interaktīva apmaiņa visā riska analīzes procesā attiecībā uz apdraudējumu un risku, ar risku saistītiem faktoriem un riska uztveri starp riska novērtētājiem, riska vadītājiem, patērētājiem, pārtikas un barības uzņēmumiem, akadēmisko sabiedrību un citām ieinteresētajām personām, tostarp riska novērtējuma rezultātu izskaidrošana un riska vadības pieņemto lēmumu pamatojums. Pārtikas un veterinārais dienests kā riska vadības institūcija ir noteicis vienotu pieeju inspekciju veikšanai un neatbilstību izvērtēšanai.

Riska analīzes primārais mērķis ir patērētāju veselības aizsardzība. Veicot ikdienas uzraudzību, riska analīzes procesā, galveno vietu ieņem riska vadības pasākumu noteikšana. Tie ietver riska izvērtēšanu, dažādu problēmas risinājumu izskatīšanu, labākā risinājuma pieņemšanu un ieviešanu, kā arī tā uzraudzības veikšanu un nepieciešamības gadījumā – korekcijas pieņemtajos lēmumos. Riska vadības procesā ietilpst arī sadarbība ar citām pārtikas aprītē iesaistītām institūcijām un pārtikas aprītē ieinteresētām pusēm. Riska vadības elementi tiek izmantoti visos ar pārtikas aprīti saistītos posmos.

1.5.4. Uzraudzības dokumentācija un informācijas aprīte

PVD ir izstrādāti metodiskie norādījumi pārtikas uzņēmumu pārbaudes protokola noformēšanai un pārbaudes veikšanai (procedūra KR.10.P.112) un procedūras par pārbaudes protokolu aizpildīšanu konkrētā nozarē (piemēram – gaļas pārstrādes uzņēmumā). Visu pārbaudes laikā iegūto informāciju pārtikas inspektors aizpilda mobiPVD NG vidē. Aplikācija mobiPVD NG informācijas ievadi nodrošina tiešsaistes režīmā. Ja pārbaudes protokols netiek aizpildīts mobiPVD NG vidē, tad inspektors 7 darba dienu laikā pēc pārbaudes veikšanas ievada protokola informāciju iPVD NG datu bāzē.

Veicot pārtikas uzņēmuma darbības novērtēšanu atzīšanas procesā, eksperti iegūto informāciju ieraksta novērtēšanas protokolā atbilstoši procedūrai KR.10.P.130. Novērtēšanas protokola oriģinālu eksperti nosūta PVD centrālajam aparātam, kur tiek pieņemts lēmums par uzņēmuma atzīšanu.

PVD uzraudzības datu ievadišanai, uzkrāšanai un analizēšanai izmanto vēl citas datu sistēmas – programmatūras, datubāzes un reģistri.

Informācijas sistēmas nosaukums	Informācijas sistēmas saturs
PVD uzraudzībai pakļauto uzņēmumu informācijas sistēma (iPVDNG).	Informācija par uzraudzībai pakļautajiem uzņēmumiem, to pārbaudēm un datu analīzi.
mobiPVD NG.	Inspekciju izveikšanas lietotne.
Uztura bagātinātāju reģistrs.	Informācija par reģistrētajiem uztura bagātinātājiem un to izplatītājiem.

Noteiktās grupās ietilpstošu pārtikas produktu reģistrs.	Informācija par reģistrētajiem noteiktās grupās ietilpstošajiem pārtikas produktiem un to izplatītajiem.
Uztura bagātinātāju un noteiktās grupās ietilpstošu pārtikas produktu reģistrācijas informācijas sistēma PARTIS.	Informācija par iesniegtajiem un reģistrētajiem uztura bagātinātājiem un noteiktās grupās ietilpstošajiem pārtikas produktiem.
Svaigu augļu un dārzeņu tirgotāju datu bāze SADKIS.	Informācija par svaigu augļu un dārzeņu tirgotājiem, to izplatīto produktu kvalitātes un klasifikācijas atbilstību tirdzniecības standartu prasībām.
Importa un tranzīta pārtikas un augu izcelsmes produktu sanitārās robežkontroles, svaigu augļu un dārzeņu uzraudzības un rēķinu datu apstrādes sistēma.	Informācija un datu analīze par importa un tranzīta pārtikas un fitosanitārajai uzraudzībai pakļauto importa augu izcelsmes produktu sanitārās robežkontroles rezultātiem, kā arī svaigu augļu un dārzeņu uzraudzības un izrakstīto rēķinu rezultātiem.
LV eksporta produktu veterinārās kontroles rezultātu apstrādes un paziņošanas sistēma.	Informācija un datu analīze par eksporta, importa un tranzīta produktu veterinārās kontroles rezultātiem.
ES ātrās paziņošanas/ Administratīvās palīdzības sistēma par riska produktiem un neatbilstībām (RASFF/AAC).	Satur operatīvi izplatāmus datus par pārtikas un dzīvnieku barības aprīvē esošiem neatbilstošiem produktiem ietverot to aprakstus, ražotājus un konstatētos risku faktoros.
EFSAs elektroniskā datu bāze „Zoonoses monitoring”.	Satur informāciju par zoonožu laboratoriskās kontroles rezultātiem.
EFSAs elektroniskā datu bāze „Pesticide risk assesment peer review” (PRAPeR).	Satur informāciju par pesticīdu monitoringa rezultātiem.
EK elektroniskā datu bāze „RESIDUES – monitoring plans and results”.	Satur informāciju par veterināro zāļu atlieku monitoringa plānu, kā arī datus par laboratoriskās kontroles rezultātiem un veiktajiem pasākumiem neatbilstošu rezultātu gadījumos.
Laboratorisko izmeklējumu uzskaites un kontroles sistēma „JUNDA”.	Satur informāciju par laboratorisko izmeklējumu monitoringa rezultātiem.
Dabīgo minerālūdeņu saraksts.	Satur informāciju par Latvijā un trešajās valstīs iegūtajiem dabīgajiem minerālūdeņiem, kam Latvijā ir izsniegta atļauja.
Mākslīgo maisījumu zīdaiņiem, ko ievēd un izplata Latvijā reģistrs.	Satur informāciju par produktu, ražotāju un izplatītāju.
Pārtikas kvalitātes shēmu produkti, to ražotāji un izejvielu piegādātāji.	Satur informāciju par nacionālās pārtikas kvalitātes, garantētu tradicionālo īpatnību, aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un aizsargāto cilmes vietu nosaukumu shēmās sertificētiem produktiem, ražotāju un izejvielu piegādātājiem (operatoriem).

1.5.5. Pārtikas laboratoriskā kontrole

PVD katru gadu sagatavo izpildei un īsteno laboratoriskās kontroles programmas, lai, veicot valsts uzraudzību un kontroli, gūtu pierādījumus par pārtikas atbilstību nekaitīguma kritērijiem, savlaicīgi atklātu un novērstu piesārņotu pārtikas produktu izplatīšanu, ieviešot korektīvos pasākumus, kas novērstu draudus patērētāju veselībai un dzīvībai.

Atkarībā no piešķirtā finansējuma, katru gadu Pārtikas uzraudzības departamentā tiek izstrādātas un realizētas šādas laboratoriskās kontroles programmas:

- Pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu laboratoriskās kontroles programma;
- Atliekvielu kontroles programma dzīvniekiem un dzīvnieku izcelsmes produktiem:
 - Valsts riska izvērtēšanā balstīts kontroles (nacionālais) plāns;
 - Valsts izlases veida uzraudzības (Eiropas) plāns.
- Pesticīdu atlieku kontroles, programma pārtikā:
 - Eiropas Savienības koordinētajā pesticīdu kontroles programma;
 - Nacionālā pesticīdu atlieku kontroles programma.
- Zoonožu kontroles programmas:
 - Salmonellozes ierosinātāju kontroles programma mājputniem un pārtikai;
 - *Listeria monocytogenes* kontroles programma;
 - Verotoksigēno *E. coli* kontroles programma;
 - Mikroorganismu (*Campylobacter* un *Escherichia coli*) rezistences uzraudzības programma.
- Radiācijas drošības kontroles programma;
- Materiālu un izstrādājumu, kas paredzēti saskarei ar pārtiku, sastāvdaļu migrācijas kontroles programma;
- Akrilamīda koncentrācijas uzraudzības programma pārtikas produktos;
- Pārtikas piesārņotāju kontroles programma;
- Ģenētiski modificēto organismu uzraudzības programma;
- Eksportējamo pārtikas produktu kontroles programma;
- Pārtikas kvalitātes un marķējuma kontroles programma;
- Uztura bagātinātāju kontroles programma.

Katra laboratoriskās kontroles programma ir izstrādāta ar noteiktu mērķi, ņemot vērā iepriekšējo gadu PVD inspekciju un laboratorisko izmeklējumu rezultātus, aktualitātes ES un pasaulē, ES zinātnisko komiteju viedokļus, EK Veselības un pārtikas drošības ģenerāldirektorāta rekomendācijas, kā arī patērētāju sūdzības. Par laboratorisko programmu izstrādi ir atbildīga Pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzīšanas daļa.

1.5.6. ES ātrās brīdināšanas sistēma pārtikai un barībai (RASFF)

Ātrās brīdināšanas sistēma attiecībā uz pārtiku un barību ir viena no ES Komisijas ziņojumu sistēmas sastāvdaļām, kas darbojas saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 par pārtikas produktu drošību 50. pantu (skat. RASFF informācijas plūsmas shēmu).

Ātrās brīdināšanas sistēmas mērķis ir aizsargāt patērētāju no jebkāda veida bīstamībām vai potenciāla riska, kas var rasties no pārtikas vai barības, kā arī nodrošināt ātru informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un komisiju.

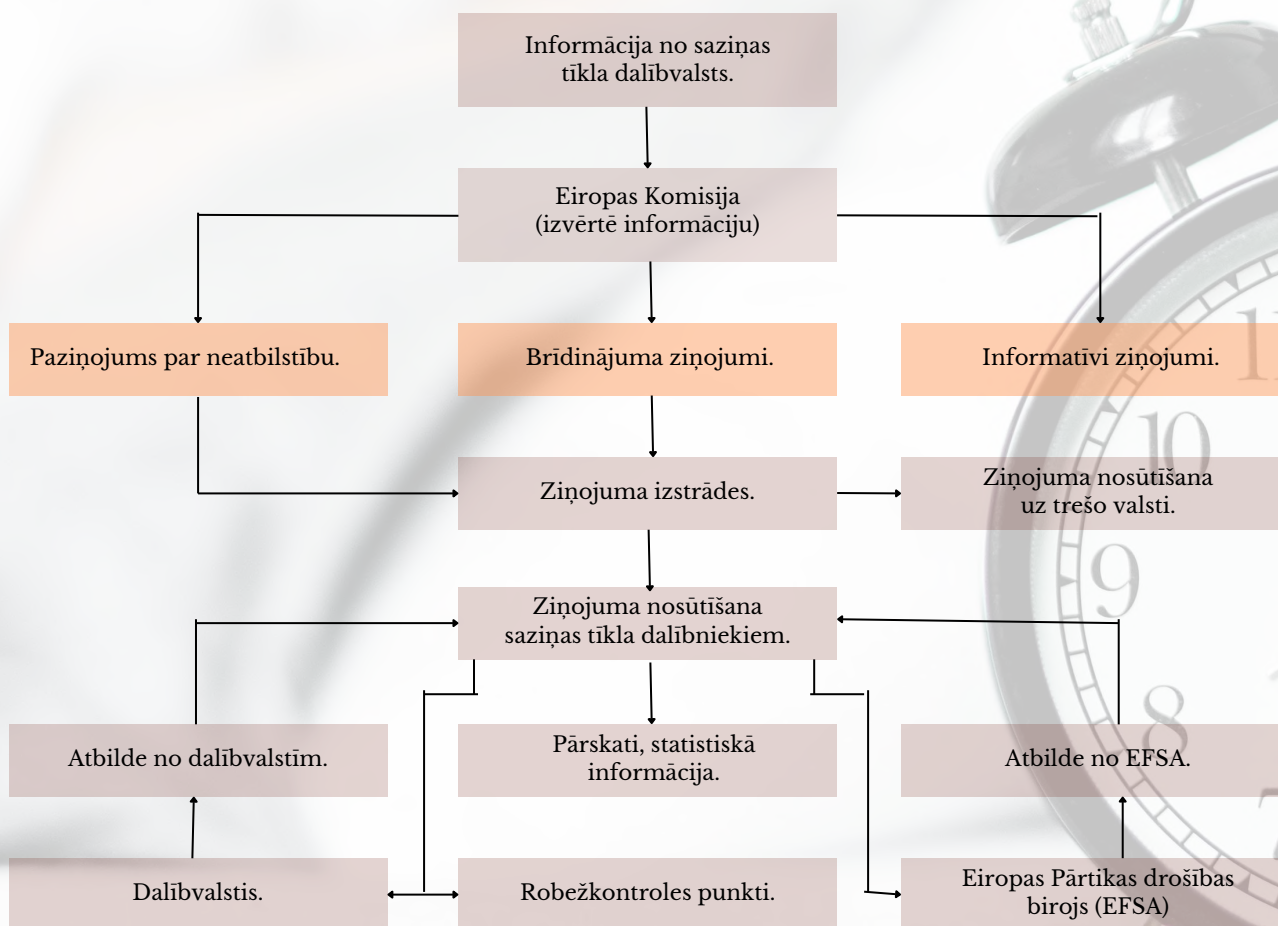
Ātrās brīdināšanas sistēma attiecībā uz pārtiku un barību ir viena no ES Komisijas ziņojumu sistēmas sastāvdaļām, kas darbojas saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 par pārtikas produktu drošību 50. pantu (skat. RASFF informācijas plūsmas shēmu tālākajās sadaļās).

Ātrās brīdināšanas sistēmas mērķis ir aizsargāt patērētāju no jebkāda veida bīstamībām vai potenciāla riska, kas var rasties no pārtikas vai barības, kā arī nodrošināt ātru informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un komisiju.

Lai Ātrās brīdināšanas sistēma RASFF un Administratīvās palīdzības sistēma AAC integrētos kopējā Komisijas pārvaldītā sistēmā IMSOC saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2019/1715 ("IMSOC regula") prasībām, Latvija ir izveidojusi Vienotu kontaktpunktu (VK):

- Tas ir atbildīgs par efektīvu kārtību, kā iesaistītajām struktūrvienībām ātri apmainīties ar svarīgu informāciju, lai tām būtu iespējams nekavējoties nosūtīt ziņojumus, pieprasījumus vai atbildes attiecīgai rīcībai, kā arī ziņojumus, pieprasījumus vai atbildes uzturēt labā kārtībā;
- Latvijas Vienotais kontaktpunkts atrodas Pārtikas un veterinārajā dienestā un par tā uzturēšanu ir atbildīga Pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzīšanas daļa;
- Ātrās brīdināšanas sistēmas darbības nodrošināšanai tiek lietota tiešsaistes sistēma "iRASFF" un datu bāze "RASFF Window".

RASFF informācijas plūsmas shēma ES

1.5.7. Valsts daudzgadu kontroles plāns par piesārņojumu par kārtējo gadu

Valsts daudzgadu kontaminantu kontroles plāns par kārtējo gadu tiek nosūtīts Eiropas Komisijai uz funkcionālo pastkasti: SANTE-MS-CONTAM-PLANS@ec.europa.eu

1.5.8. Ārkārtas situācijas plāni un savstarpējā palīdzība.

PVD kā atbildīgajai iestādei par pārtikas drošības un dzīvnieku veselības aspektiem ir noteikta loma un deleģētas funkcijas šādos ārkārtas situāciju plānos:

- 1) Valsts civilās aizsardzības plāns;
- 2) Valsts katastrofu medicīnas plāns;
- 3) Prasības attiecībā uz sagatavotību radiācijas avārijai un rīcību šādas avārijas gadījumā;
- 4) Ātrās brīdināšanas sistēma pārtikai un barībai.

1.5.9. Sadarbība starp dažādu kompetento iestāžu dienestiem un citām institūcijām.

- Zemkopības ministrija (Lauksaimniecības datu centrs, Lauku atbalsta dienests, Veterinārai un pārtikas departaments);
- Veselības ministrija;
- Ekonomikas ministrija;
- Veselības inspekcija;
- Slimību profilakses un kontroles centrs;
- Valsts augu aizsardzības dienests;
- Jūras un iekšējo ūdeņu pārvalde;
- Valsts vides dienests;
- Valsts policija;
- Valsts ieņēmumu dienests;
- Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts BIOR;
- Patērētāju tiesību aizsardzības centrs;
- Zāļu valsts aģentūra;
- Latvijas Vides Ģeoloģijas un Meteoroloģijas centrs;
- Valsts valodas centrs;
- Akcīzes preču pārvalde;
- Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs;
- Patentu valde;
- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Lauksaimniecības un pārtikas tehnoloģijas fakultāte un Veterinārmedicīna fakultāte;
- Rīgas Stradiņa universitāte;
- Rīgas Tehniskā universitāte;
- Agroresursu ekonomikas institūts;
- Latvijas Tirgotāju asociācija, Latvijas Pārtikas tirgotāju asociācija, Latvijas tirgotāju Savienība „LATS”;
- Latvijas veterinārārstu biedrība;
- Gaļas ieguves un pārstrādātāju asociācijas;
- Zivsaimniecības konsultatīvā padome;
- Latvijas Zivsaimnieku asociācija;
- Latvijas Zivrupnieku savienība;

- Biedrība „Rīgas šprotes”;
- Latvijas olu ražotāju asociācija;
- Latvijas Maiznieku biedrība;
- Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācija;
- Latvijas Pārtikas tirgotāju asociācija;
- Latvijas Tirgotāju asociācija;
- Latvijas alkohola nozares asociāciju (LANA);
- Latvijas Bezalkoholisko dzērienu uzņēmēju asociācija;
- Latvijas Vīnkopju un vīndaru biedrība;
- Latvijas Avotu biedrība;
- Latvijas Biškopības biedrība;
- Latvijas bioloģiskās lauksaimniecības asociācija;
- Biedrība „Latvijas dārznieks”.

1.5.10. Krāpšanas un maldinošās darbības atklāšana.

1.5.10.1. Darbības pilnvarojums.

Informācijas analīzes un ātrās reaģēšanas daļa (IAĀRD) ir tieši PVD ģenerāldirektoram pakļauta struktūrvienība. IAĀRD kā PVD valsts uzraudzības taktikas īstenošanas virziens, instruments negodīgas, nelikumīgi īstenotas komercprakses, tīšu normatīvo aktu pārkāpumu, kas veikti, īstenojot krāpniecisku vai maldinošu praksi (nelegāla darbība, maldinoša informācija par produktu, nelegāla dzīvnieku, produktu (pārtikas, veterināro zāļu, dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti) aprites atklāšanā un minimizēšanā, veicot informācijas atlasī, apstrādi, analīzi, iegūto faktu padziļinātu izpēti, t.sk. veicot fiziskas novērošanas un pārbaudes objektos, ņemot vērā konstatētās tendences visās PVD uzraudzības jomās, kā arī ražotāju, nevalstisko organizāciju sniegto informāciju par komplicētu shēmu eksistenci pārtikas aprītē, kuru mērķis ir gūt peļņu laižot tirgū falsificētu vai neatbilstošus pārtikas produktus, tādejādi radot ievērojamus zaudējumus Latvijas ražotājiem un apdraudot patērētāju veselību un veicinot negodīgu konkurenci, gūstot nepamatotas priekšrocības.

Šādu shēmu ietvaros legālā pārtikas aprītē nonākušos produktus ir grūti vai pat neiespējami identificēt plānveida pārbaudēs, tāpēc PVD tika izveidota neliela, uz jomas profesionāļiem balstītu grupa nelikumīgu darbību novēršanai dienesta kompetences jomās.

PVD valsts uzraudzības taktikas īstenošanas virziens, instruments negodīgas, nelikumīgi īstenotas komercprakses, tīšu normatīvo aktu pārkāpumu, kas veikti, īstenojot krāpniecisku vai maldinošu praksi (nelegāla darbība, maldinoša informācija par produktu, nelegāla dzīvnieku, produktu (pārtikas, veterināro zāļu, dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti) aprites atklāšanā un minimizēšanā, veicot informācijas atlasī, apstrādi, analīzi, iegūto faktu padziļinātu izpēti, t.sk. veicot fiziskas novērošanas un pārbaudes objektos, ņemot vērā konstatētās tendences visās PVD uzraudzības jomās, kā arī ražotāju, nevalstisko organizāciju sniegto informāciju par komplicētu shēmu eksistenci pārtikas aprītē, kuru mērķis ir gūt peļņu laižot tirgū falsificētu vai neatbilstošus pārtikas produktus, tādejādi radot ievērojamus zaudējumus Latvijas ražotājiem un apdraudot patērētāju veselību un veicinot negodīgu konkurenci, gūstot nepamatotas priekšrocības.

Prioritārās jomas tiek noteiktas, pamatojoties uz aktuālajiem riskiem un tirgus situāciju. Jomas var mainīties, saskaņā ar PVD izvirzītajām prioritātēm, nozaru aktualitātēm un risku izvērtējumu.

1.5.10.2. Mērķis.

IAĀRD koordinētā Pārtikas un veterinārā dienesta darbības virziena “Krāpšanas un maldinošas darbības atklāšana” mērķis ir samazināt ēnu ekonomikas īpatsvaru visās PVD uzraudzības jomās, t.sk. pārtikas un dzīvnieku (t.sk. mīļdzīvnieku) un barības aprītē, kā arī importā un eksportā, veicot visaptverošus analītiskus un kontroles pasākumus, pastāvīgi vai sadarbībā ar citām PVD struktūrvienībām, citām iestādēm, organizācijām.

IAĀRD mērķis patstāvīgi vai sniedzot atbalstu citām PVD struktūrvienībām, dzīvnieku, t.sk. mīļdzīvnieku to nelikumīgas aprites, cietsirdīgas izturēšanās un labturības prasību pārkāpumu identifikācija un novēršana.

1.5.10.3. Situācijas raksturojums.

Uzraudzības un kontroles funkcijas veic PVD inspektorāts saskaņā ar apstiprinātiem inspekciju plāniem, veicot plānveida un ārpuskārtas pārbaudes, kā arī reaģējot uz iedzīvotāju sniegtajām sūdzībām. Darba uzdevumu izpilde ir saistīta ar ikdienas pārbaūžu kopumu, kuru laikā tiek vērtēts: pārtikas nekaitīgums, higiēnas prasību ievērošana, dzīvnieku novietņu un dzīvnieku pārvadājumu atbilstība normatīvo aktu prasībām, dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzība, veterināro zāļu aprites kontrole, importa un eksporta aktivitāšu uzraudzība un nodrošināšana. Tādējādi, PVD inspektoru ikdienas darbs ir koncentrēts uz legālās darbības atbilstības normatīvo aktu prasībām kontroli.

Kā uzdevumu izpildes informācijas avotus inspektori izmanto inspekciju plānus, riska analīzi, iedzīvotāju sūdzības. Uzraudzības un kontroles pārbaūžu rezultāti tiek apkopoti un izmantoti tālākās darbības plānošanai un veikšanai.

Šobrīd saskaņā ar dažādu informācijas avotu sniegto informāciju, ēnu ekonomikas īpatsvars Latvijā varētu būt līdz pat 40%, t.sk. jomās, kur uzraudzības un kontroles pasākumus veic Pārtikas un veterinārais dienests. Pārtikas un veterinārais dienests ir institūcija, kas ne tikai vēsturiski piedalījies nelikumīgas pārtikas aprites pasākumu apkarošanā, bet arī aktīvi piedalās vienas no svarīgāko valdības prioritāšu realizēšanā – ēnu ekonomikas atklāšanā.

Analītiskais darbs, par iespējamu nelikumīgu komercprakses veikšanu, uzņēmumu nelikumīgās darbības shēmu analīze un operatīvi veiktās pārbaudes veido papildus slogu PVD pamatfunkciju izpildei, turklāt, esošais inspektorāts nav apmācīts nelikumīgās komercprakses ekonomisko ieguvumu izpētes veikšanai.

1.5.10.4. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. - 2027.

- Uzņēmumu, kas iesaistījušies pārtikas aprītē bez normatīvajos aktos noteiktās reģistrācijas vai atzīšanas identifikācija.
- Krāpšanas, saistībā ar maldinošas informācijas (t.sk. izcelsmes) norādēm produktu (pārtika, barība u.c.) marķējumā, pavaddokumentos, t.sk. saistībā ar zemākas kvalitātes sastāvdaļu tīšu pievienošanu, vērtīgu sastāvdaļu aizvietošanu ar mazāk vērtīgām, t.sk. “Zaļā iepirkuma” jomā.
- Dzīvnieku, t.sk. mīļdzīvnieku to nelikumīgas aprites, cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvniekiem, labturības prasību pārkāpumu identifikācija un novēršana.

- Informācijas vākšana, analīze un apkopošana par uzņēmumiem, kuru saimnieciskajā darbībā saskatāma izvairšanās no nodokļu nomaksas pilnā apmērā un atbildīgo iestāžu informēšana.
- Dalība EK izveidotajā Food Fraud Related Matter darba grupā, darba grupā izstrādāto kontroles plānu koordinēšana un vadīšana Latvijā, darbs ar Administrative Assistance and Cooperation/FF system un Food Fraud system gadījumu izmeklēšana, iesaistīto dalībvalstu informēšana.
- Pārtikas, barības krāpšanas monitorings saistībā ar izcelsmes, sastāva un derīguma termiņu norādēm preču marķējumā tirdzniecības uzņēmumos un e vidē.
- Citas aktivitātes.

1.6. Administratīvā kapacitāte un resursi

Administratīvā kapacitāte ir PVD rīcībā esošie personāla, materiāli-tehniskie, finanšu u.c. resursi, kurus dienests efektīvas darbības nodrošināšanai ir apvienojis vienotā funkcionālā sistēmā, kura, darbojoties valstī noteiktās likumdošanas ietvaros, tiek pārvaldīta un izmantota kā PVD deleģēto valsts funkciju izpildes mehānisms.

Administratīvā kapacitāte konsekventi tiek stiprināta, lai nodrošinātu tās atbilstību PVD darbības noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem un ietver sevī pasākumu kopumu atsevišķu administratīvās kapacitātes faktoru - resursu optimizācijai (piem., materiāli-tehniskās bāzes inovācijai un pilnveidošanai, kā arī strukturāli - funkcionālu izmaiņu, t.sk. nepieciešamo reorganizācijas pasākumu nodrošināšanai) atbilstoši dienesta uzdevumu aktuālajām vai prognozējamām izmaiņām.

Administratīvo kapacitāti organizē Resursu vadības departaments. Departamenta pamatuzdevumi ir:

- rūpīgi plānot un operatīvi organizēt PVD darbības nodrošināšanai nepieciešamo resursu izmantošanu;
- organizēt vienotu personāla vadības sistēmu atbilstoši darba un civildienesta attiecību reglamentējošo normatīvo dokumentu prasībām, kā arī veikt darbības, lai piesaistītu PVD kvalificētu un ieinteresētu personālu;
- nodrošināt vienotu finanšu resursu pārvaldību, t.sk. racionālu finanšu plānošanas un uzskaites sistēmu;
- nodrošināt dokumentācijas aprites sistēmu, t.sk. dokumentu uzskaiti un tajos noteikto izpildes termiņu, kontroli, dokumentu arhivēšanu, u.c., ieviešot un izmantojot dokumentu aprites sistēmās un to atsevišķos procesos modernas informācijas tehnoloģijas;
- sniegt juridisko atbalstu PVD amatpersonām tiesiskas rīcības nodrošināšanai;
- nodrošināt valsts iepirkumu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu;
- veidot arhīvu, lietu uzglabāšanu, noformēšanu un nodošanu Latvijas valsts arhīvā valsts glabāšanā;
- organizēt saņemto un nosūtāmo dokumentu, tai skaitā, korespondences, elektronisko dokumentu, sūdzību un iesniegumu apriti.

1.6.1. Personāla resursi un apmācību sistēma

Pārtikas un veterinārajā dienestā par galvenajiem resursiem tiek uzskatīts tā personāls.

Ģenerāldirektors, sadarbībā ar Resursu vadības departamentu un atbilstošo struktūrvienību, nodrošina, lai personāla resursi un kompetence atbilst dienesta veicamo funkciju apjomam. Pārtikas un veterinārajam dienestam ir klasificētas 632 amatu vietas un struktūra ir organizēta darbības un funkciju virzienos: Pārtikas uzraudzība, Veterinārā uzraudzība, Robežkontrolē, Resursu vadība un atbalsts, Starptautiskā tirdzniecība, Ārējās attiecības un starptautiskie projekti.

Personāla apjoms profesionālās uzraudzības jomās un atbalsta jomās ir nepietiekams, lai izpildītu PVD noteiktos galvenos uzdevumus nepieciešamajā kvalitātē un apjomā, ņemot vērā personāla nogurumu un vidējā vecuma pieaugumu (2022. gada decembrī vidējais vecums ir 50 gadi, 2021. gadā tie ir 49 gadi), esošo funkciju izpildes augošās prasības, papildu funkciju pieaugumu, kā arī tam netiek papildus piešķirts budžets. Ilgtermiņā aktuāls ir jautājums par specifisko profesionālo jomu speciālistu noturēšanu PVD, profesiju pārstāvju esamību valstī, to darba tirgus tendencēm starp privāto un valsts sektoru. Atalgojuma lielums pret pienākumu un atbildības apjomu ir joprojām nesamērīgi zems. Visu iepriekš minēto problēmu uzskaitījums ir un būs aktualitāte Personāla vadības daļai un PVD kopumā turpmākiem gadiem.

Cilvēkresursu sadalījums PVD funkciju nodrošināšanai 2023. gada 1. janvārī

PVD darbības joma	Darbinieku/inspektoru amatu vietu skaits	No tiem centrālajā pārvaldē
Pārtikas uzraudzība.	169+32+72=272	31
Veterinārā uzraudzība.	96+23=118	22
Veterinārā, fitosanitārā, pārtikas un nepārtikas uzraudzība uz robežas.	98	9
Veterināro zāļu un specifisko pārtikas produktu reģistrācija.	20	20
PVD atbalsta funkcijas.	124	67
PVD darbinieku amatu skaits (kopā).	632	149
Valsts pilnvarotie veterinārārsti (uzraudzība kautuvēs).	77	-
Pilnvaroti praktizējošie veterinārārsti (dzīvnieku veselības jomā).	414	-

PVD nodarbinātie nodrošina patērētājiem nekaitīgas pārtikas, dzīvnieku barības, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un veterināro zāļu kvalificētu un efektīvu valsts uzraudzību un kontroli, kā arī dzīvnieka veselības un labturības, nepārtikas preču drošuma un fitosanitāro robežkontroles prasību ievērošanas kontroli, aktīvi piedalās eksporta veicināšanas un ēnu ekonomikas apkaršanas pasākumu īstenošanā. Personāla vadīšana ir stratēģiski mērķtiecīga, lai katrs atsevišķi un visi kopumā darbotos izvirzīto mērķu sasniegšanā, regulāri paaugstinot darbības efektivitāti un nodrošinot augstu funkciju izpildes līmeni.

Dienesta uzraudzībā esošo objektu un kravu oficiālo kontroli nodrošina inspektori ar noteiktu jomas pilnvarojumu, kā arī pirmskaušanas apskati, pēckaušanas veterināro ekspertīzi un pastāvīgo veterināro uzraudzību veic veterinārārsti (kautuvēs). PVD personāla darbība un attīstība, esošo finanšu līdzekļu ietvaros, tiek nodrošināta vairākos pasākumu kopumos: amatu klasifikācijā, personāla atlasē, primārajā profesionālajā apmācībā, ikgadējā profesionālajā iekšējā apmācībā, profesionālajā ārējā apmācībā, pieredzes apmaiņas pasākumos, ārkārtas situācijās un citos pasākumos, kuros iegūst vai papildina nepieciešamās kompetences. Reizi gadā notiek ierēdņu un darbinieku darbības novērtēšana, kurā tiek identificēti papildu riski vai vajadzības mācību vai kvalifikācijas paaugstināšanas plānošanā. Apmācību sistēma balstās uz profesionālo saturu un prasībām normatīvajos aktos un uz dienestā noteiktu vienotu mācību/kvalifikācijas paaugstināšanas procesu norisi:

- Eiropas Parlamenta un Padomes regulas, piemēram, 2017. gada 15. marta Regula (ES) Nr. 2017/625 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem u.c. regulas.
- Profesionālo jomu “jumta” likumi – Pārtikas aprites uzraudzības likums, Veterinārmedicīnas likums, Dzīvnieku barības aprites likums, Augu aizsardzības likums u.c. saistošie normatīvie akti, Ministru kabineta noteikumi un rīkojumi.
- Valsts civildienesta likums, Darba likums, dienesta rīkojumi, iekšējie normatīvie akti un citi spēkā esoši normatīvie akti.

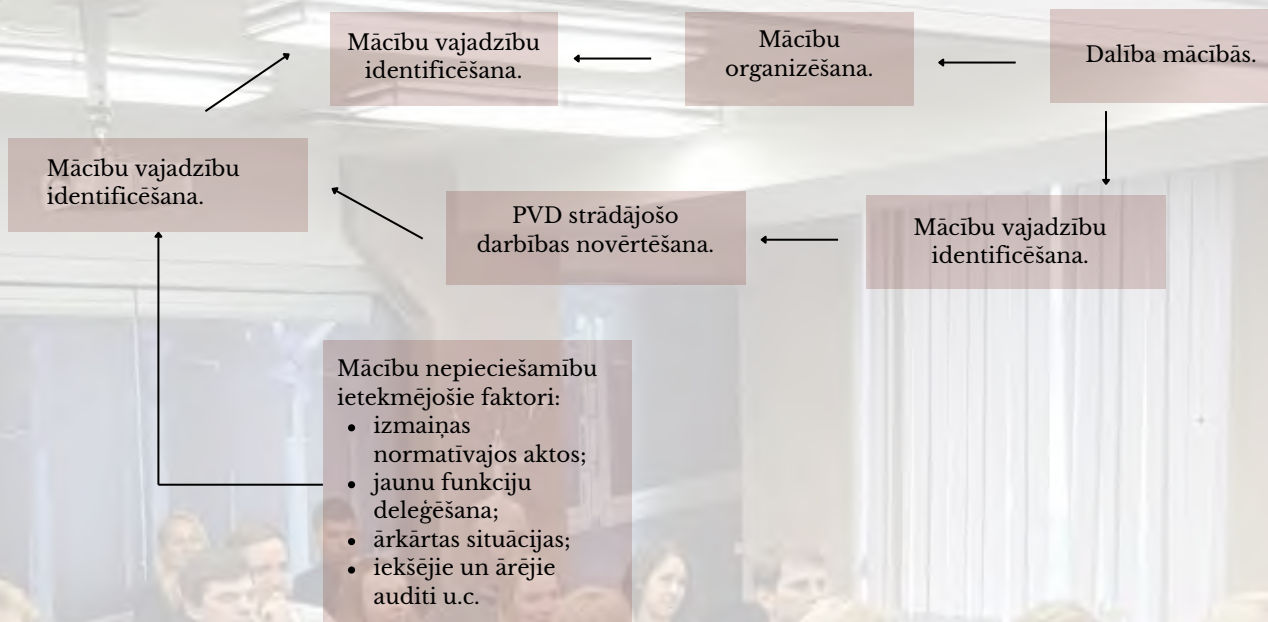
Dienesta iekšējie normatīvie akti (rīkojumi, procedūras) tiek regulāri aktualizēti atbilstoši nepieciešamībai, kā arī tiek organizētas mācības procesu izmaiņu iedzīvināšanā ikdienas darba procesos.

Katra kalendārā gada sākumā tiek izstrādāts mācību plāns un apstiprināta mācību programma (iepriekšējā perioda mācību plāna izpilde). Mācību gads rit no janvāra līdz decembrim (pilnu kalendāro gadu).

Par mācību procesa koordinēšanu PVD atbild Personāla vadības daļas mācību administrators, kurš kopā ar citām dienesta centrālās pārvaldes struktūrvienībām lemj par kvalifikācijas paaugstināšanas kursu nepieciešamību, to tematiku, saturu un sastāda mācību plānu konkrētajam gadam, ņemot vērā:

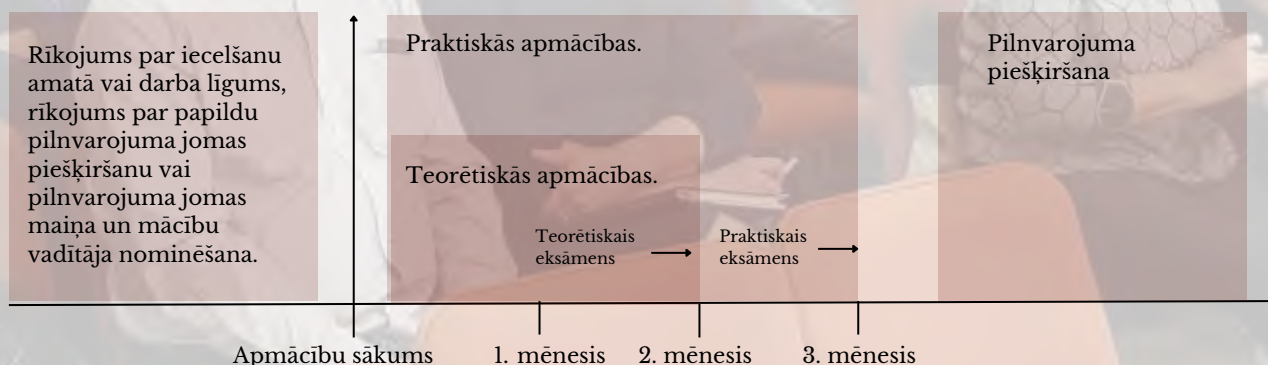
- izmaiņas normatīvajos aktos;
- jaunu funkciju deleģēšanu;
- ārkārtas situācijas;
- PVD strādājošo darba novērtējumu (virusuzraudzību un ikgadējo novērtēšanu);
- iekšējos un ārējos auditus;
- konstatējumus, sūdzības, priekšlikumus, ieteikumus.

Mācību sistēma balstās uz profesionālo saturu, prasībām normatīvajos aktos un uz PVD noteiktu vienotu mācību/kvalifikācijas paaugstināšanas procesu norisi:

Lai nodrošinātu jaunpieņemto PVD inspektoru un veterinārārstu (kautuvēs) teorētisko zināšanu un praktisko iemaņu apgūšanu, ir noteikta vienota kārtība, kādā PVD tiek organizēts primāro apmācību, adaptācijas un pilnvarošanas process:

Primārā apmācība

PVD personāla politikas attīstības mērķis nākošajam darba periodam ir gan profesionāli un kompetenti speciālisti, gan arī tādi PVD nodarbinātie, kuri ar savām profesionālajām zināšanām un prasmēm, komunikācijas prasmēm, augsto lojalitāti, dienesta vērtībām un ētikas principiem turpina veiksmīgi ieviest “Konsultē vispirms” principu, tādejādi palīdzot uzlabot uzņēmējdarbības kvalitāti un to sadarbību ar valsts pārvaldi. “Konsultē vispirms” dod iespēju attīstīt dienestu kā kontrolējošu iestādi, kura prot sadarboties, veicinot kopējo uzņēmējdarbības profesionālo līmeni un kopējo drošību valstī.

Nākošajā pārskata periodā Personāla vadības daļa kopā ar struktūrvienību vadītājiem turpinās darbu pie sekojošus darbības virzienu attīstīšanas un pilnveides:

- Nodarbināto profesionālo zināšanu un prasmju pilnveidošana un attīstīšana organizējot un nodrošinot kvalifikācijas paaugstināšanas kursus, mācības, sanāksmes un seminārus, kuros arī kā lektori piedalās PVD nodarbinātie, kā arī piesaistot ārējos lektoros;
- Veicināt efektīvāko Dienesta struktūru un labāku atalgojumu nodarbinātajiem, pilnveidot darba samaksas sistēmu esošā budžeta ietvaros;
- Jauno kolēģu atbalstoša un profesionāla integrācija PVD – nodrošināti mentori, mācību vadītāji, iepazīšanās pasākums “Jauno darbinieku diena”;
- “Konsultē vispirms” kā ikdienas instruments mūsdienīgai un pieejamai valsts iestādei;
- Mācību efektivitātes rezultāta vērtējums – nodarbināto ikgadējā novērtēšana, ikgadēji snieguma un rezultātu analītiskie rādītāji u.tml.;
- Starptautiska izglītība un profesionālā darbība – dalība BTSF mācībās un citās starptautiskajās sanāksmēs un forumos;
- Personāla aktīva piesaiste tādās profesijās kā veterinārārsts, pārtikas tehnologs, biologs, zootehniķis, informāciju sistēmu administrators, jurists u.tml., izmantojot plaši pieejamos informācijas izplatīšanas rīkus interneta vidē, kā arī sadarbībā ar augstskolām, nodrošinot studiju prakses iespējas;
- Turēt godā PVD vērtības, kuras ir noteiktas “Pārtikas un veterinārā dienesta ētikas kodeksā” – Objektivitāte, taisnīgums un neitralitāte, Atklātība un lojalitāte, Godprātība, profesionāla kompetence un konfidencialitāte, Ekonomija un efektivitāte.
- PVD nodarbināto definētās vērtības – profesionalitāte, lojalitāte, komunikācija, godīgums un atbildība.

1.6.2. Finanšu resursi

- PVD finanšu resursu apjoms tiek noteikts saskaņā ar valsts budžeta, finanšu resursus valsts deleģēto funkciju izpildei veido divi ieņēmumu avoti:
 - Valsts budžeta dotācija;
 - Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi, t.sk., ārvalstu finanšu palīdzības transferti.
- Finanšu resursu sadalījums pa ieņēmumu avotiem un izdevumu veidiem ir atspoguļots tabulā:

Finansējuma sadalījums pa ieņēmumu avotiem un izdevumu veidiem (EUR)

	2022. gada budžets (izpilde)						2023. gada apstiprinātais budžets*				2024. gada budžets (projekts)*	2025. gada budžets (projekts)*
	Pamatbudžets	Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai	Ārvalstu finanšu palīdzība	Ilgtermiņa saistības	Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem	Kopā	Pamatbudžets	Ārvalstu finanšu palīdzība	Ilgtermiņa saistības	Kopā		
Resursi izdevumu segšanai	17 068 373	319 836	0	2 624 662	480 358	20 500 735	16 062 938	7 259	2 917 762	18 987 959	18 593 920	18 578 125
Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi	5 971 415	0	0	0	0	5 971 415	4 950 769	0	0	4 950 769	4 754 710	4 738 915
Transferti	7 506	0	0	0	0	7 506	0	7 259	0	7 259	0	0
Dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	11 096 958	319 836	0	2 624 662	480 358	14 521 814	11 112 169	0	2 917 762	14 029 931	13 839 210	13 839 210
Izdevumi - kopā	17 183 091	296 768	2 356	2 502 120	479 726	20 464 062	16 257 938	7 259	2 917 762	19 182 959	18 593 920	18 578 125
Uzturēšanas izdevumi	15 932 254	296 768	2 356	2 502 120	479 726	19 213 225	15 738 145	7 259	2 917 762	18 663 166	18 234 127	18 218 332
Kārtējie izdevumi	15 932 254	296 768	2 356	1 559 520	479 726	18 270 625	15 738 145	7 259	2 408 422	18 153 826	17 724 787	17 708 992
Atlīdzība	12 990 449	296 768	2 356	50 326	227 040	13 566 939	12 977 097	7 259	109 272	13 093 628	13 065 448	13 052 653
Preces un pakalpojumi	2 941 806	0	0	1 509 194	252 686	4 703 685	2 761 048	0	2 299 150	5 060 198	4 659 339	4 656 339
Subsīdijas, dotācijas, sociālie maksājumi un kompensācijas	0	0	0	942 600	0	942 600	0	0	509 340	509 340	509 340	509 340
Kārtējie maksājumi ES budžeta un starptautiskā sadarbība	49 922	0	0	0	0	49 922	0	0	0	0	0	0
Kapitālie izdevumi	1 200 915	0	0	0	0	1 200 915	519 793	0	0	519 793	359 793	359 793

* Dati uz 22.03.2023.

** Par valsts budžeta bāzes izdevumiem 2023.-2025.gadam, saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam".

Galvenās ieņēmumu pozīcijas, kas veido Pārtikas un veterinārā dienesta ieņēmumus no maksas pakalpojumiem un citiem pašu ieņēmumiem:

- valsts uzraudzības un kontroles darbības un pakalpojumi kautuvēs;
- veterināro (veselības) sertifikātu sagatavošana un izsniegšana;
- valsts uzraudzības un kontroles darbības preču un produktu robežkontrolē;
- veterināro zāļu aprīte;
- 2022. gadā saņemti ieņēmumi par vairāku mērķsadarbības (*Twinning*) projektu īstenošanu:
 - atbalsts liemeņu klasifikācijas sistēmas izveidei atbilstoši Eiropas Savienības Kopējai lauksaimniecības politikai;
 - sanitāro un fitosanitāro pasākumu stiprināšana Azerbaidžānā;
 - tālākas SPS un pārtikas drošības sistēmas attīstības nodrošināšana Gruzijā.

Ilgtermiņa saistību ietvaros tiek realizētas šādas uzraudzības programmas:

- Klasiskā cūku mēra uzraudzības programma;
- Āfrikas cūku mēra uzraudzības programma;
- Trakumsērgas uzraudzības programma;
- Transmisīvo sūkļveida encefalopātiju uzraudzības programma;
- Salmonelozes ierosinātāju kontroles programma;
- *Salmonella spp.* kontroles programma (no 01.01.2018. tiek apvienota ar Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmu);
- Putnu gripas uzraudzības programma;
- Aitu un kazu brucelozes uzraudzības programma;
- Govju brucelozes uzraudzības programma;
- Mikroorganismu rezistences uzraudzības programma;
- Neplānoto gadījumu kontrole.

1.6.3. Materiālie resursi

PVD materiālos resursus - dienesta materiāli – tehnisko darbības nodrošinājumu veido:

- nekustamie īpašumi (administratīvās ēkas, specializētas kontroles ēkas, garāžas) un to apsaimniekošana;
- transportlīdzekļi (automašīnas, specializēti aprīkotas piekabes ar mazgāšanas un dezinfekcijas iekārtām);
- iekārtas un inventārs profesionālo pārbaužu veikšanai (to skaitā inspektoru aprīkojums paraugus tālākai nosūtīšanai laboratoriski-diagnostisko izmeklējumu veikšanai);
- saziņas līdzekļi;
- formas tērpi;
- orgtehnika;
- datortehnika, - programmatūras un informātikas sistēmu aparatūru iegāde;
- biroja aprīkojuma un tehnikas iegāde.

PVD ir vienota kārtība nepieciešamo materiālo resursu iegādei, uzglabāšanai un lietošanai, tai skaitā PVD funkciju īstenošanai nepieciešamo pakalpojumu, iekārtu un mērīšanas līdzekļu iegādei, uzglabāšanai, lietošanai un metroloģiskajai pārbaudei.

PVD budžeta ietvaros un, ievērojot valstī noteiktos fiskālās disciplīnas un uzraudzības pasākumus, visas PVD struktūrvienības (centrālā pārvalde, teritoriālās struktūrvienības, kontroles punkti uz valsts robežas) tiek nodrošinātas ar materiālajiem resursiem deleģēto funkciju veikšanai.

PVD materiālie resursi tiek uzturēti, atjaunoti, papildināti un modernizēti atbilstoši mūsdienu tehnoloģiju līmenim un finanšu iespējām, lai strādājošie pilnvērtīgi varētu veikt savus pienākumus.

1.6.4. Informācijas sistēmas un resursi

Informācijas sistēmas un datu bāzes

PVD Informācijas tehnoloģiju uzdevums ir nodrošināt Dienesta darbības efektivitāti un deleģēto funkciju izpildi, ieviešot un uzturot PVD attīstības mērķiem atbilstošas informācijas sistēmas, kā arī nodrošinot atbilstošās datortehnikas darbību. PVD darbības atbalstu nodrošina sekojošas iekšējās pamatdarbības informācijas sistēmas un datu bāzes (reģistri):

- IPVD_NG - platforma nodrošina informāciju par PVD uzraudzībai pakļautiem uzņēmumiem un to atzīšanu, inspekciju plānošanu, kā arī datu analīzi par pārtikas aprīti pakļauto uzņēmumu uzraudzības pamatrezultātiem.
- mobiPVD_NG – inspekciju izveikšanas mobilā lietotne.
- VESLA - informācija par dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzību.
- VEZIRS - veterināro zāļu reģistrācija, datu analīze par veterināro zāļu izlietojumu, datu apmaiņa ar Eiropas zāļu aģentūras vienoto produktu datubāzi.
- Junda - informācija par valsts uzraudzības programmu ietvaros veiktajiem laboratoriskajiem izmeklējumiem un to rezultātiem. Tiek nodrošināta nepieciešamo datu apkopošanu un risku analīze. Dati par izmeklējumiem tiek saņemti no Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta "BIOR" Jundas.
- PARTIS - informācija par uztura bagātinātājiem un to izplatītājiem, kā arī par noteiktās grupās ietilpstošiem (diētiskā pārtika) pārtikas produktiem un to izplatītājiem.
- SERTIS – informācija, t.sk. datu analīze par veterināro eksporta sertifikātu pieteikumiem un izsniegtajiem sertifikātiem.
- VOIS – informācija par veterināro objektu uzraudzību, inspekciju plānošanu un to izveikšanu, kā arī datu analīze par uzraudzības rādītājiem.
- DZENIS – inspekciju plānošana dzīvnieku novietnēm, to rezultātu uzkrāšana. Dati par novietnēm un izmitinātajiem dzīvniekiem, tiek saņemti no Lauksaimniecības datu centra informācijas sistēmas.
- DNL – mobilā lietotne inspekciju izveikšanai dzīvnieku novietnēs.
- Publiskais pakalpojumu un reģistru portāls <https://pakalpojumi.pvd.gov.lv> – Dienesta publiskie e-pakalpojumi un reģistri par pamatdarbības jautājumiem.
- Dzelzis – informācija par kontrolei pakļautajām kravām, kas ievestas pa dzelzceļu. Datu pirmavots ir VAS “Latvijas dzelzceļš” informācijas sistēma.
- www.pvd.gov.lv - informācija sabiedrībai par PVD funkcijām, uzdevumiem, uzraudzības rezultātiem un aktualitātēm.
- Portāls Savējiem - iekšējā tīmekļa vietne, kas pieejama tikai PVD darbiniekiem. Nodrošina ar vispārīgu informāciju, kas nepieciešama darbinieku ikdienas pienākumu veikšanai.
- E-mācību sistēma - elektroniska mācību vide PVD darbinieku iemaņu, zināšanu un prasmju pilnveidei un attīstībai.

Tāpat funkciju izpildei tiek izmantotas sekojošas Zemkopības ministrijas resoru koplietošanas informācijas sistēmas:

- Elektroniskā pasta sistēma – informācijas un ziņojumu apmaiņas sistēma elektroniskā vidē.
- Dokumentu vadības sistēma Namejs - vienotā Zemkopības ministrijas un tās padotības iestāžu elektroniskā informācijas un dokumentu aprites sistēma, kas nodrošina unificētus lietvedības procesus.
- RVS Horizon - vienotā Zemkopības ministrijas un tās padotības iestāžu resursu vadības sistēma finanšu un grāmatvedības informācijas pārvaldībai, personāla un līgumu uzskaitēi, kā arī personāla pašapkalpošanās pieeja datiem.
- HOP pašapkalpošanās portāls – pieeja dažādiem RVS Horizon iekšējiem pakalpojumiem un informācijai.

Informācijas apmaiņai un deleģēto funkciju realizācijai tiek lietotas sekojošas ārējas informācijas sistēmas:

- TRACES - Informācija un datu analīze par ES iekšējās tirdzniecības, eksporta, importa un tranzīta produktu veterinārās kontroles rezultātiem.
- RASFF - operatīvi izplatāmi dati par pārtikas un dzīvnieku barības aprītē esošiem neatbilstošiem produktiem, ietverot to aprakstus, ražotājus un konstatētos risku faktoros.
- Eiropas Komisijas interneta vietnē http://ec.europa.eu/food/safety_en pieejamie reģistri - Informācija par uzturvērtības un veselīguma norādēm, ātrās reaģēšanas sistēmā (RASFF) iekļautajiem ziņojumiem, pārtikas piedevām, pārtikas aromatizētājiem, pārtikas fermentiem, EEK valstīs atzītajiem minerālūdeņiem, jauno pārtiku (Jaunās pārtikas katalogs, saraksti, kuros apkopoti dati par ES atzīto un paziņoto jauno pārtiku), ES dalībvalstu kompetentajām institūcijām.
- Eudranet – pakalpojumi, kas ļauj humāno un veterināro zāļu farmācijas biznesa procesu un politikas veidošanas ekspertiem droši apmainīties ar informāciju un sadarboties visas Eiropas mērogā.
- EZA (Eiropas zāļu aģentūras) sistēmas un resursi – t.sk. Vienotā zāļu datubāze, SPOR klasifikatoru sistēma u.c.

Datortehnikas tehniskais nodrošinājums

Pārtikas un veterinārā dienesta datortehnikas resursu nodrošinājums:

- 500 personālie datori, vairāk kā 100 portatīvie datori, 200 drukas iekārtas;
- 30 multimediju projektori, 80 multifunkcionālās iekārtas, 200 IP telefoni;
- 3 viedtelevizori;
- Visiem datoriem tiek nodrošināts pieslēgums vienotajam dienesta datu pārraides tīklam, kurš ir pieejams visās dienesta struktūrvienībās Latvijas teritorijā.

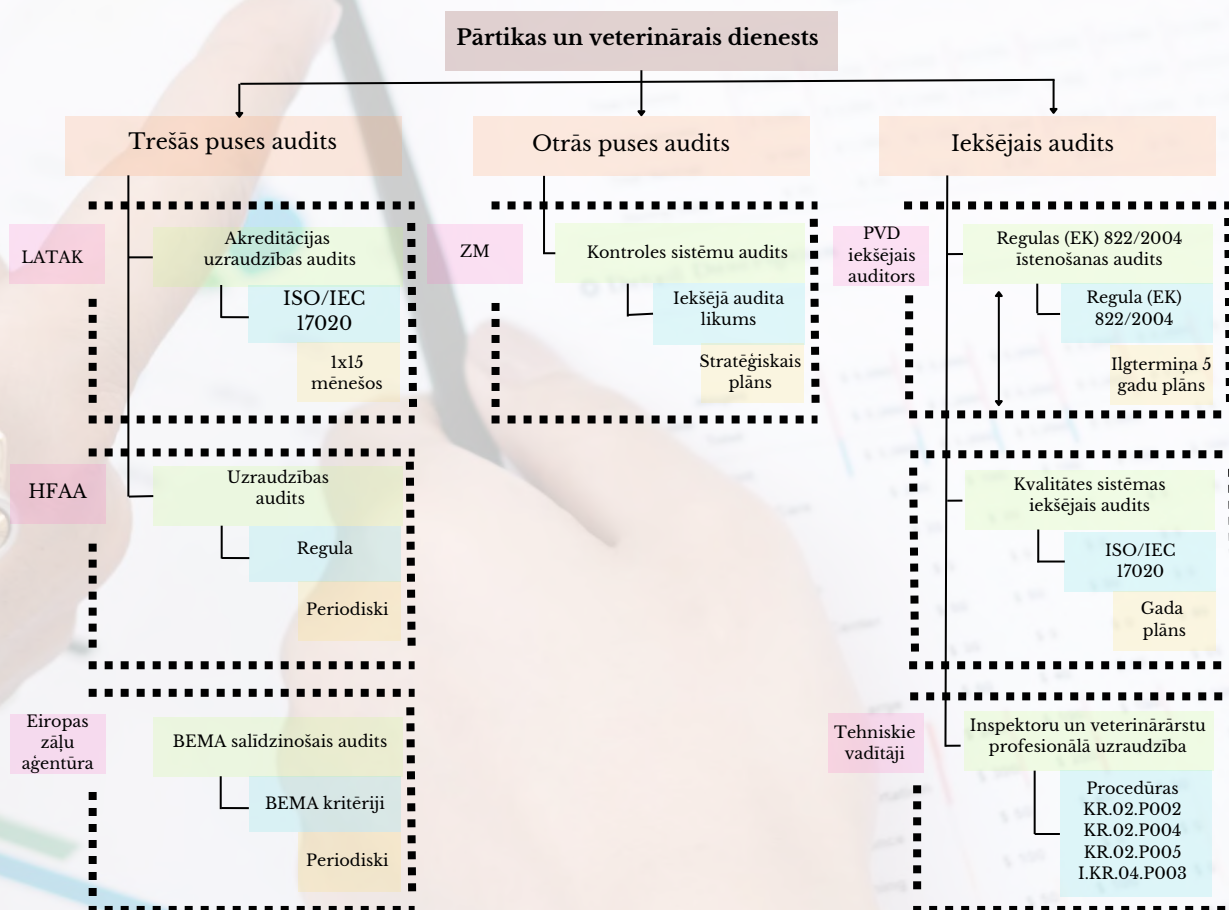
Serveru tehniskais nodrošinājums

Pārtikas un veterinārā dienesta Informācijas sistēmu darbību nodrošina serveru tehnoloģiskie resursi un iekārtas (fiziskie un virtuālie serveri, disku masīvi, komutatori, maršrutētāji, UPS iekārtas), kas izvietotas Pārtikas un veterinārā dienesta un Lauksaimniecības datu centra datu centros. Pakāpeniski tiek īstenoti pasākumi PVD informācijas tehnoloģiju tehnisko resursu integrācijai ar centralizēto zemkopības nozares koplietošanas IKT platformu.

1.6.5. Revīzijas kārtība

PVD audita sistēma ir izstrādāta ievērojot LVS EN ISO 19011 “Vadlīnijas pārvaldības sistēmu auditēšanai” galvenos principus, Regulas Nr. 2017/625, Eiropas Komisijas vadlīniju un Eiropas Komisijas Nacionālās audita sistēmas darba grupas izstrādāto vadlīniju nosacījumus. Audits ir PVD struktūrvienību oficiālās kontroles, oficiālās kontroles aktivitāšu un citu PVD funkciju neatkarīgs un sistemātisks novērtējums atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17020 standartu prasībām, Regulā Nr. 2017/625 noteiktajiem pasākumiem un citiem normatīvajiem aktiem. Auditus veic, lai pārliecinātos par oficiālās kontroles veikto pasākumu atbilstību, efektivitāti un pasākumu piemērotību izvirzīto mērķu sasniegšanai, kas noteikta Regulā Nr. 2017/625 un citu piešķirto funkciju atbilstības novērtēšanai.

PVD darbības novērtēšanas sistēma shematiskais attēlojums:

PVD Vadības sistēmu, audita un dokumentu pārvaldības daļa ir atbildīga par audita sistēmas uzturēšanu un veic pasākumu kopumu, kas nodrošina efektīvu audita sistēmas darbību:

- Daudz gadu audita programmas izstrāde;
- Audita gada programmas izstrāde;
- Audita programmas vadīšana un uzraudzība;
- Audita programmas uzlabošana un pārskatīšana;
- Audita plāna izstrāde;

- Auditu rezultātu apkopošana un analīze;
- Brīvprātīgo auditoru piesaistišana un apmācība;
- Auditoru kompetences novērtēšana;
- Audita sistēmas neatkarīgās pārbaudes organizēšana.

PVD auditu organizācija, dokumentācija, auditoru kvalifikācija, pienākumi un atbildība ir noteikta procedūrā KR.06.P.004 “Iekšējā audita nolikums” un KR.06.P.007 “Auditoru kvalifikācija”. Auditus veic procedūrā KR.06.P.005 „Audita norise” noteiktajā kārtībā. Audita programmas plānošana ir noteikta procedūrā KR.06.P.001” Audita programmas plānošana”.

Ilgtermiņa audita programmu sastāda pieciem gadiem. Programmā iekļauj Regulas Nr.2017/625, LVS EN ISO/IEC 17020 īstenošanas auditus un citu piešķiro funkciju auditus, nosakot veikšanas periodu un audita objektu. Sastādot audita programmu tiek izmantotas Eiropas Komisijas Nacionālās audita grupas izstrādātās vadlīnijas “Oficiālās kontroles audita plānošana balstoties uz risku novērtēšanu”.

Ikgadējā audita programma tiek sastādīta, ņemot vērā ilgtermiņa audita programmā norādītajā periodā ietvertos auditus.

1.7. References laboratorijas nozīmēšana

Latvijas nacionālajos normatīvajos aktos līdz 31.12.2023. tiks veikti grozījumi, lai Nacionālo references laboratoriju varētu nozīmēt kompetentā iestāde atbilstoši ES Regulas 2017/625 prasībām.

1.8. Komunikācija ar sabiedrību

Komunikācijai un dialogam ar sabiedrību ir nozīmīga loma PVD ilgtermiņa mērķu īstenošanā. Lai veicinātu savstarpēju izpratni par nozares uzraudzību, uzlabotu un pilnveidotu to, PVD uztur dialogu ar plašu nozari pārstāvošo sabiedrisko organizāciju spektru, kā arī nodrošina efektīvu un skaidru komunikāciju ikdienā, izmantojot dažādus komunikācijas kanālus, tostarp iestādes tīmekļvietni, plašsaziņas līdzekļus un sociālo mediju platformas.

Tāpat ātra, koordinēta un saprotama komunikācija ir neatņemama krīzes vadības sastāvdaļa, piemēram, dzīvnieku infekcijas slimību uzliesmojumos vai gadījumos, kad konstatēts pārtikas piesārņojums, kas var apdraudēt sabiedrības veselību.

PVD publiskās komunikācijas mērķis ir par pārtikas nekaitīgumu un kvalitāti informēt un izglītota sabiedrība, kas zina savas patērētāja tiesības un spēj tās īstenot, pateicoties savlaicīgi sniegtai un saprotamai informācijai; sabiedrība, kas izprot dzīvnieka lomu cilvēka dzīvē, ar cieņu un izpratni izturas pret dzīvnieku labturību un nodrošina dzīvniekiem pienācīgus apstākļus un veterināro aprūpi.

2. Valsts augu aizsardzības dienests

2.1. Pilnvarojums, funkcijas un kompetence

Valsts augu aizsardzības dienesta (VAAD) funkcijas, uzdevumi, kompetence un darba organizācija noteikta Ministru kabineta 2022. gada 12. aprīļa noteikumos Nr. 230 „Valsts augu aizsardzības dienesta nolikums”.

VAAD amatpersonu kompetence un darba organizācija noteikta VAAD reglamentā. Departamentu un reģionālo nodaļu reglamentos noteikta funkciju sadale un atbildība par iekšējo kontroles sistēmu izveidošanu un ievērošanu struktūrvienībās.

VAAD funkciju izpildei nepieciešama personāla, finanšu un materiālo resursu pārvaldība un efektīva izmantošana. Pārvaldība tiek organizēta, pamatojoties uz Eiropas Savienības un nacionālajiem normatīvajiem aktiem, kā arī VAAD iekšējiem normatīviem dokumentiem.

Galvenie no tiem:

- **Augu aizsardzības likums** – reglamentē fizisko un juridisko personu darbību augu aizsardzības jomā, lai nepieļautu kaitīgo organismu ieviešanu, ieviešanos un izplatīšanos valsts teritorijā un Eiropas Savienībā, kā arī nosaka darbības, lai augu aizsardzības pasākumi un augu aizsardzības līdzekļi neatstātu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, to sugu dzīvniekiem, kurus cilvēks audzē vai izmanto uzturā, un vidi un lai novērstu augu aizsardzības līdzekļu atlieku uzkrāšanos saražotajā produkcijā, augsnē un ūdenī virs pieļautajām normām;
- **Ministru kabineta 2020. gada 17. decembra noteikumi Nr. 772 “Augu karantīnas noteikumi”** – nosaka fitosanitārās kontroles un uzraudzības kārtību, augu audzētāju, augu, augu produktu un ar tiem saskarē nonākušo priekšmetu pārstrādātāju, uzglabātāju, tirgotāju, ievēdēju un izvedēju reģistrācijas kārtību, piemērojamos fitosanitāros pasākumus, fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu, augu produktu un ar tiem saskarē nonākušo priekšmetu ieviešanas un izplatīšanas kārtību, fitosanitāro dokumentu izsniegšanas kārtību, aizsargājamo zonu noteikšanas un uzturēšanas kārtību, kā arī augu, augu produktu un ar tiem saskarē nonākušo priekšmetu aprites kārtību šajās zonās, kārtību, kādā sniedzama informācija Eiropas Komisijai, un robežkontroles punktu minimālo aprikojumu fitosanitārās kontroles veikšanai;
- **Ministru kabineta 2012. gada 28. februāra noteikumi Nr. 145 “Noteikumi par fitosanitāriem pasākumiem un to piemērošanas kārtību koksnes iepakojamam materiālam”** – nosaka likumisko ietvaru fitosanitāriem pasākumiem koksnes iepakojamam materiālam un reģistrā iekļauto personu uzraudzībai un kontrolei;
- **Ministru kabineta 2010. gada 27. jūlija noteikumi Nr. 682 „Noteikumi par speciālām atļaujām (licencēm) augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanai”** – nosaka kārtību, kādā izsniedz speciālās atļaujas (licences) augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanai un maksā valsts nodevu par to izsniegšanu un pārreģistrāciju, kā arī valsts nodevas apmēru;
- **Ministru kabineta 2011. gada 13. decembra noteikumi Nr. 949 „Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū”** - nosaka prasības augu aizsardzības līdzekļu laišanai tirgū, tirdzniecības vietām izvirzāmos kritērijus, augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecības, ieviešanas, izvešanas, glabāšanas un transportēšanas prasības, augu aizsardzības līdzekļu pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu pienākumus, informācijas sniegšanas kārtību augu aizsardzības līdzekļa pircējam un tās saturu, kā arī augu aizsardzības līdzekļu aprites kontroles kārtību, kā arī augu aizsardzības līdzekļu uzglabāšanas vietām izvirzāmās prasības;

- **Ministru kabineta 2011. gada 13. decembra noteikumi Nr. 950 „Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi”** nosaka augu aizsardzības līdzekļu lietošanas un uzglabāšanas prasības, profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju un augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoru pienākumus un tiesības, novērtējuma sagatavošanas kārtību par iespējamo risku augu aizsardzības līdzekļa izsmidzināšanā no gaisa, speciālos pasākumus ūdens vides un dzeramā ūdens aizsardzībai;
- **Ģenētiski modificēto organismu aprites likums** – nosaka darbības, lai panāktu augstu drošuma līmeni visos ģenētiski modificēto organismu aprites posmos, lai novērstu negatīvo ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību vai vidi, saglabātu bioloģisko daudzveidību, veicinātu ilgtspējīgas lauksaimniecības un biotehnoloģijas attīstību, arī ģenētiski modificēto kultūraugu pastāvēšanu līdztekus bioloģiskajai un konvencionālajai lauksaimniecībai.

Visi uzraudzībai saistošie ārējie normatīvie akti pieejami **VAAD tīmekļvietnē**.

2. 2. Stratēģiskie mērķi un prioritātes

VAAD darbības mērķis ir nodrošināt kultūraugu un mežu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību un aprites uzraudzību, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību, veicināt sabiedrības drošību un pasargātu apkārtējo vidi no iespējamā augu aizsardzības līdzekļu un mēslošanas līdzekļu radītā piesārņojuma, radīt priekšnoteikumus, lai lauksaimniekiem būtu pieejamas veselas un kvalitatīvas sēklas un pavairojamais materiāls, kā arī palielinātu lauksaimniecības produktivitāti un konkurētspēju.

VAAD misija ir nodrošināt kultūraugu un mežu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību un aprites uzraudzību, lai uzlabotu lauksaimniecības produktu kvalitāti, veicinātu sabiedrības drošību un pasargātu apkārtējo vidi, kā arī iegūtu objektīvu informāciju par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un palielinātu lauksaimniecības konkurētspēju starptautiskajā tirgū.

VAAD atbilstoši valsts uzraudzības politikas saturam un mērķiem nodrošina šīs politikas realizēšanas mehānismu, organizējot un izpildot normatīvajos aktos noteiktās valsts uzraudzības, kontroles un pakalpojumu funkcijas, izveidojot un īstenojot mūsdienīgu, Latvijas apstākļiem un Eiropas Savienības prasībām atbilstošu uzraudzības un monitoringa sistēmu. Uzraudzības, monitoringa un pakalpojumu sniegšanai nepieciešama atbilstoša metodika, kvalificēts personāls, kā arī nacionāli un starptautiskā līmenī akreditētas un atzītas laboratorijas.

VAAD darbības virzieni ir fitosanitārā uzraudzība, augu aizsardzība, sēkļu un šķirņu aprites uzraudzība un augsnes auglības veicināšana. Darbības virzienu mērķis ir pasargāt valsti no kaitīgo organismu uzliesmojumiem un sekmēt augu un augu produktu konkurētspēju starptautiskajā tirgū un nodrošināt dabas resursu apsaimniekošanas ilgtspējību. Fitosanitārās uzraudzības mērķis ir nodrošināt valsts fitosanitāro drošību, veicot efektīvus uzraudzības pasākumus, lai valsti pasargātu no bīstamām augu slimībām un kaitēkļiem un nodrošinātu augu un augu produktu eksportu.

2021. gada - 2027. gada stratēģijas darbības laikā VAAD izvirzītas institūcijas kapacitātes, attīstības un pārvaldības prioritātes:

- Digitālo risinājumu ieviešana informācijas apmaiņai starp lauksaimniekiem un citiem iestādes klientiem, valsts un pašvaldību iestādēm;
- Sabiedrības izpratnes veicināšana par ilgtspējīgu augu aizsardzību un lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglību;
- Efektīva resursu izmantošana un starptautiskā novērtējuma veicināšana.

2.3. Rezultatīvie rādītāji

Rezultatīvie rādītāji 2023. - 2027. gadam

Nr.	Rezultatīvais rādītājs	2023	2024	2025	2026	2027
1.	Pārbaudes pie operatoriem, kuriem atļauts izmantot ISPM 15 marķējumu.	321	330	350	370	390
2.	Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas uzraudzības pārbaudes.	232	232	232	232	232
3.	Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas uzraudzības pārbaudes.	1613	1613	1613	1613	1613

2.4. Valsts uzraudzības un kontroles struktūra un līmeņi, oficiālo kontroļu organizēšana un vadība

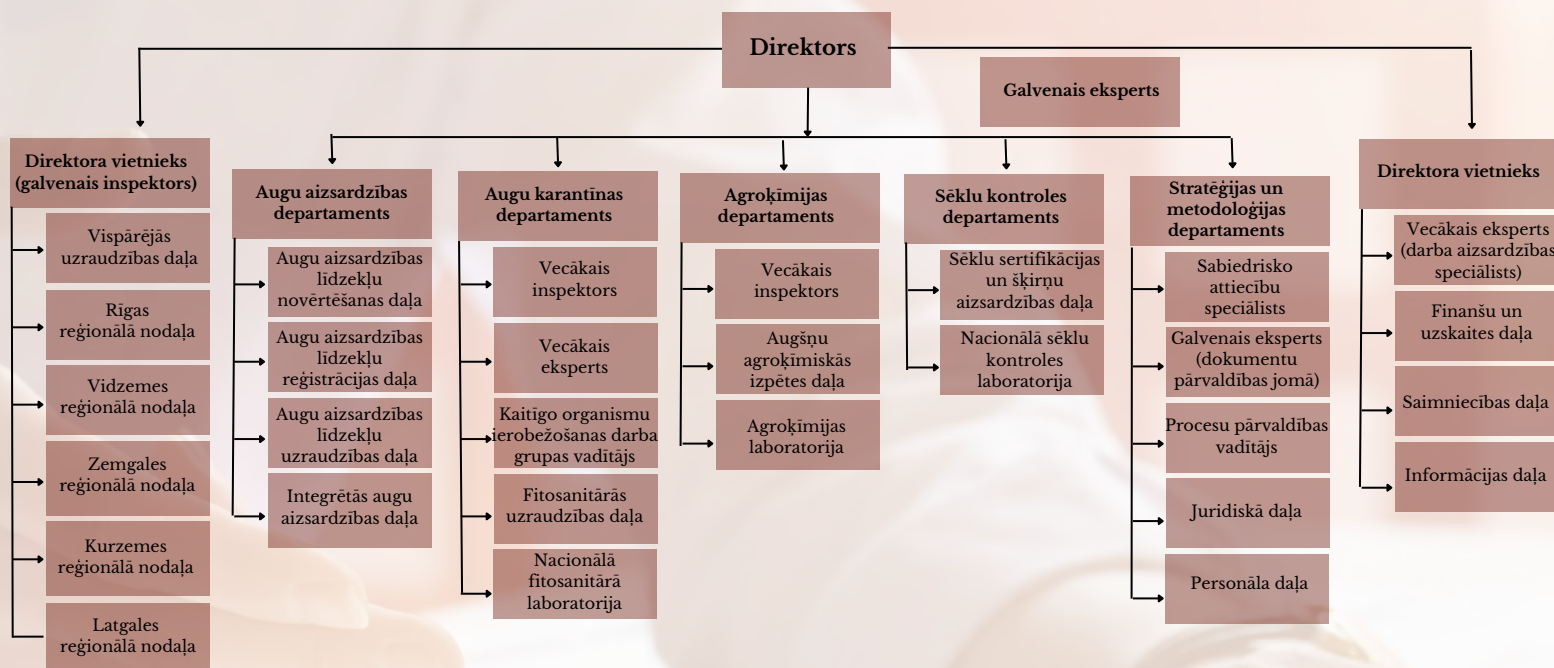
VAAD struktūra noteikta reglamentā, struktūrvienību reglamentos un amatu sarakstā. VAAD nodarbinātie darbojas vienotā hierarhiskā sistēmā, kurā viena persona ir padota citai personai. VAAD darbu vada direktors. Direktoram ir tieši pakļauti divi vietnieki – direktora vietnieks (galvenais inspektors) un direktora vietnieks. Direktora un direktora vietnieku kompetence ir noteikta Valsts pārvaldes iekārtas likumā, VAAD nolikumā un citos normatīvajos aktos, atsevišķos rīkojumos, amatu aprakstos un VAAD iekšējos normatīvajos aktos.

Kopumā VAAD veido pieci departamenti (Augu aizsardzības, Augu karantīnas, Sēklu kontroles, Agroķīmijas, Stratēģijas un metodoloģijas departaments), kuru darbība ir tieši saistīta ar nozaru politikas izstrādi un īstenošanu, un atbalsta funkciju daļas, kā arī piecas reģionālās nodaļas, kas darbojas direktora vietnieka (galvenā inspektora) pakļautībā un kas pilda VAAD funkcijas un uzdevumus noteiktā teritorijā. Departamentu, reģionālo nodaļu un patstāvīgo daļu kompetence noteikta attiecīgās struktūrvienības reglamentā.

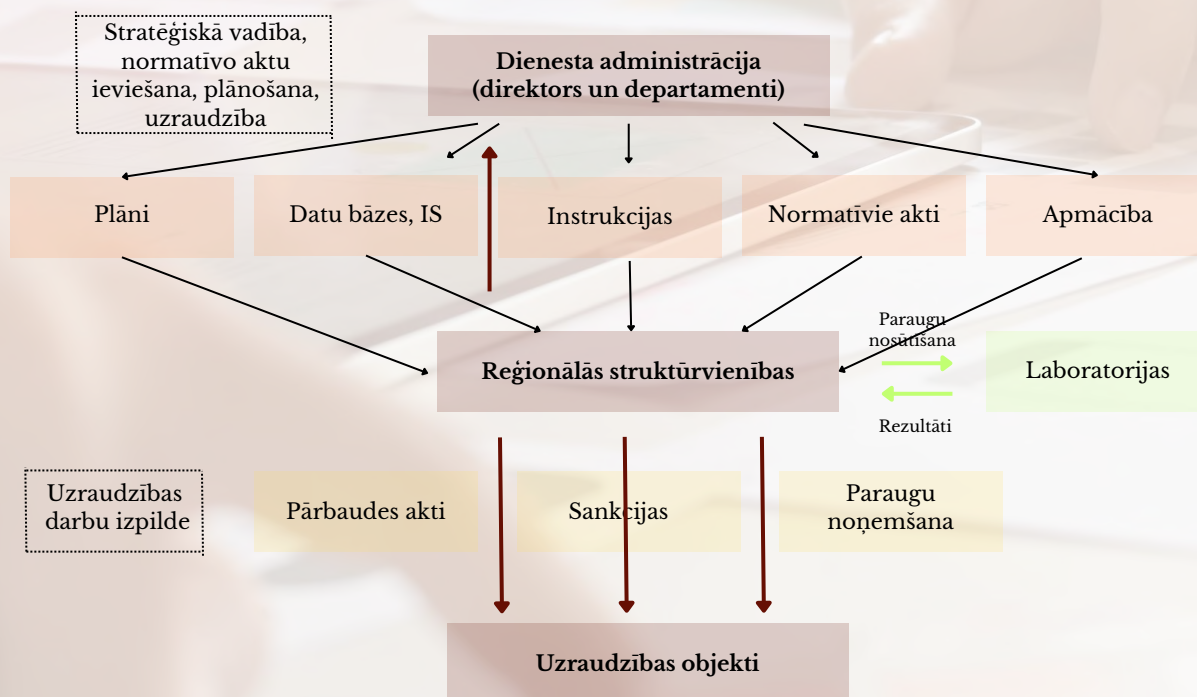
VAAD darbinieki visā valsts teritorijā izvietoti 23 adresēs.

VAAD struktūra un visu darbinieku kontaktinformācija pieejama VAAD [tīmekļvietnē](#).

VAAD struktūra

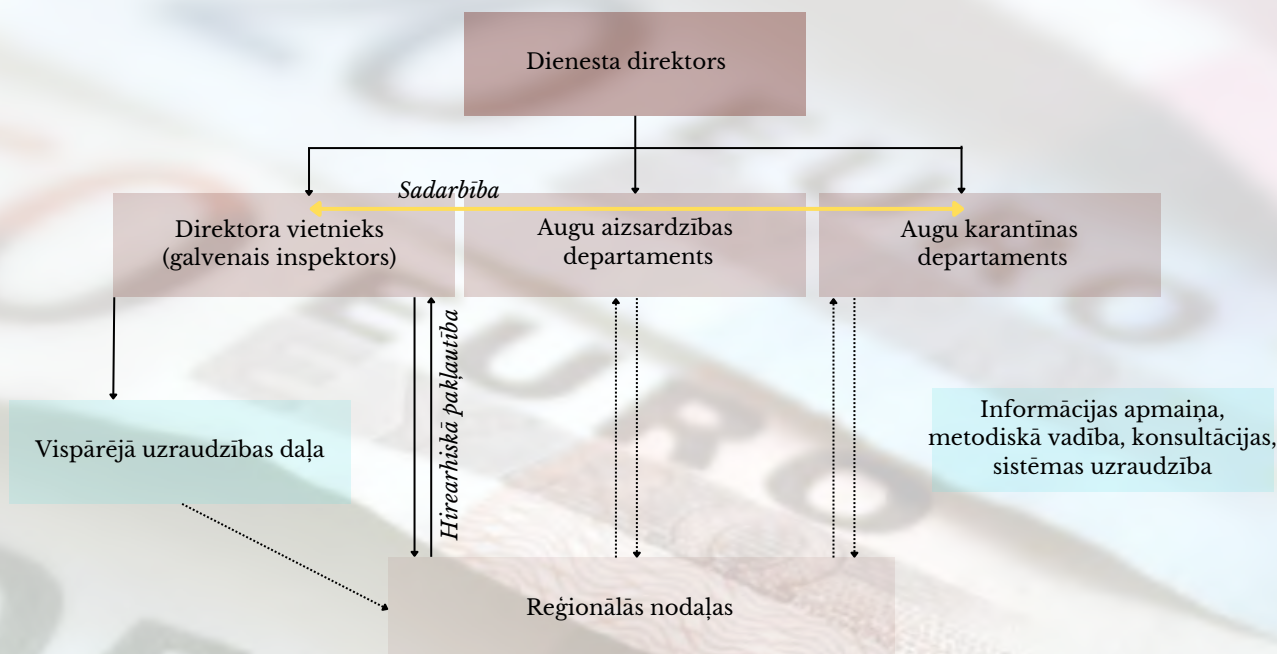

VAAD tiek īstenota uz risku balstīta uzraudzības un kontroļu plānošana, kuru mērķis ir atbilstības veicināšana VAAD kompetences jomās, vienlaikus nodrošinot sabiedrībai būtisku interešu aizsardzību.

Lai sasniegtu VAAD darbības mērķus, VAAD direktora vietnieks (galvenais inspektors) sadarbībā ar Vispārējās uzraudzības daļu, departamentiem un reģionālo nodaļu vadītājiem nodrošina un koordinē uz risku balstītu uzraudzības plāna ieviešanu un tā izpildi, kā arī lietderīgi un pamatoti organizē pārbaudes objektu uzraudzību un kontroli tā, lai tiktu aptverta

visa valsts teritorija. Sadarbojoties departamentiem, Vispārējās uzraudzības daļai un reģionālās nodaļas vadītājiem, kā arī ievērojot VAAD speciālās instrukcijas, rīkojumus un departamentu izstrādātās vadlīnijas, iespēju robežās reģionālo nodaļu inspektoriem tiek noteikti uzraudzības objekti. Reģionālo nodaļu inspektori, izvērtējot prioritātes, organizē VAAD uzraudzības plānā noteikto pārbaužu, kā arī rīkojumos noteikto papildu pārbaužu izpildi, ņemot vērā departamentu izstrādātās vadlīnijas un speciālās instrukcijas.

VAAD nepārtraukti attīsta Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmu (KUVIS), kurā inspektors norāda kontroles rezultātus, kā arī tajā tiek norādīti laboratoriskās diagnostikas rezultāti. Ar šīs sistēmas palīdzību tiek kontrolēta uzraudzības plāna izpilde.

2. 5. Administratīvā kapacitāte un resursi

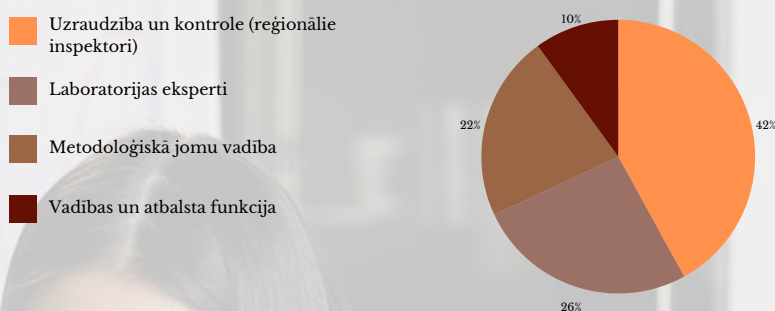
2.5.1. Personāla resursi un apmācību sistēma

Saskaņā ar VAAD amatu sarakstu 2023. gada 1. janvārī VAAD ir 216 amata vietas, no tām 69% ierēdņu amata vietas un 31% darbinieku amata vietas. Pēdējos gados personāla mainības līmenis, vērtējot atbrīvoto nodarbināto skaitu gadā pret gada vidējo nodarbināto skaitu gadā, paaugstinās, kas saskan ar kopējām tendencēm darba tirgū vakanto amata vietu aizpildīšanā, kā arī ar VAAD specifiku amatu prasībām, sevišķi tādos amatos, kur nepieciešama agronoma izglītība. Novērsamās personāla mainības līmenis paliek iepriekšējais, kas savukārt liecina par to, ka VAAD vērtējams, kā stabils un profesionāls darba devējs nozarē, bet skaidrojams ar to, ka VAAD darbinieku rotācija lielā mērā veidojas pieaugot vecuma grupai nodarbinātajiem, kam iestājas pensionēšanās vecums.

Dalījums pa nodarbinātības grupām saglabājas ar minimālām izmaiņām pārsvarā paliekot proporcionāli nemainīgs: VAAD būtisks nodarbināto skaits – 90 darbinieki, kas sastāda 42% no kopējā nodarbināto skaita, ir reģionālo nodaļu vecākie inspektori, kas uzrauga un kontrolē

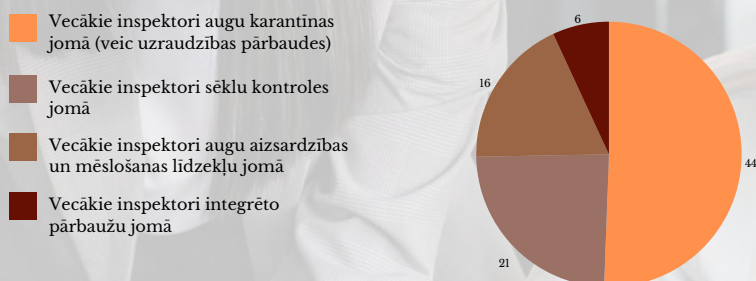
normatīvo aktu prasību izpildi VAAD atbildībā nodotajās jomās. Otra lielākā grupa ir 56 laboratoriju eksperti un speciālisti, kas sastāda 26% no kopējā nodarbināto skaita bet trešā – procesu vadības, metodikas un risku uzraudzības nodrošināšanā iesaistītie darbinieki, kopā visās jomās 47 nodarbinātie.

Dalījums pa nodarbinātības grupām

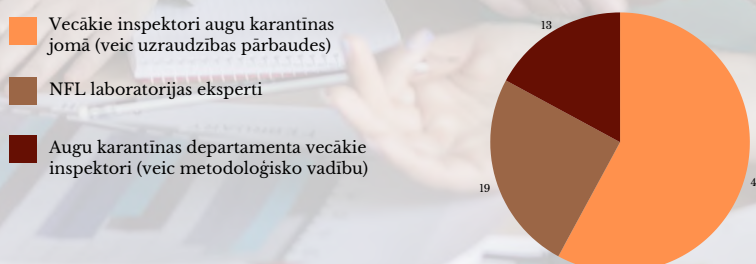
Vērtējot nodarbināto sadalījumu tieši uzraudzībā detalizētāk pa jomām, secināms, ka lielāko skaitlisko īpatsvaru 49%, sastāda tieši nodarbinātie fitosanitārajās kontrolēs karantīnas un augu aizsardzības jomā, attiecīgi 18% no visiem inspektoriem uzrauga un kontrolē augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas un lietošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Reģionālo nodaļu inspektoru sadalījums pa jomām

Arī vērtējot nodarbināto resursu, kas uztur sistēmu fitosanitārās drošības uzraudzības jomā, redzams, ka būtiskāko īpatsvaru 58% sastāda nodarbinātie, kas veic fitosanitārās uzraudzības pārbaudes un 25% sastāda eksperti, kas nodrošina references laboratorijas funkcijas izpildi, kvalitatīvu augu kaitīgo organismu diagnostiku.

Nodarbināto sadalījums karantīnas jomā

Lai nodrošinātu personāla izaugsmi un nepārtraukti pilnveidotu sniegto pakalpojumu kvalitāti, VAAD nodrošina nodarbināto apmācības, izvērtējot katra darbinieka mācību nepieciešamību efektīvākai darba uzdevumu izpildei. Uz mācībām nosūtītie darbinieki pēc tam veic tālākās apmācības, un integrē tēmas mācību moduļos gan jauno darbinieku, gan jomas ekspertu mācībās. Par VAAD ekspertu profesionalitāti liecina sekmīga dalība dažādos starptautiskos projektos, pārstāvība starptautiskās organizācijās un darba grupās. Personāla politikas pamatnostādnes ir attīstīt priekšnosacījumus un vidi, kas darbiniekiem ļauj sasniegt VAAD uzdevumus un uzturēt izvirzītās vērtības, kā arī spētu sasniegt savus personīgos profesionālās attīstības mērķus.

Visu VAAD inspektoru pamatizglītība atbilstošā līmenī ir vismaz bakalaura līmenī nozarē (augstskolas grāds lauksaimniecības zinātnēs, augstskolas grāds agronomijā, bioloģijā, mežsaimniecībā).

VAAD pastāv iekšējo apmācību sistēma, kas nodrošina, ka jaunie darbinieki departamentos un reģionālajās nodaļās apgūst amata pienākumu veikšanai nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences, kā arī sistemātiski uztur kvalifikāciju. Katru gadu tiek apstiprināts ikgadējais VAAD mācību un zināšanu iegūšanas un pārbaužu plāns. Mācības aptver jaunumus tiesību aktos, pārbaudes procedūras, riska analīzi un informācijas sistēmas izmantošanu, augu aizsardzības līdzekļu uzraudzību, prognozes par augu slimībām un kaitēkļiem, augu karantīnu u.c.

Īpaši apmācību sistēma pielāgota jaunajiem darbiniekiem, lai sekmīgi apgūtu praktisko darba pieredzi un jomas specifiku. Nedēļas laikā no pirmās darba dienas jaunajam darbiniekam norīko darba audzinātāju. Jaunais darbinieks līdz kvalifikācijas eksāmena nokārtošanai un kvalifikācijas iegūšanai nevar patstāvīgi veikt amata pienākumus un pieņemt lēmumus.

VAAD darbinieki tiek nosūtīti arī uz ārējām mācībām dažādosursos, kā piemēram “Pretkorupcijas un ēnu ekonomikas apkarošanas aspekti kontrolējošo iestāžu darbā”, “Pamata aspekti pretkorupcijas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā”, „Interesu konflikta novēršana un valsts amatpersonu profesionālā ētika”, „Korupcijas un interešu konflikta risku novēršana valsts pārvaldē nodarbinātajiem”. Mācībās piedalās gan reģionālo nodaļu vecākie inspektori, kuri savu amata pienākumu ietvaros veic uzraudzības pārbaudes VAAD atbildības jomās, gan departamentu inspektori un atbalsta funkciju darbinieki. Nodarbinātie piedalās arī BTSF (*Better Training for Safer Food*) un citos starptautiskos semināros un konferencēs.

2.5.2. Finanšu resursi

Klasifikācijas kods	Klasifikācijas koda nosaukums	2023. gada valsts budžets*	Valsts budžeta 2024. gada ietvars*	Valsts budžeta 2025. gada ietvars*
17000 - 21700	Resursi izdevumu segšanai.	6 937 186	6 637 412	6 439 197
21300; 21400	Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi.	2 644 974	2 368 258	2 368 258
21700	Dotācija no vispārējiem ieņēmumiem.	4 292 212	4 269 154	4 070 939
21710	Vispārējā kārtībā sadalāmā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem.	4 292 212	4 269 154	4 070 939

1000 - 9000	Izdevumi - kopā.	7 706 424	7 087 412	6 889 197
1000 - 4000; 6000 - 7000	Uzturēšanas izdevumi.	7 506 424	6 887 412	6 689 197
1000 - 2000	Kārtējie izdevumi.	7 313 952	6 887 412	6 689 197
1000	Atlīdzība.	5 374 205	5 112 160	4 942 636
2000	Preces un pakalpojumi.	1 939 747	1 775 252	1 746 561
7600 - 7700	Kārtējie maksājumi Eiropas Savienības budžetā un starptautiskā sadarbība.	192 472	0	0
7600	Kārtējie maksājumi Eiropas Savienības budžetā.	0	0	0
7700	Starptautiskā sadarbība.	192 472	0	0
5000; 9000	Kapitālie izdevumi.	200 000	200 000	200 000
5000	Pamatkapitāla veidošana.	200 000	200 000	200 000
[17000 - 21700] - [1000 - 9000]	Finansiālā bilance.	-769 238	-450 000	-450 000
F 00 00 00 00	Finansēšana.	769 238	450 000	450 000
F21 01 00 00	Naudas līdzekļi.	769 238	450 000	450 000
F21 01 00 00 1	Maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	769 238	450 000	450 000

*Saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam"

Lai nodrošinātu VAAD funkciju izpildi, likumā „Par valsts budžetu 2022. gadam” noteiktas VAAD budžeta programmas (apakšprogrammas) un finansējums to īstenošanai saskaņā ar noteiktajiem darbības rādītājiem, kas raksturo mērķa sasniegšanas izpildi:

- programma 27.00.00 „Augu veselība un augu aprites uzraudzība”;
- apakšprogramma 21.01.00. “Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai”;
- apakšprogramma 65.20.00. „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2014-2020)” pārejas periodā;
- apakšprogramma 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai”:
 - pasākums „Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu apsekojumu klātbūtnes programma”;
 - projekts “Lauksaimniecības mašīnu datu tieša iesniegšana saimniecības vadības informācijas sistēmā ietvaros”;

- apakšprogramma 71.06.00. “Izdevumi Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana”: programmas “Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide” projekts “Ilgspējīgas augsnes resursu pārvaldības uzlabošana lauksaimniecībā” (E2SOILAGRI).

Kopumā 2022. gadā izlietoti līdzekļi 8 186 698 euro, tai skaitā 51 000 euro atmaksai valsts budžetā par 2021. gadā veikto Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu apsekojumu klātbūtnes programmas īstenošanu.

Ieņēmumi no sniegtajiem maksas pakalpojumiem budžeta programmā 27.00.00 „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” plānoti līdz 43% no kopējā programmas finansējuma. No tiem:

- 60% plānoti no fitosanitārā jomā sniegtajiem maksas pakalpojumiem;
- 18% plānoti no augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas un aprites uzraudzības jomas pakalpojumiem;
- 17% plānoti no agroķīmijas jomas pakalpojumiem;
- 5% plānoti no sēkļu aprites jomas pakalpojumiem (sēkļu jomā lielākā daļa sniegto pakalpojumu tiek segti no valsts atbalsta (subsīdijas), tāpēc šis rādītājs neparāda faktisko apmēru, jo lielākā daļa finansējuma par šiem maksas pakalpojumiem tiek saņemta kā valsts dotācija).

2.5.3. Materiālie resursi

VAAD materiālos resursus veido:

- Nekustamie īpašumi un to aprīkojums. Lai varētu veikt augsnes agroķīmiskās analīzes atbilstoši pieprasījumam, nepieciešams paplašināt Agroķīmijas laboratorijas telpas, tāpēc saskaņā ar izstrādātu un apstiprinātu būvprojektu, plānots veikt būvdarbus un ierīkot darba vietas biroja darbiniekiem administratīvās ēkas bēniņu stāvā Lielvārdes ielā 36, Rīgā;
- Transportlīdzekļi. 2022. gadā uzsākta VAAD transportlīdzekļu atjaunošana;
- Iekārtas un inventārs gan reģionālo nodaļu inspektoriem pārbaužu veikšanai, gan laboratorijām. Saskaņā ar Nacionālās fitosanitārās laboratorijas, Nacionālās sēkļu kontroles laboratorijas, Agroķīmijas laboratorijas uzturēšanu atbilstoši akreditācijas prasībām katru gadu tiek paredzēti finanšu līdzekļi jaunu laboratorijas iekārtu iegādei, to uzturēšanai, atbilstošu apstākļu nodrošināšanai, reaģentu, laboratorijas materiālu iegādei, akreditācijas auditu veikšanai;
- Saziņas līdzekļi un datortehnika;
- Informācijas sistēmas;
- Darba apģērbs.

2.5.4. Informācijas sistēmas un resursi

VAAD iepriekšējos gados mērķtiecīgi ir ieguldījusi informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT) infrastruktūras uzlabojumos un pilnveidē. VAAD izmanto vairākas nozares koplietošanas informācijas sistēmas – Dokumentu vadības sistēmu (DVS), Rēķinu vadības sistēmu (RVS), e-pasta sistēmu, nozares klientu pašapkalpošanās portālu, pašapkalpošanās portālu “HOP personāls” u.c., kā arī VAAD izveidoto Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmu (KUVIS).

VAAD ir izveidojis darba grupu, kuras mērķis ir VAAD IKT attīstības plānošana, KUVIS attīstības plānošana, jaunu e-pakalpojumu ieviešanas plānošana, procesu elektronizācija, dažādu inovatīvu rīku pielietošana uzraudzības nodrošināšanai un pakalpojumu sniegšanai. Turpmāka IKT attīstība jāsaista ar Eiropas Savienības un nacionālo ilgtspējas politiku, ņemot vērā Eiropas zaļā kursa un tā rīcībpolitikas stratēģijas, kā arī ar Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas zaļās arhitektūras atbalsta pasākumu prasību administrēšanu. Ilgtspējīgai lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošanai nepieciešama zemes izmantošanas informācija, kas apkopo datus no vairāku nozares iestāžu informācijas sistēmām. VAAD izveidos vienotu informācijas sistēmu par lauksaimniecībā izmantojamo zemi. Tā būs atvērta un pieejama valsts pārvaldes iestādēm, lauksaimniekiem, NVO, izglītības un zinātnes iestādēm, kas varēs izmantot atjaunotu informāciju par augsni, lai izstrādātu ilgtspējīgus augsnes apsaimniekošanas risinājumus (piemēram, efektīvākai mēslošanas līdzekļu un augu aizsardzības līdzekļu izmantošanai, kas vērsta uz kvalitatīvas un konkurētspējīgas ražas iegūvi, vienlaikus samazinot ekoloģisko slodzi uz vidi, augsnes kalpošanai u.c.), iegūtu datus precīzākiem SEG emisijas aprēķiniem, kā arī radītu priekšnosacījumus publiskās un privātās partnerības attīstības veicināšanai.

Veidojot vienoto informācijas sistēmu par lauksaimniecībā izmantojamo zemi un attīstot šajā sistēmā uzkrātās informācijas pieejamību gala lietotājiem, VAAD turpinās sadarboties ar Lauku atbalsta dienestu un citu institūciju un privāto personu informācijas sistēmām, lai šī informācija būtu pieejama saskarnēs, kas tiešsaistē nodrošinātu datu izmantošanu lauksaimniecības un meža nozares uzņēmumu saimnieciskās darbības plānošanai un uzskaitēi.

Lai nodrošinātu normatīvajos aktos noteikto funkciju īstenošanu, katru gadu VAAD sagatavo prioritāros pasākumus nākamajiem trim gadiem. 2024. gadam un turpmākiem gadiem VAAD kā jaunās politikas iniciatīvas izvirzīs prioritāros pasākumus jauno augu veselības un augu aizsardzības risku izvērtēšanai un novēršanai atbilstoši Zaļā kursa mērķiem:

- 1) Pasākumi augkopības produkcijas ražošanas un eksporta produkcijas palielināšanai, paredzot līdzdalību jaunas augu veselības politikas izstrādē Eiropas Savienībā, pasākumu veikšana Augu veselības Regulas ieviešanai, kā arī bīstamo augu karantīnas organismu - priežu koksnes nematodes, kas izraisa skujkoku masveida bojāeju, Āzijas un Citrusu ūsaiņa, *Xylella fastidiosa*, kā arī citu prioritāro karantīnas organismu, izplatības apkarošanas vai ierobežošanas pasākumu īstenošanas programmu izstrādi;
- 2) Augsnes un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana, pielietojot vidi saudzējošas tehnoloģijas augkopības jomā, veicot pasākumus, ņemot vērā, Eiropas Zaļo kursu visaptverošu jauno bioloģiskās daudzveidības stratēģiju un stratēģiju "No lauka līdz galdam";
- 3) Digitālo risinājumu ieviešana informācijas apmaiņai starp lauksaimniekiem un citiem iestādes klientiem, valsts un pašvaldību iestādēm, risinājumus sasaistot ar Eiropas Savienības un nacionālo ilgtspējas politiku, ņemot vērā Eiropas zaļā kursa un tā rīcībpolitikas stratēģijas, kā arī ar Kopējās lauksaimniecības politikas zaļās arhitektūras atbalsta pasākumu prasību administrēšanu;
- 4) Lai nodrošinātu pieaugošo pieprasījumu augšņu agroķīmisko analīžu veikšanai, nepieciešams veikt administratīvās ēkas bēniņu pārbūvi, lai paplašinātu Agroķīmijas laboratorijas darba telpas saskaņā ar 2022. gadā apstiprināto būvprojektu;
- 5) VAAD administratīvās kapacitātes palielināšana – atlīdzības palielināšana, laboratorijas iekārtu nomaiņa pret jaunākas paaudzes tehnoloģiskām iekārtām, VAAD autoparka atjaunošana.

2.6. Revīzijas kārtība

Lai nodrošinātu VAAD atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta regulai (ES) 2017/625, iekšējā audita veikšanai VAAD ir iecelts uzraudzības auditors, kurš ir tieši pakļauts direktoram un saņem no direktora darba uzdevumus, kā arī ziņo par problēmām un rezultātiem. Iekšējās kontroles vide, kritēriji un metodika auditējamo sistēmu risku faktoru ietekmes novērtējumam noteikta VAAD 02.12.2021. instrukcijā Nr. 20 "Iekšējās kontroles sistēmas apraksts".

VAAD tiek īstenota uz risku balstīta uzraudzības un kontroļu plānošana, kuru mērķis ir atbilstības veicināšana VAAD kompetences jomās, vienlaikus nodrošinot sabiedrībai būtisku interešu aizsardzību. Vadība iniciē iekšējo dokumentu aktualizēšanu un izstrādi, kas vērsti uz savlaicīgu risku identificēšanu un preventīvu novēršanu.

Regulāri tiek veiktas neatkarīgas pārbaudes, lai gūtu pārliecību, vai pienākumus un atbildību piemēro/īsteno pareizi, un, vai ir vajadzīgas izmaiņas, ņemot vērā mainīgos apstākļus, īstenojot iekšējos auditus, darbinieku novērtēšanu iekšējās apmācībās un kvalifikācijas uzturēšanā, izdoto administratīvo aktu pēcpārbaudes, kas regulētas ar VAAD 11.08.2010. instrukciju Nr. 20 "VAAD izdoto administratīvo aktu pārbaudes kārtība".

Jomu departamenti plānojot rezultatīvos rādītājus, uzraudzības un kontroles rādītājus valsts līmenī, ņem vērā izvērtētos un iespējamus riskus un auditu ziņojumus un to rekomendācijas. VAAD departamenti sagatavojot uzraudzības plānus, plānojot kontroles aktivitātes, iekšējos dokumentos ietver risku analīzes kritērijus, kuros tiek identificētas uzraudzības prioritātes. Piemēram, sagatavojot reģionālo nodaļu gada darba plānu, sadalot uzraudzības objektus, iespēju robežās tiek paredzēta inspektoru rotācija, nodrošinot, ka viens un tas pats inspektors neapmeklē vienu saimniecību divus gadus vai divas reizes pēc kārtas. Tāpat uzraudzības intensitāte ir atkarīga no riska, ka persona ir pārkāpusi normatīvos aktus, un ir iespējami atkārtoti pārkāpumi, kā arī atkārtota uzraudzība tiek veikta pie personām, kurām iepriekš konstatēti maznozīmīgi pārkāpumi un dots termiņš atbilstības nodrošināšanai.

VAAD tiek uzkrāta un apkopota informācija par notikušiem incidentiem, problēmām un to novēršanu.

2.7. References laboratorijas noteikšana

Saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 28. februāra noteikumiem Nr. 152 "Kārtība, kādā Valsts augu aizsardzības dienests veic references laboratorijas funkcijas augu karantīnas organismu un augiem sevišķi bīstamu organismu laboratoriskajā diagnostikā" Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta regulas (ES) 2017/625 100. pantu VAAD Augu karantīnas departamenta Nacionālā fitosanitārā laboratorija veic references laboratorijas funkcijas augu karantīnas un augiem sevišķi bīstamo organismu (baktērijas, nematodes, vīrusi, viroīdi, fitoplazmas, insekti, ērces, sēnes, olšūnas, nezāles) laboratoriskajā diagnostikā, references laboratorijas funkcijas un uzdevumus.

2.8. Ārkārtas situācijas plāni un savstarpējā palīdzība

Ārkārtas situāciju plāni plāns prioritārajiem organismiem ir izstrādes stadijā.

2.9. Sadarbība starp dažādiem kompetento iestāžu dienestiem un citām institūcijām

Gan augu aizsardzības, gan augu veselības jomā VAAD sadarbojas ar Pārtikas un veterināro dienestu (PVD), pamatojoties uz noslēgto rakstveida vienošanos, kas ietver regulāras tikšanās, savstarpējas informācijas apmaiņas.

Augu veselības jomā VAAD apmāca PVD personālu, kas veic augu veselības kontroles augu veselības jomā robežkontroles punktos. VAAD sadarbojas ar citām Eiropas Savienības valstīm, apmainās ar informāciju par konstatētajiem augu karantīnas organismiem izmantojot IMSOC.

Augu aizsardzības jomā VAAD apmāca PVD personālu, kas veic augu aizsardzības līdzekļu kontroles augu aizsardzības jomā robežkontroles punktos.

VAAD nodrošina PVD:

- ar informāciju par uzņēmumiem (uzņēmēj sabiedrībām), kuri saņēmuši VAAD speciālo atļauju (licenci), kas dod tiesības ievest un izplatīt augu aizsardzības līdzekļus;
- ar informāciju par Latvijā reģistrētajiem augu aizsardzības līdzekļiem;
- ar to Latvijas Republikā reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu marķējumu un marķējuma teksta kopijām, kuri tiek ievesti no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis.

PVD informē VAAD:

- par augu aizsardzības līdzekļu ieviešanu no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, nosūtot VAAD Augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības daļai Paziņojumu par augu aizsardzības līdzekļu ieviešanu Latvijā un ES nekavējoties pēc ieviešanas fakta konstatēšanas;
- par konstatētajiem augu aizsardzības līdzekļu ieviešanas noteikumu pārkāpumiem, nosūtot VAAD Augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības daļai Paziņojumu par augu aizsardzības līdzekļu ieviešanas noteikumu pārkāpumiem, nekavējoties pēc pārkāpuma konstatēšanas;
- par sarežģītām situācijām robežkontroles punktos vai muitas noliktavās attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļiem, šīs situācijas risinot kopā VAAD ar PVD.

2.10. Krāpšanas un maldinošās darbības atklāšana

Lai novērstu nelegālu un viltotu augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanu un lietošanu Latvijā VAAD veic operatīvās pārbaudes tirgos, būvmateriālu, lauksaimniecības preču veikalos, saimniecībās, izstādēs, veterinārajās aptiekās un citās iepriekš neminētās vietās, kā arī veic

pārbaudes, pamatojoties uz neatbilstošiem sludinājumiem, kas konstatēti, piemēram, sludinājumu portālā ss.lv, Facebook, vietējos sludinājumos u.c. VAAD sadarbojas arī ar citu valstu atbildīgajām iestādēm. VAAD ir piekļuve Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas jeb OECD ātrās reaģēšanas sistēmai, kā arī notiek sadarbība ar Pārtikas Veterinārā dienesta Informācijas analīzes un ātrās reaģēšanas daļu, lai reaģētu uz ES Krāpšanas sistēmā saņemtiem ziņojumiem.

Fitosanitārajā jomā krāpnieciska un maldinoša prakse iespējams atklāt, veicot reģistrēto koksnes iepakojamā materiāla (turpmāk – KieM) marķētāju uzraudzības pārbaudes, kā arī eksportam paredzēto kravu pārbaudes (ja kravu transportēšanai tiek izmantots KieM) noliktavās. Šajās pārbaudēs iespējams konstatēt šādus pārkāpumus - neatbilstoša vai viltota koksnes iepakojamā materiāla oficiālā marķējuma izmantošana tirdzniecībā, kā arī termiskā apstrāde un marķēšana, neregistrējoties Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā un marķēšana pirms termiskās apstrādes bez dienesta atļaujas.

II daļa

Oficiālās kontroles jomas

3. Pārtika un pārtikas nekaitīgums, integritāte un veselīgums jebkurā pārtikas ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā, tostarp noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt taisnīgu tirdzniecības praksi un aizsargāt patērētāju intereses un informāciju, un noteikumi, ar ko reglamentē saskarei ar pārtikas produktiem paredzētu materiālu un izstrādājumu ražošanu un izmantošanu

3.1. Dzīvnieku izcelsmes pārtikas primārās ražošanas objektu valsts uzraudzība

3.1.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Primārās ražošanas uzņēmumu skaits uz 01.01.2023.

Dzīvnieku suga	Novietņu skaits	Dzīvnieku skaits
Liellopu novietnes	13 999	391 353
Aitu novietnes	2 611	87 316
Kazu novietnes	1 780	11 681

Cūku novietnes	3 320	307 947
Zirgu novietnes	1 865	8 713
Iežogotās platībās turētu savvaļas dzīvnieku un putnu novietnes	145	19 910
Dējējvistu novietnes	33	3 531 888 (maksimālā kapacitāte)
Mājputnu novietnes, kas paredzētas gaļas ieguvei	11	3 229 210 (maksimālā kapacitāte)
Trušu novietnes	728	46 527

Lauksaimniecības dzīvnieku novietnes un tajās turēto dzīvnieku sugas un skaitu valstī reģistrē un reģistru uztur Lauksaimniecības datu centrs. Reģistra datus un visu datu centra datu bāzē esošo informāciju PVD izmanto veterinārās uzraudzības plānošanai un organizēšanai, tai skaitā dzīvnieku izcelsmes pārtikas primārās ražošanas jomā.

Lauksaimniecības dzīvnieku novietnes pēc dzīvnieku turēšanas mērķa nosacīti var iedalīt sekojošās grupās:

- novietnes, kurās notiek dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu primārā ražošana;
- piemājas saimniecību novietnes, no kurām daļa produkcijas tiek piedāvāta oficiālajā pārtikas aprītē;
- piemājas saimniecību novietnes, kur iegūtā produkcija tiek izmantota pašpatēriņam.

3.1.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Nozares uzraudzību dzīvnieku veselības un primārās ražošanas jomā veic Pārtikas un veterinārā dienesta Veterinārās uzraudzības departamenta Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa un Novietņu uzraudzības daļa.

Uzraudzības darbu teritoriālajā līmenī plāno un organizē PVD teritoriālās struktūrvienības valsts vecākais veterinārais inspektors, bet pārbaudes īsteno teritoriālo struktūrvienību valsts veterinārie inspektori. Teritoriālajās struktūrvienībās primārās ražošanas uzraudzību lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs koordinē 11 valsts vecākie veterinārie inspektori, uzraudzību veic 65 veterinārie inspektori.

Valsts uzraudzība tiek veikta visās Lauksaimniecības datu centrā reģistrētajās novietnēs. Dzīvnieku veselības uzraudzību koordinē Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa, primārās ražošanas uzraudzību koordinē Novietņu uzraudzības daļa. Minēto daļu darbinieki izstrādā un aktualizē nepieciešamās uzraudzības procedūras, iekļaujot ES un nacionālās likumdošanas prasības, koordinē TSV darbu, pamatojoties uz ES un LR normatīvajos aktos noteiktajām kontroles prasībām, kā arī sagatavo ziņojumu Eiropas Komisijai DG SANTE par veiktajām pārbaudēm un konstatētajām neatbilstībām uzraudzības jomās, kā arī veic TSV veterināro inspektoru apmācību un virsuzraudzību.

Dzīvnieku turēšanas mērķi nav reģistrēti datu bāzē un tie var mainīties. PVD, veicot novietņu uzraudzību, šo aspektu ņem vērā un obligāto veterināro prasību ievērošanas pārbaudes

plāno, respektējot sabiedrības un dzīvnieku veselības aspektus. Daļa veterinārās uzraudzības prasību ir kopējas visām novietnēm un dzīvniekiem, neatkarīgi no to turēšanas mērķa, taču ir arī specifiskās prasības, kas attiecas tikai uz tādu dzīvnieku turēšanu, ēdināšanu, ārstēšanu un citiem aspektiem, no kuriem iegūto produkciju piedāvā pārtikas aprītē.

Pārbauzu biežumu dažādu dzīvnieku sugu, dzīvnieku skaita un produkcijas ražošanas specializācijas novietnēs nosaka PVD ikgadējais rīkojums „Pārtikas un veterinārā dienesta pārbauzu plāns veterinārās uzraudzības jomā”. Pārbauzu biežums un pārbaudāmo novietņu atlase notiek, pamatojoties uz risku novērtējumu, analizējot informāciju par dzīvnieku veselības uzraudzības rezultātiem par svaigpiena laboratoriskās izmeklēšanas rezultātiem, dzīvnieku pirmskaušanas apskates un pēckaušanas veterinārās ekspertīzes rezultātiem, un lauksaimniecības datu centra datu bāzē reģistrēto informāciju par dzīvnieku apriti. Rīkojumā ir noteikti kritēriji atkārtotu pārbauzu nozīmēšanai, lai pārbaudītu, kā dzīvnieku turētāji novērs konstatētos pārkāpumus, kā arī pārbaudes jomas dažādu dzīvnieku sugu un ražošanas veidu novietnēs. „Pārtikas un veterinārā dienesta pārbauzu plāns veterinārās uzraudzības jomā” katru gadu tiek aktualizēts saskaņā ar uzraudzības aktualitātēm un prioritātēm.

Pārbaudes veic saskaņā ar procedūrām:

- KR.10.P.210 „Pārbauzu veikšanas kārtība Pārtikas un veterinārajā dienestā”;
- KR.10.P.186 “Metodiskie norādījumi dzīvnieku un novietnes pārbaudei, kā arī pārbaudes protokola noformēšanai”;
- KR.10.P.073 “Svaigpiena kvalitātes uzraudzība un kontrole”.

Lai nodrošinātu noteikto mērķu sasniegšanu lauksaimniecības dzīvnieku novietņu uzraudzībā tiek veiktas pārbaudes sekojošās jomās:

- novietnes, dzīvnieku apzīmēšanas, reģistrācijas un notikumu ziņošana;
- dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzība;
- biodrošības prasību ievērošanas uzraudzība;
- dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu primārās ražošanas vispārīgo higiēnas prasību uzraudzība;
- dzīvnieku ēdināšanas uzraudzība;
- veterināro zāļu aprites uzraudzība;
- realizējamā piena ieguves un pirmapstrādes prasību uzraudzība;
- labturības uzraudzība.

3.1.3. Dzīvnieku izcelsmes pārtikas primārās ražošanas objektu uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Nodrošināt un īstenot dzīvnieku izcelsmes pārtikas primārās ražošanas objektu oficiālās kontroles saskaņā ar LR un ES normatīvajos aktos noteikto un „Pārtikas un veterinārā dienesta pārbauzu plānu veterinārās uzraudzības jomā”, specializētiem Valsts galvenā pārtikas un veterinārā inspektora Rīkojumiem - katram kalendārajam gadam;
- Izstrādāt un aktualizēt uzraudzības dokumentāciju, iekļaujot ES un nacionālās likumdošanas prasības PVD rīkojumos, procedūrās un metodiskajos norādījumos;
- Apkopot, izvērtēt, sistematizēt iesniegtos uzraudzības darba rezultātus, sagatavot pārskatus, par uzraudzības un kontroles rezultātiem iesniegšanai PVD, ZM, EK un citām institūcijām;
- Piedalīties informācijas apmaiņā ar EK atbildīgajām institūcijām, pārtikas uzraudzības

- dienestiem, piedalīties šo institūciju pārbaūžu organizēšanā un norisē Latvijā;
- Koordinēt, stiprināt sadarbību ar LDC veterinārās uzraudzības jomās, kuras saistītas ar lauksaimniecības dzīvnieku novietņu pārbaudēm;
 - Savas kompetences ietvaros veikt nacionālo normatīvo aktu projektu izvērtēšanu un sniegt atzinumu Zemkopības ministrijai;
 - Pilnveidot un paaugstināt teritoriālo struktūrvienību valsts veterināro inspektoru darba koordināciju un vadību valstī, nodrošinot kvalifikācijas celšanas pasākumus veterinārajiem inspektoriem par visām uzraudzības jomām lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs;
 - Veikt PVD TSV inspektoru profesionālās darbības virsuzraudzību.

3.2. Gaļas ieguves un produktu ražošanas nozares valsts uzņēmumu valsts uzraudzība

3.2.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Uzņēmumu pamatdarbība un skaits Nozares uzņēmumu skaits uz 01.01.2023.

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
01.	Dzīvnieku un putnu kautuves.	81
02.	Gaļas pārstrādes uzņēmumi.	22
03.	Savvaļas medijumu uzņēmumi nelielos daudzumos.	7
45.2	Gaļas produktu un specifiskās pārtikas ražošanas uzņēmumi mājās apstākļos.	232
49.	Dzīvnieku izcelsmes specifisko pārtikas produktu uzņēmumi.	19
05.	Kaušanas pakalpojumu ņēmējs un gaļas piegādātājs.	177
46.3	Kautuvju laboratorijas, kuras PVD ir izraudzījies oficiālu <i>Trichinella</i> testu veikšanai.	24

Informācija par kautuvēs nokautiem dzīvniekiem (skaits) 2021. - 2022. gadā

Gads	Liellopi	Cūkas	Aitas	Kazas	Zirgi	Mājputni (miljonos)	Nebrīvē audzētie medijamie dzīvnieki	Truši
2022	65 826 (-10%)	502 601 (+6%)	26 344 (-2%)	620	32	21.7	842 (+40%)	114 979 (+32%)
2021	43 531	473 831	26 943	510	53	21.2	421	37 282

- Ņemot vērā, ka uzņēmumi aktīvi meklē sadarbības partnerus dažādu trešo valstu tirgos, pēdējos gados novērojama gaļas produkcijas eksporta apjomu palielināšanās. 2022.gadā Latvijas gaļas ieguves un pārstrādes uzņēmumi eksportēja savu saražoto produkciju uz Ķīnas Tautas Republiku, Kazahstānu, Ukrainu, Uzbekistānu, Mozambiku, Kotdivuāru, Turkmenistānu, Moldovu, Azerbaidžānu, Kirgistānu, Togo un Kongo. Tai pat laikā, lai nodrošinātu produkcijas atbilstību trešo valstu specifiskajām prasībām ir izstrādāta eksportējamo pārtikas produktu laboratoriskās kontroles programma, kuras ietvaros tika nodrošināta eksportējamo produktu laboratoriskā kontrole.
- Ņemot vērā saņemtos ziņojums ES ātrās brīdināšanas sistēmā RASFF un Salmonelozes kontroles programmas ietvaros iegūtos rezultātus par to, ka svaigā mājputnu gaļā un gaļas izstrādājumos, kas ražoti no mājputnu gaļas, kuras izcelsme ir Polija, ir konstatētas *Salmonella spp.*, kas neatbilst Komisijas Regula (EK) Nr. 2073/2005 (2005. gada 15. novembris) par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu prasībām. Pamatojoties uz iepriekš minēto, PVD 2022. gadā tika izstrādātā un realizēta pastiprināta no citām dalībvalstīm ievestās mājputnu gaļas uzraudzība gaļas sadales uzņēmumos un mazumtirdzniecībā. Ņemot vērā ka nav novērojama strauja situācijas uzlabošanās, ir jāturpina pastiprināta produkcijas atbilstības izvērtēšana, kā arī jāturpina nozares izglītošana par riskiem kādus patērētāja veselībai rada jebkura *Salmonella spp.* klātbūtne produkcijā.
- Pamatojoties uz HFAA audita 2022-7437 “Lai izvērtētu izmantotās kontroles sistēmas, ar kurām reglamentē kaušanas higiēnas un gaļas”, kas norisinājās 2022. gada martā, rekomendāciju, par to, ka centrālajai kompetentajai iestādei ir jānodrošina, ka valsts tiesību akti, kas skar mazām kautuvēm piemērojamo strukturālo un aprīkojuma prasību elastību, ir saskaņā ar ES tiesību aktiem, jo īpaši attiecībā uz veselības/identifikācijas marķējuma pievienošanu saskaņā ar Regulas (EK) 853/2004 5. punktu, ZM veica grozījumus 2013. gada 16. jūnija MK noteikumos Nr. 328 “Prasības mazjaudas kautuvēm”, kas turpmāk paredz, ka mazjaudas kautuvēs palielināt kaušanas apjomus un iespēju marķēt saražoto produkciju ar ovālas formas veselības vai identifikācijas marķējumu, līdz ar to paplašinot tirgu.

3.2.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Nozares uzraudzību veic Pārtikas un veterinārā dienesta Pārtikas uzraudzības departamenta Dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas uzraudzības daļa.

Teritoriālajās struktūrvienībās gaļas ieguves un gaļas produktu ražošanas uzņēmumu uzraudzību veic un 61 pārtikas inspektors, tai skaitā liemeņu klasifikācijas un cenu ziņošanas uzraudzību veic pieci inspektori visā valsts teritorijā.

Dzīvnieku un putnu kautuvēs pirmā līmeņa valsts uzraudzības un kontroles, t.sk. veterinārās ekspertīzes un patstāvīgās veterinārās uzraudzības pasākumus, veic 66 oficiāli veterinārārsti, viens veterinārārsta palīgs, pieci rezerves veterinārārsti, divi jaunākie eksperti ar veterinārfeldšera izglītību un 34 valsts inspektori ar veterinārārsta izglītību.

Mājputnu un zaķveidīgo kautuvēs un medijumu apstrādes uzņēmumos veterinārajā ekspertīzē tiek iesaistītas apmācītas personas, kuras ikdienā novērtē dzīvu dzīvnieku un

iegūto kautproduktu atbilstību normai un aizdomu gadījumos pieaicina valsts pilnvaroto veterinārārstu.

Uzņēmumu darbības veids/ identifikācijas kods	Atzišana/ reģistrācija	Inspekciju periodiskums	Procedūras saskaņā ar kurām tiek veikta inspekcija
Kautuves, t.sk. mobilās kautuves (01.)	Atzišana	4 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.115 (specifiskā daļa)
Gaļas pārstrādes uzņēmums (02.)	Atzišana	3 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.114 (specifiskā daļa)
Savvaļas medījumu gaļas apstrādes uzņēmumi (03.)	Atzišana	1 reizi gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.216 (specifiskā daļa)
Medījumu apstrādes uzņēmumi nelielos daudzumos (03.3)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.076
Putnu un zaķveidīgo kautuves kaušanai nelielos daudzumos (01.8)	Reģistrācija	4 reizes gadā	KR.10.P.078
Mājražošanas uzņēmumi (45.2)	Reģistrācija	4 reizes gadā	KR.10.P.221
Specifisko dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu pārstrādes/ pārpakošanas uzņēmumi (49.)	Atzišana	2 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.215 (specifiskā daļa)
Kaušanas pakalpojumu ņēmējs un gaļas piegādātājs (05.)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.115 (specifiskā daļa)

3.2.3. Gaļas ieguves un gaļas produktu ražošanas nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošu gaļas ieguves un gaļas pārstrādes uzņēmumu un to ražotās produkcijas uzraudzību Latvijas Republikas teritorijā.
- Gaļas ieguves un gaļas pārstrādes uzņēmumu pārbaudēs, pastiprinātu uzmanību pievērst dzīvnieku labturībai, gaļas un gaļas produktu izsekojamībai, pārtikas produktu informācijas (marķējuma), tai skaitā izcelsmes valsts norādei, un pārtikas nekaitīguma atbilstībai normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.
- Veikt nepieciešamos pasākumus produkcijas eksporta veicināšanai uz trešajām valstīm. Nepieciešamības gadījumā sagatavot atbildes uz trešo valstu kompetento iestāžu aptaujas anketām. Organizēt, plānot un piedalīties trešo valstu kompetento iestāžu audits, kā arī gatavot informāciju par neatbilstību novēršanu. Izvērtēt importētājvalsts noteiktās normatīvo aktu prasības un piedalīties eksporta sertifikātu saskaņošanā gaļas un gaļas produktiem. Piedalīties eksportējamu produktu laboratoriskās kontroles programmas izstrādē un izpildes koordinēšanā.
- Uzņēmumu pārbaudēs pastiprinātu uzmanību pievērst Āfrikas cūku mēra ierobežošanas pasākumu nodrošināšanai, t.sk. veikt uzņēmumu atzišanu KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS REGULAS (ES) 2021/605 (2021. gada 7. aprīlis), ar ko nosaka īpašus kontroles pasākumus attiecībā uz Āfrikas cūku mēri atkāpju piemērošanai.
- Turpināt pievērst pastiprinātu uzmanību *Salmonella* spp. kontrolei svaigā mājputnu gaļā un turpināt pārtikas derīguma termiņa pamatojumu izvērtēšanu, kas saistīts ar *Listeria monocytogenes* augšanu lietošanai uzturā gatavos produktos.
- Nodrošināt 2020. gada 17. novembra Komisijas īstenošanas lēmuma Nr. 2020/1729 par uzraudzību un ziņošanu attiecībā uz zoonotisko un komensālo baktēriju rezistenci un

pret antimikrobiāliem līdzekļiem un ar ko atceļ Īstenošanas lēmumu 2013/652/ES izpildi, AMR uzraudzības programmas projekta izstrāde cūkām, izpildes koordinēšana un datu analīze.

- Savas kompetences ietvaros piedalīties dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plāna izstrādē un rīkojumu par paraugu ņemšanu plānošanā.
- Organizēt kautuvju trihinelozes diagnostikas izmeklējumu laboratoriju pārbaudes ar mērķi pārliecināties par to pastāvīgu atbilstību un rezultātu ticamību trihinelozes diagnostikas nodrošināšanā.
- Savvaļas cūku gaļas aprites veicināšana pamatojoties uz likumdošanas izmaiņām mazjaudas kautuvēs.

3.3. Piena savākšanas un piena pārstrādes nozares uzņēmumu valsts uzraudzība

3.3.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Uzņēmumu pamatdarbība un skaits (uz 01.01.2023)

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
07.1	Piena pārstrādes uzņēmumi.	54
04.	Piena savākšanas uzņēmumi.	37
45.3	Reģistrēti piena produktu mājražošanas uzņēmumi.	133

- Kā viena no svarīgākajām aktualitātēm piena nozarē saglabājas jaunu eksporta tirgu meklēšana un veiksmīga produkcijas eksporta nodrošināšana. Piena pārstrādes uzņēmumi cenšas atrast eksporta iespējas trešo valstu tirgos, tādos kā Ķīna, Koreja, Saūda Arābija, Uzbekistāna u.c. Viens no jomas uzraudzības prioritārajiem pasākumiem ir piedalīšanās piena produktu eksporta veicināšanas pasākumos, t. sk. potenciālo eksportētāju sarakstu veidošanā un precizēšanā, aptaujas anketu sagatavošanā, eksporta sertifikātu saskaņošanā (kopā saskaņoti sertifikāti piena produktu eksportam uz 45 valstīm), eksporta produkcijas monitoringa programmu izstrādē un izpildes koordinēšanā, kā arī, nepieciešamības gadījumā, dalībuzņēmumu pārbaudēs no trešo valstu kompetento iestāžu puses.
- Nozarē joprojām saglabājas tendence, ka produktu ražošanā izmantotā svaigpiena kvalitāte ir nepietiekama. Saskaņā ar MK 2016. gada 6. septembra noteikumos Nr.597 „Veterinārās, higiēnas un nekaitīguma prasības svaigpiena aprītei”, Valsts aģentūra „Lauksaimniecības datu centrs” ir izveidojusi un uztur vienotu svaigpiena kvalitātes datubāzi, kas būtiski atvieglo jomu uzraugošo PVD inspektoru darbu, jo gatavojoties uzņēmumu pārbaudēm ir iespējams iepazīties ar datubāzes informāciju un laicīgi identificēt problēmas ar svaigpiena kvalitāti. Analizējot datubāzes rādītājus, ir konstatēti paraugu falsifikācijas gadījumi, paraugu ņemšanas periodiskuma neievērošana un citas

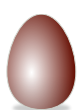
neatbilstības, tāpēc piena pārstrādes un savākšanas uzņēmumu pārbaudēs īpaša uzmanība pievēršama tieši svaigpiena kvalitātes un nekaitīguma kontrolei. Lai pārliecinātos par Latvijā ražotā svaigpiena kvalitātes rādītāju atbilstību un nepieļautu neatbilstoša svaigpiena apriti, 2022.gada vasarā tika veikta ārpuskārtas pastiprināta kontrole ar paraugu noņemšanu svaigpiena savākšanas un pārstrādes uzņēmumos (kopā noņemti 126 paraugi).

3.3.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Uzņēmumu darbības veids/ identifikācijas kods	Atzišana/ reģistrācija	Inspekciju periodiskums	Procedūras saskaņā ar kurām tiek veikta inspekcija
Piena pārstrādes uzņēmumi (07.)	Atzišana	3 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.116 (specifiskā daļa)
Piena savākšanas uzņēmumi (04.)	Atzišana	3 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.116 (specifiskā daļa)
Piena produktu mājražošanas uzņēmumi (45.3)	Reģistrācija	3 reizi gadā	KR.10.P.221
Svaigpiena kvalitātes kontroles laboratorija (46.2)	Atzišana	1 reizi gadā	KR.10.P.096

3.3.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu piena produktu eksportu uz trešajām valstīm. Nepieciešamības gadījumā gatavoties trešo valstu kompetento iestāžu auditiem, sagatavot aptaujas anketas, izskatīt importētājvalstu prasības un piedalīties sertifikātu saskaņošanā piena produktu eksportam, piedalīties monitoringa programmu izstrādē un izpildes koordinēšanā.
- Lai nodrošinātu, ka Latvijā pārstrādei un tirdzniecībai piegādātais svaigpiens atbilstu ES regulās un nacionālajos normatīvajos aktos noteiktajām kvalitātes prasībām, pilnveidot svaigpiena kvalitātes uzraudzību un kontroli, uzņēmumu pārbaudēs izmantojot LDC izveidotās vienotās svaigpiena kvalitātes datu bāzes informāciju.
- Atbilstoši MK 2014. gada 12. augusta noteikumu Nr. 461 „Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas, darbības, uzraudzības un kontroles kārtība” prasībām, veikt produktu sertifikāciju un novērtēt uzņēmumu atbilstību nacionālajai pārtikas kvalitātes shēmai, kā arī uzturēt aktuālo informāciju par uzņēmumiem, kas iesaistījušies shēmā, produktiem, izejvielu piegādātājiem, u.c.
- Nepieciešamības gadījumā, sadarbībā ar Lauku atbalsta dienestu koordinēt valsts intervencē iepērkamo, atbalstam privātai glabāšanai pieteikto piena produktu kvalitātes un nekaitīguma kontroli (paraugu noņemšanu, uzņēmuma pārbaudes), izstrādāt un aktualizēt šo pasākumu uzraudzības veikšanai nepieciešamo dokumentāciju.

3.4. Olu savākšanas, šķirošanas, iepakojšanas un olu produktu ražošanas nozares uzņēmumu valsts uzraudzība

3.4.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Uzņēmumu skaits (informācija uz 01.01.2023.)

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
08.	Vistu olu šķirošanas un iepakšanas uzņēmumi.	22
09.	Olu produktu ražošanas uzņēmumi.	8
45.9	Olu produktu mājražošanas uzņēmumi.	4

Situācijas raksturojums nozarē

- Sakarā ar olu un olu produktu ražošanas uzņēmumu interesi par jaunu eksporta tirgu apgūšanu, PVD savas kompetences ietvaros iesaistās visos nepieciešamajos pasākumos, lai veicinātu eksporta uzsākšanu uz uzņēmējus interesējošām valstīm, t.sk. iepazīstas ar importētājvalstu prasībām, aizpilda aptaujas anketas, saskaņo veterināros sertifikātus. Olu produktu eksportam saskaņoti sertifikāti ar 19 valstīm. Lai sekmīgi veiktu eksportētāju uzņēmumu uzraudzību, kā arī eksportam paredzētās produkcijas sertifikāciju, nepieciešama trešo valstu prasību apzināšana, analīze un oficiālās kontroles pasākumu noteikšana, t.sk. produkcijas atbilstības laboratoriskās pārbaudes, lai noteiktu rādītājus, kas nav paredzēti ES likumdošanā;
- Ņemot vērā patērētāju pieaugošo interesi par brīvos turēšanas apstākļos audzētu dējējputnu olām, ir palielinājies to saimniecību daudzums, kas piedāvā pircējiem vistu un paipalu olas nelielos apjomos. Ja uzņēmums vēlas realizēt olas mazumtirdzniecībā, tam jāievēro Regula 1308/2013, Regula 852/2004 un Regula 589/2008 prasības attiecībā uz olu šķirošanu, iepakšanu, iepakojumu un olu marķēšanu. Šādas darbības drīkst veikt tikai atzīti iepakšanas centri. Līdz ar to, daļa nelielo apjomu olu ražotāju, kas vēlas olas realizēt veikalos, piesakās atzīšanas procedūrai, lai iegūtu atzīta uzņēmuma statusu.

3.4.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Nozares uzraudzību veic Pārtikas un veterinārā dienesta Pārtikas uzraudzības departamenta Dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražošanas uzraudzības daļa. Olu šķirošanas un iepakšanas uzņēmumu un olu produktu ražošanas uzņēmumu uzraudzībai ir pilnvaroti 45 pārtikas inspektori, kuri uzraudzību veic attiecīgā PVD teritoriālajā struktūrvienībā.

Uzņēmumu darbības veids/ identifikācijas kods	Atzīšana/ reģistrācija	Inspekciju periodiskums	Procedūras saskaņā ar kurām tiek veikta inspekcija
Olu šķirošanas un iepakšanas uzņēmumi (08.)	Atzīšana	2 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.119 (specifiskā daļa)
Olu produktu ražošanas uzņēmumi (09.)	Atzīšana	3 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.118 (specifiskā daļa)
Olu produktu mājražošanas uzņēmumi (45.9)	Reģistrācija	3 reizi gadā	KR.10.P.221

3.4.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu veiksmīgu olu un olu produktu eksportu uz trešajām valstīm. Nepieciešamības gadījumā gatavoties trešo valstu kompetento iestāžu auditiem, sagatavot aptaujas anketas, izskatīt importētājvalstu prasības un piedalīties sertifikātu saskaņošanā olu produktu eksportam, piedalīties monitoringa programmu izstrādē un izpildes koordinēšanā.
- Atbilstoši MK 2014. gada 12. augusta noteikumu Nr. 461 „Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas, darbības, uzraudzības un kontroles kārtība” prasībām, veikt produktu sertifikāciju un novērtēt uzņēmumu atbilstību nacionālajai pārtikas kvalitātes shēmai, kā arī uzturēt aktuālo informāciju par uzņēmumiem, kas iesaistījušies shēmā, produktiem, izejvielu piegādātājiem, u.c.

3.5. Zvejas produktu apstrādes nozares uzņēmumu valsts uzraudzība

3.5.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Uzņēmumu skaits (informācija uz 01.01.2023.)

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
12.	Zvejas produktu apstrādes uzņēmumi.	109
42.1	Zvejas produktu izkraušanas vietas.	25
11.	Zvejas kuģi (t.sk. saldētājkuģi un apstrādes kuģi).	110
45.4	Mājražošanas uzņēmumi, kas apstrādā zvejas produktus.	103
48.1	Zvejas produktu piegādes uzņēmumi nelielos daudzumos.	55

Situācijas raksturojums nozarē

- Latvijas zvejas produktu apstrādes uzņēmumiem aktīvi iesaistoties jaunu eksporta tirgu apgūšanā, kā arī vairākām valstīm ieviešot jaunus nosacījumus produkcijas importam, piemēram, dažādu importēt tiesīgo uzņēmumu sarakstu, aptaujas anketu ieviešanā, PVD ir veicis nepieciešamās darbības šo pasākumu izpildē. Pēdējos gados veikti pasākumi eksporta uzsākšanai/veicināšanai uz Brazīliju, Vjetnamu, Ukrainu, Uzbekistānu, Izraēlu, Saūda Arābiju, Argentīnu, Ķīnu, Kosovu, Indiju un citām valstīm. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī, lai nodrošinātu ilgtspējīgu Latvijas zvejas produktu apstrādes uzņēmumu produkcijas eksportu, ir nepieciešams turpināt uzsākto sadarbību ar trešo valstu

kompetentajām iestādēm, kā arī apzināt un apkopot uzņēmumu eksporta vēlmes un tirgus tendences. Papildus tam, uzņēmumi arvien aktīvāk sāk eksportēt produkciju uz Apvienoto Karalisti, kā rezultātā pieaug PVD iesaiste ražošanas dokumentu pārbaudēs un to apstiprināšanā.

- Ņemot vērā kopējo situāciju zvejas produktu tirgū, kā arī izmaiņas, ko nesusi karadarbība Ukrainā, tai skaitā cenu pieaugumu, Latvijas zvejas produktu apstrādes uzņēmumi aktīvi iesaistās zvejas produktu uzglabāšanas atbalsta pasākumos, kā rezultātā nepieciešams īpašu uzmanību pievērst uzglabājamo produktu uzraudzības pasākumiem.
- Izvērtējot Latvijas zvejas produktu apstrādes uzņēmumu ražoto produkciju un tās nekaitīgumu kopumā, vēl ar vien, neskatoties uz veiktajiem korektīvajiem pasākumiem, var novērot problēmas, kas saistītas ar produkcijas marķējumu tunču un sardiņu konserviem, melnā eskolara (*Lepidocybium flavobrunneum*) produkcijai, benzo(a)pirēna un PAO4 summas līmeni kūpinātu zvejas produktu sterilizētos konservos, kā arī kūpinātos zvejas produktos, *Listeria monocytogenes* klātbūtni produkcijas derīguma termiņa laikā, parazītu klātbūtni un ar to saistītajām uzņēmumu kontroles darbībām. Lai sekmētu šo problēmu risināšanu ir jāturpina uzņēmumu un uzraugošo inspektoru izglītošanu par normatīvo aktu prasībām.
- Papildus iepriekš minētam, zvejas produktu ražošanas uzņēmumi iesaistās vairāku zivsaimniecības attīstības programmu apgūvē, īstenojot ar Lauku atbalsta dienestu saskaņotos projektus, savukārt PVD, novērtē projekta ietvaros veikto investīciju atbilstību pārtikas aprītē noteiktajām higiēnas prasībām.

3.5.2. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Turpināt pilnveidot zvejas produktu uzraudzības sistēmu, atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes regulā Nr. 2017/625 noteiktajām prasībām, uzmanību pievēršot iekšējo PVD procedūru pilnveidošanai un papildināšanai.
- Akcentēt uzmanību benzo(a)pirēna un policiklisko aromātisko oglekļaūdeņražu maksimāli pieļaujamo normu ievērošanai kūpinātos zivju produktos, tai skaitā mājražotāju produkcijai.
- Turpināt īpašu uzmanību pievērst zvejas produktu *Listeria monocytogenes* kontrolei, jo īpaši derīguma termiņa pamatojumam, kas balstīts uz *Listeria monocytogenes* augšanu.
- Nodrošināt un veicināt atbilstošu produktu eksportu, tai skaitā uz Ķīnas Tautas Republiku, Saūda Arābiju, Austrāliju un citām valstīm, pārbaudīt un apstiprināt uzņēmumu sagatavotos ražošanas dokumentus produkcijas eksportam uz Apvienoto Karalisti.
- Veikt dioksīnu – polihlordibenzo-p-dioksīnu (PHDD) un polihlordibenzofurānu (PHDF) koncentrācijas monitoringu Baltijas jūrā nozvejotās zivīs ņemot vērā 2016. gada 2. maija Eiropas Komisijas ieteikumu Nr. 2016/688 noteiktās prasības.
- Plānot un veikt zvejas produktu ražošanas uzņēmumu HACCP sistēmas auditus saskaņā ar apstiprināto audita programmu.
- Saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta un Pārtikas un veterinārā dienesta “Vienošanās par sadarbību Eiropas Savienības kopējas lauksaimniecības politikas lauksaimniecības tirgus intervences, veicināšanas un tiešo atbalsta pasākumu administrēšanas un uzraudzības kārtības ieviešanu un īstenošanu” un MK noteikumiem Nr. 350 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība” pasākumā “Uzglabāšanas atbalsts” turpināt uzglabāšanas atbalsta pasākumu koordināciju un uzraudzību.
- Atbilstoši MK noteikumu Nr. 461 „Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas, darbības, uzraudzības un kontroles kārtība” prasībām, veikt uzņēmumu ikgadējās

atbilstību pārbaudes pārtikas kvalitātes shēmām, kā arī novērtēt jaunu dalībnieku, (kā operatoru, tā piegādātāju) "Alūksnes zuši" u.c. atbilstību. Veikt pirmreizējo pārbaudi AĢIN produktam "Salacgrīvas nēģi".

- Koordinēt pārbaūžu veikšanu, sagatavot atzinumus valsts atbalsta pretendentiem, pārliecinoties par zvejas produktu ražošanas uzņēmumos veikto investīciju atbilstību pārtikas aprītē noteiktajām higiēnas prasībām.
- Sadarbībā ar pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzišanas daļu, piedalīties uzņēmumu novērtēšanas procesos, kā arī laboratorisko programmu, tai skaitā eksportprogrammu izstrādāšanā un īstenošanā.

3.6. Augu izcelsmes un jaukto produktu ražošanas uzņēmumu valsts uzraudzība

3.6.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
14.	Augu izcelsmes produktu primārā ražošana.	2 486
15.	Labības apstrāde un pārstrāde.	36
16.	Maizes un miltu izstrādājumu ražošana.	204
17.1	Zīdaiņiem un maziem bērniem paredzētas augu un jauktas izcelsmes pārtikas ražošana.	2
18.	Augu izcelsmes produktu pārstrāde.	346
19.	Cukura ražošana un cukura un kakao produktu ražošana.	42
20.	Taukvielu ražošana.	30
21.	Jaukto un specifisko pārtikas produktu ražošana, tostarp uztura bagātinātāju ražošana.	144
45.5. 45.7. 45.8.	Augu izcelsmes produktu un maizes un miltu izstrādājumu ražošana mājās apstākļos.	1 445
47.	Augu un dažādas izcelsmes produktu pārpakošana.	173
	Kopā	4 908

Situācijas raksturojums nozarē

Nozares uzraudzībā atrodas plaša spektra augu, jauktas un dažādas izcelsmes, tostarp uztura bagātinātāju, specifisku produktu un zīdaiņu pārtikas produktu ražošanas uzņēmumi, sākot no augu izcelsmes primārās ražošanas uzņēmumiem līdz pārstrādes un pārpackošanas uzņēmumiem, ieskaitot uzņēmumus, kas ražo augu izcelsmes pārtiku mājas apstākļos.

Augu izcelsmes primāro produktu ražošanas uzņēmumi sastāda aptuveni pusi no nozares uzraudzības uzņēmumiem (50,6 %). Šajā grupā ietilpst labības kaltes – noliktavas, svaigu augļu un dārzeņu audzēšanas, uzglabāšanas un iepakošanas uzņēmumi. Salīdzinot jomas uzņēmumu skaitu ar iepriekšējo atskaites periodu, vairāk no jauna reģistrējušies ražošanas uzņēmumi, kas ražo produktus mājas apstākļos. Tas saistīts ar valsts atbalstu projektu realizācijai, kas veicina ražošanas attīstību mājas apstākļos.

Sadarbībā ar Zemkopības ministriju tiek risināts jautājums par uzraudzības kompetenču sadalījumu starp PVD un VAAD primārajā ražošanā par ne dzīvnieku izcelsmes pārtikas mikrobioloģisko risku kontroli pirms ražas novākšanas un ražas novākšanas laikā.

Uzņēmumu attīstībā tiek ieguldīti papildus līdzekļi, tajā skaitā tiek realizēti projekti ar valsts un Eiropas Savienības atbalstu. Īpaši tas vērojams lauksaimniecībā, primāro produktu ražošanas uzņēmumu attīstībā. Vērojams, ka nozares uzņēmumi, gan primārās ražošanas, gan pārstrādes, tajā skaitā uzņēmumi, kas ražo pārtiku mājas apstākļos, aktīvi izmanto iespēju realizēt savas ieceres dažādos attīstības projektos ar Eiropas Savienības un valsts atbalstu. Uzņēmumi tiek rekonstruēti, iegādātas jaunas iekārtas, tādējādi uzlabojas higiēnas apstākļi. Tas veicina nozares uzņēmumu attīstību un sakārtošanos, un tas tieši ietekmē produktu kvalitāti. Vērojama nozares attīstība, gatavojot jauna veida produktus, ar jaunām tehnoloģijām. Uzņēmumi iepērk liofilizācijas iekārtas, lai gatavotu pulverveida augu izcelsmes produktus. Ir interese par jaunās pārtikas produktiem, piemēram kukaiņu pulvera izmantošanu pārtikas ražošanā.

Tiek sekmēti nozares uzņēmumu eksporta pasākumi, sniedzot konsultācijas un sagatavojot eksportam nepieciešamos dokumentus (aplīdzinājumi, brīvās tirdzniecības sertifikāti).

Sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu tiek īstenoti pasākumi, lai izpildītu PVD funkcijas Eiropas Komisijas atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām programmas realizēšanai. Programmas ietvaros tiek uzraudzīta vistrūcīgākajām personām paredzēto pārtikas produktu, tostarp zīdaiņiem un maziem bērniem paredzētās pārtikas ražošana. Izlases kārtībā tiek pārbaudītas šo pārtikas produktu izdales vietas, to higiēnas apstākļi, izdalāmo pārtikas produktu komplektu atbilstība noteiktajam saturam, specifiskais marķējums un derīguma termiņi. Tiek ņemti paraugi produktu laboratoriskajai kontrolei uz likumdošanā noteiktajiem nekaitīguma un kvalitātes kritērijiem.

Nozares ekspertu uzraudzībā tiek īstenotas likumdošanā noteiktās PVD funkcijas Kopīgā tirgus organizācijas un Latvijas lauku attīstības programmas pasākumu ietvaros, kas ietver svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes atbilstības pārbaudes ražotāju organizāciju biedru saimniecībās. Pārbaūžu laikā tiek novērtēta tajās audzēto un izplatīšanai sagatavoto svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes atbilstība tirdzniecības standartu prasībām. Programmas pasākumu ietvaros tiek koordinēta pārbaūžu veikšana nozares uzņēmumos, kuros ir realizēti Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai projekti, lai pārliecinātos par projektu ietvaros veikto investīciju atbilstību pārtikas aprīte noteiktajām higiēnas prasībām, un

sagatavoti apliecinājumi par atbilstību iesniegšanai LAD.

Nozares eksperti, pamatojoties uz normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, uzraudzības jomas uzņēmumos veic pārtikas kvalitātes shēmās iesaistīto operatoru – nozares uzņēmumu pārbaudes un to ražoto produktu sertifikāciju.

3.6.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Nozares uzņēmumu uzraudzību un pārējos iepriekšminētos pasākumus koordinē Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vadītājs un vecākais eksperts par augu un jauktas izcelsmes produktu un to ražošanas uzņēmumu, valsts intervences pasākumu un lauksaimniecības tirgus kopīgās organizācijas pasākumu administrēšanas uzraudzības jomā. Nozares uzņēmumu pārbaudes organizē TSV un realizē pārtikas inspektori, kuriem piešķirtas sekojošas pilnvarojuma jomas:

- augu izcelsmes produktu, dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas un pārstrādes uzņēmumu un medus iepakojšanas uzņēmumu uzraudzība;
- augu izcelsmes produktu pirmapstrādes un uzglabāšanas uzņēmumu uzraudzība.

EK Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām programmas pasākumu realizāciju, labības intervences pasākumus, ja tādas tiek realizētas atskaites periodā, un atbilstošās jomas uzņēmumu pārbaudes, lai novērtētu LAD iesniegto un realizēto projektu atbilstību higiēnas prasībām, veic tās TSV, kuru uzraudzībā atrodas attiecīgie uzņēmumi vai zemnieku saimniecības. Izziņas pretendentiem, atbilstoši uzraudzības jomai, sagatavo Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākais eksperts.

Pārtikas kvalitātes shēmās iesaistīto operatoru un sertificēto produktu pārbaudes nozares uzņēmumos veic Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vadītājs un vecākais eksperts augu un jauktas izcelsmes produktu un to ražošanas uzņēmumu, valsts intervences pasākumu un lauksaimniecības tirgus kopīgās organizācijas pasākumu administrēšanas uzraudzības jomā.

3.6.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Turpināt nozares uzņēmumu kontroles uzraudzības īstenošanu un pilnveidošanu, nodrošinot, ka uzņēmumu inspekcijas notiktu, pamatojoties uz risku analīzi un ievērojot normatīvo aktu prasības.
- Turpināt nozares uzņēmumos elastības principa piemērošanu oficiālās kontroles laikā (“B+ vērtējums”) ar mērķi samazināt plānveida pārbaūžu periodiskumu.
- Turpināt organizēt un veikt TSV inspektoru profesionālo uzraudzību, un analizēt uzraudzības rezultātus.
- Turpināt nozares produktu kontroles uzraudzības pilnveidošanu, tajā skaitā veicot laboratorisko kontroles programmu izpildes uzraudzību.
- Veicināt nozares pārtikas uzņēmumu eksporta pasākumus, sniedzot konsultācijas un sagatavojot eksportam nepieciešamos dokumentus.
- Nozarē nodrošināt PVD specifisko funkciju realizēšanu EK Atbalsta fonda vistrūcīgākajām

personām programmas ietvaros, kā arī Latvijas lauku attīstības programmas un administrēšanas ietvaros, atbilstoši kompetences jomai.

- Organizēt un veikt Pārtikas kvalitātes shēmās iesaistīto operatoru pārbaudes atbilstoši normatīvajā aktā noteiktajām prasībām. Lai racionālāk izmantotu resursus, optimizēt operatoru uzraudzības kārtību.

3.7. Dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas uzņēmumu nozares valsts uzraudzība

3.7.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
13. 22.	Dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas uzņēmumi.	262
45. 11.	Bezalkoholisko dzērienu un ledus ražošana mājās apstākļos.	714

Dzērienu uzņēmumu skaits katru gadu pieaug. 2022.gadā dzērienu ražošanas uzņēmumu skaits ir pieaudzis par 2,3%, jo:

- Alkoholisko dzērienu aprites likums paredz atvieglojumus alkoholisko dzērienu ražotājiem t.i. ar atvieglotiem nosacījumiem ir tiesības saņemt licenci apstiprināta noliktavas turētāja darbībai, kā arī ir tiesības saņemt atvieglojumus akcīzes nodokļa nodrošinājuma reģistrēšanai, ja ražo no produktiem, kas iegūti savā īpašumā vai valdījumā Latvijas teritorijā esošajos dārzos un dravās vai fiziskās personas vai komercsabiedrības dalībnieka pirmās pakāpes radnieku vai laulātā īpašumā esošajos dārzos un dravās Latvijas teritorijā, ar nosacījumu, ka komercsabiedrības dalībniekam pirms darījuma veikšanas dienas vismaz deviņus mēnešus nepārtraukti pieder ne mazāk kā 35 procenti kapitāla daļu komercsabiedrībā, vai iegūti no savvaļā augošiem augiem (neizmantojot citu saražotos alkoholiskos dzērienus), turklāt nodrošinot, ka:
 - 1.saražotā vīna vai raudzēto dzērienu kopējais apjoms nepārsniedz 15 000 litru kalendāra gadā;
 - 2.absolūtā alkohola daudzums saražotajos pārējos alkoholiskajos dzērienos nepārsniedz 1000 litru kalendāra gadā;
 - 3.saražotais starpproduktu kopējais apjoms nepārsniedz 1000 litru kalendāra gadā.
- Uzņēmumiem ir pieejami dažādi ES finanšu atbalsta projekti, kuru rezultātā tiek veidoti jauni uzņēmumi, kā arī rekonstruēti esošie uzņēmumi. Uzņēmumi iegādājas jaunas iekārtas, kuru rezultātā uzlabojas arī higiēnas apstākļi uzņēmumos.
- Dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas uzņēmumos t.sk ražošanas uzņēmumos mājās apstākļos 2022.gadā neatbilstības būtiski nav mainījušās. Visvairāk neatbilstības saistītas ar dokumentiem - paškontroles procedūrām un pārtikas telpu higiēnu. Tāpat salīdzinoši daudz neatbilstības ir saistītas ar ūdensapgādi, jo ne vienmēr tiek veikti visi izmeklējumi, kā to paredz Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 „Dzeramā

ūdēns obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”, kas saistīti ar lielām izmaksām.

Latvijā ir viens *whisky* jeb *whiskey* ražošanas uzņēmums. 2022. gadā veikta *whisky* jeb *whiskey* noguldīšanas uzraudzība, jo tas ir stiprais alkoholiskais dzēriens, ko ražo tikai un vienīgi destilējot graudu iesala misu un iegūtais destilāta galaprodukts vismaz trīs gadus jānogatavina koka mucās un noguldīšanas uzraudzību veic PVD.

Dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas uzņēmumi ir raduši iespējas eksportēt savu produkciju uz dažādām valstīm, piemēram, Ukrainu, Apvienotiem Arābu Emirātiem, un citām valstīm, kā arī platformā “Amazon”. Tā ietvaros tiek sagatavoti nepieciešamie dokumenti – apliecinājumi, sertifikāti u.c. dokumenti.

3.7.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Dzērienu un dzeramā ūdens ražošanas uzņēmumu uzraudzību organizē Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļa. Uzraudzību veic visu TSV pārtikas inspektori.

Uzņēmumu darbības veids/ identifikācijas kods	Atzišana/ reģistrācija	Inspekciju periodiskums	Procedūras saskaņā ar kurām tiek veikta inspekcija
Dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas uzņēmumi (13; 22)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.112; KR.10.P.122 KR.10.P.244; KR.10.P.246 KR.10.P.247; KR.10.P.248 KR.10.P.250; KR.10.P.075
Bezalkoholisko dzērienu un ledus ražošana mājas apstākļos (45.11)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.112; KR.10.P.221

3.7.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Nodrošināt, lai pārbaudes dzeramā ūdens un dzērienu ražošanas uzņēmumos notiktu atbilstoši normatīvo aktu prasības.
- Nodrošināt stipro alkoholisko dzērienu noguldīšanas uzraudzību.
- Sekmēt pārtikas uzņēmumu eksporta pasākumus, sniedzot konsultācijas un sagatavojot eksportam nepieciešamos dokumentus.

3.8. Medus un biškopības ražošanas uzņēmumu nozares valsts uzraudzība

3.8.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
10.1.	Medus iepakošana un medus produktu ražošana.	39
10.2.	Biškopības produktu primārā ražošana.	1 587

Uzņēmumiem ir pieejami dažādi ES finanšu atbalsta projekti, kuru rezultātā tiek veidoti jauni uzņēmumi, kā arī rekonstruēti esošie uzņēmumi. Uzņēmumi iegādājas jaunas iekārtas, kuru rezultātā uzlabojas arī higiēnas apstākļi uzņēmumos. Tomēr veicot biškopības produktu ražošanas uzņēmumu uzraudzību, saglabājas tendence, ka uzņēmumiem trūkst pieredzes un zināšanu par paškontroles dokumentiem, produktu izsekojamību, netiek ievērota personāla higiēna.

Pēdējos gados daudz tiek diskutēts par augu aizsardzības līdzekļu izmantošanu lauksaimniecībā un to ietekmi uz bitēm un biškopības produkciju. Lai veiktu izmeklējumus un ļautu biškopjiem iegūt precīzas ziņas par medus kvalitāti un labāk novērtēt savu produktu tirgū, 2022.gada pesticīdu un atliekvielu kontroles programmas ietvaros tika ņemti paraugi biškopības produktiem (medus, ziedputekšņi, bišu maize).

Lai uzlabotu biškopības produktu aprites uzraudzības kvalitāti, palielinātu biškopju konkurētspēju, izglītotu biškopjus par aktualitātēm biškopībā, veicinātu tirgus noietu, PVD sadarboties ar Latvijas Biškopības biedrību, sniedza biškopjiem konsultācijas par Labas ražošanas prakses un Labas higiēnas prakses pasākumiem.

3.8.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Medus un biškopības produktu ražošanas uzņēmumu uzraudzību organizē Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākais eksperts. Uzraudzību veic TSV pārtikas inspektori saskaņā ar PVD pilnvarojuma jomām.

Uzņēmumu darbības veids/ identifikācijas kods	Atzišana/ reģistrācija	Inspekciju periodiskums	Procedūras saskaņā ar kurām tiek veikta inspekcija
Biškopības produktu primārā ražošana (10.2)	Reģistrācija	1 reizi 3 gados	KR.10.P.224
Medus iepakojšana un medus produktu ražošana (10.1)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.122

3.8.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

Ņemot vērā iepriekšējo gadu rezultātus, īpašu uzmanību pievērst ne tikai Latvijas, bet arī EK valstīs un ārpus EK valstīm un ražotajam medum, ko piedāvā Latvijas tirgū, jo kā liecina Ātrās Brīdināšanas sistēmas ietvaros iegūtā informācija, arvien biežāk atklāj medus viltojumus.

Nodrošināt, lai pārbaudes medus un biškopības ražošanas uzņēmumos notiktu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Turpināt sadarboties ar ZM un Latvijas Biškopības biedrību par biškopības aktuālajiem jautājumiem, par biškopības produktu kvalitāti un nekaitīgumu, par uzraudzībā konstatētajām problēmām un to risinājumiem.

3.9. Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes kontrole

3.9.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Uzņēmumu veidi, kuros veic atbilstības pārbaudes	Uzņēmumu skaits/ dati uz 01.01.2023.
Augļu un dārzeņu primāro produktu ražošanas, uzglabāšanas, un iepakojšanas/ pārpakošanas uzņēmumi.	90
Svaigu augļu un dārzeņu noliktavas.	66
Jaukta sortimenta pārtikas produktu noliktavas.	44
Pārtikas produktu veikali, kuros tiek realizēti svaigi augļi un dārzeņi.	467
Tirgi un tirdzniecības vietas.	167
Kopā	834

Vislielāko skaitu no visiem uzņēmumiem, kuros plānots veikt atbilstības pārbaudes, sastāda tirdzniecības uzņēmumi, kas ir pēdējais posms, no kura produkti nonāk pie galapatērētāja.

Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes atbilstības novērtēšanas pārbažu laikā galvenokārt tiek pārbaudītas aizdomīgas kvalitātes produktu partijas, kas neatbilst vai varētu neatbilst tirdzniecības standartu prasībām. Lai novērstu patērētāju maldināšanu, un nodrošinātu vienlīdzīgu uzņēmumu konkurenci, inspektori pastiprinātu uzmanību pievērš produktu izcelsmes valsts norādei, pārbaudot produktu marķējumu un pavaddokumentus.

Atbilstības pārbažu laikā PVD novērtē produktu marķējuma, kvalitātes un klasifikācijas atbilstību norādītajai šķirai, aizdomu gadījumos nosaka gatavības rādītājus produktiem, kuriem tie paredzēti tirdzniecības standartos.

Visvairāk neatbilstības svaigajiem augļiem un dārzeņiem tiek konstatētas tirdzniecības posmos, kad produkts nonāk pie galapatērētāja, tas ir, tirdzniecības vietās un veikalos. Tas izskaidrojams ar to, ka produktu tirdzniecībā lielākoties ir ieviesta pašapkalpošanās sistēma, kas ir priekšrocība patērētājiem, jo iespējams atlasīt sev tikamākos produktus, bet tas ietekmē produktu kvalitāti, jo pārcilājot un aptaustot produktus, tie ātrāk bojājas. Turklāt jāņem vērā arī tas, ka produktus pārvietojot no uzglabāšanas kamerām uz tirdzniecības vietām, mainās to uzglabāšanas temperatūra, kas arī var izraisīt strauju kvalitātes pasliktināšanos. Īpaši tas vērojams dienviņu apgabalos audzētajiem augļiem, kas transportēti lielos attālumos un glabājušies vēsumā. Mazāk neatbilstības konstatētas pārtikas produktu noliktavās. Produktu primārās ražošanas posmā neatbilstības praktiski netiek konstatētas, jo produkti ir tikko novākti, svaigi, tiek uzglabāti atbilstošās temperatūrās.

Visvairāk neatbilstības, kā ik gadu, tiek konstatētas saistībā ar marķējumu un neatbilstošajiem minimālajiem kvalitātes rādītājiem. Gandrīz pusi no pārbaudītajā produktu partijām pārbaudītas Rīgas pilsētā, jo tajā ir arī visvairāk pārbaudāmo uzņēmumu.

Salīdzinot produktu partiju pārbaudes pa izcelsmes valstīm, vairāk tiek pārbaudīti ievestie produkti. Tas izskaidrojams ar to, ka lielākā daļa augļi un dārzeņi Latvijā tiek ievesti, un Latvijas izcelsmes svaigu produktu piedāvājums tirdzniecībā ir salīdzinoši neliels, kā arī tas ir sezonāls. Attiecīgi arī neatbilstošās partijas % ir vairāk ievestajiem produktiem.

Vairāk kā 10 gadu atbilstības pārbažu dinamika liecina, ka neatbilstību skaits samazinās. To var izskaidrot ar to, ka svaigo produktu tirgotāji pārzina tirdzniecības standartu prasības, ir ieguvuši pieredzi to uzraudzībā, un produktu kvalitāte tiek regulāri kontrolēta.

Katru gadu tiek apkopoti svaigu augļu un dārzeņu atbilstības pārbažu uzraudzības rezultāti, kā arī nodrošināta atskaites sagatavošana un nosūtīšana Eiropas Komisijai par iepriekšējā atskaites perioda uzraudzības rezultātiem.

3.9.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes uzraudzību, kontroli un atskaišu sagatavošanu koordinē Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākais eksperts augu un jauktas izcelsmes produktu un to ražošanas uzņēmumu, valsts intervences pasākumu un lauksaimniecības tirgus kopīgās organizācijas pasākumu administrēšanas uzraudzības jomā.

Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes atbilstības pārbaudes organizē TSV un veic pārtikas inspektori, kuriem piešķirts pilnvarojums veikt atbilstības novērtēšanas pārbaudes.

Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes atbilstības kontroles pārbažu periodiskums noteikts PVD inspekciju plānā.

Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes atbilstības pārbaudes notiek saskaņā ar PVD Kvalitātes sistēmas procedūru KR.10.P.152 „Metodiskie norādījumi svaigu augļu un dārzeņu atbilstības tirdzniecības standartiem novērtēšanai”.

Svaigu augļu un dārzeņu tirgotāju elektroniskā datu bāze

- Datu bāzes lietošanas uzraudzītājs iekšzemes un eksporta posmam ir Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākais eksperts augu un jauktas izcelsmes produktu un to ražošanas uzņēmumu, valsts intervences pasākumu un lauksaimniecības tirgus kopīgās organizācijas pasākumu administrēšanas uzraudzības jomā.
- Datu bāzes lietotāji ir TSV pārtikas inspektori, kas pilnvaroti veikt atbilstības pārbaudes.
- Datu bāzē reģistrēti tirgotāji, kas nodarbojas ar svaigu augļu un dārzeņu ražošanu, iepakojšanu, uzglabāšanu, pārpakošanu un tirdzniecību.
- Datu bāzē tiek uzkrāta informācija par tirgotājiem un kvalitātes atbilstības pārbažu rezultātiem, tostarp pārbaudītajiem produktiem, to izcelsmi, konstatētajām neatbilstībām dažādos izplatīšanas posmos.

3.9.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Turpināt īstenot svaigu augļu un dārzeņu atbilstības tirdzniecības standartiem novērtēšanas uzraudzību dažādos to izplatīšanas posmos atbilstoši normatīvo aktu prasībām.
- Apkopot, izvērtēt, sistematizēt atbilstības pārbažu ikgadējās uzraudzības rezultātus un nodrošināt nepieciešamo atskaišu sagatavošanu un nosūtīšanu Eiropas Komisijai par iepriekšējā atskaites perioda uzraudzības rezultātiem.
- Turpināt organizēt un veikt TSV inspektoru profesionālo uzraudzību svaigu augļu un dārzeņu atbilstības pārbažu jomā, lai nodrošinātu vienotu pārbažu kārtību Latvijas teritorijā. Analizēt uzraudzības rezultātus.
- Turpināt sadarboties ar ZM, Latvijas dārzkopības biedrību, Augļkopju asociāciju un tirgotājiem svaigu augļu un dārzeņu atbilstības kontroles jomā.
- Nodrošināt saņemto sūdzību un iesniegumu izskatīšanas koordināciju, sniegt metodisko palīdzību TSV.

3.10. Materiāli un izstrādājumi, kas nonāk saskarē ar pārtiku (MSP)

3.10.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

PVD identifikācijas kods	Uzņēmumu pamatdarbība	Skaits
55.	MSP ražošanas uzņēmumi (nesaistīti ar pārtikas apriti).	71
56.	MSP ražošanas uzņēmumi pārtikas aprites uzņēmumā.	14
57.	MSP pārstrādes uzņēmumi.	11
58.	MSP izplatīšanas uzņēmumi (nesaistīti ar pārtikas apriti).	478
59.	MSP izplatīšanas uzņēmumi pārtikas aprites uzņēmumā.	965
	Kopā	1 539

Uzsākot jomas kontroli 2012. gadā, PVD reģistrā bija iekļauti 800 uzņēmumi. 2022. gadā, to skaits bija 1590. Tas nozīmē, ka no 2012. gada, PVD reģistrā iekļauto uzņēmumu skaits ir pieaudzis par 50%. Tāpat kā iepriekšējos gados skaitliski lielāko uzņēmumu grupu veido MSP izplatīšanas uzņēmumi pārtikas aprites uzņēmumā. Šīs grupas lielais uzņēmumu skaits galvenokārt saistīts ar to, ka inspektori, apmeklējot pārtikas aprites uzņēmumu, aktualizē uzņēmumu darbību ar papildus koda piešķiršanu MSP jomā. Ir pieaudzis arī reģistrēto ražošanas uzņēmumu skaits, kas saistīts ar to, ka PVD inspektori, veicot pārbaudes pārtikas aprites uzņēmumos, pievērš uzmanību tam, vai Latvijā ražotie MSP tiek piegādāti no PVD reģistrēta uzņēmuma.

Analizējot reģistrētajos ražošanas uzņēmumos izmantotos MSP veidus, var secināt, ka Latvijā visvairāk tiek ražoti plastmasas, papīra un kartona MSP.

Veicot augstākminētās jomas uzņēmumu uzraudzību, tika konstatēts, ka neatbilstību skaits būtiski samazinājies izvērtējot marķējumu, kā arī higiēnas, atbilstības deklarāciju un izsekojamības jautājumos, kas varētu būt izskaidrojams ar to, ka uzņēmumiem rodas arvien lielāka izpratne un pieredze. Neskatoties uz to, joprojām liels neatbilstību skaits ir atbilstības deklarāciju grupā, kur uzņēmumiem ir grūtības ar pareizas deklarācijas izstrādi. Viens no iemesliem varētu būt saistīts ka Latvijā ievieš preces ar neprecīziem pavadošajiem dokumentiem, līdz ar to uz tiem balstītas deklarācijas ir neatbilstošas likumdošanas prasībām.

MSP ražošanas uzņēmumu (nesaistītu ar pārtikas apriti) darbība saistīta ar sekojošu MSP veidu ražošanu:

Ražošanas uzņēmumu izstrādājumi/ identifikācijas kods	Reģistrēto uzņēmumu skaits/ dati uz 01.01.2023
Aktīvie un viedie MSP /55.1	0
Keramika/55.2	13
Metāli un metālu sakausējumi/55.7	7
Papīra un kartona MSP/55.8	15
Plastmasas MSP/55.9	29
Reģenerētas celulozes MSP/55.10	0
Tekstilmateriāli/55.12	1
Kokmateriāli/55.14	1

3.10.2. Valsts uzraudzība un kontrole

MSP uzņēmumu uzraudzību organizē Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākais eksperts. Uzraudzību veic TSV pārtikas inspektori saskaņā ar PVD pilnvarojuma jomām. Saskaņā ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu aprites uzņēmumu pārbaūžu periodiskums ir noteikts PVD inspekciju plānā.

Uzņēmumu darbības veids/ identifikācijas kods	Atzišana/ reģistrācija	Inspekciju periodiskums	Procedūras saskaņā ar kurām tiek veikta inspekcija
MSP ražošanas uzņēmumi (nesaistīti ar pārtikas apriti) (55.)	Reģistrācija	1 reizi gadā/ divos	KR.10.P.259 KR.10.P.104
MSP ražošanas uzņēmumi pārtikas aprites uzņēmumā (56.)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.259 KR.10.P.104 KR.10.P.259
MSP pārstrādes uzņēmumi (57.)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.259 KR.10.P.104

MSP izplatīšanas uzņēmumi (nesaisīti ar pārtikas aprīti) (58.)	Reģistrācija	1 reizi 2 gados	KR.10.P.259 KR.10.P.104
MSP izplatīšanas uzņēmumi pārtikas aprītes uzņēmumā (59.)	Reģistrācija	1 reizi 2 gados	KR.10.P.259 KR.10.P.104

3.10.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

Pilnveidot saskarei ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu lietošanas kontroli visos pārtikas aprītes uzņēmumos.

3.11. Pārtikas izplatīšanas (tirdzniecības, noliktavu un sabiedriskās ēdināšanas) nozares valsts uzraudzība

3.11.1. Valsts uzraudzība pamatdarbības un uzdevumi

- Pilnveidot izplatīšanas posma uzņēmumu uzraudzības sistēmu atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 178/2002, 852/2004, 853/2004 un 2017/625 prasībām;
- Nodrošināt pārtikas higiēnas vispārīgo un īpašo prasību kontroli, tostarp materiālu, kas nonāk saskarē ar pārtiku izmantošanas atbilstību;
- Nodrošināt pārtikas izsekojamības kontroli, tostarp pārtikas kvalitātes shēmas produktiem, tādejādi ierobežojot normatīvo aktu prasībām neatbilstošu produktu nokļūšanu tirgū;
- Nodrošināt uzraudzības pasākumu plānošanu, metodiski vadīt, regulāri pilnveidot un koordinēt uzraudzības pasākumus. Sagatavot metodiskos materiālus, instrukcijas pārtikas inspektoru darba uzlabošanai, veikt inspektoru apmācības. Pilnveidot PVD iekšējās procedūras;
- Piedalīties pārtikas produktu laboratorisko izmeklējumu monitoringa programmu izstrādē un to izpildes koordinēšanā. Sniegt metodisko palīdzību TSV pārtikas inspektoriem, pārtikas un vides paraugu testēšanas rezultātu izvērtēšanā;
- Nodrošināt kontroli pārtikas informācijas sniegšanā patērētājiem par pārtikas produktiem atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regulai (ES) Nr. 1169/2011 un citiem īpašajiem normatīvajiem aktiem pārtikas informācijas patērētājiem sniegšanas jomā;
- Nodrošināt zīdaiņu un bērnu pārtikas, īpašajiem uztura nolūkiem paredzētas pārtikas un uztura bagātinātāju aprītes tematiskās pārbaudes saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regulu (EK) Nr. 1925/2006 par vitamīnu un minerālvielu, un dažu citu vielu pievienošanu pārtikai un Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regulu (EK) Nr. 1924/2006 par uzturvērtības un veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem, u.c. ES un Latvijas normatīvajiem aktiem šajā jomā;
- Veikt TSV struktūrvienību (pārvalžu) un vecāko pārtikas inspektoru un pārtikas inspektoru virsuzraudzību. Apkopot un analizēt virsuzraudzības rezultātus, sniegt priekšlikumus darba uzlabošanai;
- Nodrošināt uztura normu, tostarp atsevišķu pārtikas produktu izplatīšanas ierobežojumu kontroles metodisko vadību izglītības, sociālās aprūpes un veselības aprūpes iestādēs;

- Nodrošināt EK atbalsta programmu „Piens un augļi skolai” izpildes kontroli izglītības iestādēs;
- Nodrošināt Zaļā publiskā iepirkuma kontroli;
- Nodrošināt pārtikas izplatīšanas uzņēmumu kontroli masu pasākumu norises vietās, svētku un pirmssvētku dienās (Dziesmu un deju svētki, gadatirgi, ielu tirdzniecība, starptautiskie pasākumi u.c.), īpaši karstajā laikā;
- Nodrošināt pārtikas izplatīšanas uzņēmumu atzišanas procesu;
- Piedalīties ātrās brīdināšanas/ administratīvās palīdzības sistēma pārtikai un barībai (RASFF/ACC) darbības nodrošināšanā, koordinēt TSV pārtikas inspektoru darbu.;
- Piedalīties PVD TSV pārtikas inspektoru kvalifikācijas celšanas pasākumu plānošanā un īstenošanā, t.sk. organizēt ikgadējos kvalifikācijas celšanas kursus. ar mērķi pilnveidot inspektoru prasmes;
- Apkopot un analizēt uzraudzības pamatrādītājus, sagatavot pārskatus par uzraudzības rezultātiem, sniegt rekomendācijas uzraudzības uzlabošanai;
- Apkopot un analizēt patērētāju sūdzības;
- Veicināt pārtikas uzņēmēju un sabiedrības izglītošanu, sniedzot masu medijos (t.sk. PVD mājas lapā) informāciju par aktuāliem pārtikas higiēnas jautājumiem, pievēršot uzmanību augsta riska produktu pareizai uzglabāšanai, derīguma termiņu ievērošanai, informācijai pārtikas preču marķējumā;
- Sadarboties ar pārtikas nozares profesionālajām asociācijām un citām nevalstiskajām organizācijām;
- Piedalīties starptautiskajos sadarbības projektos un pieredzes apmaiņas programmās;
- Sniegt konsultācijas nozares uzņēmumu pārstāvjiem ar mērķi uzlabot drošas un kvalitatīvas pārtikas izplatīšanu;
- Piedalīties pārtikas riska analīzes sistēmas pilnveidošanā, kopīgi ar riska vadības daļu veicināt riska faktoru izpēti;
- Piedalīties pārtikas izraisīto slimību uzliesmojumu izmeklēšanā, analizēt izmeklēšanas rezultātus, apmainīties ar aktuālo informāciju, kompetences ietvaros koordinēt epidemioloģiskās izmeklēšanas gaitu sadarbībā ar Slimību kontroles un profilakses centra epidemiologiem, Veterinārā departamenta ekspertiem, BIOR speciālistiem;
- Piedalīties ministriju, citu institūciju un sabiedrisko organizāciju darba grupās, grozījumu esošajos normatīvajos aktos vai jaunus normatīvo aktu izstrādē, kas skar izplatīšanas uzņēmumu darbu;
- Piedalīties valsts institūciju rīkotajās sanāksmēs, konferencēs nozares jomā un citos ar pārtikas apriti saistītos pasākumos.

Teritoriālo struktūrvienību līmenī

- Veikt uzņēmumu pārbaudes saskaņā ar Pārtikas un veterinārā dienesta apstiprināto inspekciju plānu un citu ārpuskārtas situāciju gadījumos (patērētāju sūdzības, epidemiologu ziņojumi, ātrās brīdināšanas sistēmas ziņojumi u.c.);
- Noņemt pārtikas produktu un vides paraugus nekaitīguma un kvalitātes rādītāju noteikšanai, novērtēt testēšanas rezultātus un noteikt korektīvas darbības un preventīvus pasākumus pārtikas uzņēmumos;
- Pamatojoties uz riska analīzi, konstatējot neatbilstības normatīvo aktu prasībām, uz laiku apturēt uzņēmumu darbību, apturēt produkcijas izplatīšanu vai izņemt to no apgrozības. Uzņēmumu darbību atjauno pēc neatbilstību novēršanas un riska analīzes;
- Sagatavot pārskatus par veiktajiem uzraudzības un monitoringa pasākumiem;
- Nodrošināt riska vadības pasākumus (t.sk. RASFF/ACC, SPKC ziņojumu gadījumos);
- Izpildīt dienesta izvirzītos aktuālos uzdevumus.

3.11.2. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

PVD identifikācijas kods	Pārtikas izplatīšanas uzņēmumi	Skaits
Tirdzniecības uzņēmumi un noliktavas		
24. 25.	Pārtikas produktu vairumtirdzniecības noliktavas.	853
26.	Pārtikas produktu vairumtirdzniecības noliktava-saldētava.	131
29.	Jaukta sortimenta pārtikas veikals.	3 258
30.	Specializētie pārtikas veikali.	287
31.	Tirdzniecība tirgū, t.sk. tirgi.	932 51
28. 38. 32. 39. 33.	Tirdzniecības vietas un citi pārtikas izplatīšanas uzņēmumi, t.sk., pārtikas pārvadāšanas uzņēmumi (identifikācijas kods 39.)	10 022 1 068
Kopā		15 483
Sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi		
34.	Atklāta tipa SĒU.	3 909
35.	Slēgta tipa SĒU.	2 321
36.	SĒU komerciālajos transportlīdzekļos.	17
37.	SĒU viesmīlības uzņēmumos.	290
Kopā		6 537
Pavisam izplatīšanas uzņēmumi		22 020

Situācijas raksturojums nozarē

Izvērtējot risku sabiedrības veselībai saistībā ar pārtikas izplatīšanas uzņēmumu darba raksturu, t.sk. realizētās pārtikas lielo apjomu un daudzumu, pārtikas produktu un gatavoto ēdienu specifiku, atsevišķas pārtikas tirdzniecības un sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumu grupas pieskaitāmas pie augstāka riska pārtikas uzņēmumiem:

- sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi izglītības, sociālās aprūpes un ārstniecības iestādēs;
- jaukta sortimenta pārtikas veikali ar pusfabrikātu un ēdienu gatavošanu uz vietas vai veikali ar svaigas gaļas sadali un fasēšanu;

- ielu tirdzniecības vietas, tirgi un mazumtirdzniecības uzņēmumi karstā laika periodā;
- ēdināšanas pakalpojumi masu pasākumu norises vietās.

Dienesta prioritāro pasākumu izpildei, pastiprināta kontrole tiek veikta uztura normu ievērošanai un “Zaļā publiskā iepirkuma” līguma nosacījumu izpildes kontrolei izglītības, sociālās aprūpes un ārstniecības iestādēs.

Būtiski palielinoties produktu izplatīšanai ar tālsaziņas līdzekļu starpniecību, papildus klātienēs pārbaudēm tiek veiktas patērētājiem sniegtās informācijas attālinātas pārbaudes.

Uzraudzības dati rāda, ka neatbilstības pārtikas uzņēmumu darbībā joprojām bieži saistītas ar materiāli tehniskās bāzes nepietiekošu atjaunošanu (īpaši mazajos uzņēmumos), personāla higiēnas zināšanu un motivācijas trūkumu, neprofesionālu pieeju paškontroles sistēmas izstrādāšanai un ieviešanai, kā arī biežu darbinieku maiņu.

Kopīgi ar nozaru asociācijām sagatavotas un regulāri tiek aktualizētas labas higiēnas prakses vadlīnijas tirdzniecības uzņēmumiem, atklāta tipa sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem, kas sniedz skaidrojumus par normatīvo aktu piemērošanu, temperatūras režīmiem un nosacījumiem ēdienu gatavošanai, pārtikas uzglabāšanai un realizācijai.

3.11.3. Valsts uzraudzība un kontrole

PVD centrālās pārvaldes līmenī uzraudzību un kontroli veic Pārtikas uzraudzības departamenta Pārtika izplatīšanas uzraudzības daļa. Teritoriālajā līmenī Latvijas pārtikas tirdzniecības uzņēmumu uzraudzību un kontroli veic PVD pārtikas inspektori (kopumā 143).

Uzņēmumu darbības veids/ identifikācijas kods	Atzišana/ reģistrācija	Inspekciju periodiskums	Procedūras saskaņā ar kurām tiek veikta inspekcija
Pārtikas produktu noliktava bez speciālā temperatūras režīma (24. kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā; 24.2 kods - 1 reizi 2 gados	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Pārtikas produktu noliktava ar speciālu temperatūras režīmu (25. kods)	Reģistrācija	2 reizes gadā; 24.6, 25.8 un 25.9 kods – 1 reizi gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Pārtikas produktu noliktava- saldētava(26. kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Citas tirdzniecības darbības (28. kods)	Reģistrācija	1 reizi 2 gados	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Jaukta sortimenta pārtikas veikals (29. kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā, 29.3 kods – 2 reizes gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Specializētais pārtikas veikals (30. kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Tirdzniecība tirgū (31. kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā, 31.1 kods – 2 reizes gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Tirdzniecības vietas un citi pārtikas izplatīšanas posma uzņēmumi (32. kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā, 32.5, 32.7, 32.8, 32.9. kodi – 1 reizi 2 gados	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140

Savvaļas produktu iepirkšanas un realizācijas uzņēmumi (33. kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā (sezona)	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Mazumtirdzniecības uzņēmums ar dzīvnieku izcelsmes produktu realizāciju citiem uzņēmumiem (38. kods)	Reģistrācija	3 reizes gadā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.113 (specifiskā daļa) KR.10.P.140
Pārtikas produktu pārvadāšanas uzņēmums (39.kods)	Reģistrācija	1 reizi gadā 5 % no reģistrēto uzņēmumu skaita; 39.4 kods – 1 reizi gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Atklāta tipa sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi (34. kods)	Reģistrācija	2 reizes gadā; 34.4, 34.13, 34.14 kodi – 1 reizi gadā un 34.12 kods – 1 reizi sezonā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Slēgta tipa sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi (35. kods)	Reģistrācija	3 reizes gadā; 35.13 kods – 1 reizi sezonā	KR.10.P.112 (vispārīgā daļa) KR.10.P.113 (specifiskā daļa) KR.10.P.140
Ēdināšanas uzņēmumi komerciālajos transportlīdzekļos (36. kods)	Reģistrācija	2 reizes gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140
Ēdināšana viesmīlības uzņēmumā (37. kods)	Reģistrācija	2 reizes gadā	KR.10.P.112 KR.10.P.113 KR.10.P.140

3.11.4. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Pastiprināta ēdināšanas pakalpojumu sniedzēju izglītības iestādēs kontrole, izmantojot laboratoriskās kontroles metodes.
- Uztura normu ievērošanas kontrole izglītības, sociālās aprūpes un ārstniecības iestādēs.
- Pārtikas produktu un ēdināšanas pakalpojumu Zaļā publiskā iepirkuma līgumos noteikto nosacījumu izpildes kontrole.
- Obligātās pārtikas informācijas sniegšanas (t.sk. nefasētai pārtikai) kontrole, tostarp laboratoriska, ar mērķi ļaut patērētājiem brīvi izvēlēties, atpazīt un atbilstīgi lietot pārtiku, kas atbilst viņu individuālajām uztura vajadzībām, pastiprināti pievērst uzmanību:
 - pārtikas produktiem, kas paredzēti īpašajām patērētāju grupām (zīdaiņu un bērnu pārtika, īpašais uzturs u.c.);
 - uztura bagātinātājiem, tostarp atsevišķu sastāvdaļu un/vai uzturvielu daudzuma atbilstība marķējumā deklarētajam;
 - veselīguma un uzturvērtības norāžu izmantošanai atbilstība normatīvo aktu prasībām;
 - ES pārtikas kvalitātes shēmu (aizsargātas cilmes vietas nosaukums, aizsargāta ģeogrāfiskā izcelsme, garantēta tradicionālā īpatnība) un nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas norāžu izmantošanai;
 - informācijai, kas tiek sniegta patērētājiem izplatot pārtikas produktus ar tālsaziņas līdzekļu starpniecību.
- Pārtikas produktu aprites pastiprināta kontrole ielu tirdzniecības un masu pasākumu norises vietās.
- Sabiedrības izglītošana, sniedzot informāciju preseī un publicējot informāciju PVD mājaslapā, ar mērķi ļaut patērētājiem atpazīt un atbilstīgi lietot pārtiku un izdarīt brīvu izvēli, atbilstoši individuālajām vajadzībām.

- Sadarbība ar pārtikas izplatīšanas uzņēmumu profesionālajām organizācijām pārtikas aprites jautājumos (Latvijas Pārtikas tirgotāju asociācija, Latvijas Tirgotāju asociācija, Latvijas tirgotāju Savienība „LATS”, Viesnīcu un restorānu asociācija, Pavāru un konditoru asociācija, Veselīgā uztura speciālistu asociācija u.c.) un piedalīties to organizētajos pasākumos informējot par aktualitātēm nozarē.
- Sadarbība ar Valsts ieņēmumu dienestu, Patērētāju tiesību aizsardzības centru, Veselības ministriju, Veselības inspekciju un Slimību profilakses un kontroles centru aktuālu jautājumu risināšanā, tostarp pārtikas izraisīto saslimšanu gadījumos.

4. Apzināta ĢMO izplatīšana vidē, pārtikas un barības ražošanas nolūkā

4.1. Pilnvarojums

Pilnvarojums noteikts Ģenētiski modificēto organismu aprites likuma 7. panta 4. un 9. punktā, kas nosaka, ka VAAD nodrošina ģenētiski modificēto kultūraugu šķirņu sēklu un augu pavairošanas materiāla aprites uzraudzību un kontroli un ņem sēklu un augu pavairojamā materiāla paraugus, lai konstatētu ģenētiski modificēto organismu klātbūtni. Savukārt Ģenētiski modificēto organismu aprites likuma 26.1 panta otrajā daļā noteikts, ka ir aizliegts izplatīt sēklas, kurās konstatēts ģenētiski modificēto organismu piejaukums. Atbilstoši Ģenētiski modificēto organismu aprites likuma 22. panta otrajai daļai 25 pašvaldības ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem ir noteikušas aizliegumu ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšanai attiecīgajā administratīvajā teritorijā vai tās daļā.

4.2. Uzraudzības mērķi un uzdevumi

Mērķis un uzdevumi ir noteikti Ministru kabineta 22.10.2019. rīkojumā Nr. 525 “Par Nacionālās bioloģiskā drošuma sistēmas attīstības plānu 2020. - 2026. gadam”, kā arī VAAD stratēģijā kā viens no darbības mērķiem darbības virzienā “Sēklu un šķirņu aprites uzraudzība” ir novērst apdraudējumu videi, tostarp bioloģiskajai daudzveidībai, nodrošinot ĢMO izplatības un aprites uzraudzību sēklās un pavairojamajā materiālā.

4.3. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai

Sēklu tirgus uzraudzība tiek veikta saskaņā ar Ministru kabineta 22.10.2019. rīkojumu Nr. 525 “Par Nacionālās bioloģiskā drošuma sistēmas attīstības plānu 2020.-2026. gadam”. Riska sugas saskaņā ar Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta “BIOR” īstenoto zinātnisko projektu “Ģenētiski modificētu augu sēklu un pavairojamā materiāla iespējamo risku zinātniskā riska novērtēšana Latvijas teritorijā un risku vadības rekomendāciju izstrāde atbilstoši Latvijas agroekonomiskajiem apstākļiem” (Projekta Nr. 17-100-INV17-5-000006.) noteiktas šādas - kukurūza (*Zea mays L.*), rapsis (*Brassica napus L.*), soja (*Glycine max*).

Uzraudzība tiek veikta saskaņā ar Ģenētiski modificēto organismu aprites likuma 7. panta 4. un 9. punktu un Nacionālās bioloģiskā drošuma sistēmas attīstības plānu 2020. – 2026. gadam (Ministru kabineta 22.10.2019. rīkojums Nr. 525) paredzētajā apjomā. Katru gadu tiek ieplānotas 40 pārbaudes un 40 paraugi.

5. Dzīvnieku barība un dzīvnieku barības nekaitīgums jebkurā dzīvnieku barības ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas posmā, un dzīvnieku barības ražošana. tostarp noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt taisnīgu tirdzniecības praksi un aizsargāt patērētāju veselību, intereses un informāciju

5. 1. Uzraudzības organizācija un struktūra

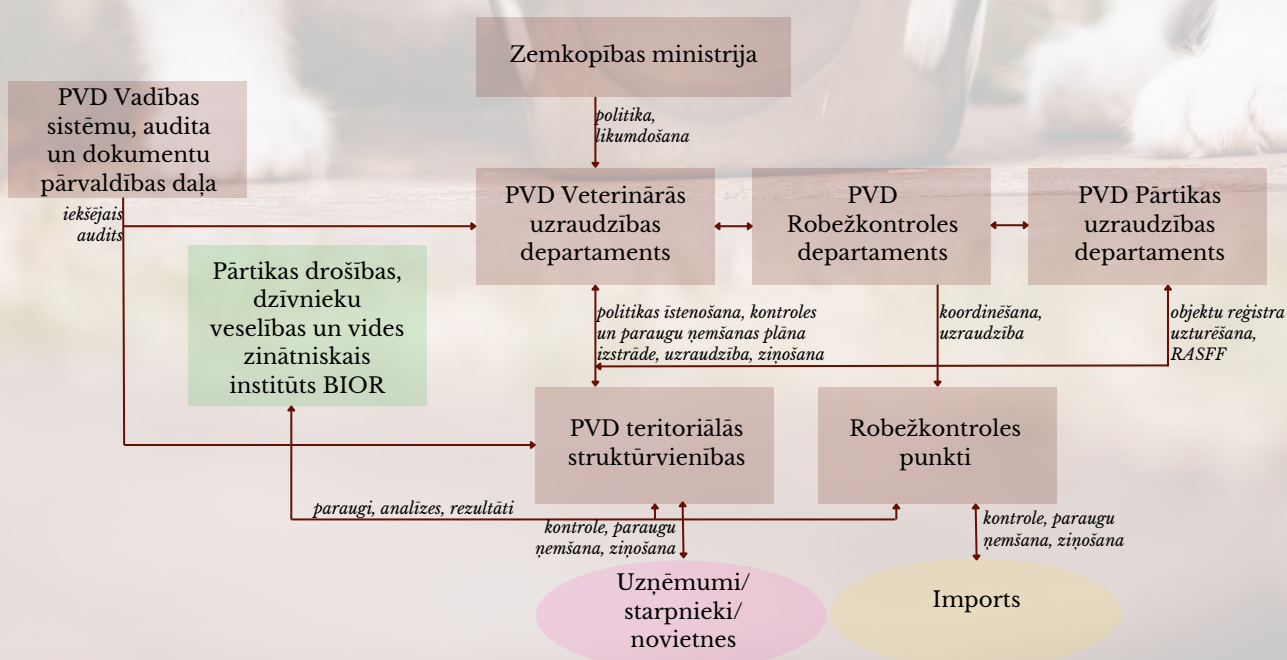
Dzīvnieku barības uzraudzības un kontroles procesu valsts iekšzemē koordinē Veterinārās uzraudzības departamenta Veterināro objektu uzraudzības daļa (VUD VOUD).

Barības aprites uzraudzības objektu un atsevišķu darbības veidu reģistrēšanu un atzišanu organizē Pārtikas uzraudzības departamenta Pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzišanas daļa, kas pilda arī Latvijas Nacionālā vienotā kontaktpunkta funkcijas ātrās brīdināšanas /administratīvās palīdzības sistēmā pārtikai un barībai (RASFF/AAC).

Dzīvnieku barības paraugu laboratoriskā izmeklēšana tiek veikta Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskajā institūtā „BIOR”, kas pilda references laboratorijas funkcijas attiecībā uz dzīvnieku barības izmeklējumiem.

Barības uzraudzība ietver uz riska analīzes principiem balstītu dzīvnieku barības atbilstības novērtēšanu normatīvo aktu prasībām visos barības aprites posmos un barības aprītē iesaistīto uzņēmumu (izņemot barības primāro ražošanu un ar to saistītās darbības, kā arī barības tiešās piegādes mazos daudzumos patēriņam tieši saimniecībās) atbilstības novērtēšanu to iekļaušanai PVD atzīto vai reģistrēto uzņēmumu reģistrā.

Dzīvnieku barības kontroles sistēma

5.2. Mērķi un uzdevumi

- Īstenojot barības aprites tiesību aktos (ES un LV) noteikto prasību izpildes uzraudzību un kontroli, nodrošināt kvalitatīvas, cilvēku un dzīvnieku veselībai, dzīvībai un videi nekaitīgas dzīvnieku barības apriti.
- Veikt barības aprītē iesaistīto komersantu uzraudzību ar mērķi nodrošināt to konkurētspēju un normatīvo aktu prasībām atbilstošas barības izplatīšanu.

Lai nodrošinātu noteikto mērķu sasniegšanu barības aprites uzraudzības jomā tiek veikti sekojoši uzdevumi:

- dzīvnieku barības ražošanas, pārpakošanas, izplatīšanas, uzglabāšanas, transportēšanas, mazumtirdzniecības uzņēmumu uzraudzība;
- barības nekaitīguma prasību ievērošanas kontrole;
- barības piedevu aprites un lietošanas kontrole;
- ārstnieciskās un diētiskās barības aprites uzraudzība un kontrole;
- barības marķējuma atbilstības kontrole;
- dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu ēdināšanas lieguma kontrole;
- dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu izmantošanas kontrole barības aprītē;
- barības aprites uzņēmumu atbilstības higiēnas (HACCP) prasībām kontrole;
- uzņēmumu un tajos ražotās barības, kas paredzēta eksportam, uzraudzība;
- ātrās brīdināšanas sistēmas darbības barības aprītē nodrošināšana;
- auditu veikšana barības aprites uzņēmumos;
- inspektoru, kas veic barības aprites uzņēmumu uzraudzību un kontroli un īsteno barības paraugu ņemšanas plānu praktiskās darbības virsuzraudzība;
- regulāra uzraudzības un kontroles darba rezultātu apkopošana un izvērtēšana;
- regulāra inspektoru un uzņēmumu atzišanas ekspertu kvalifikācijas paaugstināšana, īstenojot praktiskās un teorētiskās apmācības;
- kvalifikācijas paaugstināšana un pieredzes apmaiņa starptautiskos pasākumos saistībā ar barības uzraudzību un kontroli, likumdošanas prasību ievērošanu
- konsultāciju sniegšana klātienē, telefoniski un atbildot uz PVD mājas lapas jautājumiem – barības aprītē iesaistītajām personām;
- kvalitātes sistēmas dokumentu aktualizācija atbilstoši izmaiņām nozares normatīvajā regulējumā.

5.3. Uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Uzņēmumu skaits (informācija uz 01.01.2023.)

PVD identifikācijas (klasifikatora) kods	Uzņēmuma darbības veids	Skaits
121. - 123.	Barības maisījumu ražošana.	53
123.1 - 123.2	Ārstnieciskās barības ražošana.	0
128.	Barības maisījumu ar dzīvnieku izcelsmes sastāvdaļām ražošana.	6

124. - 125.	Barības ieguve no taukiem, eļļām, tehniskiem produktiem.	2
126.1 - 126.8	Barības ieguve pārtikas ražošanas uzņēmumos.	24
127.	Dzīvnieku izcelsmes barības sastāvdaļu ražošana.	5
129.	Barības apstrāde, pārstrāde.	14
126.9	Bijušās pārtikas ieguve dzīvnieku barošanai.	1
130.	Barības pārpackošana.	35
131.	Barības transporta pakalpojumu sniegšana.	120
135.	Barības uzglabāšanas pakalpojumi.	56
132.	Barības izplatīšana (vairumtirdzniecība).	313
133.	Barības mazumtirdzniecība.	1 216
133.6	Ārstnieciskā barība (mazumtirdzniecība).	1
	Kopā	1 846

Barības aprītē iesaistīto uzņēmumu skaits ar tajos reģistrētajiem darbības veidiem ir 1 846, kas pēdējos gados būtiski nemainās. Salīdzinoši maz komersantu nodarbojas ar barības maisījumu ražošanu - tikai 3,9 %, galvenokārt barības aprītē iesaistītie komersanti nodarbojas ar barības izplatīšanu - 66 % uzņēmumu nodarbojas ar dzīvnieku barības mazumtirdzniecību, 17 % uzņēmumu nodarbojas ar barības vairumtirdzniecību. 10 % komersanti nodarbojas ar barības sastāvdaļu ieguvi pārtikas nozares uzņēmumos un blakusproduktu pārstrādes uzņēmumos, sniedz transporta pakalpojumus, veic barības pārpackošana. Barības uzglabāšanas un loģistikas pakalpojumus sniedz 3 % uzņēmumu. Latvijā nav uzņēmumu, kas ražo ārstniecisko dzīvnieku barību, pārstrādā bijušo pārtiku vai ražo barības piedevas.

5.4. Uzraudzība un kontrole, kontroles metodes

Barības aprites uzņēmumu uzraudzību reglamentē „Pārtikas un veterinārā dienesta pārbaūžu plāns veterinārās uzraudzības jomā” un inspektoru darbība noteikta vispārējās un specifiskajās attiecīgās jomas uzraudzības procedūrās.

Pārbaūžu plānā, pamatojoties uz riska analīzi, ir norādījumi un nosacījumi, kuros gadījumos

plānveida pārbauzu biežumu attiecīgajā barības aprites uzņēmumā ir nepieciešams palielināt un kuros atļauts samazināt, norādot palielinājuma vai samazinājuma amplitūdu.

Dzīvnieku barības marķējuma pārbaude tiek saplānota katrai TSV, atkarībā no uzraudzības objektu skaita un objektu darbības veida katrā TSV.

Barības aprītē iesaistīto uzņēmumu uzraudzība un kontrole tiek veikta atbilstoši sekojošām procedūrām:

- KR.10.P.069 „Veterinārās uzraudzības objektu pārbauzu plānošana, pārbaudes protokolu reģistrācija un objektu lietu uzglabāšana”;
- KR.10.P.206 „Metodiskie norādījumi pārbaudes protokolu aizpildīšanai dzīvnieku barības aprītē iesaistīto uzņēmumu pārbaudei”;
- KR.10.P.292 “Timekļa lietotnes VOIS izmantošana Pārtikas un veterinārā dienesta veterinārās uzraudzības objektu pārbaudēs”;
- KR.10.P.274 “Dzīvnieku barības marķējuma pārbaude”;
- KR.10.P.079 “Vispārīgie metodiskie norādījumi dzīvnieku barības paraugu noņemšanā”;
- KR.10.P.197 “Paraugu iesaiņošanas un identificēšanas kārtība”;
- KR.10.P.198 “Paziņojuma par testēšanas rezultātu atbilstību sagatavošana un nosūtīšanas kārtība”;
- KR.10.P.200 “Paraugu atdošana PVD uzraudzības objektam, paraugu iznīcināšanas kārtība un rīcība ar neatbilstošu paraugu”.

Barības aprites uzņēmumu pirmsreģistrācijas pārbaudes vai novērtēšana atzīšanas prasībām tiek veiktas atbilstoši sekojošām procedūrām:

- KR.10.P.142 „Dzīvnieku barības aprītē iesaistīto uzņēmumu atzīšana”;
- KR.10.P.001 „PVD uzraudzībai pakļauta uzņēmuma reģistrācija”.

Minētās darbības tiek veiktas sadarbībā ar PUD Pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzīšanas daļu.

Nekaitīgas un drošas dzīvnieku barības aprites kontrole tiek veikta pamatojoties uz „Dzīvnieku barības paraugu ņemšanas plānu” attiecīgajam gadam, ko katru gadu izstrādā VUD, nosakot kontrolējamās posmus un izmeklējamā paraugu skaitu. “Dzīvnieku barības paraugu ņemšanas plāns” ietver šādas apakšprogrammas:

- Dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu ēdināšanas lieguma kontrole, t.sk. barības primārajā ražošanā;
- Barības nekaitīguma prasību kontrole, t.sk. barības primārajā ražošanā:
 - mikotoksīnu kontrole,
 - augu toksīnu kontrole,
 - smago metālu un citu vielu kontrole,
 - pesticīdu kontrole,
 - dioksīnu un polihlorbifenīlu kontrole.
- Barības piedevu lietošanas kontrole;
- Dzīvnieku barības marķējuma atbilstības kontrole;
- Barības mikrobioloģiskā piesārņojuma kontrole, t.sk. barības primārajā ražošanā;
- Zāļu vielu lietošanas kontrole dzīvnieku barībā;
- Ģenētiski modificēto organismu kontrole.

Dzīvnieku barības paraugi tiek noņemti atbilstoši procedūrai KR.10.P.079 „Vispārīgie metodiskie norādījumi dzīvnieku barības paraugu noņemšanai” un nosūtīti analīžu veikšanai Pārtikas drošības, vides veselības un vides zinātniskam institūtam „BIOR”, kas pilda

references laboratorijas funkcijas.

Patērētāju aizsardzība no jebkāda veida bīstamības vai potenciāla riska, kas varētu rasties no barības, kā arī rīcība ārkārtas situācijās ar barību tiek veikta atbilstoši procedūrām un vadlīnijām:

- KR.10.P.158 “PVD Ātrās brīdināšanas /Administratīvās palīdzības sistēma pārtikai un barībai”;
- Un vadlīnijām “Inspektora rīcība un darbības neatbilstošu barības analīžu gadījumā ”Dzīvnieku barības paraugu ņemšanas plānā ” attiecīgajā nodaļā.

Minētās darbības tiek veiktas sadarbībā ar PUD Pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzišanas daļu, kas veic Latvijas Nacionālā Vienotā Kontaktpunkta funkcijas saistībā ar ātrās brīdināšanas/ administratīvās palīdzības sistēmu pārtikai un barībai (RASFF/AAC).

TSV valsts inspektoru profesionālās darbības uzraudzība un kontroles rezultāti tiek apkopoti, analizēti un nepieciešamības gadījumā noteiktas korektīvās darbības atbilstoši procedūrām:

- KR.10.P.210 „Pārbaužu veikšanas kārtība Pārtikas un veterinārajā dienesta uzraudzības objektos”;
- KR.02.P.004 “Teritoriālo struktūrvienību valsts veterināro inspektoru un valsts vecāko veterināro inspektoru profesionālās darbības uzraudzības kārtība”;
- KR.10.P.235 „Metodiskie norādījumi pārskatu sastādīšanai par dzīvnieku barības aprites uzņēmumu uzraudzību”.

5.5. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Nodrošināt un īstenot dzīvnieku barības aprites uzņēmumu oficiālās kontroles saskaņā ar LR un ES normatīvajos aktos noteikto un „Pārtikas un veterinārā dienesta pārbaužu plānu veterinārās uzraudzības jomā”, “Dzīvnieku barības paraugu ņemšanas plānu”, specializētiem Valsts galvenā pārtikas un veterinārā inspektora rīkojumiem;
- Izstrādāt un aktualizēt uzraudzības dokumentāciju, iekļaujot ES un nacionālās likumdošanas prasības PVD rīkojumos, procedūrās un metodiskajos norādījumos;
- Apkopot, izvērtēt, sistematizēt iesniegtos uzraudzības darba rezultātus, sagatavot pārskatus, par uzraudzības un kontroles rezultātiem iesniegšanai PVD, ZM, EK un citām institūcijām;
- Piedalīties informācijas apmaiņā ar Eiropas Komisijas atbildīgajām institūcijām, dzīvnieku barības uzraudzības dienestiem; piedalīties šo institūciju pārbaužu organizēšanā un norisē Latvijā;
- Savas kompetences ietvaros veikt nacionālo normatīvo aktu projektu izvērtēšanu un sniegt atzinumu Zemkopības ministrijai;
- Veikt PVD TSV inspektoru profesionālās darbības virsuzraudzību;
- Pilnveidot un paaugstināt teritoriālo struktūrvienību valsts veterināro inspektoru darba koordināciju un vadību valstī;
- Nodrošinot kvalifikācijas celšanas pasākumus barības aprites uzraudzībā iesaistītajiem veterināriem inspektoriem.

6. Dzīvnieku veselības prasības

6.1. Uzraudzības organizācija un struktūra

PVD, izpildot tam deleģētās funkcijas valsts veterinārajā uzraudzībā, kuras būtiska sastāvdaļa ir dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzība un kontrole, savas darbības veic un noteiktos pasākumus koordinē 2 līmeņos:

- nacionālajā (valsts) līmenī – VUD Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa;
- lokālā (teritoriālajā) līmenī – PVD Teritoriālās struktūrvienības.

Valsts galvenais pārtikas un veterinārais inspektors – PVD ģenerāldirektors ir augstākā profesionālā amatpersona valstī, kura vada un koordinē dzīvnieku infekcijas slimību profilakses un apkarošanas pasākumus, t.sk. epizootiju aizdomu un uzliesmojumu gadījumos.

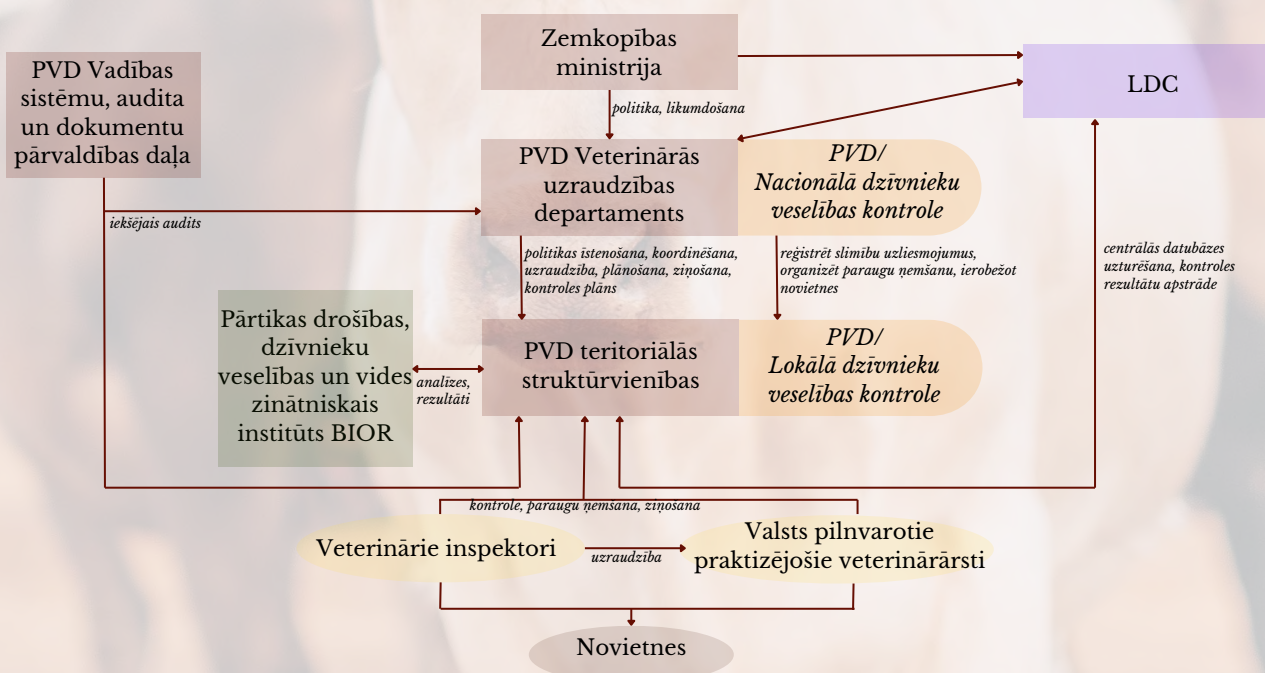
Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa izstrādā ikgadējo Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānu un dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības programmas (tajā skaitā programmas iesniegšanai Eiropas Komisijā līdzfinansējuma saņemšanai), kā arī koordinē un kontrolē to ieviešanu.

Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības atsevišķu funkciju nodrošināšanai tiek slēgti pilnvarojuma līgumi ar praktizējošiem veterinārārstiem, kuri veic paraugu noņemšanu laboratoriskai izmeklēšanai, kā arī iesaistās slimību uzraudzības un apkarošanas programmu izpildē. Epizootiju uzliesmojumu gadījumā ir noteikta kārtība praktizējošo veterinārārstu iesaistīšanai slimības apkarošanas un uzraudzības pasākumos.

Dzīvnieku infekcijas slimību laboratorisko diagnostiku nodrošina Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR".

PVD cieši sadarbojas ar Lauksaimniecības datu centru (LDC), kas valstī uztur dzīvnieku, ganāmpulku un novietņu reģistru. Reģistrā tiek iekļauta informācija par attiecīgās novietnes dzīvnieku veselības statusu (piem., oficiāli brīvs no govju enzootiskās leikozes, tuberkulozes un brucelozes u.c.), kā arī tiek pievienoti laboratorisko izmeklējumu rezultāti individuāli dzīvniekiem. Tāpat datu bāzē inspektori reģistrē novietnēm piemērotos ierobežojumus vai aizliegumus, kas noteikti sakarā ar dzīvnieku infekcijas slimībām.

Dzīvnieku veselības kontroles sistēma

6.2. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Nodrošināt efektīvus Āfrikas cūku mēra uzraudzības un ierobežošanas pasākumus Latvijā;
- Nodrošināt savvaļas dzīvnieku vakcināciju pret trakumsērgu daļā valsts – Austrumu pierobežā un nodrošināt nepieciešamos pasākumus no trakumsērgas brīvas valsts statusa saglabāšanai;
- Nodrošināt salmonelozes valsts uzraudzības programmas efektīvu ieviešanu un izpildi, kā arī turpināt uzsākto māļputnu vakcinācijas programmu;
- Nodrošināt mikrobiālās rezistences uzraudzību atbilstoši likumdošanā noteiktajām prasībām, lai varētu novērtēt mikroorganismu rezistences pret antimikrobiālajiem līdzekļiem tendences valstī;
- Nodrošināt valsts uzraudzības programmu izstrādi, ieviešanu, kontroli, rezultātu apkopošanu un analīzi;
- Sadarbībā ar LDC un ZM turpināt pilnveidot dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības moduli LDC datu bāzē;
- Organizēt apmācības, t.sk., simulācijas un reālās trauksmes par kompetento iestāžu rīcību sevišķi bīstamu infekcijas slimību aizdomu vai apstiprināšanas gadījumā;
- Regulāri aktualizēt un izstrādāt uzraudzības pasākumu nodrošināšanai nepieciešamos metodiskos dokumentus.
- Uzraudzīt, kontrolēt un saglabāt ar EK ieviešanas regulu (ES) 2021/620 valstij piešķirtos oficiāli brīvos dzīvnieku infekcijas slimību statusus (govju enzootiskā leikoze, govju tuberkuloze, govju bruceloze, aitu un kazu bruceloze);
- Uzraudzīt un saglabāt valstij WOHAI piešķirtos dzīvnieku infekcijas slimību statusus (mutes un nagu sērga, govju mēris, mazo atgremotāju mēris, Āfrikas zirgu mēris, trakumsērga, klasiskais cūku mēris) un nenozīmīga riska govju sūklveida encefalopātijas statusu;
- Uzraudzīt un kontrolēt nacionālajos normatīvajos aktos noteiktos novietnēm piešķirtos dzīvnieku infekcijas slimību statusus (cūku bruceloze, *Maedi-Visna*).

6.3. Lauksaimniecības dzīvnieku skaits un situācijas raksturojums nozarē

Reģistrēto lauksaimniecības dzīvnieku novietņu un dzīvnieku skaits/
dati uz 01.01.2023.

Dzīvnieku suga	Novietņu skaits	Dzīvnieku skaits
Liellopu novietnes	13 999	391 353
Aitu novietnes	2 611	87 316
Kazu novietnes	1 780	11 681
Cūku novietnes	3 320	307 947
Zirgu novietnes	1 865	8 713

Iežogotās platībās turētu savvaļas dzīvnieku un putnu novietnes	145	19 910
Trušu novietnes	728	46 527

Lauksaimniecības dzīvnieku un mīldzīvnieku reģistru Latvijā vienotajā informācijas sistēmā uztur un aktualizē Lauksaimniecības datu centrs. LDC datu bāzē ir sekojoši reģistri:

- lauksaimniecības dzīvnieku novietņu reģistrs;
- mājas (istabas) dzīvnieku reģistrs;
- individuāli apzīmējamo dzīvnieku reģistrs ar likumdošanā noteikto informāciju par dzīvniekiem un notikumiem;
- grupveidā apzīmējamo dzīvnieku reģistrs.

LDC datu bāzē PVD funkciju nodrošināšanai izveidoti sekojoši rīki un informācija:

- informāciju par lauksaimniecības dzīvnieku pārvietošanu, kas nodrošina to izsekojamību;
- monitorings par datu paziņošanas laiku datubāzei, notikumu paziņošanas kavējumiem, vienpusēji paziņotu pārvietošanu;
- reģistrē noteiktu dzīvnieku infekcijas slimību izmeklējumu rezultātus no BIOR;
- nodrošina izmeklējumu pavadrakstu sagatavošanu ar dzīvnieku sarakstu, pamatojoties uz novietņu un dzīvnieku reģistru;
- saskaņā ar PVD noteikto algoritmu aprēķina un nosaka novietnes, kurās ir jāveic Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības gada plānā noteiktie īpašniekam obligātie izmeklējumi;
- nodrošina rīku PVD inspektoriem par dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības gada plānā noteikto īpašniekam obligāto izmeklējumu izpildi – izpildes kontrole, izmeklējumu reģistrēšana, informācijas atlase;
- uztur informāciju par novietnei piešķirtajiem dzīvnieku infekcijas slimību statusiem (oficiāli brīvs, brīvs, aizdomīgs, skarts punkts u.c.) Informācijas reģistrēšanu LDC datubāzē nodrošina PVD;
- dzīvnieku infekcijas slimību uzliesmojumu gadījumā nodrošina aizsardzības zonu un uzraudzības zonu, kā arī riska zonu (piemēram, ACM) reģistrēšanu datu bāzē un novietņu sarakstu sagatavošanu;
- nodrošina e-pasta ziņojumus PVD par dzīvnieku pārvietošanu aizlieguma laikā vai starp ĀCM riska zonām;
- nodrošina informācijas reģistrēšanu par novietnei noteiktajiem ierobežojumiem (dzīvnieku pārvietošanas, produkcijas realizācijas aizliegums u.c.). Informācijas reģistrēšanu nodrošina PVD;
- pēc PVD pieprasījuma sagatavo novietņu un dzīvnieku sarakstus ar informāciju, kāda dotajā brīdī nepieciešama konkrētajai uzraudzības nodrošināšanai.

6.4 Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības un kontroles metodes

VUD Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa katru gadu izstrādā Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības gada plānu, kurā noteiktas valsts uzraudzības programmas, veicamie diagnostiskie un profilakses pasākumi (slimības, izmeklējamo, vakcinējamo dzīvnieku kategorija, skaits, vecums u.c.). Dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plāns (turpmāk – Slimību uzraudzības plāns) ir izstrādāts un tiek ieviests saskaņā ar Veterinārmedicīnas likumu, attiecīgajiem Ministru kabineta noteikumiem un Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem.

Slimību uzraudzības plāns ir dokuments, kas nosaka dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības pasākumu reglamentu un metodes, kā būtisku faktoru valsts pasargāšanā no dzīvnieku infekcijas slimību izplatības, kā arī kvalitatīvas un nekaitīgas pārtikas iegūšanā. Slimību uzraudzības plāns paredz noteiktu pasākumu (laboratoriskie izmeklējumi, vakcinācijas u.c.) izpildi, kas nodrošina dzīvnieku infekcijas slimību epizootiskās situācijas kontroli valstī. Tas rada priekšnosacījumus dzīvnieku infekcijas slimību riska prognozei un agrīnai slimību diagnosticēšanai.

Slimību uzraudzības plāna ieviešanu nodrošina TSV. Slimību uzraudzības plānā dotie kopējie kontrolskaitļi tiek detalizētāk sadalīti pa PVD teritoriālajām struktūrvienībām (ņemot vērā dzīvnieku populācijas veidu un to blīvumu teritorijā, iepriekšējo gadu epidemioloģiskās situācijas rezultātus, tendences u.c. faktoros), norādot pasākumu veikšanas laiku un apjomu. Kontroli par Slimību uzraudzības plāna izpildi veic VUD Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa.

Slimību uzraudzības plānā ir arī sniegtas rekomendācijas dzīvnieku turētājiem, skaidroti ieteicamie pasākumi, laboratoriskie izmeklējumi un profilaktiskās vakcinācijas, kas ir būtiski atsevišķu dzīvnieku sugu veselības stāvokļa nodrošināšanā un kontrolē. Šo pasākumu izvēle un veikšana ir dzīvnieku īpašnieku ziņā, konsultējoties ar praktizējošo veterinārārstu.

Paraugus diagnostiskajiem izmeklējumiem nogādā Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR” paraugu pieņemšanas vietās. Paraugu noņemšanas un nosūtīšanas kārtība noteikta atsevišķās PVD procedūrās un konkrēto slimību uzraudzības programmās.

Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa izstrādā valsts uzraudzības programmas, t.sk. iesniegšanai Eiropas Komisijā apstiprināšanai un ES līdzfinansējuma saņemšanai.

Latvijā ir šādas dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības programmas, kuru ieviešanu nosaka nacionālā vai ES likumdošana un daļēji līdzfinansē Eiropas Komisija:

- Klasiskā cūku mēra uzraudzības programma;
- Āfrikas cūku mēra uzraudzības un apkarošanas programma;
- Putnu gripas un Ņūkāsas slimības uzraudzības programma;
- Salmonelozes ierosinātāju kontroles programma mājputniem, pārtikai un barībai;
- Trakumsērgas uzraudzības un apkarošanas programma;
- Mikroorganismu rezistences uzraudzības programma;
- Transmisīvo sūkļveida encefalopātiju uzraudzības un kontroles programma;
- Infekciozā katarālā drudža uzraudzības programma;
- Amerikas peru puves uzraudzības programma;
- Aitu un kazu brucelozes uzraudzības un kontroles programma;
- Govju un cūku brucelozes profilakses un apkarošanas programma;
- Govju enzootiskā leikozes uzraudzības un apkarošanas programma;
- Cūku brucelozes profilakses un apkarošanas programma;
- *Maedi-Visna* / kazu artrīta encefalīta uzraudzības programma;
- Akvakultūras dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības programma;
- Neplānoto gadījumu kontroles programma.

6.5. Plāni neparedzētām situācijām un savstarpējā palīdzība

Saskaņā ar normatīvo aktu deleģējumu, PVD organizē un nodrošina epizootiju jeb dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību uzraudzības un apkarošanas pasākumus.

Dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību apkarošanas laikā valsts galvenais pārtikas un veterinārais inspektors darbojas kā Krīzes vadības padomes (KVP) pieaicināts eksperts, kurš vada un koordinē slimību apkarošanas profesionālo uzdevumu veikšanu. Krīzes vadības padome ir atbildīga par pasākumu administrēšanu plašu krīzes (t.sk. epizootiju uzliesmojuma) situāciju gadījumos nacionālā līmenī.

Nacionālā slimību kontroles centra funkcijas pilda PVD Veterinārās uzraudzības departaments un pasākumus vada (t.sk. nosaka aizsardzības un uzraudzības zonas) valsts galvenais pārtikas un veterinārais inspektors (CVO). Lai vadītu dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzību, arī šo slimību uzliesmojumu apkarošanu un to seku likvidāciju, PVD Veterinārās uzraudzības departamentā ir izveidota profesionāla struktūra – Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa. Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļa ir atbildīga par dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību (epizootiju) apkarošanas plānu, instrukciju un vadlīniju izstrādi, kā arī par paziņojumu un atskaišu sagatavošanu Eiropas Komisijai un Pasaules dzīvnieku veselības organizācijai (WOAH) par dzīvnieku infekcijas slimību uzliesmojumiem, apkarošanas pasākumiem un uzraudzības rezultātiem.

Lokālā slimību kontroles centra funkcijas pilda PVD teritoriālās struktūrvienības un pasākumus vada attiecīgās TSV valsts vecākais veterinārais inspektors. Teritoriālās struktūrvienības valsts vecākais veterinārais inspektors ir atbildīgs par uzraudzības un kontroles pasākumu īstenošanu savas uzraudzības teritorijā, t.sk. par aizdomu un uzliesmojumu izziņošanu, paraugu ņemšanu, epidemioloģisko izmeklēšanu un ierobežojumu noteikšanu dzīvnieku novietnēs. Teritoriālo struktūrvienību valsts veterinārie inspektori nodrošina dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības un kontroles pasākumu ieviešanu, kā arī uzraudzības rezultātu apkopošanu un analīzi.

Dzīvnieku sevišķi bīstamas infekcijas slimības uzliesmojuma un tā seku likvidēšanas pasākumus attiecīgajā teritorijā organizē teritorijas (reģiona, pilsētas) pašvaldību civilās aizsardzības komisija, ievērojot komisijas locekļa – attiecīgās teritorijas PVD valsts vecākā veterinārā inspektora norādījumus.

Dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību draudu, aizdomu vai uzliesmojuma gadījumā iesaistītās institūcijas gan nacionālā, gan reģionālā līmenī, un to kompetenceaprakstīta Dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību apkarošanas plānā.

Dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību apkarošanas plāns ir strukturēts trīs līmeņos: vispārīgā daļa, kurā noteiktas iesaistītās institūcijas, amatpersonas un viņu atbildība, personu kontaktinformācija, gan centrālā, gan reģionālā līmenī, materiālie u.c. resursi (to lokalizācija un saņemšanas kārtība); rokasgrāmatas, kas paredz slimību izziņošanas kārtību, novietņu dezinfekcijas kārtību, dzīvnieku nogalināšanas vadlīnijas; instrukcijas - katrai konkrētai dzīvnieku infekcijas slimībai.

Dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību apkarošanas reģionālais plāns ir ieviests katrā teritoriālajā struktūrvienībā un tiek atjaunots un papildināts pēc nepieciešamības.

Attiecībā uz sevišķi bīstamām dzīvnieku infekcijas slimībām Pārtikas un veterinārais dienests ir izstrādājis un ieviesis šādus dokumentus:

- Dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību apkarošanas plāns, aktualizēts 04.10.2017. VGPVI rīkojums Nr. 154;
- Āfrikas cūku mēra apkarošanas instrukcija, apstiprināta 28.03.2018. VGPVI rīkojums Nr. 53;

- Nūkāslas slimības apkarošanas instrukcija, aktualizēta 25.04.2019. VGPVI rīkojums Nr. 71;
- Putnu gripas apkarošanas instrukcija, aktualizēta 19.07.2010. VGPVI rīkojums Nr. 79;
- Mutes un nagu sērgas apkarošanas instrukcija, apstiprināta 28.03.2008. VGPVI rīkojums Nr.67;
- Infeciozā katarālā drudža apkarošanas instrukcija, apstiprināta 22.12.2006. VGPVI rīkojums Nr. 96;
- Āfrikas zirgu mēra apkarošanas instrukcija, apstiprināta 07.04.2004. VGPVI rīkojums Nr. 78;
- Cūku vezikulārās slimības un citu bīstamo infekcijas slimību kontroles un apkarošanas instrukcija, apstiprināta 07.04.2004. VGPVI rīkojums Nr. 78;
- Klasiskā cūku mēra apkarošanas instrukcija, aktualizēta 28.02.2013. VGPVI rīkojums Nr. 34;
- Dzīvnieku novietņu dezinfekcijas un vides sanācijas instrukcija, aktualizēta 18.02.2011. VGPVI rīkojums Nr. 26;
- Dzīvnieku sevišķi bīstamu infekcijas slimību izziņošanas instrukcija, aktualizēta 1.03.2013. VGPVI rīkojums Nr. 256;
- Instrukcija humānai dzīvnieku nogalināšanai, 21.10.2014., VGPVI rīkojums Nr.305;
- Transmisīvo sūkļveida encefalopātiju apkarošanas instrukcija, 20.03.2008., VGPVI rīkojums Nr. 64.

6.6. Sadarbība ar citām institūcijām

- Zemkopības ministrija;
- Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR";
- Valsts meža dienests;
- Valsts vides dienests;
- Lauksaimniecības datu centrs;
- Slimību profilakses un kontroles centrs;
- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Veterinārmedicīnas fakultāte;
- Latvijas veterinārārstu biedrība;
- Dzīvnieku audzētāju organizācijas.

7. Tādu risku cilvēka un dzīvnieku veselībai novēršana un mazināšana, kurus rada dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti un atvasinātie produkti

7.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Uzņēmumu skaits (informācija uz 01.01.2023.)

PVD identifikācijas kods	Uzņēmuma veids	Skaits
23.3	Blakusproduktu pārstrāde.	6

23.6	Blakusproduktu starpuzņēmums/ uzglabāšana.	15
23.9	Atvasinātu produktu uzglabāšana	1
23.12	Blakusproduktu un/vai atvasināto produktu sadedzināšana.	-
23.13	Blakusproduktu un/vai atvasināto produktu līdzsadedzināšana.	1
23.14	Blakusproduktu un/vai atvasināto produktu transformēšana biogāzē.	37
23.17	Blakusproduktu, atvasinātu produktu tirdzniecība (bez uzglabāšanas savās telpās).	30
23.18	Blakusproduktu un/vai atvasināto produktu transportēšana.	101
23.20	Jēlādu un ādu apstrāde.	-
23.21	Vilnas apstrāde.	1
23.22	Kaulu, ragu un nagu produktu ražošana ārpus barības ķēdes.	-
23.24	Pārējo tehnisko produktu ražošana (līmes un automašīnu vējstiklu mazgāšanas līdzekļu ražošana).	3
23.25	Kausēto tauku pārstrāde derivātu ieguvei.	-
23.27	Biškopības produktu ražošana biškopībai.	9
23.28	Blakusproduktu pārstrāde, izmantojot alternatīvās metodes.	1
23.29	Blakusproduktu un/vai atvasināto produktu izmantošana par kurināmo.	-
23.30	Transformēšanai biogāzē un/vai kompostā paredzēto blakusproduktu higienizācija/pasterizācija (ārpus biogāzes vai komposta ražošanas uzņēmuma).	-
Kopā		205
VUD VOUD uzraudzībā esošo uzņēmumu skaits (informācija uz 01.01.2023.)		
96.1	Blakusproduktu savākšanas centrs.	2
96.2, 96.22, 96.23, 96.27	Atvasināto blakusproduktu un OM/AI uzglabāšana.	34

96.3, 96.25	OM/AI ražošana t. sk. pārstrādātu kūstmēslu un komposta ražošana.	16
96.6	Blakusproduktu apstrāde ārpus barības ķēdes.	8
96.10	Blakusproduktu lietotājs dzīvnieku barošanai.	28
96.11	OM/AI lietotājs bez tiesībām laist tirgū.	57
96.12	Kažokādu apstrāde kažokzvēru audzētavā.	2
96.13	Sadedzināšana/līdzsadedzināšana.	4
96.15	Blakusproduktu starpuņēmums/ uzglabāšanas (jēlproduktu) uņņēmums.	11
96.17	Blakusproduktu tirdzniecība bez uzglabāšanas savās telpās.	24
96.21	Blakusproduktu savākšana/transportēšana.	62
96.26	OM/AI mazumtirdzniecība.	3
96.28	Cita reģistrēta darbība.	4
96.29	Lolojumdzīvnieku barības ražošana.	18
96.30	Jēlas lolojumdzīvnieku barības mazumtirdzniecība.	1
82	Dzīvnieku kapsēta.	20
	Kopā	294
	Kopā pavisam	499

Situācijas raksturojums nozarē

Latvijā darbojas centralizēta visu kategoriju pārtikā neizmantojamo dzīvnieku blakusproduktu, t.sk. dzīvnieku liķu, savākšanas, transportēšanas, pārstrādes un sadedzināšanas sistēma.

Sakarā ar to, ka ir viens 1. un 2. kategorijas blakusproduktu pārstrādes uņņēmums, kurš iegūtos 1. kategorijas atvasinātos produktus (gaļas – kaulu miltus) nosūta likvidēšanai atļautā

atkritumu poligonā, bet iegūtos kausētos taukus paredz nosūtīt izmantošanai biodīzeļdegvielas ražošanai uz citu ES dalībvalsti un iegūtos 2. kategorijas atvasinātos produktus (gaļas – kaulu miltus), uzņēmums nosūta transformēšanai biogāzes ieguves uzņēmumā, tad daļa no Latvijā iegūstamā visu kategoriju blakusproduktu apjoma tiek nosūtīta pārstrādei un likvidēšanai, vai izmantošanai uz atzītiem blakusproduktu uzņēmumiem citās ES dalībvalstīs, galvenokārt, Lietuvā.

Valstī ir pieci blakusproduktu pārstrādes uzņēmumi, kuri pārstrādā 3. kategorijas blakusproduktus no zvejas produktu apstrādes uzņēmumiem, iegūstot atvasinātos produktus – zivju miltus un zivju eļļu izmantošanai lauksaimniecības dzīvnieku barībā vietējā tirgū, kā arī minētie produkti tiek nosūtīti uz citām ES dalībvalstīm un trešajām valstīm.

3. kategorijas blakusprodukti no dzīvnieku kautuvēm, gaļas sadales un gaļas pārstrādes uzņēmumiem un daļa no zvejas produktu apstrādes uzņēmumiem, tiek nosūtīti kažokzvēru barībai.

Aizvien vairāk blakusproduktu īpašnieki cenšas izmantot 3. kategorijas blakusproduktus mājās (istabas) dzīvnieku un lauksaimniecības kažokzvēru barībā vai biogāzes ieguvē atzītās biogāzes iekārtās, piemēram, piena suliņās.

Valstī nav 1. un 2. kategorijas blakusproduktu sadedzināšanas vai līdz sadedzināšanas uzņēmumi, kuros varētu atbilstoši likvidēt (sadedzināt) blakusproduktus, sevišķi bīstamo infekcijas slimību uzliesmojuma gadījumos, piemēram, klasiskais cūku mēris (KCM) un Āfrikas cūku mēris (ĀCM), kā arī gadījumos, ja tiktu konstatēta saslimšana ar transmisīvo sūkļveida encefalopātiju (TSE) vai citu slimību gadījumos, ja šo blakusproduktu, ieskaitot dzīvnieku liķus, transportēšana likvidēšanai uz citu ES dalībvalsti nebūtu pieļaujama saskaņā ar normatīvajiem aktiem, vai, ņemot vērā slimību izplatības risku, attiecīgā cita ES dalībvalsts atteiktos pieņemt šādu materiālu pārstrādei un likvidēšanai. Šobrīd valstī ir tikai viens blakusproduktu pārstrādes uzņēmums, kurā iespējams pārstrādāt blakusproduktus slimību uzliesmojumu gadījumos.

Uzņēmumos netiek izmantotas normatīvajos aktos atļautās alternatīvās iespējas blakusproduktu izlietošanai vai iznīcināšanai, kas daļai blakusproduktu aprītē iesaistītajiem komersantiem dotu ekonomiska rakstura atbalstu. Piemēram, šobrīd ir tikai viens uzņēmums, kurš ir atzīts biodīzeļdegvielas ražošanai, izmantojot blakusproduktus (3.kategorijas tauku frakcijas), bet nav neviens, kurš vēlētos izmantot termomehāniskās biodegvielas ražošanas procesu, kā izejvielu izmantojot kūtsmēslus un dzīvnieku kautuvēs iegūto dzīvnieku gremošanas trakta saturu u.c.

Tādu 3. kategorijas materiālu (jēlu), kuri radušies dzīvnieku kautuvēs vai gaļas pārstrādes uzņēmumos, nav iespējams tieši izmantot biogāzes ieguvē, jo esošie biogāzes uzņēmumi nav aprīkoti ar 3. kategorijas blakusproduktu pasterizācijas/ hidrogenizācijas iekārtu, kurā pirms transformēšanas biogāzē tiktu apstrādāti minētie 3. kategorijas materiāli.

1. un 2. kategorijas blakusproduktu (izņemot kūtsmēslus un gremošanas trakta saturu), kā arī 3.kategorijas cūku izcelsmes blakusproduktu savākšanai, transportēšanai, pārstrādei un iznīcināšanai ir pieejams valsts daļējs finansiāls atbalsts subsīdiju veidā.

Esošās pretrunas starp vides reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem un veterinārmedicīnu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem attiecībā uz blakusproduktu

likvidēšanu dzīvnieku epizootisku slimību uzliesmojuma gadījumos ierobežo veikt operatīvu rīcību ar blakusproduktiem, piemēram, tādos gadījumos, ja pietrūkst pārstrādes uzņēmuma kapacitāte vai blakusproduktu transportēšana uz likvidēšanas vietu palielinātu slimību izplatīšanās risku. Minētos blakusproduktus saskaņā ar blakusproduktu apriti reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem, ir pieļaujams slimību skartajās teritorijās sadedzināt vai aprakt uz vietas, kā arī aprakt atkritumu poligonos.

7.2. Uzraudzības mērķi un uzdevumi

Uzraudzības mērķis ir normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanas uzraudzība blakusproduktu aprītē, lai nodrošinātu sabiedrības un dzīvnieku veselību, kā arī vides aizsardzību.

Lai nodrošinātu noteiktā mērķa sasniegšanu, blakusproduktu aprites uzraudzības jomā tiek veikti sekojoši uzdevumi:

- blakusproduktu aprītē iesaistīto uzņēmumu reģistrācija un atzīšana;
- blakusproduktu un atvasināto produktu ražotāju, lietotāju, uzglabātāju, savācēju, transportētāju un izplatītāju kontrole;
- organisko mēslojumu un augsnes ielabotāju aprites un lietotāju kontrole;
- blakusproduktu uzraudzības un kontroles darba organizācijas izvērtēšana;
- inspektoru, kas veic blakusproduktu aprites uzņēmumu uzraudzību un kontroli, praktiskās darbības virsuzraudzība;
- inspektoru kvalifikācijas paaugstināšana, veicot praktiskās un teorētiskās apmācības;
- kvalifikācijas paaugstināšana un pieredzes apmaiņa starptautiskos pasākumos saistībā ar blakusproduktu uzraudzību un kontroli, likumdošanas prasību noteikšanu un piemērošanu;
- kvalitātes sistēmas dokumentu aktualizācija atbilstoši izmaiņām nozares normatīvajā regulējumā.

7.3. Valsts uzraudzība un kontrole

Nozares uzraudzību veic PVD Veterinārās uzraudzības departamenta Veterināro objektu uzraudzības daļas un Pārtikas uzraudzības departamenta Dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražošanas uzraudzības daļas vecākie eksperti. Blakusproduktu aprītē iesaistīto uzņēmumu reģistrācija vai atzīšana, vai atļaujas saņemšana noris saskaņā ar procedūru KR.10.P.001 "PVD uzraudzībai pakļauta uzņēmuma reģistrācija". Blakusproduktu aprites uzraudzību veic PVD teritoriālo struktūrvienību 35 pārtikas un 19 veterinārie inspektori.

Atbilstoši kompetencei blakusproduktu uzraudzības jomā tiek veikta jaunu uzņēmumu atzīšana un reģistrēšana, ko veic sadarbībā ar PVD Pārtikas uzraudzības departamenta Pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzīšanas daļu.

Blakusproduktu paraugu ņemšana un pārbaude uz mikrobioloģisko piesārņojumu tiek veikta Dzīvnieku barības programmas un paraugu ņemšanas plāna ietvaros., ko realizē TSV inspektori. Paraugu testēšanu veic Pārtikas drošības, vides veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR”.

Pārtikas inspektori pārbaudes veic saskaņā ar procedūru Nr. KR.10.P.112 “Metodiskie norādījumi pārtikas un dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasināto produktu, kuri nav paredzēti cilvēku patēriņam, aprites uzņēmumu pārbaudes protokola noformēšanai un pārbaudes veikšanai” un Nr. KR.10.P.144 “Pārbaudes protokola aizpildīšana blakusproduktu un atvasinātu produktu, kuri nav paredzēti cilvēku patēriņam, uzņēmumam”.

Veterināro inspektoru darbību dzīvnieku blakusproduktu un atvasināto produktu, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam aprites uzņēmumu uzraudzības un kontroles jomā reglamentē „Pārtikas un veterinārā dienesta pārbaudžu plāns veterinārās uzraudzības jomā” attiecīgajam gadam un attiecīgās procedūras, saskaņā ar kurām tiek veikta uzraudzība un kontrole.

PVD ir izstrādāta un ieviesta Veterināro objektu uzraudzības informācijas sistēma (VOIS), ar kuras palīdzību elektroniskā veidā tiek dokumentēti visu VOUD uzraudzībā esošo objektu pārbaudes rezultāti.

Veterinārie inspektori uzņēmumu uzraudzību un kontroli veic atbilstoši sekojošām procedūrām:

- KR.10.P.263 „Metodiskie norādījumi un pārbaudes protokoli blakusproduktu un atvasināto produktu, kuri nav paredzēti cilvēku patēriņam, apritē iesaistīto uzņēmumu pārbaudei”;
- KR.10.P.162 „Veterinārās uzraudzības objektu atzišana”;
- KR.10.P.268 „Metodiskie norādījumi pārskatu par dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasināto produktu, kuri nav paredzēti cilvēku patēriņam, aprites uzņēmumu uzraudzību sastādīšanai”;
- KR.10.P.098 “Metodiskie norādījumi pārbaudes veikšanai un pārbaudes protokola aizpildīšanai dzīvnieku kapsētām”;
- KR.10.P.292 “Tīmekļa lietotnes VOIS izmantošana Pārtikas un veterinārā dienesta veterinārās uzraudzības objektu pārbaudēs”.

Veicot valsts uzraudzību blakusproduktu aprites jomā notiek sadarbība ar :

- Zemkopības ministriju;
- Valsts augu aizsardzības dienestu;
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju;
- Valsts Vides dienestu;
- Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu „BIOR”.

7.4. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Pilnveidot blakusproduktu aprites uzraudzības sistēmu, t.sk. PVD iekšējās kvalitātes sistēmas procedūras, ņemot vērā izmaiņas ES un Latvijas normatīvajos aktos.
- Koordinēt (metodiski vadīt) TSV pārtikas inspektoru darbu jomas kompetences ietvaros blakusproduktu aprites Valsts uzraudzības programmas izpildei un PVD darba plāna izpildei, un Dienesta izvirzīto uzdevumu un organizēto pasākumu īstenošanā.
- Lai nodrošinātu Latvijas blakusproduktu pārstrādes uzņēmumu – zivju miltu un zivju eļļas ražotāju uzņēmumu veiksmīgu un ilgtspējīgu darbību un, lai sekmētu šo uzņēmumu produktu eksportu uz trešajām valstīm, kompetences ietvaros veikt nepieciešamās darbības (normatīvo aktu izvērtēšana, aptaujas anketu aizpildīšana, veterināro sertifikātu izstrādāšana un saskaņošana, u.c.).

- Nepieciešamības gadījumā gatavoties trešo valstu kompetento iestāžu auditiem, sagatavot aptaujas anketas, izskatīt importētājvalstu prasības un piedalīties sertifikātu saskaņošanā produktu eksportam.
- Piedalīties pārtikas inspektoru apmācībās sniedzot informāciju par aktualitātēm blakusproduktu un atvasinātu produktu uzraudzībā un tās reglamentējošajos normatīvajos aktos.
- Konsultēt un sniegt metodisko palīdzību PVD TSV pārtikas inspektoriem, valsts pilnvarotajiem veterinārārstiem, pārtikas aprītē iesaistītām personām, attiecībā uz blakusproduktu aprites likumdošanas prasību piemērošanu.
- Sekmēt nozares produktu eksporta pasākumus.

8. Dzīvnieku labturības uzraudzība

8.1. Uzraudzības organizācija un struktūra

Dzīvnieku labturības uzraudzība lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs un pārvadājumu laikā:

- Uzraudzības darbu centrālajā līmenī vada PVD Veterinārās uzraudzības departamenta Novietņu uzraudzības daļa, kuras darbinieki izstrādā un aktualizē nepieciešamās uzraudzības procedūras, iekļaujot ES un nacionālās likumdošanas prasības, koordinē TSV darbu, pamatojoties uz ES un LR normatīvajos aktos noteiktajām kontroles prasībām, kā arī sagatavo ziņojumu Eiropas Komisijai DG SANTE par veiktajām pārbaudēm un konstatētajām neatbilstībām dzīvnieku labturības un dzīvnieku pārvadājumu jomā, kā arī veic TSV veterināro inspektoru apmācību un virsuzraudzību.
- Uzraudzības darbu teritoriālajā līmenī plāno un organizē PVD teritoriālo struktūrvienību valsts vecākie veterinārie inspektori, bet pārbaudes īsteno teritoriālo struktūrvienību valsts veterinārie inspektori.
- Dzīvnieku labturības uzraudzību pārvadāšanas laikā uz kautuvi, pirmskaušanas izturēšanas un kaušanas laikā organizē PUD Dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas uzraudzības daļas speciālisti. Plānveida un ārpuskārtas uzraudzību kautuvēs veic TSV valsts pārtikas inspektori, ikdienā novērtē Valsts pilnvarotie veterinārārsti kautuvēs.

8.2. Mērķi un uzdevumi

Lauksaimniecības dzīvnieku novietņu labturības pārbaūžu mērķi un uzdevumi ir tieši saistīti ar valsts veterinārās uzraudzības noteiktajiem mērķiem, uzraudzības prioritātēm:

- uzraudzīt un kontrolēt dzīvnieku turēšanu un izmantošanu atbilstoši to genotipam (organisma iedzimtības faktoru kopuma) vai fenotipam (organisma ārējo struktūru un funkciju vai pazīmju un īpašību kopuma) un šāda dzīvnieku turēšana nekaitē to veselībai un labsajūtai;
- veikt lauksaimniecības dzīvnieku labturības prasību uzraudzību un kontroli atbilstoši reglamentējošo normatīvo aktu prasībām lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs ar mērķi panākt augstu dzīvnieku labturības līmeni.

Lai nodrošinātu noteikto mērķu sasniegšanu lauksaimniecības dzīvnieku novietņu uzraudzībā tiek veikti sekojoši uzdevumi:

- nodrošinātas pārbaudes sekojošās jomās:
 - vispārīgo labturības prasību uzraudzība lauksaimniecības dzīvniekiem;
 - specifisko labturības prasību uzraudzība:
 - teļiem līdz 6 mēnešu vecumam;
 - cūkām;
 - dējējvistām;
 - gaļas ražošanai audzētajiem cāļiem;
 - kažokzvēriem;
 - dzīvnieku pārvadājumiem.
- lauksaimniecības dzīvnieku novietņu uzraudzības un kontroles darba organizācijas izvērtēšana;
- inspektoru, kas veic novietņu uzraudzību un kontroli praktiskās darbības virsuzraudzība;
- regulāra uzraudzības un kontroles darba rezultātu apkopošana un izvērtēšana;
- regulāra inspektoru un ekspertu kvalifikācijas paaugstināšana, īstenojot praktiskās un teorētiskās apmācības.

Dzīvnieku aizsardzība kaušanas vai nonāvēšanas laikā ir svarīgs sabiedriska jautājums, kas skar patērētāju un sabiedrības attieksmi pret lauksaimniecības produktiem.

Dzīvniekiem kaušanas laikā ir jāaiztaupa jebkuras sāpes, stresu vai ciešanas, no kurām nonāvēšanas laikā vai saistītas darbības veikšanas laikā iespējams izvairīties.

Uzlabojot dzīvnieku aizsardzību kaušanas laikā, tiks veicināta augstāka gaļas kvalitāte un netiešā veidā pozitīvi ietekmēta darba drošība kautuvēs.

Dzīvnieku labturību lielā mērā iespaido ikdienas darba veikšana, un drošus rezultātus var iegūt tikai tad, ja uzņēmēji izstrādā pārraudzības instrumentus, ar kuru palīdzību novērtēt iegūtos rezultātus. Tāpēc standarta darba procedūras būtu jāizstrādā visiem ražošanas cikla posmiem, ņemot vērā riska faktoros. Tajās būtu jānosaka skaidri mērķi, atbildīgās personas, darbības veidi, izmērāmi kritēriji, kā arī pārraudzības un reģistrācijas procedūras. Katrai apdullināšanas metodei noteiktie galvenie parametri būtu jāizstrādā tādā veidā, lai tie nodrošinātu visu procesam pakļauto dzīvnieku pienācīgu apdullināšanu.

Labi apmācīts un prasmīgs personāls uzlabo apstākļus, kādos notiek darbs ar dzīvniekiem. Ar dzīvnieku labturību saistītā kvalifikācija ietver svarīgākās zināšanas par dzīvniekiem raksturīgo uzvedību un attiecīgo sugu vajadzībām, kā arī par pazīmēm, kas liecina par jutīgumu un esamību pie samaņas. Tā ietver arī tehnisko pieredzi saistībā ar izmantojamām apdullināšanas iekārtām. Tāpēc personālam, kas veic konkrētas kaušanas darbības, un cilvēkiem, kas pārrauga sezonas kažokzvēru nonāvēšanu, vajadzētu būt kvalifikācijas sertifikātam par atbilstību uzticētā darba veikšanai. Tomēr prasīt kvalifikācijas sertifikātu no citām dzīvnieku nonāvēšanā iesaistītām personām nebūtu samērīgi ar izvirzītajiem mērķiem.

8.3. Uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Dzīvnieku suga	Novietņu skaits	Dzīvnieku skaits
Liellopu novietnes	13 999	391 353

Aitu novietnes	2 611	87 316
Kazu novietnes	1 780	11 681
Cūku novietnes	3 320	307 947
Zirgu novietnes	1 865	8 713
Reģistrētas dējējvistu novietnes	33	3 531 888 (maksimālā kapacitāte)
Mājputnu novietnes, kas paredzētas gaļas ieguvei	11	3 229 210 (maksimālā kapacitāte)
Trušu novietnes	728	46 527
Kažokzvēru novietnes	4	59 212

Pārtikas un veterinārā dienesta uzraudzībā uz 2023. gada 1. janvāri atrodas 81 dzīvnieku kautuve ar sekojošām darbības sfērām:

1.	Mājas nagaiņu kautuves.	49
2.	Putnu kautuves.	4
3.	Putnu un trušu kautuves kaušanai nelielos daudzumos.	10
4.	Zaķveidīgo kautuves.	3
5.	Fermā audzēto savvaļas dzīvnieku kautuves.	17
6.	Mazjaudas kautuves.	15
7.	Kautuvē integrēti medījumu apstrādes uzņēmumi.	16
8.	Mobilās kautuves.	1

2022. gadā Latvijas kautuvēs nokauti: 65 826 liellopi (salīdzinot ar 2021. gadu nokauto liellopu skaitu ir samazinājies par 10.5 %), 502 601 cūkas (palielinājies par 6.0 %), 2 344 aitas (samazinājies par 2 %), 620 kazas, 32 zirgi, 21 676 187 mājputni (palielinājies par 2 %), 842 (palielinājies par 40 %) nebrīvē audzētie medījamo sugu dzīvnieki.

Teritoriālajās struktūrvienībās kautuvēs uzņēmumu uzraudzību veic 41 valsts pārtikas inspektors, ikdienas pirmskaušanas apskati un pēckaušanas veterināro uzraudzību nodrošina 69 valsts pilnvarotie veterinārārsti, nepieciešamības gadījumā veterinārajā ekspertizē tiek iesaistīti arī valsts pārtikas un veterinārie inspektori, kas ir pilnvaroti veikt pirmskaušanas izmeklēšanu un pēckaušanas veterināro ekspertīzi.

Ņemot vērā dzīvnieku īpašnieku izradīto interesi, 2022. gadā atbilstoši Regulas 853/2004

grozījumiem PVD tika izstrādāta atļauja izsniegšanai gadījumos, kad dzīvnieku kaušana notiek izcelsmes saimniecībā.

Izvērtējot uzraudzības rezultātus, kas saistīti ar dzīvnieku labturības prasību ievērošanu transportēšanas, dzīvnieku izturēšanas un kaušanas laikā, nākas secināt, ka neskatoties uz pārkāpumu gadījumu samazināšanos, vēl ar vien labturības prasību pārkāpumi kautuvēs ir samērā bieži. Lai uzlabotu situāciju, ir nodrošinātas apmācības pārtikas inspektoriem ar kautuvju pilnvarojumu un valsts pilnvarotajiem veterinārārstiem par dzīvnieku aizsardzības un labturības prasību nodrošināšanu kautuvēs, lai tiktu ievērotas dzīvnieku aizsardzības un labturības prasības pirmskaušanas izturēšanas kaušanas laikā, kā arī dzīvnieku pārvadājumu atbilstība pieņemot dzīvniekus kautuvēs.

8.4. Uzraudzība un kontrole, kontroles metodes

Valsts uzraudzība tiek veikta visās Lauksaimniecības datu centrā reģistrētajās novietnēs. Pārbaūžu biežumu lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs nosaka PVD ikgadējais rīkojums „Pārtikas un veterinārā dienesta pārbaūžu plāns veterinārās uzraudzības jomā”. Pārbaūžu biežums un pārbaudāmo novietņu atlase notiek, pamatojoties uz risku novērtējumu, analizējot informāciju par dzīvnieku veselības un labturības uzraudzības rezultātiem un lauksaimniecības datu centra datu bāzē reģistrēto informāciju par dzīvnieku mirstību, īpaši jaundzimušo teļu, māļputnu skaitu reģistrētās dējējvistu un broileru novietnēs. Rīkojumā ir noteikti kritēriji atkārtotu pārbaūžu nozīmēšanai, lai pārbaudītu, kā dzīvnieku turētāji novērs konstatētos pārkāpumus, lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs ar lielu dzīvnieku skaitu.

Pārbaudes veic saskaņā ar procedūrām:

- KR.10.P.210 Pārbaūžu veikšanas kārtība Pārtikas un veterinārajā dienestā;
- KR.10.P.186 Metodiskie norādījumi dzīvnieku un novietnes pārbaudei, kā arī pārbaudes protokola noformēšanai;
- KR.10.P.150 Dzīvnieku pārvadātāja atļaujas izsniegšanas kārtība;
- KR.10.P.151 Metodiskie norādījumi dzīvnieku pārvadājumu pārbaudei, pārbaudes protokola aizpildīšanai un pārskata sastādīšanai.

Dzīvnieku labturības uzraudzību pārvadāšanas, pirmskaušanas izturēšanas un kaušanas laikā organizē PUD Dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas uzraudzības daļas speciālisti. Plānveida un ārspuskārtas uzraudzību kautuvēs veic TSV valsts pārtikas inspektori, ikdienā novērtē valsts pilnvarotie veterinārārsti kautuvēs.

- Plānveida pārbaudēs inspektori novērtē:
 - dzīvnieku pārvadāšanas transportlīdzekļu mazgāšana un dezinfekcija, vietas aprīkojums,
 - dzīvnieku labturības un aizsardzības prasību ievērošana dzīvnieku pieņemšanā un pirmskaušanas izturēšanas laikā,
 - pirmskaušanas izturēšanas vietu (telpas, nojumes, aploki, aizgaldi) konstrukciju,
 - dzīvnieku pirmskaušanas izvietošana un aprūpe, turēšanas ilgumu,
 - dzīvnieku aizsardzības prasību ievērošana apdullināšanas un atasiņošanas laikā,
 - dzīvnieku aizsardzības prasību ievērošana apdullināšanas un atasiņošanas laikā,
 - instrumentus, iekārtas un aprīkojumu dzīvnieku apdullināšanai, atasiņošanai, apdullināšanas metodi, apdullināšanas procesu,
 - darbības instrukcijas dzīvnieku apdullināšanai, darbinieku kompetenci, standarta darba procedūras (SDP), pārraudzības procedūras kautuvēs (PPK).

Uzraudzība notiek saskaņā ar Procedūrām:

- KR.10.P.112 Metodiskie norādījumi pārtikas un dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasināto produktu, kuri nav paredzēti cilvēku patēriņam, aprites uzņēmumu pārbaudes protokola noformēšanai un pārbaudes veikšanai;
- KR.10.P.115 Pārbaudes protokola aizpildīšana kautuvei, medijumu apstrādes vietai un kaušanas pakalpojumaņēmējam un gaļas tirgotājam;
- KR.10.P.078 Pārbaudes protokola aizpildīšana kautuvei mājputnu un zaķveidīgo gaļas ieguvei nelielos daudzumos;
- KR.10.P.151 Metodiskie norādījumi dzīvnieku pārvadājumu pārbaudei, pārbaudes protokola aizpildīšanai un pārskata sastādīšanai.
- Ikdienas pārbaudēs valsts pilnvarotais veterinārārsts novērtē:
 - ikdienas uzņēmuma higiēnas pārbaude (telpu tīrība, personāla higiēna, telpu atbilstība kaušanas vai medijumu apstrādes procesa uzsākšanai);
 - pārtikas ķēdes informācijas pārbaude un analīze uz kaušanu nosūtāmajiem dzīvniekiem;
 - dzīvnieku labturības un aizsardzības prasību ievērošana dzīvnieku transportēšanas, pirmskaušanas izturēšanas un kaušanas laikā;
 - dzīvnieku pārvadājumu pārbaudes pie dzīvnieku saņemšanas kautuvē;
 - dzīvnieku pirmskaušanas apskates veikšana, t.sk. identifikācijas pārbaude;
 - medijumu identifikācijas un pavaddokumentu kontrole;
 - liemeņu un iekšējo orgānu pēckaušanas veterinārās ekspertīzes veikšana;
 - lēmuma pieņemšana par gaļas derīgumu vai nederīgumu pārtikā;
 - liemeņu marķēšana ar veselības marķējumu;
 - pirmskaušanas apskates un pēckaušanas veterinārās ekspertīzes rezultātu reģistrācija LDC datu bāzē vai medijumiem žurnālā;
 - paraugu noņemšana laboratoriskiem izmeklējumiem no dzīvniekiem vai gaļas;
 - atsevišķās cūku kautuvēs trihinelozes diagnostikas izmeklējumu veikšana;
 - ikdienas mazgāšanas, dezinfekcijas un kaitēkļu kontroles uzraudzība;
 - ikdienas pārtikā neizmantojamo dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu aprites kontrole.

8.5. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Nodrošināt mērķtiecīgu labturības pārbažu un pasākumu veikšanu lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs, ar mērķi uzlabot labturības prasību izpratni un izpildi.
- Izstrādāt liellopu labturības pārbaudēm novērtēšanu pēc punktu skaitīšanas sistēmas.
- Izstrādāt un aktualizēt gaļas un gaļas produktu aprites uzraudzības un monitoringa programmu t.sk. dzīvnieku kaušanas labturības jomā, apkopot un analizēt pārtikas inspektoru un valsts pilnvaroto veterinārārstu sagatavotos pārskatus par veiktajiem valsts uzraudzības un monitoringa pasākumiem.
- Labturības un dzīvnieku aizsardzības prasību ievērošanas kautuvēs uzraudzības koordinēšana (dzīvnieku pārvadājumu uz kautuvi atbilstība normatīvo aktu prasībām, dzīvnieku kaušana ārpus kautuves, pirmskaušanas apskates veikšana novietnē, kautuvju plānojuma, izbūves un iekārtu atbilstība normatīvo aktu prasībām)
- Plānveida inspekciju laikā pastiprinātu uzmanību pievērst darbības instrukcijām dzīvnieku apdullināšanai, darbinieku kompetencei un prasmēm, uzņēmumā izstrādāto un ieviesto standarta darba procedūras (SDP) unpārraudzības procedūras kautuvēs (PPK) atbilstību normatīvo aktu prasībām.

9. Aizsardzības pasākumi pret augiem kaitīgiem organismiem

9.1. Uzraudzības organizācija un struktūra, pilnvarojums un kompetences jomas

Saskaņā ar Augu aizsardzības likuma 12. panta otro daļu VAAD veic fitosanitāro kontroli, vai tā uzraudzībā tiek veikta šī kontrole, lai noskaidrotu augu, augu produktu un citu objektu atbilstību fitosanitārajām normām, un, ja nepieciešams, nosaka fitosanitāros pasākumus, lai novērstu augu karantīnas organismu ieviešanu, ieviešanos un izplatīšanos. VAAD veic oficiālās kontroles un citas oficiālās darbības augu veselības jomā. Tās ietver:

- reģistrēto operatoru, kas veic koksnes un koksnes iepakojamā materiāla marķēšanu saskaņā ar ISPM15, autorizācija un uzraudzība;
- augu pavairošanas materiāla ražošanas un tirdzniecības kontroles;
- reglamentēto kaitīgo organismu apsekojumu plānošana un koordinēšana;
- augu, augu produktu un citu priekšmetu kontroles pirms eksporta;
- ražotāju, importētāju un eksportētāju reģistra uzturēšana (Oficiālais profesionālo operatoru reģistrs).

Importa pārbaudēm kompetentā iestāde ir PVD, kur kontroles nodrošina Robežkontroles departaments (RKD). Augu veselību regulējošo preču importa kontroles RKP veic PVD robežinspektori.

Augu, augu produktu un citu objektu fitosanitāro kontroli robežkontroles punktos un punktos, kas nav robežkontroles punkti, veic PVD atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta regulai (ES) 2017/625.

VAAD Augu karantīnas departamentam (AKD) ir liela nozīme augu veselības kontroles sistēmā. AKD atbild par pārbaudzi instrukciju un pārbaudes aktu izstrādi, konsultāciju sniegšanu pārbaudzi veikšanā inspektoriem, inspektoru apmācību plānošanu un organizēšanu, iekšējās kontroles veikšanu un pārbaudzi kvalitātes novērtēšanu, augu veselības kontroles sistēmas uzlabošanas pasākumu plānošanu, analizējot pārbaudzi rezultātus, kā arī pārskatu sagatavošanu EK.

Laboratorija

Nacionālā fitosanitārā laboratorija (NFL) ir vienīgā laboratorija Latvijā, kas var/drīkst veikt

augu karantīnas organismu testēšanu. NFL ir VAAD AKD struktūrvienība.

VAAD saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta regulas (ES) 2017/625 37. panta 1. punktu nozīmējis NFL par oficiālo laboratoriju, kas veic laboratorisko analīzi, testēšanu un diagnostiku paraugiem, kuri ņemti oficiālo kontroļu un citu oficiālo darbību laikā. Laboratorijā ir 17 atbilstoši kvalificēti, apmācīti un pieredzējuši darbinieki, tai ir zināšanas, aprīkojums un infrastruktūra, kas nepieciešama dažādu paraugu testu veikšanai. NFL darbojas saskaņā ar standartu EN ISO/IEC 17025, un ir akreditēta Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā LATAK. Laboratorijā ir akreditētas 27 metodes.

9.2. Uzraudzības mērķis un uzdevumi

Augu aizsardzības likums piešķir inspektoriem tiesības veikt oficiālās kontroles un citas oficiālās darbības, lai noteiktu karantīnas organismu izplatību, pārbaudītu atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un noteiktu fitosanitāros pasākumus, karantīnas organismu konstatācijas gadījumā.

Attiecībā uz oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām AKD ir atbildīga par kontroļu un apsekojumu plānošanu. Tiek sagatavots gada plāns, kurā paredzēts veicamo un atbilstošo pārbaūžu, apsekojumu skaits. Oficiālās kontroles un citas oficiālās darbības tiek plānotas, pamatojoties uz risku novērtējumiem, datiem Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā, iepriekšējo gadu pārbaūžu rezultātiem. Plānā tiek norādīts aptuvenais paraugu skaits, kas jānoņem inspektoriem apsekojumu, oficiālo kontroļu laikā, lai tos nosūtītu analizēšanai uz NFL.

Oficiālās kontroles un citas oficiālās darbības tiek veiktas saskaņā ar uzraudzības plānu. To ieviešanu uz vietas veic piecas reģionālās nodaļas. Katras kontroles pārbaudes akts tiek ievadīts VAAD Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmā (KUVIS), gada pārskati tiek sagatavoti pēc KUVIS ievadītajiem datiem.

Augu veselības jomā ir sekojošas galvenās oficiālo kontroļu un citu oficiālo darbību veidi:

- operatoru reģistrēšana Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā;
- apsekojumu veikšana karantīnas organismu atklāšanai, aizsargājamās zonas uzturēšanai;
- augu pasu izdošana un lietošana;
- tirdzniecības vietu kontrole, noteikto fitosanitāro pasākumu uzraudzība;
- koksnes iepakojumā materiāla, koka vai citu priekšmetu marķēšana atbilstoši ISPM 15.

9.3. Uzņēmumu spektrs un skaits, situācijas raksturojums

Profesionālo operatoru oficiālajā reģistrā reģistrēto operatoru, kā koksnes iepakojamā materiāla marķētāji, kas marķēšanu veic saskaņā ar ISPM15, skaits gadu no gada pieaug un uz 2022. gada 31. decembri ir 150 operatori. Reģistrētie operatori, kas veic marķēšanu saskaņā ar ISPM15, ir tikai juridiskas personas.

10. Prasības augu aizsardzības līdzekļu laišanai tirgū un izmantošanai, un pesticīdu ilgtspējīgai izmantošanai, izņemot pesticīdu lietošanas iekārtas

10.1. Pilnvarojums un uzraudzības organizācija

Augu aizsardzības likums paredz, ka valsts uzraudzību augu aizsardzības jomā organizē un veic VAAD.

VAAD savu uzdevumu veikšanai:

- veic valsts uzraudzību un kontroli pār augu aizsardzības līdzekļu (AAL) laišanu tirgū, lietošanu, izvešanu, uzglabāšanu un transportēšanu;
- veic kultūraugu pārbaudes, sniedz informāciju zemes lietotājiem (īpašniekiem) par kaitīgo organismu parādīšanos un izplatību, kā arī veicamajiem augu aizsardzības pasākumiem;
- izsniedz speciālās atļaujas (licences) AAL izplatīšanai;
- sagatavo novērtējumu par AAL izsmidzināšanā no gaisa iespējamo risku un izsniedz atļauju AAL izsmidzināšanai no gaisa;
- kārtu un uztur Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmu;
- pilda kompetentās iestādes funkcijas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra regulas (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (turpmāk — regula Nr. 1107/2009), 3. panta 30. punktu;
- ievieš, izpilda, uzrauga un kontrolē Eiropas Savienības normatīvo aktu prasības un Eiropas Padomes un Eiropas Komisijas lēmumus augu aizsardzības jomā.

VAAD reģionālo nodaļu inspektoriem, veicot uzraudzību un kontroli, ir šādas tiesības:

- pārbaudīt, vai tiek ievērotas normatīvo aktu prasības augu aizsardzības jomā;
- bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēt personas, kuras darbojas augu aizsardzības jomā, pieprasīt un saņemt dokumentus un informāciju, kā arī ņemt paraugus laboratoriskai izmeklēšanai.

VAAD apkopo un izplata tehnisko informāciju par kaitīgajiem organismiem, izstrādā ieteikumus par to izplatības ierobežošanas un apkarošanas pasākumiem, kā arī nodrošina informācijas apmaiņu starp valstīm augu aizsardzības jomā un informācijas sniegšanu Eiropas Komisijai, Eiropas Savienības dalībvalstīm un starptautiskajām organizācijām.

10.2. Vispārīga informācija par augu aizsardzības līdzekļiem un kultūraugu sējumu platībām

Latvijā uz 2022. gada 1. janvāri ir reģistrēti 474 AAL.

Gada laikā:

- 4 AAL anulēti;
- 46 AAL reģistrēti.

Latvijā uz 2022. gada 31. decembri reģistrā ir 516 augu aizsardzības līdzekļi.

- Ķīmiskie AAL 395 -4 +43= 434;
- Mikrobioloģiskie AAL 12 -0 +2=14;
- Dzīvos organismus saturošie AAL 67 -0 +1= 68.

Lauksaimniecības kultūraugu sējumu kopplatība 2022. gadā bija 1302,4 tūkst ha.

Veicot AAL uzraudzības pārbaudes, īpašu uzmanību pievērš AAL:

- kas svītroti no reģistra (to izlietošanas beigu termiņam);
- kuriem pārvērtēšanas procesā apstiprinātas izmaiņas iepriekš reģistrētā lietojumā un kuri jālieto saskaņā ar jauno lietojumu;
- kuriem noteikti lietošanas ierobežojumi attiecībā uz darbīgo vielu;
- kuriem izsniegtas atļaujas mazajam lietojumam – darbības jomas paplašināšana veikta saskaņā ar Regulas (EK) 1107/2009 51. pantu – atļaujas;
- kuriem noteikti Latvijas likumdošanā paredzētie vai marķējuma tekstā apstiprinātie ierobežojumi attiecībā uz virszemes ūdensobjektiem;
- kuru lietojumā, lai aizsargātu izdīgušus vai neizdīgušus kultūraugus un citus ar lietojumu nesaistītos uzdīgušus vai neuzdīgušus augus, jāievēro aizsargjosla līdz blakus laukam un/vai lauksaimniecībā neizmantojamai zemei;
- kuru darbīgā viela ir glifosāts (pastiprināta sabiedrības interese);
- citiem pārbaudes gadā aktuālajiem nosacījumiem.

10.3. Uzraudzības pasākumi uzdevumu īstenošanai

VAAD uzrauga un kontrolē AAL laišanu tirgū un lietošanu. Pārbaudes tiek veiktas, pamatojoties uz:

- Eiropas Savienības direktīvām un regulām;
- Latvijas nacionālajiem normatīvajiem aktiem;
- VAAD iekšējiem normatīvajiem aktiem – instrukcijām un rīkojumiem.

Katram pārbažu veidam ir VAAD apstiprināta instrukcija vai rīkojums, kurā ietverta informācija par konkrētas pārbaudes veikšanas kārtību.

10.3.1. Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšana un tās uzraudzība

VAAD AAL izplatīšanas normatīvo aktu prasību ievērošanu nodrošina:

- AAL izplatīšanas vietu atbilstības pārbaudēs pie personām, kas vēlas saņemt speciālo atļauju (licenci), kas dod tiesības izplatīt AAL;
- AAL izplatīšanas vietu pārbaudes, kuras saņēmušas speciālās atļaujas (licences);
- pārbaudēs par AAL marķējuma teksta atbilstību AAL reģistrācijas laikā VAAD apstiprinātam AAL marķējuma tekstam;
- komersantu iesniegto pārskatu par gala lietotājiem izplatītajiem AAL apjomiem pārbaudes;
- ņemot AAL paraugus AAL kvalitātes laboratoriskai testēšanai, lai pārbaudītu to atbilstību reģistrācijas nosacījumiem.

Pamatojoties uz saņemtu informāciju vai ziņojumu par iespējamiem AAL izplatīšanas normatīvo aktu prasību pārkāpumiem, VAAD veic operatīvās pārbaudes gan AAL izplatīšanas vietās, kas saņēmušas licences, gan ārpus tām, lai novērstu AAL reģistrācijas

nosacījumiem neatbilstošu, t. sk., nelegālu, AAL izplatīšanu Latvijā.

Operatīvās pārbaudes AAL izplatīšanas vietās, kas saņēmušas speciālās atļaujas (licences), VAAD veic:

- ja ir aizdomas, ka vieta, kurai ir izsniegta speciālā atļauja (licence), kādu laiku nav nodarbojusies ar AAL izplatīšanu, bet ir atsākusi to darīt;
- ja pastāv iespēja, ka AAL izplatīšanas vietā AAL var tikt uzglabāti pazeminātā vai paaugstinātā gaisa temperatūrā, kas var negatīvi ietekmēt AAL kvalitāti (ziemas un vasaras periodā);
- ja pieņemts negatīvs lēmums par AAL izplatīšanu;
- pēc VAAD iniciatīvas, ja pārbaudes nepieciešamību nosaka informācija, kas iegūta no komersantu iesniegtajiem sertifikātiem (kuri iesniegti VAAD septiņas dienas pēc AAL ieviešanas valstī) vai iegūta citādi;
- citos neminētos gadījumos.

Operatīvās pārbaudes ārpus licencētām AAL izplatīšanas vietām VAAD veic:

- tirgos, saimniecības, būvmateriālu, lauksaimniecības preču u. c. veikalos;
- izstādēs;
- veterinārajās aptiekās;
- jebkurā citā vietā, ja ir aizdomas par iespējamu normatīvo aktu prasību neievērošanu.

Ministru kabineta 2011. gada 13. decembra noteikumu Nr. 949 „Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū” 3. punkts paredz, ka AAL ieviešanu no valsts, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts, kontrolē PVD robežkontroles punktā vai muitas noliktavā (atkarībā no muitošanas vietas). Muitas procedūru noformē pēc iepriekšminētās kontroles.

AAL kvalitātes kontrolei Latvija izmanto Austrijas laboratoriju *Austrian Agency for Health and Food safety, Institute for Food safety Vienna*, ko Austrija ir nominējusi, kā oficiālo kontroļu laboratoriju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta regulas Nr. 2017/625 37. panta pirmo daļu.

10.3.2. Augu aizsardzības līdzekļu lietošana un tās uzraudzība

VAAD AAL lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošanu nodrošina:

- AAL lietošanas prasību pārbaudēs saimniecībās, kuras audzē kultūraugus un nepieciešamības gadījumā kaitīgo organismu ierobežošanai lieto AAL;
- AAL jomas savstarpējās atbilstības obligāto pārvaldības prasību ievērošanas pārbaudēs pie personām, kas piesakās atbalsta maksājumiem
- pārbaudes pie personām, kas reģistrējušās Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrā (saimniecības, kas audzē augļus un dārzeņus);
- Ņemot vērā sabiedrības pastiprināto interesi par darbīgo vielu glifosātu saturošu AAL lietošanu, VAAD, sākot ar 2008. gadu, atvēlēto budžeta līdzekļu ietvaros veic graudaugu un rapša sēklu paraugu ņemšanu ražas novākšanas laikā, lai pārbaudītu, vai darbīgā viela glifosāts nepārsniedz maksimāli pieļaujamās normas.

AAL lietošanas uzraudzības jomā daļu saimniecību, kurās veikt plānotās pārbaudes, atlasa, pamatojoties uz VAAD pieejamu informāciju:

- saimniecības, kurām AAL lietošanas pārbaude nav bijusi pēdējo trīs gadu laikā vai arī vispār nekad nav bijusi (piemēram, jauna saimniecība);
- saimniecības, kurām iepriekšējā gadā konstatēti maznozīmīgi un būtiski pārkāpumi

- AAL lietošanā, tai skaitā, savstarpējās atbilstības obligāto pārvaldības prasību pārbaudēs;
- ja VAAD reģionālā nodaļa ir sniegusi informāciju, ka konkrētajā saimniecībā nepieciešams veikt pārbaudi;
 - citiem pārbaudes gadā aktuāli kritērijiem.

Atlasi pārbaudēm veic tā, lai atlasītajā saimniecību kopā saimniecības būtu pārstāvētas pēc iespējami dažādiem atlasē kritērijiem. Saimniecības, kurās nav bijusi pārbaude AAL lietošanas jomā pēdējo trīs gadu laikā vai vispār nav bijusi, attiecina uz visu saimniecību atlasī pēc jebkura kritērija.

Daļu pārbaudžu plāno VAAD reģionālās nodaļas, pamatojoties uz šādiem kritērijiem:

- ja tiek pamanīti lauki, kuros lieto AAL un kas atrodas pie virszemes ūdensobjekta (piemēram, aizdomas par aizsargjoslu neievērošanu vai ierobežojumu neievērošanu, kas noteikti AAL marķējumā);
- ja tiek pamanītas AAL lietojuma pazīmes, kas liecina par iespējamu neatbilstību, piemēram, apvītuši augi, nodzeltējusi grāvja mala);
- ja notiek AAL lietošana, kas ir agronomiski nepamatota (kultūraugam tajā laikā vairs neko nelieto vai arī AAL lietojums nav agronomiski pamatots);
- puķu, stādu audzētavas;
- komersanti (piemēram, pilsētu komunālie uzņēmumi, namu pārvaldnieki un citi), kas apsaimnieko sabiedriskās (ne lauksaimniecībā izmantojamās) teritorijas; privātmāju teritorijas; publiskas sporta pasākumu vietas – golfa laukumi (kur sporta veids aizņem lielas teritorijas); citi apstādījumi;
- saimniecības, kas sniedz AAL lietošanas pakalpojumus (smidzināšana, kodināšana);
- konkrētajā gadā aktuāli kultūraugi, kuriem kaitīgo organismu ierobežošanai ir paredzamas iespējamās neatbilstības (no reģistra izslēgti AAL, beidzas izlietošanas termiņš);
- citiem pārbaudes gadā aktuāliem kritērijiem.

Pārbaudes saimniecībās veic laikā, kad pārbaudāmajā saimniecībā dominējošajam kultūraugam ir galvenais AAL lietošanas laiks.

VAAD, saņemot jebkuru ziņojumu par iespējamu normatīvā akta pārkāpumu, to vērtē un nepieciešamības gadījumā, nekavējoties veic AAL lietošanas operatīvās pārbaudes, piemēram, ja ziņojums ir par to, ka AAL smidzina lielā vējā, AAL smidzinājums nonācis blakus teritorijā u.c.

VAAD pārbaudžu laikā var ņemt paraugus no AAL, augsnes, augiem, augu produktiem, sagatavotiem AAL darba šķidrumiem un citiem priekšmetiem, kas varētu būt nonākuši saskarē ar AAL, lai konstatētu AAL darbīgo vielu klātbūtni. Paraugu analīzēm tiek izmantoti Latvijas Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta "BIOR" pakalpojumi.

11. Bioloģiskā ražošana un bioloģisko produktu marķēšana

11.1. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits – situācijas raksturojums nozarē

Bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumu spektrs un skaits

Uzņēmumi	Uzņēmumu skaits uz 01.01.2023.
Bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražotāji	4 186
Bioloģisko produktu pārstrādes uzņēmumi	102
Bioloģiskos produktu importētāji/ eksportētāji	10
Bioloģiskās lauksaimniecības produktu vairumtirgotāji	155
Kopā	4 453

Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, 2022. gadā bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumu skaits mazliet palielinājies. Tas izskaidrojams ar to, ka bioloģiskās saimniecības saņēma atbalsta maksājumus, lai uzlabotu ekonomiskās darbības rādītājus un konkurētspēju tirgū. Bioloģiskās lauksaimniecības turpmākā attīstība ir atkarīga no tiešo maksājumu atbalsta saņemšanas nosacījumiem turpmākajos gados.

Kontroles institūcijas veic bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumu pārbaudi vismaz vienu reizi gadā, bet pamatojoties uz riska novērtējumu, konstatētajām neatbilstībām un ņemot vērā ražošanas nozares un iepriekšējo gadu inspekcijas rezultātus tiek veiktas arī ārpuskārtas pārbaudes. Atklājot pārkāpumus ražošanas procesā, kas būtiski ietekmē bioloģisko produktu identitāti, uzņēmumiem tiek piemērotas sankcijas - aizliegts produktu marķējumā izmantot norādi „bioloģiskā lauksaimniecība”, pārtraukta sertifikācija atsevišķai nozarei vai atkārtoti uzsākts pārejas periods. Uzņēmumu pārbaudes veic saskaņā ar KI izstrādātām procedūrām, instrukcijām un veidlapām. Inspekcijas nozīmē saskaņā ar plānu, ņemot vērā inspektoru rotācijas nosacījumu, ka vizīti vienā uzņēmumā neveic vairāk kā divus gadus pēc kārtas.

Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, 2022. gadā kopējais konstatēto neatbilstību skaits samazinājies, bet pieaudzis biškopības uzņēmumu skaits, kas neatbilst bioloģiskās lauksaimniecības statusam. Tas izskaidrojams ar to, ka uzņēmumi nav pievērsuši pietiekamu uzmanību bioloģiskās ražošanas pamatprincipiem - bišu dravas turēšanas apstākļiem. Bišu novietnes tiek novietotas konvencionālo lauku tuvumā, kuros intensīvi izmanto augu aizsardzības līdzekļus. Visos uzņēmumos, kuros tika konstatēts, ka produkti neatbilst bioloģiskās ražošanas noteikumiem, tika veiktas papildus pārbaudes, izvērtēti produkta piesārņojuma iemesli, noteiktas korektīvās darbības un attiecīgiem produktiem marķējumā noņemta atsauce uz “bioloģisks”.

11.2. Valsts uzraudzība un kontrole

Bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumu kontroles funkcijas Latvijā veic Pārtikas un veterinārā dienesta apstiprinātas sertifikācijas institūcijas (turpmāk- KI):

- Sertifikācijas institūcija „Vides kvalitāte” (koda Nr. LV-BIO-01),
- Valsts SIA „Sertifikācijas un testēšanas centrs” (koda Nr. LV-BIO-02).

BL uzraudzības process atšķiras no citiem pārtikas aprites uzraudzības procesiem. Lai izvērtētu KI darbības efektivitāti un objektivitāti, uzraudzības process organizēts divos līmeņos:

1. PVD TSV inspektori katru gadu pārbauda līdz 5% no kontrolei pakļautajiem BL uzņēmumiem atbilstoši riska novērtējumam, lai pārlicinātos, ka KI veiktās kontroles ir objektīvas un efektīvas. PVD inspektori, konstatējot pārkāpumus uzņēmumos vai KI inspektora darbā, sagatavo un nosūta KI ziņojumus par konstatētajām neatbilstībām. Rezultātā šajos uzņēmumos KI veic ārpuskārtas pārbaudes, kas ietver atkārtotu uzņēmuma ražošanas procesa pārbaudi attiecīgajā nozarē, dokumentu pārbaudi un tikai neatbilstību novēršanas gadījumos uzņēmumiem tiek izsniegts atbilstības sertifikāts.
2. PVD CP Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākie eksperti vismaz divas reizes gadā apmeklē KI biroju, lai pārlicinātos, ka kontroles sistēma ir piemērota un efektīva, ka to darbība atbilst likumdošanas aktos noteiktajām prasībām, kā arī pārbaudītu dokumentāciju, t.sk. kontroles procedūru piemērošanu, veiktos pasākumus, ko institūcijas piemēro konstatēto pārkāpumu gadījumos, lēmumu pieņemšanas un atļauju izsniegšanas procesa organizāciju, inspektoru kompetenci un zināšanas.

PVD izvērtē uzņēmuma un kontroles institūciju iesniegto dokumentāciju, un sagatavo lēmumus par atļaujas izsniegšanu uzņēmumiem, kuriem nepieciešama atkāpe no normatīvo aktu prasībām attiecīgām darbībām (piemēram: konvencionālo dzīvnieku iepirkšanai, pārejas perioda samazināšana LIZ platībām, u.c.). Šobrīd Latvijā nav pilnībā izstrādāta datu bāze par bioloģiskajiem dzīvniekiem, kā to noteic Regulas Nr.2018/848 26. panta 3. punkts, līdz ar to bioloģiskās lopkopības saimniecībām ir problēmas ar bioloģisko dzīvnieku iegādi. Ņemot vērā iepriekš minēto, palielinājies PVD atļauju izsniegšanas skaits uzņēmumiem, kuriem nepieciešama atkāpe no normatīvo aktu prasībām attiecībā uz nebioloģisko dzīvnieku iepirkšanu.

PVD ir izveidojis datu bāzi par bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumiem, kurā pieejama informācija par darbības jomām, konstatētajiem pārkāpumiem un pieņemtajiem lēmumiem Bioloģiskās lauksaimniecības sistēmas darbības uzraudzību koordinē Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības (ADzB) daļas vecākais eksperts.

Bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmumu uzraudzību veic TSV pārtikas inspektori saskaņā ar PVD pilnvarojuma jomām un KI uzraudzību Latvijā veic ADzB daļas vadītājs un vecākais eksperts.

Izmantojot datu bāzi OFIS, PVD par konstatētajām neatbilstībām un pārkāpumiem attiecībā uz bioloģisko produktu apriti informē dalībvalstis un Eiropas Komisiju.

11.3. Nozares valsts uzraudzības svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Veikt kontroles institūciju uzraudzību, analizēt uzraudzības rezultātus un sagatavot informāciju par uzraudzības rezultātiem EK.
- Novērst patērētāju maldināšanu un veicināt patērētāju uzticību bioloģiskiem produktiem.
- Pamatojoties uz riska analīzi, katru gadu pārbaudīt līdz 5 % no bioloģiskās

lauksaimniecības kontroles sistēmā iekļautajiem operatoriem.

- Izvērtēt operatoru iesniegto dokumentāciju un sagatavot lēmumus par atļaujas izsniegšanu atkāpēm no normatīvo aktu prasībām bioloģiskajā ražošanā.
- Izmantojot datu bāzi OFIS, informēt dalībvalstis un Eiropas Komisiju par konstatētajām neatbilstībām un pārkāpumiem attiecībā uz bioloģisko produktu apriti.

12. Aizsargātu cilmes vietas nosaukumu, aizsargātu ģeogrāfiskā izcelsmes norāžu un garantēto tradicionālo īpatnību izmantošana un marķēšana

12.1. Nozares valsts uzraudzības uzdevumi

Atbilstoši normatīvo aktu prasībām veikt lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, cilmes vietas nosaukumu un garantētu tradicionālo īpatnību produktu uzraudzību.

PVD Pārtikas uzraudzības departamenta Pārtikas produktu reģistrācijas daļa veic lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmu (Aizsargātas cilmes vietas nosaukums, Aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde, Garantēta tradicionālā īpatnība) reģistrācijas pieteikumu izvērtēšanas nodrošināšanu dalībvalsts līmenī.

12.2. Nozares uzņēmumu spektrs un skaits. Situācijas raksturojums nozarē

Aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu shēmas produktu reģistrs

N.p.k.	Produkts	Regulas numurs, datums, nosaukums par Latvijā ražotā produkta ierakstīšanu ES Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā	Uzņēmēju skaits	Piegādātāju skaits
1.	Carnikavas nēģi.	Komisijas īstenošanas regula (ES) Nr. 2015/269 (2015. gada 13. februāris) par nosaukuma ierakstīšanu Aizsargāto cilmes vietu un aizsargāto ģeogrāfisko izcelsmes norāžu reģistrā.	3	4
2.	Rucavas baltais sviests.	Komisijas Īstenošanas Regula (ES) 2018/1213 (2018. gada 28. augusts) par nosaukuma ierakstīšanu Aizsargāto cilmes vietas nosaukumu un aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā.	2	1
3.	Salacgrīvas nēģi.	Komisijas īstenošanas regula (ES) Nr. 2022/2280 (2022. gada 15. novembris) par nosaukuma ierakstīšanu Aizsargāto cilmes vietu un aizsargāto ģeogrāfisko izcelsmes norāžu reģistrā.	2	4

Aizsargāto cilmes vietu nosaukumu shēmas produktu reģistrs

N.p.k.	Produkts	Regulas numurs, datums, nosaukums par Latvijā ražotā produkta ierakstīšanu ES Cilmes vietas nosaukumu reģistrā	Uzņēmēju skaits	Piegādātāju skaits
1.	Latvijas lielie pelēkie zirņi.	Komisijas īstenošanas regula (ES) 2015/1939 (2015. gada 9. oktobris) par nosaukuma ierakstīšanu Aizsargāto cilmes vietas nosaukumu un aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā.	2	5

Garantētu tradicionālo īpatnību shēmas produktu reģistrs

N.p.k.	Produkts	Regulas numurs, datums, nosaukums par Latvijā ražotā produkta ierakstīšanu ES Garantēto tradicionālo īpatnību reģistrā	Uzņēmēju skaits
1.	Sklandrauši.	Komisijas īstenošanas regula (ES) Nr.978/2013 (2013.gada 11.oktobris), ar ko ieraksta nosaukumu Garantēto nacionālo īpatnību reģistrā.	10
2.	Salinātā rudzu rupjmaize.	Komisijas īstenošanas regula (ES) Nr.12/2014 (2014.gada 8.janvāris), ar ko ieraksta nosaukumu Garantēto nacionālo īpatnību reģistrā.	3
3.	Jāņu siers.	Komisijas īstenošanas regula (ES) Nr.2015/2045 (2015.gada 13.novembris), par nosaukuma ierakstīšanu Garantēto tradicionālo īpatnību reģistrā.	6

12.3. Valsts uzraudzība un kontrole

Uzraudzību organizē PUD Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas un Dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas uzraudzības daļas speciālisti. Aizsargātu cilmes vietas nosaukumu, aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un garantēto tradicionālo īpatnību produktu marķējuma atbilstību izplatīšanas posmā, veic TSV pārtikas inspektori.

Aizsargātu cilmes vietas nosaukumu, aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un garantēto tradicionālo īpatnību produktu atbilstību specifikācijai, PVD pārbauda pirms produkta laišanas tirgū; Ne retāk kā reizi gadā pārbauda katra operatora ražoto produkta atbilstību specifikācijai. Produkta izejvielu piegādātājus PVD pārbauda pamatojoties uz riska analīzi.

Pārtikas inspektori, saskaņā ar inspekciju plānu, lai nodrošinātu lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību atbilstoši normatīvo aktu prasībām, veic kontroli izplatīšanas posma uzņēmumos.

Uzraudzība notiek saskaņā ar Procedūru KR.10.P.110 „Pārtikas produktu sertifikācijas un uzraudzības kārtība pārtikas kvalitātes shēmas ietvaros”.

12.4. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. – 2027. gadam

- Uzturēt skaidru, mērķtiecīgu un regulāru dialogu ar klientiem, sociālajiem partneriem, valstiskajām un nevalstiskajām institūcijām;
- Informatīvo materiālu un vadlīniju izstrāde, kas paredzētas specifisko pārtikas produktu ražotājiem, izplatītājiem un importētājiem;
- Nodrošināt profesionālas un efektīvas klientu konsultācijas par specifisko pārtikas produktu marķēšanu un reģistrāciju.

13. PVD Darbības virziens - “Veterinārā, fitosanitārā, pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma robežkontrole”

13.1. Robežkontroles raksturojums

PVD Robežkontroles departaments (turpmāk – RD) veic dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, kombinēto produktu, reproduktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, sienu un salmu, augu, augu produktu un citu objektu, ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikas un barības, saskarei ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu kontroli robežkontroles punktos (turpmāk tekstā – RKP) uz Latvijas Republikas ārējās valsts robežas, kā arī muitas noliktavās, kurās tiek ievesti tranzītā pārvietojami dzīvnieku izcelsmes produkti, pamatojoties uz Oficiālās kontroles Regulas (2017/625) (turpmāk- OKR) 44. un 47.panta 1.punktu un LR saistošajiem normatīvajiem aktiem.

RD ir PVD struktūrvienība. PVD administratīvās pakļautības struktūra noteikta Pārtikas aprites uzraudzības likumā un Ministru kabineta 22.02.2005 noteikumos Nr. 142 „Pārtikas un veterinārā dienesta nolikums”.

Galvenie nacionālie normatīvie akti, kas nosaka RD pamatfunkcijas

- Veterinārmedicīnas likums;
- Pārtikas aprites uzraudzības likums;
- Augu aizsardzības likums;
- Sēkļu un šķirņu aprites likums;
- Ministru kabineta 21.01.2020. noteikumi Nr.46 “Prasības un robežkontroles kārtība tādai no trešajām valstīm ievadamajai pārtikai un saskarei ar pārtiku paredzētajiem materiāliem un izstrādājumiem, kam nepiemēro oficiālo robežkontroli”;
- Ministru kabineta 17.12.2020 noteikumi Nr.772 “Augu karantīnas noteikumi”.

RD ir saņēmis Latvijas Nacionālā Akreditācijas biroja akreditāciju kā A grupas inspicēšanas institūcija atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17020 standarta „Galvenie kritēriji dažādu veidu institūcijām, kas veic inspicēšanu” prasībām.

13.2. Robežkontroles organizācija un vadība

RD kompetencē ir normatīvajos aktos noteiktās valsts uzraudzības un kontroles darbības kontroles punktos uz Latvijas Republikas ārējās robežas, kā arī muitas noliktavās, kurās tiek ievesti tranzītā pārvietojami dzīvnieku izcelsmes produkti.

RD darba koordināciju centrālā līmenī veic departamenta direktors un departamenta direktora vietnieki veterinārajā (attiecībā uz dzīvniekiem un dzīvnieku izcelsmes produktiem, kombinētiem produktiem, reproduktīviem produktiem, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem, sienu, salmiem un ne-dzīvnieku izcelsmes barību), fitosanitārajā (attiecībā uz augu, augu produktu un citu objektu), pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma (attiecībā uz ne-dzīvnieku izcelsmes pārtiku un saskarei ar pārtiku paredzēto materiāliem un izstrādājumiem) jomā.

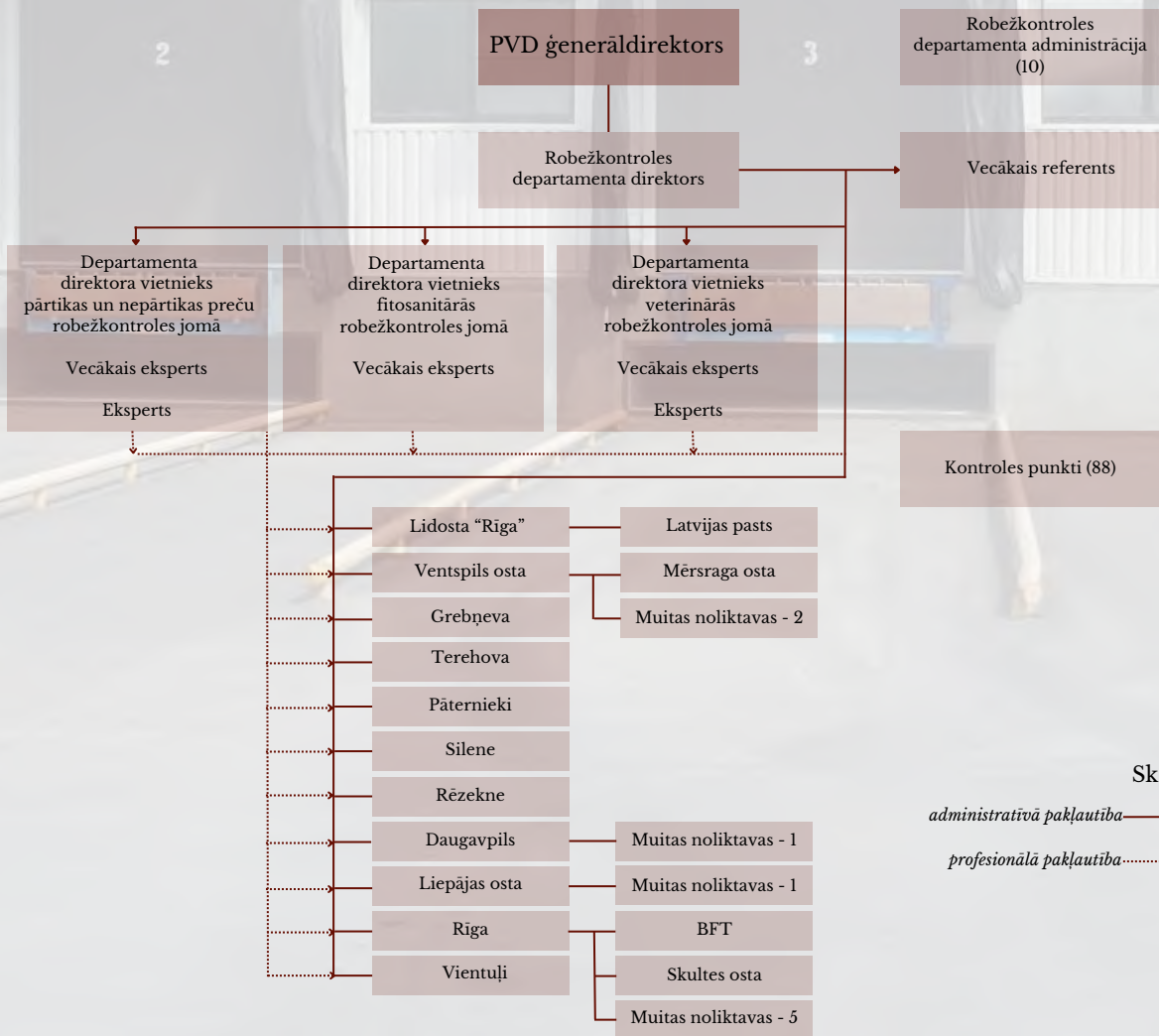
Administratīvi RD direktors ir pakļauts PVD ģenerāldirektoram, RD direktora vietnieki – departamenta direktoram. RD direktors realizē kopējo departamenta vadību, tostarp veic stratēģisko plānošanu un sasniedzamo mērķu noteikšanu departamenta ietvaros.

Valsts galvenais pārtikas un veterinārais inspektors ir pilnvarojis RD direktora vietniekus - valsts vecākos robežkontroles inspektoros un RKP strādājošos - valsts robežkontroles inspektoros veikt pārbaudes attiecīgajā jomā.

RD strādā 98 darbinieki, no tiem 10 Administrācijā un 88 inspektori robežkontroles punktos. Visi inspektori ar pamata pilnvarojumu veterinārajā un fitosanitārajā jomā ir pilnvaroti veikt arī pārtikas nekaitīguma un nepārtikas preču drošuma kontroli.

RD ir PVD ģenerāldirektora - valsts galvenā pārtikas un veterinārā inspektora tiešā pakļautībā esoša struktūrvienība.

Robežkontroles departamenta struktūra

Skaidrojumi
 administratīvā pakļautība _____
 profesionālā pakļautība.....

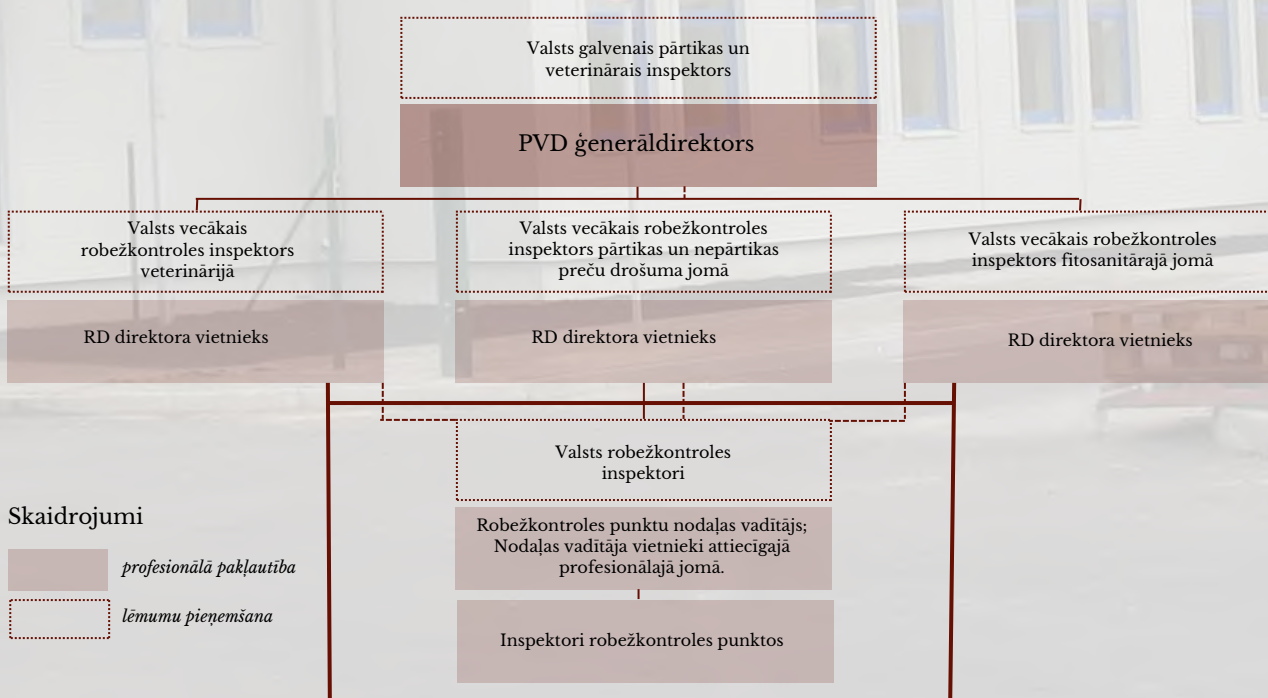
Lai administratīvi pārraudzītu RKP darbību, Departamenta sastāvā ir izveidotas sekojošas struktūrvienības:

- Ostu robežkontroles punktu nodaļa (iekļauts RKP Rīgas osta, RKP Lidosta “Rīga”, RKP BFT, RKP Latvijas Pasts, RKP Ventspils osta, RKP Liepājas osta, RKP Mērsraga osta, RKP Skultes osta un atbilstoši atzītas dzīvnieku izcelsmes tranzīta preču muitas noliktavas),
- Robežkontroles punktu Rēzeknes nodaļa (iekļauts RKP Terehova, RKP Grebņeva, RKP Rēzekne, RKP Vientuļi),
- Robežkontroles punktu Daugavpils nodaļa (iekļauts RKP Pāternieki, RKP Daugavpils; RKP Silene un atbilstoši atzītas dzīvnieku izcelsmes tranzīta preču muitas noliktavas).

Robežkontroles punktu nodaļas administratīvi ir pakļautas RD direktoram. Robežkontroles inspektori atbilstoši Administratīvajai un profesionālajai pakļautības shēmai administratīvi ir tieši pakļauti attiecīgās robežkontroles punktu nodaļas vadītājam, bet profesionāli – attiecīgās robežkontroles punktu nodaļas vadītāja vietniekam profesionālajā jomā. Robežkontroles punktu nodaļu vadītāja vietnieki profesionāli ir pakļauti RD direktora vietniekiem attiecīgajā jomā.

RKP strādājošo inspektoru profesionālās darbības uzraudzība notiek divos līmeņos. Direktora vietnieki attiecīgajā profesionālajā jomā veic jomas nodaļas vadītāju vietnieku uzraudzību. Savukārt, nodaļas vadītāja vietnieki attiecīgajā jomā veic robežkontroles inspektoru uzraudzību.

PVD Robežkontroles departamenta profesionālās pakļautības shēma

RD ir izstrādāta un ieviesta uzraudzības sistēma, kas nodrošina pastāvīgu inspektoru profesionālās darbības analīzi, neatbilstību konstatāciju, korektīvo darbību veikšanu un to verifikāciju. RKP Nodaļu profesionālo jomu vadītāji izvērtē inspektoru profesionālo darbību atbilstoši kritērijiem un nosacījumiem, kas noteikti Kvalitātes sistēmas attiecīgajos norādījumos.

RKP Nodaļas profesionālās jomas vadītājs ir atbildīgs par korektīvo pasākumu izstrādi un veikšanu (normatīvo aktu izskaidrošana, papildus apmācību organizēšana u.c.), konstatēto kļūdu un neatbilstību novēršanu profesionālajā pakļautībā esošajās kontroles vietās. Kontroli par attiecīgās profesionālās jomas vadītājam uzdoto korektīvo darbību izpildi nodrošina RD direktora vietnieks attiecīgajā jomā.

Uzraudzības sistēma profesionālajās jomās:

- 1.vienu reizi divos mēnešos (ne retāk kā reizi pusgadā) notiek Robežkontroles punktu nodaļas vadītāja vietnieku (profesionālo jomu vadītāju) sanāksmes profesionālajās jomās.
- 2.inspektoru pieņemto lēmumu un rīcību uzraudzību nodrošina attiecīgās jomas RD direktora vietnieks un Robežkontroles punktu nodaļu vadītāja vietnieki saskaņā ar RD procedūru par robežinspektoru uzraudzības un oficiālo kontroļu efektivitātes pārbaudēm.
- 3.katra robežkontroles inspektora spējas nodrošināt kontroli atbilstoši prasībām novērtē vienu reizi gadā, ikgadējo apmācību laikā organizētajos teorētisko un praktisko iemaņu eksāmenos;
- 4.vismaz vienu reizi trijos gados RD Direktora vietnieki pārbauda Robežkontroles punktu nodaļas vadītāja vietnieku (profesionālo jomu vadītāju) praktiskās sūtījumu kontroles veikšanas atbilstību normatīvajiem aktiem un Kvalitātes sistēmas dokumentiem.
- 5.vismaz vienu reizi 3 gados Robežkontroles punktu nodaļas vadītāja vietnieki (profesionālo jomu vadītāji) visiem RKP inspektoriem, saskaņā ar pilnvarojuma jomām, pārbauda praktiskās sūtījumu kontroles veikšanas atbilstību normatīvajiem aktiem un Kvalitātes sistēmas dokumentiem;
- 6.PVD auditu laikā auditori novērtē RKP inspektoru rīcību atbilstību normatīvajiem aktiem un RD kvalitātes sistēmas dokumentiem.

Lai nodrošinātu inspekcijas ikdienas darbu, RD noteikta visu līmeņu vadītāju aizvietojamība. Aizvietojamie atbild par aizvietotāju kompetenci, lai nodrošinātu nepārtrauktu RD ikdienas darbu savas prombūtnes laikā.

Prasības RD strādājošajiem ir noteiktas amatu aprakstos. Ierēdņu amatu apraksti izstrādāti, ievērojot normatīvo aktu prasības valsts civildienesta jomā.

RKP nozīmēti atbilstoši Komisijas Īstenošanas Regulas (ES) 2019/1014 (2019. gada 12. jūnijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par minimālajām prasībām robežkontroles punktiem, ieskaitot pārbaudes centrus, un par to, kāds formāts, kategorijas un saīsinājumi jāizmanto robežkontroles punktu un kontroles punktu sarakstos prasībām. RKP atrašanās vietas un kategorijas uz LR ārējās robežas attēlotas

Muitas noliktavas atzītas saskaņā ar Komisijas Deleģētās Regulas (ES) 2019/2124 (2019. gada 10. oktobris), ar ko attiecībā uz noteikumiem par tādu dzīvnieku un preču sūtījumu oficiālajām kontrolēm, kas ir tranzītā, pārkrauti un tālākā transportēšanā caur Savienību, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/625 un groza Komisijas Regulu (EK) Nr. 798/2008, (EK) Nr. 1251/2008, (EK) Nr. 119/2009, (ES) Nr. 206/2010, (ES) Nr. 605/2010, (ES) Nr. 142/2011, (ES) Nr. 28/2012, Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2016/759 un Komisijas Lēmumu 2007/777/EK 23.pantā noteikto kārtību.

KP atrašanās vietas un kategorijas uz LR ārējās robežas

13.3. Mērķis, uzdevumi un funkcijas

Dzīvnieku un preču oficiālās kontroles robežkontroles punktos galvenais mērķis ir: nodrošināt augstu pārtikas nekaitīguma, t.sk. materiālu un izstrādājumu, kas paredzēti saskarei ar pārtiku, un nepārtikas preču drošuma, kvalitātes, patērētāju, dzīvnieku un augu veselības aizsardzības līmeni, nepieļaujot patērētāju veselībai un dzīvībai, kā arī apkārtējai videi bīstamas produkcijas un dažādu slimību ierosinātāju izplatību Latvijā un pārējās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kas ir būtisks priekšnoteikums, lai valsts varētu iesaistīties un konkurēt starptautiskajā tirgū.

Lai nodrošinātu funkcijas izpildi, RD ir noteikti šādi uzdevumi:

1. RKP kontrolēt sūtījumu atbilstību ES un nacionālajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām par:
 - pārtikas nekaitīgumu;
 - ģenētiski modificētu organismu ieviešanu pārtikai un barībai;
 - dzīvnieku barības nekaitīgumu;
 - dzīvnieku veselību;
 - sabiedrības un dzīvnieku veselības risku mazināšanu un novēršanu, ko rada dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti un no tiem atvasinātie produkti;
 - dzīvnieku labturību;
 - augu, augu produktu un citu objektu ieviešanu;
 - augu aizsardzības līdzekļu ieviešanu;
 - bioloģisko produktu ieviešanu;
 - aizsargātu cilmes vietu un ģeogrāfisko norāžu izmantošanu.
2. veikt uzraudzību un kontroli muitas noliktavās saskaņā ar PVD noteikto kārtību, kurās tiek ievesti tranzītā pārvietojami dzīvnieku izcelsmes produkti;
3. RKP veikt pastiprinātas kontroles produktiem no konkrētām trešajām valstīm, ja to pamato no jauna radušies vai zināmi riski, un tas ir noteikts Eiropas Savienības vai nacionālajā normatīvajā regulējumā;
4. izstrādāt metodiskos norādījumus un procedūras dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes produktu, kombinēto produktu, reproduktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes

blakusproduktu, siena un salmu, augu, augu produktu un citi objektu, ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikas un barības, saskarei ar pārtiku paredzēto materiālu un izstrādājumu visaptverošai kontrolei;

5.pilnveidot robežkontroles sistēmu, izstrādāt un sniegt priekšlikumus tās pilnveidošanai, piedalīties ar importa kontroli saistīto normatīvo aktu izstrādē;

6.koordinēt un kontrolēt robežkontroles punktu inspektoru profesionālo darbu, sagatavot priekšlikumus RKP darbības pilnveidošanai un optimizācijai.

13.4. Uzraudzība un kontrole, kontroles metodes

RD nodrošina dzīvnieku un preču kontroli saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Kvalitātes vadības sistēmas ietvaros katram produktam vai produktu grupai ir izstrādāti metodiskie norādījumi, ievērojot normatīvo aktu prasības gan produktu atbilstības izvērtēšanai, gan prasības vispārējam kontroles procesam.

Norādījumi nosaka:

- kārtību, kādā veicama produkta kontrole (inspekcija);
- paraugu noņemšanas metodes, lai veiktu produkta padziļinātos izmeklējumus;
- rīcības, konstatējot produkta neatbilstību prasībām;
- rīcības, atļaujot produkta brīvu ieviešanu tirgū;
- rīcības, aizliedzot produkta brīvu ieviešanu tirgū;
- informācijas apmaiņas kārtību.

Katram valsts robežkontroles inspektoram, veicot kontroles ir pieejami:

- normatīvie akti, kuros noteiktas prasības produktiem, lai tos piedāvātu tirgū un attiecībā pret kurām nosaka atbilstību;
- normatīvie akti, kuros ir noteiktas prasības kontroles procesam (vispārīgās procedūras);
- metodiskie norādījumi un procedūras produktu kontrolēm;
- paraugu noņemšanas metodes, lai veiktu produkta padziļinātos izmeklējumus;
- procedūra par robežkontroles punktos veicamajiem mazgāšanas un dezinfekcijas pasākumiem;
- darba drošības instrukcijas.

Veicot kontroli, inspektori nodrošina informācijas apmaiņu:

- starp RKP un RD direktora vietnieku attiecīgajā jomā;
- ja nepieciešams starp iekšējā tirgus uzraudzības institūcijām;
- oficiālo kontroļu informācijas pārvaldības sistēmās - IMSOC, kā arī PVD, VAAD un EPPO datu bāzēs.

Papildus noteikta kārtība informācijas apmaiņai starp RD Administrāciju, RKP un VID MP konstatējot gadījumus par robežkontrolei neuzrādītiem sūtījumiem. Tāpat RD ir izveidota un darbojas iekšējā informācijas apmaiņas sistēma, kas nodrošina aktuālās informācijas nodrošināšanu visiem RKP darbiniekiem.

RKP tiek veiktas dzīvnieku un preču dokumentālās, identitātes un fiziskā kontroles, balstoties uz normatīvajos aktos noteikto kontroļu biežumu. Augsta riska sūtījumiem tās tiek veiktas

100 % gadījumu. Zemāka riska sūtījumiem identitātes un fiziskā kontrole ir balstīta uz riska analīzi un var tikt samazināta.

Detalizēta informācija par atzītajiem RKP atrodama [PVD tīmekļvietnē](#).

13.4.1. Dzīvnieki

Dzīvnieku robežkontrole tiek veikta saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2021/632 (2021. gada 13. aprīlis), ar ko nosaka noteikumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/625 piemērošanu attiecībā uz sarakstiem, kuros norādīti tādi dzīvnieki, dzīvnieku izcelsmes produkti, reproduktīvie produkti, dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti un atvasinātie produkti, kombinētie produkti, kā arī siens un salmi, uz kuriem attiecināta oficiālās kontroles robežkontroles punktos, un ar ko atceļ Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2019/2007 un Komisijas Lēmumu 2007/275/EK divos autoceļos RKP Terehova un Pāternieki saskaņā ar EK apstiprināto dzīvnieku kategoriju.

Visiem dzīvnieku sūtījumiem tiek veikta 100% dokumentālā un identitātes kontrole. Audzēšanai un produkcijas ražošanai paredzētu dzīvnieku kravām pārbauda vismaz 10% dzīvnieku, bet ne mazāk par 10 dzīvniekiem no kravas. Ja kravā ir mazāk par 10 dzīvniekiem, klīniski izmeklē visus dzīvniekus. Kaušanai paredzētu dzīvnieku kravām pārbauda vismaz 5% dzīvnieku, bet ne mazāk par 5 dzīvniekiem no kravas. Ja kravā ir mazāk par 5 dzīvniekiem, klīnisko izmeklēšanu veic katram dzīvniekam.

Pamatnosacījumi klīniskās pārbaudes veikšanai ir noteikti Komisijas īstenošanas regulā (ES) 2019/2130 (2019. gada 25. novembris), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus par darbībām, kuras jāveic dokumentu, identitātes un fizisko kontrolpārbaudu laikā un pēc tām gadījumos, kad minētās kontrolpārbaudes attiecas uz dzīvniekiem un precēm, kuriem piemēro oficiālās kontroles robežkontroles punktos. Visiem dzīvnieku sūtījumiem izvērtē labturības prasību izpildi pārvadāšanas laikā.

Noteiktu kategoriju dzīvniekiem, kas paredzēti zinātniskiem mērķiem ieviešanas monitoringu veic saskaņā ar Komisijas Deleģētā regulā (ES) 2019/2122 (2019. gada 10. oktobris), ar ko attiecībā uz atbrīvojumu no oficiālajām kontrolēm robežkontroles punktos noteiktu kategoriju dzīvniekiem un precēm, konkrētām kontrolēm pasažieru personīgajai bagāžai un nelieliem tādu preču sūtījumiem fiziskām personām, kurus nav paredzēts laist tirgū, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/625, kā arī groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 142/2011 noteikto kārtību.

Kontroles rezultātus un lēmumu par sūtījuma tālāko virzību inspektors izsniedz EK IMSOC sistēmā TRACES ar VSID-DZ.

13.4.2. Dzīvnieku izcelsmes produkti, reproduktīvie produkti, dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti, siens, salmi un kombinētie produkti

Robežkontrole tiek veikta saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2021/632 (2021. gada 13. aprīlis), ar ko nosaka noteikumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/625 piemērošanu attiecībā uz sarakstiem, kuros norādīti tādi dzīvnieki, dzīvnieku izcelsmes produkti, reproduktīvie produkti, dzīvnieku izcelsmes blakusprodukti un atvasinātie produkti, kombinētie produkti, kā arī siens un salmi, uz kuriem attiecināta oficiālās kontroles robežkontroles punktos, un ar ko atceļ Komisijas Īstenošanas regulu (ES)

2019/2007 un Komisijas Lēmumu 2007/275/EK.

Preču pavadošo dokumentu un identitātes kontrole tiek veikta 100% visiem dzīvnieku izcelsmes produktu, reprodiktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, siena, salmu un kombinēto produktu sūtījumiem.

Ja produkts vienlaicīgi ir arī bioloģisks vai pārejas perioda, tiek veikta Inspekcijas sertifikāta (COI) pārbaude attiecībā uz izsekojamību, atbilstību bioloģiskai ražošanai un marķēšanai, kā arī šī sertifikāta sasaisti ar VSID.

Fizisko pārbaūžu skaita samazināšanu veic, attiecīgi pārbaudot 30%, 15%, 5% vai 1%, saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2019/2129 (2019. gada 25. novembris), ar ko paredz noteikumus par to, kā vienādi piemērot tādu identitātes kontrolpārbaūžu un fizisko kontrolpārbaūžu biežumu, kuras veic konkrētiem dzīvnieku un preču sūtījumiem, ko ievieš Savienībā.

Fiziskās pārbaudes samazināšanai tiek ņemti vērā arī ES un trešo valstu divpusējie līgumi un vienošanās. Papildus veterinārās kontroles tiek veiktas saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 18.marta noteikumu Nr.147 „Veterinārās kontroles kārtība, ieviešot Latvijā dzīvnieku izcelsmes produktus no trešajām valstīm” XI nodaļas prasībām.

Laboratorisko paraugu atlasīšanu veic gan saskaņā ar ikgadējo paraugu atlasīšanas monitoringa plānu, gan aizdomu un neatbilstību gadījumos, kā arī ņemot vērā RASFF informāciju par konkrētu, kontrolei uzrādīto preci. Informācija par ņemto paraugu laboratorisko izmeklējumu rezultātiem inspektoriem ir pieejama elektroniskajā sistēmā JUNDA.

Pētniecības un diagnostikas paraugu ieviešanas monitoringu veic saskaņā ar Komisijas Deleģētā regulā (ES) 2019/2122 (2019. gada 10. oktobris), ar ko attiecībā uz atbrīvojumu no oficiālajām kontrolēm robežkontroles punktos noteiktu kategoriju dzīvniekiem un precēm, konkrētām kontrolēm pasažieru personīgajai bagāžai un nelieliem tādu preču sūtījumiem fiziskām personām, kurus nav paredzēts laist tirgū, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/625, kā arī groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 142/2011 noteikto kārtību.

Kontroles rezultātus un lēmumu par sūtījuma tālāko virzību inspektors izsniedz EK IMSOC sistēmā TRACES ar VSID-P.

13.4.3. Augi, augu produkti un citi objekti

Augiem, augu produktiem un citiem objektiem, kuri minēti Komisijas Īstenošanas Regulas (ES) 2019/2072 (2019. gada 28. novembris), ar ko paredz vienotus nosacījumus Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/2031 par aizsardzības pasākumiem pret augiem kaitīgajiem organismiem īstenošanai, atceļ Komisijas Regulu (EK) Nr. 690/2008 un groza Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2018/2019, XI pielikumā un koksnes iepakojamam materiālam, kas tiek izmantots dažādu preču pārvadājumos, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/2031 (2016. gada 26. oktobris) par aizsardzības pasākumiem pret augiem kaitīgajiem organismiem, ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 652/2014 un (ES) Nr. 1143/2014 un atceļ Padomes Direktīvas 69/464/EEK, 74/647/EEK, 93/85/EEK, 98/57/EK, 2000/29/EK, 2006/91/EK un 2007/33/EK, 43.pantu, piemēro oficiālās kontroles robežkontroles punktos.

Dokumentālā kontrole tiek veikta 100% sūtījumiem, kurus ievēd no trešajām valstīm, šķērsojot Latvijas Republikas robežu, tai skaitā sūtījumiem, kurus ved tranzītā no trešās valsts uz citu trešo valsti. Ar Ministru kabineta 17.12.2020 noteikumiem Nr.772 "Augu karantīnas noteikumi" noteikts par sūtījumu atbildīgajam operatoram sniegt iepriekšējo paziņojumu 24 stundas pirms paredzēts sūtījumu ievest.

Dokumentu pārbaudes laikā tiek pārbaudīta informācijas saderība iepriekšējā paziņojumā, fitosanitārajā sertifikātā un komerciālajos dokumentos, kā arī Latvijā reģistrētā operatora reģistrācija VAAD par iesaisti augu, augu produktu aprītē.

Ja produkts vienlaicīgi ir arī bioloģisks vai pārejas perioda, tiek veikta Inspekcijas sertifikāta (COI) pārbaude attiecībā uz izsekojamību, atbilstību bioloģiskai ražošanai un marķēšanai, kā arī šī sertifikāta sasaisti ar VSID.

Augiem, augu produktiem, kas minēti Regulas 2019/2072/ES XI pielikuma A daļā veic 100% identitātes un augu veselības kontroli. Augu produktiem un citiem objektiem, kas minēti Regulas 2019/2072/ES XI pielikuma B daļā un koksnes iepakojamajam materiālam veic samazinātu identitātes un augu veselības kontroli, pamatojoties uz fitosanitārā riska analīzi. Paraugu ņemšanas nepieciešamība balstās uz augu veselības pārbaudi, iepriekšējo kontroļu rezultātiem, normatīvo aktu prasībām. Ņemot vērā šos datus, katru gadu tiek sastādīts paraugu ņemšanas monitoringa plāns.

Svaigiem augļiem un dārzeņiem papildus tiek novērtēta atbilstība kvalitātes un klasifikācijas prasībām atbilstoši Komisijas Īstenošanas Regulai 543/2011/ES (2011. gada 7. jūnijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007 piemērošanai attiecībā uz augļu un dārzeņu un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari. Kontroles rezultātus norāda un par sūtījumu atbildīgajam operatoram paziņo ar VSID-AP dokumenta palīdzību. Lai papildus iegūtu informāciju par iespējamiem riskiem, pārbaudes laikā tiek izmantota oficiālo kontroļu informācijas pārvaldības sistēma IMSOC, kā arī VAAD un EPPO datu bāzēs pieejamā informācija.

Augu, augu produktu un citu objektu, kas paredzēti izmantošanai oficiālai testēšanai, zinātniskiem vai izglītības mērķiem, izmēģinājumos, šķirņu veidošanā vai selekcijā, kontroles tiek veiktas pirmajā vietā, kur tie šķērso ES ārējo robežu. Tas ietver arī sūtījumus uz ES dalībvalstīm saskaņā ar Regulas (ES) 2016/2031 48. panta un Regulas (ES) 2019/829 ar ko, atļaujot dalībvalstīm oficiālas testēšanas, zinātnes vai izglītības mērķu, izmēģinājumu, šķirņu veidošanas vai selekcijas sakarā paredzēt pagaidu atkāpes, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/2031 par aizsardzības pasākumiem pret augiem kaitīgajiem organismiem, prasībām.

Lai ievestu augus, augu produktus un citus objektus oficiālai testēšanai, zinātniskiem vai izglītojošiem mērķiem, izmēģinājumiem, šķirņu veidošanai vai selekcijai, profesionālajam operatoram jāsaņem atļauja no attiecīgās ES dalībvalsts kompetentās iestādes, kas uzrauga šos procesus. Latvijā par to atbild Valsts augu aizsardzības dienests. Inspektori robežkontroles punktos novērtē atļaujas esamību, atbilstību sūtījuma saturam, vai tie ir iepakoti un pārvietoti tā, lai to pārvietošanas laikā ES teritorijā nebūtu augu, augu produktu vai kaitīgu organismu izplatīšanās riska.

Kontroles rezultātus un lēmumu par sūtījuma tālāko virzību inspektors izsniedz EK IMSOC sistēmā TRACES ar VSID-PP.

13.4.4. Koksnes iepakojamais materiāls

Koksnes iepakojamā materiāla augu veselības pārbaudes tiek veiktas sūtījumiem pirmajā RKP, kur tie šķērso ES ārējo robežu. PVD veic kontroles arī sūtījumiem, kas paredzēti transportēšanai uz citām ES dalībvalstīm. Ņemot vērā informāciju par nosūtīšanas valsti, transportējamo preču veidu, iepriekšējo kontroļu rezultātiem un saskaņā ar Komisijas Deleģētās Regulas (ES) 2019/2125 (2019. gada 10. oktobris), ar ko attiecībā uz noteikumiem, kas reglamentē konkrētu oficiālo kontroļu veikšanu koksnes iepakojamam materiālam, konkrētu sūtījumu paziņošanu un pasākumiem, kas jāveic neatbilstību gadījumā, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/625, 2. panta metodiku, ir sagatavots uz risku balstīts koksnes iepakojamā materiāla monitoringa plāns.

Kontroles rezultātus un lēmumu par sūtījuma tālāko virzību inspektors izsniedz EK IMSOC sistēmā TRACES ar VSID-PP.

13.4.5. Augu aizsardzības līdzekļi

Augu aizsardzības līdzekļiem, atbilstoši Ministru Kabineta 13.12.2011. noteikumiem Nr. 949 "Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū" un Ministru Kabineta 24.07.2012. noteikumiem Nr. 509 "Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū saskaņā ar Regulu Nr. 1107/2009", piemēro oficiālās kontroles robežkontroles punktus.

Dokumentālā un identitātes kontrole tiek veikta 100% sūtījumiem, kurus ievieš no trešajām valstīm, šķērsojot Latvijas Republikas robežu. Kontroles rezultātus un lēmumu par sūtījuma tālāko virzību inspektors izsniedz EK IMSOC sistēmā TRACES ar VSID-D.

13.4.6. Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtika un barība

Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikai un barībai, kurai noteikta pastiprināta kontrole vai īpašie piesardzības pasākumi ieviešanai ES, t.sk. bioloģiskās un pārejas perioda produktiem, saskaņā ar OKR 47. panta 1. punktu nozīmēti 13 RKP, kur ievērojot atzītās temperatūras kategorijas tiek veikta kontrole.

Pēc operatora pieprasījuma var tikt piemērota sūtījuma pārsūtīšana uz citas dalībvalsts kontroles punktu, kas nav robežkontroles punkts, identitātes un fiziskās kontroles veikšanai. Latvijā nav nozīmēto kontroles punktu, kas nav robežkontroles punkti, taču ir nozīmēti 3 (trīs) tālākas transportēšanas kompleksi.

Produktiem, kam noteikta pastiprināta kontrole RKP tiek veikta 100 % dokumentālā kontrole, kas ir Iepriekšēja paziņojuma, pavaddokumentu un oficiālo sertifikātu ar pievienotiem paraugu ņemšanas un testēšanas rezultātiem precēm, kurām tas noteikts, arī Latvijā reģistrēta operatora reģistrācija PVD par iesaisti pārtikas aprītē pārbaude.

Ja produkts vienlaicīgi ir arī bioloģisks vai pārejas perioda, tiek veikta Inspekcijas sertifikāta (COI) pārbaude attiecībā uz izsekojamību, atbilstību bioloģiskai ražošanai un marķēšanai, kā arī šī sertifikāta sasaisti ar VSID.

Identitāti un fizisko kontroli ar paraugu ņemšanu, šiem produktiem veic ar biežumu, kas

noteikts attiecīgajā regulā vai lēmumā. Papildus tiem riskiem, kas noteikti attiecīgajā regulā vai lēmumā konkrētai precei, tiek vērtēti pārvadāšanas apstākļi un vai tie nodrošina pareizu preču saglabāšanu, temperatūras režīma ievērošana, iepakojuma materiāla neskaramību. Visi laboratorisko izmeklējumu rezultāti RD departamenta strādājošiem ir pieejami apskatīšanai un analīzei iekšējā tīmeklī.

Augu izcelsmes dzīvnieku barības, kurai ES likumdošanā nav noteikta pastiprināta kontrole, pārbaudes tiek īstenotas saskaņā ar Ministru kabineta 10.10.2009. noteikumiem Nr.1141 "Dzīvnieku barības kravu kontroles kārtība uz valsts robežas, brīvajās zonās, brīvajās un muitas noliktavās". Pārbaude tiek veikta visiem sūtījumiem, kurus ievēd Latvijā un ved uz citām ES dalībvalstīm no trešajām valstīm.

Laboratorisko paraugu atlasī veic gan saskaņā ar ikgadējo paraugu atlasē monitoringa plānu, gan aizdomu un neatbilstību gadījumos, kā arī ņemot vērā RASFF informāciju par konkrētu, kontrolei uzrādīto preci. Informācija par ņemto paraugu laboratorisko izmeklējumu rezultātiem inspektoriem ir pieejama elektroniski sistēmā JUNDA.

Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtiku, kurai nepiemēro oficiālās kontroles robežkontroles punktā saskaņā ar OKR 44.pantu, kontrolē saskaņā ar Ministru kabineta 21.01.2020. noteikumiem Nr.46 "Prasības un robežkontroles kārtība tādai no trešajām valstīm ievadamajai pārtikai un saskarei ar pārtiku paredzētajiem materiāliem un izstrādājumiem, kam nepiemēro oficiālo robežkontroli". Noteikumos noteikts, ka šo kontroli veic robežkontroles punktā, kas atbilst OKR 64.panta 1. un 3. punktā noteiktajām prasībām. Visi RKP, kuri nozīmēti ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikas un barības kontrolei saskaņā ar OKR 47.panta 1.punktu, nozīmēti arī ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikai, kuras kontrole noteikta saskaņā OKR 44.pantu. Šie RKP vienlaicīgi nozīmēti kā punkti, kuros notiek bioloģisko un pārejas perioda produktu laišana brīvā apgrozībā.

Dokumentālā kontrole tiek veikta 100% sūtījumiem, kurus ievēd no trešajām valstīm šķērsojot Latvijas robežu, kā arī gadījumos, kad sūtījums ievēsts caur citas dalībvalsts robežu, ja tas nav ieguvis ES preces statusu un tam nav apliecinājuma par veikto nekaitīguma kontroli. Ar šiem noteikumiem noteikts par sūtījumu atbildīgajiem operatoriem sniegt Iepriekšējo paziņojumu 24 stundas pirms paredzēts sūtījumu ievēst.

Dokumentu kontroles laikā tiek pārbaudīta informācijas saderība Iepriekšējā paziņojumā, komerciālos pavaddokumentos, atbilstības deklarācijas, ja tādas noteiktas, arī Latvijā reģistrēta operatora reģistrāciju PVD par iesaisti pārtikas aprītē.

Savukārt, identitātes un fizisko kontroli veic, ja inspektoram radušās pamatotas aizdomas ka patērētāji varētu tikt maldināti, jo īpaši attiecībā uz preču veidu, identitāti, īpašībām, sastāvu, daudzumu, derīgumu, izcelsmes valsti vai izcelšanās vietu, izgatavošanas vai ražošanas metodi, kā arī pamatojoties uz riska analīzi, kas izriet no iepriekšējo kontroļu rezultātiem, līdzšinējo eksportētāja, par sūtījuma atbildīga operatora atbilstību. Riska analīzei tiek lietoti iepriekšējo gadu laboratorisko izmeklējumu rezultāti, RASFF sistēmas dati. Ņemot vērā šos datus, katru gadu tiek sastādīts paraugu ņemšanas monitoringa plāns.

Kontroles rezultātus un lēmumu par sūtījuma tālāko virzību inspektors izsniedz EK IMSOC sistēmā TRACES ar VSID-D.

Papildus iepriekš sadaļās 13.4.1 -13.4.6. aprakstītajam inspektors, fizisko kontrolpārbaudi veic

šādos gadījumos:

- dokumentālās vai identitātes kontrolpārbaudes laikā inspektoram radušās pamatotas aizdomas par sūtījuma neatbilstību normatīvo aktu prasībām;
- pārbaude ir obligāta, saskaņā ar LR un/vai ES normatīvo aktu prasībām;
- pārbaude precei ir noteikta ikgadējā monitoringa uzraudzības programmā;
- līdzīgiem produktiem vai tā paša ražotāja precēm iepriekš ir konstatētas neatbilstības un tās fiksētas TRACES vai RASFF;
- veterinārajai un fitosanitārajai robežkontrolei pakļautajiem tranzīta sūtījumiem izņēmuma gadījumos, ja ir apdraudēta iedzīvotāju, augu vai dzīvnieku veselība vai pastāv aizdomas par pārkāpumiem vai iepriekš minētām neatbilstībām.

Kontroles laikā noņemtos dzīvnieku izcelsmes produktu, ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu un barības, materiālu un izstrādājumu, kas paredzēti saskarei ar pārtiku paraugus testēšanai nosūta uz akreditēto Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta BIOR laboratoriju.

Fitosanitāro izmeklējumu nodrošināšanai paraugi tiek sūtīti uz VAAD Nacionālo fitosanitāro laboratoriju.

13.5. Valsts daudzgadu kontaminantu kontroles plāns par kārtējo gadu – ikgadēja monitoringa uzraudzības programma

RD katru gadu izstrādā ikgadējās monitoringa uzraudzības programmas ar mērķi veikt monitoringu un noskaidrot situāciju par Latvijā un ES importēto pārtikas produktu un barības radioloģisko, mikrobioloģisko un ķīmisko piesārņojumu, pesticīdu atlieku, ĢMO kvalitatīvo un kvantitatīvo kontroli augu valsts un dzīvnieku valsts izcelsmes produktos, toksisko vielu migrāciju no materiāliem un izstrādājumiem, kas nonāk saskarē ar pārtiku, un karantīnas organismu klātbūtni fitosanitārajai pārbaudei pakļautajos produktos. Nepieciešamības gadījumos ikgadējā monitoringa uzraudzības programma var tikt koriģēta. Programmas sastāda, balstoties uz ievadamo produktu veidiem un daudzumu, iepriekšējā pārskata periodā kontrolēto prečuveidiem un to specifiku, iepriekšējā gada pārbauzu rezultātiem, RASFF un EUROPHYT ziņojumiem.

Ikgadējā monitoringa uzraudzības programmā tiek iestrādāta prognoze par sūtījumu skaitu un nepieciešamo finansējumu, produktiem, kuriem paraugu ņemšanas biežums noteikts attiecīgajos ES Lēmumos vai Regulās par piesardzības pasākumiem vai pastiprinātu kontroli ievēdot no trešajām valstīm ES.

Programma neietver:

- paraugus, kas noteikti PVD un VAAD piesardzības rīkojumos;
- paraugus, kas ņemti, īstenojot pastiprināto kontroli nākamajiem sūtījumiem pēc neatbilstoša izmeklējuma rezultāta;
- paraugus, kas noņemti uz aizdomu pamata par produkta neatbilstību ES un nacionālo normatīvu prasībām
- paraugus, ko nosaka ES Regulas vai Komisijas Lēmumi.

ES no trešajām valstīm ievadamo produktu laboratoriskās kontroles dzīvnieku un ne-dzīvnieku pārtikas produktiem, dzīvnieku barībai un barības piedevām, kā arī materiāliem un izstrādājumiem, kas nonāk saskarē ar pārtiku, (tajā skaitā minēto programmā neietverto

paraugu izmeklēšanu) veic institūtam BIOR piešķirtā finansējuma ietvaros. Fitosanitārai kontrolei pakļautiem produktiem paredzēts finansējums no PVD piešķirtā valsts budžeta. Laboratoriskās kontroles programma izstrādāta tā, lai produktu paraugi tiktu ņemti visos PVD robežkontroles punktos, proporcionāli esošai sūtījumu plūsmai.

13.6. Dzīvnieku un preču oficiālās kontroles robežkontroles punktos darbības rezultāti

13.6.1. Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, reproduktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, siens un salmi un barības sūtījumu robežkontrolē

- Monitorings, lai iegūtu apliecinājumu, ka 100% visi tranzīta sūtījumi izvesti no ES teritorijas;
- Monitorings, lai iegūtu apliecinājumu, ka 100% visi sūtījumi, kuri ievesti uz kontrolēto galamērķi un re-importā, ir saņemti nozīmētajā galamērķī,
- Inspektoru veikto kontroļu uzraudzība, lai pārliecinātos, ka sūtījumiem ir uzrādīti normatīvajām prasībām atbilstoši oficiālie sertifikāti un kontrole veikta saskaņā ar metodiskajos norādījumos un procedūrās noteikto kārtību;
- Pamatotu un saskaņā ar preču riska novērtējumu veiktu paraugu atlasī, lai izpildītu plānoto monitoringa paraugu plānu dzīvnieku izcelsmes precēm un barībai;
- Uzraudzību RKP pieejamā inventāra funkcionalitātei un efektīvai izmantošanai fiziskās kontroles procesā;
- Monitorings, ka sūtījumu fiziskās kontroles piemērošanā ir ievērota % attiecība, kas noteikta normatīvo aktu regulējumā.

13.6.2. Augu, augu produktu un citu objektu robežkontrolē

- Monitorings par neatbilstošām koksnes iepakojamā materiāla sūtījumiem, kas nosūtīti iznīcināšanai;
- Inspektoru profesionālās darbības uzraudzību, lai pārliecinātos, ka visi sūtījumi, kuri šķērso ES robežu Latvijas ievēšanas punktos, ir pārbaudīti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā;
- Uz risku vērstu sūtījumu kontroli un paraugu ņemšana izvērtējot iespējamus riskus;
- Monitoringa plāna izstrādi un piemērošanu koksnes iepakojamā materiāla kontrolei.
- Uzlabot koksnes sūtījumu fiziskās kontroles procesu, lai novērstu riskus ES ievest kaitīgos organismus.

13.6.3. Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtika un barības robežkontrolē

- Monitorings par noraidītiem un neatbilstošiem sūtījumiem, lai gūtu pierādījumus, ka sūtījums ir sasniedzis galamērķi, kas ir noteikts inspektora pieņemtajā lēmumā;
- Pastiprinātu inspektoru profesionālās darbības uzraudzību par bioloģiskās ražošanas produktu un produktu, kuriem noteikti īpašas importa un piesardzības prasības kontroli;
- Inspektoru profesionālās darbības uzraudzību par sūtījumiem, kuriem veikta tālākā transportēšana vai pārsūtīšana uz kontrolpunktu, kas nav robežkontroles punkts.

13.7. Sadarbība, darbības koordinācija un palīdzība

RD atbilstoši savai kompetencei sadarbojas ar Valsts augu aizsardzības dienestu, Valsts ieņēmuma dienesta un Valsts robežsardzes iestādēm, starptautiskajām organizācijām, ārvalstu robežkontroles dienestiem un citiem dienestiem un iestādēm normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, kuras nodrošina iekšējā tirgus uzraudzību PVD kompetencē esošajiem produktiem, kā arī iesaista savā darbībā attiecīgas akreditētas testēšanas laboratorijas.

RD nodrošina sadarbību ar atbilstošām robežkontroles institūcijām citās ES dalībvalstīs un trešajās valstīs, kā arī atbildīgajām Eiropas Komisijas institūcijām.

RD pārstāvji piedalās Eiropas Komisijas ekspertu darba grupās. RD nodrošina sadarbību ar robežkontroles procesos iesaistītajiem uzņēmējiem un uzņēmēju asociācijām.

Izveidotie sadarbības mehānismi:

- Robežkontroles departamentā:

Ikmēneša administratīvās un profesionālās sanāksmes, kuras nodrošina aktuālās informācijas apmaiņu starp – PVD RD administrāciju un kontroles punktiem. Sanāksmju laikā tiek aktualizēta informācija par izmaiņām normatīvajos aktos un citos ar departamenta – darbību saistītajos jautājumos. Visa aktuālā informācija, kas saistīta ar RD darbību nekavējoties, tiek nosūtīta elektroniski visiem kontroles punktiem neatkarīgi no plānotām ikmēneša sanāksmēm.

- Starp RD, muitas un robežsardzes dienestu:
 - Lai izpildītu normatīvo aktu prasības, pāri muitas robežai pārvietojamo preču muižošanu var pabeigt tikai pēc to obligātās veterinārās, fitosanitārās un pārtikas, kas nav dzīvnieku izcelsmes, nekaitīguma prasību kontroles, saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Līdz ar to muitas amatpersona piemēro sūtījumam attiecīgo preču muižošanas režīmu, atbilstoši norādītajam lēmumam PVD inspektora izsniegtajā VSID dokumentā.
 - Lai pilnveidotu sadarbību ar muitas un robežkontroles dienestiem, katrā RKP notiek regulāras sanāksmes par aktuālās informācijas apmaiņu starp saistītajām robežkontroles organizācijām.
 - Reizi ceturksnī notiek sadarbības reģionālās grupas sanāksmes, kurās piedalās PVD, muitas dienesta, Valsts robežsardzes un Valsts policijas pārstāvji, un kurās tiek diskutēti attiecīgā reģiona aktuālie valsts robežas drošības jautājumi.
 - RD sniedz profesionālo atbalstu muitas dienestam un Valsts robežsardzei tiem deleģēto funkciju veikšanā mājās (istabas) dzīvnieku kontrolē un personīgās bagāžas kontrolē, kā arī veic uzraudzību par veiktajiem pasākumiem ES ārējās robežas šķērsošanas vietās Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2019/2122 (2019. gada 10. oktobris), ar ko attiecībā uz atbrīvojumu no oficiālajām kontrolēm robežkontroles punktos noteiktu kategoriju dzīvniekiem un precēm, konkrētām kontrolēm pasažieru personīgajai bagāžai un nelieliem tādu preču sūtījumiem fiziskām personām, kurus nav paredzēts laist tirgū, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/625, kā arī groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 142/2011 un Padomes 2013. gada

12. jūnija Regulas (ES) Nr. 576/2013 par lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu un par Regulas (EK) Nr. 998/2003 atcelšanu izpildei.

- RD amatpersonas nodrošina regulāru muitas un Valsts robežsardzes amatpersonu apmācību, kā arī pārējo sadarbības institūciju amatpersonu izglītošanu un apmācību.
- Starp RD un citām institūcijām:
 - Notiek regulāra sadarbība ar Valsts augu aizsardzības dienestu par fitosanitārās kontroles aktuāliem jautājumiem, inspektoru apmācības procesa organizēšanā.
 - Notiek regulāra VAAD informēšana caur IMSOC (Oficiālo kontroļu informācijas pārvaldības sistēma) komponentu TRACES (*Trade Control and Expert System*) veikt pēcpārbaudi neatbilstošo augu, augu produktu un citu objektu fitosanitāro pasākumu nodrošināšanā, ja ir pieņemts lēmums fitosanitāros pasākumus veikt dienesta uzraudzībā valsts teritorijā, un pēc to veikšanas, VAAD izdara atzīmi TRACES Vienotā sanitārā ieviešanas dokumenta VSID AP III daļā;
 - Izmantojot IMSOC komponentu TRACES notiek patstāvīgā komunikācija ar citu dalībvalsts kompetentām iestādēm par sūtījumiem, kas transportēti uz tālākiem transportēšanas kompleksiem, vai pārsūtīti uz kontroles punktiem, kas nav robežkontroles punkti.
 - Sadarbība ar PVD teritoriālajām struktūrvienībām un ES institūcijām bīstamās pārtikas, dzīvnieku barības un materiālu un priekšmetu, kas paredzēti saskarei ar pārtiku, jomā ir nodrošināta IMSOC komponenta RASFF sistēmas ietvaros.

13.8. Svarīgākie uzdevumi dzīvnieku preču oficiālo kontroļu robežkontroles punktos īstenošanai

13.8.1. Vispārējā jomā

- Sadarbībā ar ZM un citām institūcijām piedalīties preču robežkontroles uzraudzības politikas un stratēģijas pilnveidošanā.
- Pilnveidot sadarbību ar LR un ES valstu robežkontroles un patērētāju tiesību aizsardzības institūcijām.
- Piedalīties Sadarbības reģionālās grupas sanāksmēs valsts robežas drošības jautājumos (katru ceturksni).
- Aktualizēt un pilnveidot kvalitātes sistēmas metodes un procedūras atbilstoši LVS EN ISO 17020 standartam.
- Nodrošināt pastāvīgu inspektoru profesionālās un administratīvās darbības izvērtēšanu, un, nepieciešamības gadījumos, veikt korektīvās darbības.
- Nodrošināt un organizēt personāla apmācību par jauno normatīvo aktu ieviešanu robežkontroles jomā, kā arī nodrošināt visu jomu robežkontroles inspektoru ikgadējās kvalifikācijas celšanas apmācības;
- Piedalīties jaunu kontroles punktu sagatavošanā un iekļaušanā EK atzīto robežkontroles punktu sarakstā, saskaņā ar plānotajām dzīvnieku un preču kategorijām.

13.8.2. Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, reproduktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, siens un salmi, un barība kontrolē

- Nodrošināt no trešajām valstīm ievesto un tranzītā pārvadāto dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, reproduktīvo produktu, dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu, siens

un salmi, un barība kontroli, kā arī eksportējamo dzīvnieku pārvadāšanas kontroli atbilstoši LV un ES normatīvo aktu prasībām;

- Sadarboties ar muitas dienestu, ekonomiskajiem operatoriem un citiem robežkontrolē iesaistītajiem dienestiem, nodrošinot iepriekšējo paziņojumu saņemšanu TRACES vidē par kontrolei gaidāmajiem sūtījumiem;
- Sadarbībā ar muitas un robežsardzes dienestiem, veikt regulāru to amatpersonu apmācību un virsuzraudzību par mājas un istabas dzīvnieku un personīgās bagāžas kontroles organizāciju un izpildi uz ES ārējās robežas;
- Piedalīties EK DG SANTE importa darba grupā, starptautiskās apmācībās un projektos, lai celtu robežinspektoru profesionālo erudīciju un dalītos pieredzē ar citu valstu veterinārajā robežkontrolē iesaistītajiem dienestiem;
- Piedalīties muitas noliktavu, kurās plānotas darbības ar trešo valstu dzīvnieku izcelsmes tranzīta sūtījumiem, atzīšanas procesā.

13.8.3. Augu, augu produktu un citu objektu kontrolē

- Nodrošināt augu, augu produktu un ar tiem saskarē nonākušo priekšmetu kontroli, lai pasargātu Latviju un ES no kaitīgajiem organismiem;
- Veikt augu izcelsmes produktu un augu aizsardzības līdzekļu kontroli tādējādi nodrošinot tiem normatīvo aktu prasībām atbilstošu kvalitāti;
- Regulāri sadarboties ar VAAD kopējo augu aizsardzības pasākumu nodrošināšanā;
- Piedalīties starptautiskās aktivitātēs (EK DG SANTE darba grupās, apmācībās, projektos), lai celtu profesionalitāti un nodotu pieredzi citu valstu attiecīgajiem dienestiem.

13.8.4. Ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikas un barības kontrolē

- Nodrošināt no trešajām valstīm ievestās ne-dzīvnieku izcelsmes pārtikas un barības kontroli atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- Pilnveidot sadarbību ar muitas dienestu par normatīvo aktu prasībām neatbilstošo sūtījumu aizturēšanu, pārsūtīšanu vai iznīcināšanu, kā arī turpināt sadarbīties ar citiem iesaistītiem dienestiem;
- Turpināt E-mācību kursu izstrādi un ar to palīdzību veikt inspektoru zināšanu pilnveidošanu;
- Piedalīties starptautiskās aktivitātēs (EK DG SANTE darba grupās, apmācībās, projektos), lai celtu profesionalitāti un nodotu pieredzi citu valstu attiecīgajiem dienestiem;
- Regulāri sniegt informāciju kontroles procesā iesaistītajām pusēm par normatīvo aktu prasībām ievēdot sūtījumus no trešajām valstīm.
- Nodrošināt augu izcelsmes barības, barības sastāvdaļu, barības maisījumu, piedevu kontroli atbilstoši LR un ES normatīvo aktu prasībām, tādējādi panākot barības atbilstību higiēnas un nekaitīguma prasībām.

13.9. Ārkārtas situācijas plāni un savstarpējā palīdzība

RD ir noteikta kārtība, kādā tiek veiktas darbības ārkārtas situācijās, ja RKP/muitas noliktavas pilnīgi vai daļēji nevar veikt savas pamatfunkcijas.

Ārkārtas situācijas ir:

- tehnoloģiskās krīzes – telpu, komunikāciju sistēmu un/vai iekārtu bojājumi, kuru rezultātā ir radusies situācija, kad nevar veikt darba pienākumus:
 - ugunsgrēks;
 - viegli uzliesmojošo vielu eksplozija;
 - elektrības padeves ilgstošs pārtraukums;
 - siltumtīkla, ūdensvada vai elektrotīkla avārija;
 - kriminogēnas dabas rīcības, kā rezultātā ir bojātas iekārtas;
 - būvkonstrukciju avārijas.
- personāla krīzes – personāla nespēja veikt savus darba pienākumus:
 - infekciju slimību epidēmija;
 - masveida nelaimes gadījums darbā;
 - darbinieku masveida neattaisnota neierašanās darbā;
- dabas stihija – dabas parādība, kas izpaužas, kā nevaldāms spēks, kura rezultātā nav iespējama RKP/MN darbība.
- ārējs trešās puses apdraudējums – ja apdraudējuma rezultātā tiek pakļauta riskam inspektoru veselība un dzīvība:
 - sabiedriskās nekārtības, nemieri,
 - terora akti,
 - jebkāds cita veida apdraudējums.

Gadījumos, ja rastos reāls apdraudējums karantīnas kaitēkļu izplatībai Latvijā, RD rīkotos atbilstoši VAAD izstrādātajiem rīcības plāniem par ārkārtas situācijām karantīnas kaitēkļu konstatēšanas gadījumos.

Savukārt, dzīvnieku slimību draudu gadījumos, RD rīkotos atbilstoši PVD izstrādātajiem slimību apkarošanas plāniem.

14. PVD darbības virziens – “Dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu un dzīvnieku barības eksporta uzraudzība, jaunu eksporta tirgus iespēju atvēršana, esošo uzturēšana”

14.1. Mērķi un uzdevumi

Darbības virziena “Dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes produktu un dzīvnieku barības eksporta uzraudzība” mērķis ir nodrošināt ES un importētājvalstu prasībām, kā arī starptautiskajiem standartiem atbilstošu eksportam paredzētu dzīvu dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes produktu un dzīvnieku barības eksporta kravu kontroli un sertifikāciju, tādējādi atbalsot valsts eksporta intereses un veicinot ilglaicīgu tirdzniecības attiecību uzturēšanu.

Starptautiskās tirdzniecības daļas uzdevumi:

- nodrošināt veterinārajām un veselības prasībām atbilstošu dzīvu dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, dzīvnieku barības eksporta kravu sertifikāciju;
- uzturēt un attīstīt sadarbību ar aktuālajām un potenciālajām Latvijas eksporta mērķa valstu kompetentajām institūcijām. Piedalīties starpinstucionālajās darba grupās un sadarboties ar profesionālajām asociācijām, sniegt konsultācijas uzņēmējiem. Veicināt Latvijas uzņēmumu ārējā tirgus apgušanu un eksporta iespēju attīstību un paplašināšanu.

14.2. Situācijas raksturojums

Turpinoties ĀCM izplatībai un uzliesmojumu konstatējumiem Latvijas teritorijā, kā arī balstoties uz potenciālajiem draudiem par putnu gripas izplatīšanās Latvijā, kaimiņvalstīs un citās tuvējās ES DV, kā arī ņemot vērā ģeopolitiski situāciju Pasaulē, sankciju piemērošanu un joprojām spēkā esošo Krievijas Federācijas piemēroto embargo pārtikas produktu importam un zvejas produktu importam no Latvijas, ekonomiskā un epizootoloģiskā situācija valstī ir izraisījusi industrijas pārstāvju pastiprinātu interesi par jaunu eksporta tirgu atrašanās un apgūšanas, un esošo tirgu saglabāšanas iespējām. PVD Starptautiskās tirdzniecības daļas eksperti aktīvi sadarbojas ar citu valstu kompetentajam iestādēm un vēstniecībām, lai saglabātu esošos tirgus, operatīvi risinātu problēmu situācijas un nodrošinātu jaunu tirgu atvēršanas un attīstības iespējas.

Regulāri tiek gatavota un sniegta informācija Starpvaldību komisiju sanāksmju sagatavošanai, ka arī pārstāvētas Latvijas eksportētāju uzņēmumu intereses starpvaldību komisiju sēdēs. Notiek aktīva sadarbība ar Ārlietu ministriju, tās pārstāvniecībām dažādās 3.valstīs, Zemkopības ministriju un Ekonomikas ministriju Latvijas eksporta veicināšanas jautājumos.

Izveidoti kontakti, saskaņoti veterinārie sertifikāti un turpinās sadarbība ar Ķīnas, Brazīlijas, Saūda Arābijas, Dienvidkorejas, Vjetnamas, ASV, Austrālijas, Malaizijas, Jaunzēlandes, Izraēlas, Ukrainas, Azerbaidžānas un Uzbekistānas kompetentajām iestādēm un vēstniecībām, eksporta veicināšanai uz minētajām valstīm.

Dalība Eiropas Padomes un Eiropas Komisijas darba grupās par tirdzniecību ar trešajām valstīm un EK TRACES ekspertu darba grupā, kā rezultātā iegūta aktuālākā informācija un tiek sniegti komentāri un priekšlikumi EK pozīcijas veidošanai sarunām.

14.3. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai

- Nodrošināt informācijas apmaiņu ar Eiropas Komisijas (EK) atbildīgajām institūcijām, uzturēt un attīstīt sadarbību ar Eiropas Savienības un citu valstu kompetentajām institūcijām dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, dzīvnieku barības tirdzniecības jomā;
- Piedalīties EK darba grupās, kā arī Latvijas ZM organizētajās darba grupās jaunu normatīvo aktu izstrādē;
- Sertifikācijas nodrošināšana atkarībā no tirgus attīstības tendencēm un saskaņā ar importētājvalstu prasībām;
- Nodrošināt elektronisku paziņošanu un pilnībā elektroniskas sertifikācijas pielietošanu, iekšējās tirdzniecības t.i. kravu izvešanas uz ES dalībvalstīm(TRACES NT el. sertifikācijas platforma);
- Pilnveidot un uzturēt dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu, dzīvnieku barības pieteikumu un eksporta uzskaites un analītisko datu bāzi SERTIS;
- Piedalīties TSV inspektoru mācību programmu izstrādē un nodrošināt veterināro (veselības) sertifikātu izrakstīšanai pilnvaroto inspektoru apmācības;
- Veicināt jaunu eksporta mērķa valstu kompetento iestāžu sadarbību un vienošanās panākšanu, dodot iespējas Latvijas dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu eksportam;

- Saskaņot veterināros (veselības) sertifikātu modeļus ar attiecīgo importētājvalstu kompetentajām iestādēm;
- Uzturēt informācijas apmaiņu ar citu valstu kompetentajām iestādēm, t.sk. aktuālu problēmsituāciju risināšanā;
- Piedalīties Somijas, Igaunijas un Latvijas kopprojektā “BREEDEXPO” (2019 – 2025) par liellopu un reproduktīvo produktu eksporta iespējām.

14.4. Sadarbība ar citām institūcijām

- Starptautiskās tirdzniecības jomā ir sadarbība ar Eiropas Komisiju, vēstniecībām, citu valstu kompetentajām institūcijām, kā rezultātā tiek iegūta nozīmīga informācija par prasību piemērošanu tirdzniecībai ar trešajām valstīm. Minētās iestādes sniedz atbalstu arī eksporta veicināšanas dokumentācijas un komunikācijas nodrošināšanai, kad nepieciešams komunicēt tikai pa diplomātiskajiem kanāliem.
- Sadarbība ar Zemkopības ministriju, Ekonomikas ministriju, Ārlietu ministriju un profesionālajām asociācijām un Galveno Muitas pārvaldi ar mērķi uzlabot Latvijas sociāli-ekonomisko situāciju un veicināt eksporta attīstību.

14.5. Svarīgākie uzdevumi darbības virziena īstenošanai 2023. - 2027. gadam

- Dzīvnieku un dzīvnieku izcelsmes produktu eksporta uzraudzība ir pasākumu kopums, kas pamatojas uz ar importētājvalstīm saskaņotu un starptautiskajiem standartiem atbilstošu eksportam paredzētu dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes pārtikas, nepārtikas produktu un dzīvnieku barības sertifikāciju un kontroli, nodrošinot starptautisko tirdzniecību.

III daļa

References laboratorijas

15. Nacionālās references laboratorija – pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts “BIOR”

15.1. Pilnvarojums un akreditācija

Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts “BIOR” (turpmāk – BIOR) ir ZM tiešā pakļautībā esošs valsts zinātniskais institūts ar atvasinātas publiskas personas statusu. BIOR ir vadošā institūcija Latvijas Republikā, kas veic laboratoriskos izmeklējumus dzīvnieku infekcijas slimību diagnostikā un pārtikas produktu kontrolē, kā arī laboratoriskos izmeklējumus, kas saistīti ar vidi, vides sanitāro higiēnu un veterināro zāļu, farmaceitisko produktu, dzīvnieku barības un augu izcelsmes pārtikas apriti. Saskaņā ar Regulas (EK) 2017/625 prasībām Ministru Kabineta noteikumi Nr.864 “Noteikumi par references laboratorijas statusa piešķiršanas un akreditācijas kārtību, funkcijām un

pienākumiem, kā arī iekārtām un aprīkojumam noteiktajām prasībām pārtikas, dzīvnieku barības un veterinārajā jomā” (no 04.08.2009.) nominē institūtu BIOR kā Nacionālo references laboratoriju šādās jomās:

- pārtika, materiāli un priekšmeti, kas nonāk saskarē ar pārtiku, dzīvnieku barība, atliekvielas, tai skaitā pesticīdu atliekvielas un slimību ierosinātāju antimikrobiālā rezistence – 22 jomas un sadarbība ar 25 šajās jomās nominētajām EURL.
- dzīvnieku veselība un dzīvnieku infekcijas slimību diagnostika un diagnozes standartu un metožu kontrole un uzraudzība – 19 jomas un sadarbība ar 14 šajās jomās nominētajām.

Nacionālās references laboratorijas vadītājs visās jomās ir institūta BIOR direktore Olga Valciņa (kontakti - tel.: +371 67620526; fakss: +371 67620434; e-pasts: bior@bior.lv).

Katrā no nominācijas jomām BIOR ir noteiktas galvenās funkcijas:

- sadarboties ar Eiropas Savienības references laboratoriju;
- koordinēt to laboratoriju darbības, kas veic oficiālo kontroli;
- organizēt starp laboratoriju salīdzinošos testus (SST) oficiālo valsts laboratoriju starpā un nodrošina atbilstīgu paveiktā darba kontroli pēc šiem salīdzinošajiem testiem;
- nodrošināt Kopienas references laboratorijas piegādātās informācijas izplatīšanu kompetentajai iestādei un oficiālajām valsts laboratorijām;
- sniegt zinātnisku un tehnisku palīdzību kompetentajai iestādei tās koordinēto kontroles plānu īstenošanā.

Nacionālās references laboratorijas uzdevumi un pienākumi noteikti Regulas (EK) 2017/625 101. pantā. BIOR uzdevumus un funkcijas references jomā papildus reglamentē arī šādi nacionālie normatīvie akti:

- Pārtikas aprites uzraudzības likums;
- Veterinārmedicīnas likums;
- Ģenētiski modificēto organismu aprites likums;
- MK 04.08.2009. noteikumi Nr. 864 “Noteikumi par references laboratorijas statusa piešķiršanas un akreditācijas kārtību, funkcijām un pienākumiem, kā arī iekārtām un aprīkojumam noteiktajām prasībām pārtikas, dzīvnieku barības un veterinārajā jomā”. Šie noteikumi nosaka BIOR Nacionālās References laboratorijas funkcijas;
- Komisijas Regula (EK) Nr. 543/2008 (2008. gada 16. jūnijs) par kārtību, kādā piemērojama Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz mājputnu gaļas tirdzniecības standartiem;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/429 (2016. gada 9. marts) par pārnēsājamām dzīvnieku slimībām un ar ko groza un atceļ konkrētus aktus dzīvnieku veselības jomā (“Dzīvnieku veselības tiesību akts”).

Visi BIOR regulējošie normatīvie akti pieejami tā [mājaslapā](#).

Valsts pasūtījuma izpilde oficiālajai kontrolei tiek īstenota saskaņā ar trīspuseji noslēgto līgumu starp Zemkopības ministriju, Pārtikas un veterināro dienestu un Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu “BIOR”. Līguma Nr. 2018/42 (09.03.2018.) Laboratoriskās kontroles izmeklējumi ir būtiska valsts uzraudzības sastāvdaļa. Izmeklējumu rezultāti tiek izmantoti kā apliecinājums uzraudzībai pakļauto objektu atbilstībai normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

BIOR ir kompetents veikt:

- pārtikas produktu un dzīvnieku barības ķīmisko, mikrobioloģisko, radioķīmisko un gamma spektrometrisko testēšanu; labības un tās pārstrādes produktu ķīmisko testēšanu; minerālūdens, alkoholisko dzērienu, iepakojamo materiālu, parfimērijas un kosmētisko līdzekļu, rotaļlietu, atmosfēras, iekštelpu un darba zonas gaisa ķīmisko un fizikāli ķīmisko testēšanu; vides fizikālo testēšanu, ūdens ķīmisko un mikrobioloģisko testēšanu; virsmu nomazgājumu mikrobioloģisko testēšanu; pārtikas produktu sensorisko vērtēšanu; gaisa, dzeramā ūdens, virsmu nomazgājumu un pārtikas produktu paraugu ņemšanu;
- dzīvnieku kliniskā un patoloģiskā materiāla patoloģisko, mikrobioloģisko, virusoloģisko un seroloģisko testēšanu, dzīvnieku barības un apkārtējās vides mikrobioloģisko testēšanu;
- cilvēka slimību mikrobioloģisko un parazitoloģisko diagnostiku, izmeklējumus infekcijas saslimšanu perēkļos, izmeklējumus peldvietu ūdens kvalitātes monitoringa nodrošināšanai, baktēriju dabas infekciju izraisītāju cirkulācijas mikrobioloģiskos izmeklējumus, nodrošināt specifiskus laboratoriskos izmeklējumus cilvēka veselībai bīstamu, ārkārtēju situāciju gadījumos.

Kopš 1995. gada BIOR ir novērtēts un akreditēts Latvijas nacionālajā akreditācijas institūcijā – Valsts aģentūra “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” (turpmāk – LATAK) atbilstoši standarta LVS EN ISO/IEC 17025 prasībām. Akreditācijas reģistrācijas Nr. LATAK-T-012.

Šobrīd BIOR laboratoriju akreditācijas sfērā ietilpst vairāk nekā 400 testēšanas metodes, kas aptver dažādus analīžu veidus, gandrīz pilnībā nodrošinot oficiālo valsts uzraudzības programmu izpildi.

Informācija par akreditāciju un akreditācijas sfēru atrodama:

- [LATAK mājaslapā](#),
- [BIOR mājaslapā](#).

Pārtika, materiāli un priekšmeti, kas nonāk saskarē ar pārtiku, dzīvnieku barību, atliekvielas, tai skaitā pesticīdu atliekas, un slimību ierosinātāju antimikrobiālā rezistence

Joma/parametrs	MK noteikumi 864/2009* pants	EURL (Regulas (EK) 2017/625 147. pants**	NRL kontaktpersona Institūtā “BIOR”	NRL informatīvs kontakts
Zoonozes (<i>Salmonella</i>) analīzes un testi	7.1.1.	RIVM / Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu Bilthoven Nīderlande	MPL Bakterioloģijas grupas vecākā eksperte Madara Streikiša madara.streikisa@bior.lv	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Kibilds juris.kibilds@bior.lv MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jelena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv
Jūras biotoksīnu monitorings	7.1.2.	AECOSAN / Agencia Española de Consumo, Seguridad Alimentaria y Nutrición Vigo Spānija	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv	
<i>Listeria monocytogenes</i>	7.1.3.	ANSES / Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail Laboratoire de sécurité des aliments Maisons-Alfort Francija	MPL Mikrobioloģijas grupas vecākā eksperte Jekaterina Mogiļuka jekaterina@mogiluka@bior.lv	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vecākā eksperte Silva Gradovska silva.gradovska@bior.lv

Koagulāzes pozitīvie stafilokoki, tostarp <i>Staphylococcus aureus</i>	7.1.4.	ANSES / Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail Laboratoire de sécurité des aliments Maisons-Alfort Francija	MPL Mikrobioloģijas grupas vecākā eksperte Jekaterina Mogiļuka jekaterina@mogiluka@bior.lv	MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jeļena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Kibilds juris.kibilds@bior.lv
<i>E.coli</i> , tostarp verotoksigēnās <i>E.coli</i> (VTEC)	7.1.5.	ISS / Istituto Superiore di Sanità Roma Itālija	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Kibilds juris.kibilds@bior.lv	MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jeļena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv MPL Mikrobioloģijas grupas vecākā eksperte Jekaterina Mogiļuka jekaterina.mogiluka@bior.lv
Kampilobaktērijas	7.1.6.	SVA / Statens Veterinärmedicinska Anstalt Uppsala Zviedrija	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Kibilds juris.kibilds@bior.lv	MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jeļena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv MPL Mikrobioloģijas grupas vecākā eksperte Jekaterina Mogiļuka jekaterina@mogiluka@bior.lv
Parazīti (īpaši <i>Trichinella</i> , <i>Echinococcus</i> , <i>Anisakis</i>)	7.1.7.	ISS / Istituto Superiore di Sanità Roma Itālija	MPL Parazitoloģijas grupas vadītāja Gunita Dekсне gunita.deksne@bior.lv	MPL Parazitoloģijas grupas vecākā eksperte Zanda Ozoliņa zanda.ozolina@bior.lv
Antimikrobiālā rezistence	7.1.8.	DTU / Fødevareinstituttet Danmarks Tekniske Universitet København Dānija	MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jeļena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv	MPL Bakterioloģijas grupas vecākā eksperte Madara Streikiša madara.streikisa@bior.lv MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Kibilds juris.kibilds@bior.lv
Dzīvnieku proteīni dzīvnieku barībā	7.1.9.	CRA-W / Centre wallon de recherches agronomiques Gembloux Beļģija	MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Piģinka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vecākā eksperte Lilija Kovaļčuka lilija.kovalcuka@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Līga Ansonska liga.ansonska@bior.lv
Veterināro zāļu un piesārņotāju atliekas dzīvnieku izcelsmes pārtikā Direktīvas 96/23/EK I pielikuma grupas: A 1, A2, A 3, A4, B2d, B3d. Ietver hormonālo augšanu veicinošo savienojumu, sedatīvo līdzekļu un mikotoksīnu klātbūtnes noteikšanu.	7.1.10. (1)	WFSR / Wageningen Food Safety Research Wageningen, Nīderlande	ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Veterināro zāļu un piesārņotāju noteikšana dzīvnieku izcelsmes pārtikā. Direktīvas 96/23/EK I pielikuma grupas: • A6: nitrofurāni, hloramfenikols un dapsons • B1: MRL atļautie pretmikrobu līdzekļi, tostarp hinoloni un sulfonamīdi, • B2f: neatļautie hinoksalīni, kā karbadokss un olakvīndokss, • B3e: neatļautas krāsvielas, kā malahītzālā, kristālvioletā (genciānvioletā), briljantzālā.	7.1.10. (2)	ANSES / Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail Laboratoire de Fougères Francija	ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Veterināro zāļu un piesārņotāju noteikšana dzīvnieku izcelsmes pārtikā. Direktīvas 96/23/EK I pielikuma grupas A5, B2 a,b,e: • beta agonisti (vielas, kuras noteiktās devās var izmantot, lai palielinātu dzīvnieku	7.1.10. (3)	BVL / Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit Berlin Vācija	ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv

nobarošanas spēju); • antihelminti (prettārpu līdzekļi); • kokcidiostati, tostarp nitroimidazoli; • nesteroidie pretiekaisuma līdzekļi (NPL).				
Transmisīvā sūklveida encefalopātija (TSE)	7.1.11.	IZSTO / Konsorcijs, kuru vada IZSPLVA: Istituto Zooprofilattico Sperimentale del Piemonte, Liguria e Valle d'Aosta (IZSPLVA) Via Bologna 148 10154 Torino Itālija Istituto Superiore di Sanità (ISS) Viale Regina Elena 299 00161 Roma Itālija (Regulas (EK) Nr. 999/2001 X pielikuma B nodaļa)	MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Piģinka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Līga Ansonska līga.ansonska@bior.lv
Dzīvnieku ēdināšanā lietotās piedevas	7.1.12.	JRC / Joint Research Centre of the European Commission Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs, Geel, Beļģija	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv	
Ģenētiski modificēti organismi (GMO)	7.1.13.	JRC / Joint Research Centre of the European Commission Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs Ispra, Itālija (Regula (EK) Nr. 1829/2003)	Riska novērtēšanas un epidemioloģijas nodaļas vadošā pētniece Lelde Grantīna-Ieviņa lelde.grantina-ievina@bior.lv	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vecākā eksperte Lilija Kovaļčuka lilija.kovalcuka@bior.lv
Materiāli, kam paredzēts nonākt saskarē ar pārtiku	7.1.14.	JRC / Joint Research Centre of the European Commission Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs Ispra, Itālija	ĶL Hromatogrāfijas grupas vecākā eksperte Laura Elina Tomsone laura.tomsone@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Pesticīdu atliekas graudos un barībā	7.1.15.1.	DTU / Fødevareinstituttet Danmarks Tekniske Universitet København Dānija	ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Pesticīdu atliekas dzīvnieku izcelsmes pārtikā un produktos ar augstu tauku saturu	7.1.15.2.	CVUA / Chemisches und Veterinäruntersuchungsamts Freiburg Freiburg Vācija	ĶL Masspektometrijas izcilības grupas vadītājs Dzintars Začs dzintars.zacs@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Pesticīdu atliekas augļos un dārzeņos, tostarp produktos ar augstu ūdens un augstu skābes saturu	7.1.15.3.	LAGV / Laboratorio Agrario de la Generalitat Valenciana Burjassot-Valencia Grupo de Residuos de Plaguicidas de la Universidad de Almería (PRRG) Almería Spānija	ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Pesticīdu atliekas: vienas atliekas noteikšanas metodes	7.1.15.4.	CVUA / Chemischen und Veterinäruntersuchungsamts Stuttgart Fellbach Vācija	ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Metāli un slāpekļa savienojumi barībā un pārtikā	7.1.16.	DTU / Fødevareinstituttet Danmarks Tekniske Universitet København Dānija	ĶL Elementanalīzes grupas vadītāja Kristīna Kokina kristina.kokina@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Mikotoksīni un augu toksīni barībā un pārtikā	7.1.17.	WFSR / Wageningen Food Safety Research Wageningen Nederlande	ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv
Pārstrādes procesā radušies piesārņotāji (tostarp policikliskie aromātiskie ogļūdeņraži (PAO), furāni, akrilamīds u.c.)	7.1.18.	DTU / Fødevareinstituttet Danmarks Tekniske Universitet København Dānija	ĶL Masspektometrijas izcilības grupas vadītājs Dzintars Začs dzintars.zacs@bior.lv ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevics@bior.lv

Halogenētie noturīgie organiskie piesārņotāji (NOP) barība un pārtika (tostarp dioksīni un dioksīniem līdzīgie polihlordifenili (PHD), u.c.)	7.1.19.	CVUA / Chemisches und Veterinäruntersuchungssamt Freiburg Freiburg Vācija	ĶL Masspektometrijas izcilības grupas vadītājs Dzintars Začs dzintars.zacs@bior.lv	Ķīmijas laboratorijas vadītājs Vadims Bartkevičs vadims.bartkevic@bior.lv
Vīrusi, ko pārnēsā ar pārtiku	7.1.20.	SLV / Livsmedelsverket Uppsala Zviedrija	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Ķibilds juris.kibilds@bior.lv	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vecākais eksperts Artjoms Mališevs artjoms.malisevs@bior.lv
Piens un piena produkti	7.1.21.	Pēc Latvijas likumdošanas*	Kvalitātes nodaļas vecākā eksperte Inese Ozollapa inese.ozollapa@bior.lv	
Mājputnu gaļas kopējā ūdens saturs noteikšana	7.1.22.	NRL funkcijas noteiktas Regulā (EK) 543/2008***	ĶL Masspektometrijas izcilības grupas vecākā eksperte Jana Meistere jana.meistere@bior.lv	

* 2009. gada 4. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.864 "Noteikumi par references laboratorijas statusa piešķiršanas un akreditācijas kārtību, funkcijām un pienākumiem, kā arī iekārtām un aprīkojumam noteiktajām prasībām pārtikas, dzīvnieku barības un veterinārajā jomā" (aktualā versija no 21.02.2020.)

** Likumdošana par prasībām Eiropas Savienības references laboratorijām un to uzdevumiem noteikta Regulā (ES) No 2017/625, kas stājas spēkā 2018.gada 29. aprīlī. Skat. arī ES mājaslapu.

*** Komisijas Regula (EK) Nr. 543/2008 (2008. gada 16. jūnijs) par kārtību, kādā piemērojama Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz mājputnu gaļas tirdzniecības standartiem. Jaunākā konsolidētā versija: 02008R0543-20130701

Dzīvnieku veselības un dzīvnieku infekcijas slimību diagnostika

Joma/parametrs	MK noteikumi 864/2009* pants	EURL (Regulas (EK) 2017/625 147. pants**	NRL kontaktpersona Institutā "BIOR"	NRL informatīvs kontakts
Klasiskais cūku mēris	7.2.1.	Institut für Virologie der Tierärztlichen Hochschule Hannover Hannover, Vācija (Padomes Direktīva 2001/89/EK)	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Svetlana Cvetkova svetlana.cvetkova@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Pigiņka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv
Putnu gripa, Nūkās slimība	7.2.2. 7.2.3.	IZSVE / Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSVE) Legnaro, Itālija (Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2018/662)	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Svetlana Cvetkova svetlana.cvetkova@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Pigiņka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv
Cūku vezikulārā slimība <i>Ar Komisijas deleģēto Regulu (ES) 2018/1629 no 21.04.2021. svītrotā no Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/429 II pielikuma "Dzīvnieku slimību saraksts" par pārnēsājamām dzīvnieku slimībām</i>	7.2.4.	Daļēji ietilpst ESRL Mutes un nagu sērgai funkcijās un pienākumos (ANSES & CODA-CERVA)	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Pigiņka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv
Zivju un vēzveidīgo slimības	7.2.5.	DTU / Danmarks Tekniske Universitet Veterinærinstituttet Afdeling for Diagnostik og Beredskab – Fiskesygdomme, Kemitorget, Bygning 202 2800 Kgs. Lyngby Dānija	Zivju slimības: MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Žanete Zommere zanete.zommere@bior.lv Vēzveidīgo slimības: MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Ķibilds juris.kibilds@bior.lv	MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Pigiņka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv
Gliemju slimības	7.2.6.	IFREMER / L'Institut français de recherche pour l'exploitation de la mer Boîte Postale 133 17390 La Tremblade Francija	MPL Mikroorganismu genoma izpētes grupas vadītājs Juris Ķibilds juris.kibilds@bior.lv	MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Sanita Lūciņa sanita.lucina@bior.lv

Āfrikas cūku mēris	7.2.8.	CISA / Centro de Investigación en Sanidad Animal, 28130 Valdeolmos, Madrid Spānija	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Svetlana Cvetkova svetlana.cvetkova@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Pigiņka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv
Mutes un nagu sērga	7.2.9.	ANSES & CODA-CERVA Konsorcijs: Pārtikas nekaitīguma, vides un darba aizsardzības aģentūras (ANSES) Dzīvnieku veselības laboratorija, Maisons-Alfort, Francija, un Veterinārās un agroķīmiskās pētniecības centrs (CODA-CERVA), Uccle, Beļģija	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Inga Pigiņka-Vjačeslavova inga.piginka@bior.lv
Bruceleze	7.2.10.	ANSES / Laboratoire de santé animale Maisons-Alfort Francija	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv	MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jeļena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv
Zirgu dzimtas dzīvnieku slimības, izņemot Āfrikas zirgu mēri	7.2.11.	ANSES / Laboratoire de santé animale/Laboratoire de pathologie équine Maisons-Alfort Francija	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv Mob.tālr.: +371 28656411 Virusālās slimības: MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Žanete Zommere zanete.zommere@bior.lv	MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jeļena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv Mob.tālr.: +371 28645846 MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Līga Ansonska līga.ansonska@bior.lv
Trakumsērga, trakumsērgas vakcinu efektivitātes pārraudzība	7.2.12. 7.2.7.	ANSES / Laboratoire de la rage et de la faune sauvage de Nancy Malzeville, Francija	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Žanete Zommere zanete.zommere@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Līga Ansonska līga.ansonska@bior.lv
Govju tuberkuloze	7.2.13.	VISAVET / Laboratorio de vigilancia veterinaria, Facultad de Veterinaria, Universidad Complutense de Madrid Madrid, Spānija	MPL Bakterioloģijas grupas vecākā eksperte Madara Streikiša madara.streikisa@bior.lv	MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Līga Ansonska līga.ansonska@bior.lv
Bišu veselība	7.2.14.	ANSES / Sophia-Antipolis Laboratory Sophia-Antipolis Francija	MPL Parazitoloģijas grupas vadītāja Gunita Dekсне gunita.deksne@bior.lv	MPL Parazitoloģijas grupas vecākā eksperte Zanda Ozoliņa zanda.ozolina@bior.lv MPL Bakterioloģijas grupas vadītāja Jeļena Avsejenko jelena.avsejenko@bior.lv MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Aleksandra Vežāne aleksandra.vezane@bior.lv Pesticīdi: ĶL Hromatogrāfijas grupas vadītāja Iveta Pugajeva iveta.pugajeva@bior.lv
Capripox virusu izraisītās slimības (nodulārais dermatīts un aiņu un kazu bakas)	7.2.15.	SCIENSANO / Laboratory Facilities Groeselenberg 99 B1180 Uccle Belgium	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Svetlana Cvetkova svetlana.cvetkova@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Sanita Lūciņa sanita.lucina@bior.lv

Mazo atgremotāju mēris	7.2.16.	CIRAD / Centre de coopération internationale en recherche agronomique pour le développement TA A-15/G, Campus International de Baillarguet 34398 Montpellier Cedex, Francija	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Svetlana Cvetkova svetlana.cvetkova@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Sanita Lūciņa sanita.lucina@bior.lv
Āfrikas zirgu mēris un infekciozais katarālais drudzis (<i>bluetongue</i>)	7.2.17.	LCV / Laboratorio Central de Veterinaria Área de Sanidad Animal Ctra. M-106, P.K. 1,4 28110 Algete (Madrid) Spānija	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Svetlana Cvetkova svetlana.cvetkova@bior.lv	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv MPL Patoloģijas grupas vecākā eksperte Līga Ansonska līga.ansonska@bior.lv
Govju enzootiskā leikoze	7.2.18.	NRL uzdevumi un atbildība noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2016/429*** Friedrich-Loeffler-Institut Federal Research Institute for Animal Health OIE Reference Laboratory for Enzootic Bovine Leukosis (EBL) Südufer 10, 17493 Greifswald – Insel Riems, Vācija	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vadītāja Laura Krivko laura.krivko@bior.lv
Aujeski slimība	7.2.19.	NRL uzdevumi un atbildība noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2016/429***	MPL Seroloģijas grupas vadītāja Žanete Šteingolde zanete.steingolde@bior.lv	MPL Virusoloģijas grupas vecākā eksperte Svetlana Cvetkova svetlana.cvetkova@bior.lv

* 2009. gada 4. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.864 "Noteikumi par references laboratorijas statusa piešķiršanas un akreditācijas kārtību, funkcijām un pienākumiem, kā arī iekārtām un aprīkojumam noteiktajām prasībām pārtikas, dzīvnieku barības un veterinārajā jomā" (aktualā versija no 21.02.2020.)

** Likumdošana par prasībām Eiropas Savienības references laboratorijām un to uzdevumiem noteikta Regulā (ES) No 2017/625, kas stājas spēkā 2018.gada 29. aprīlī. Skat. arī ES mājaslapu.

*** Komisijas Regula (EK) Nr. 543/2008 (2008. gada 16. jūnijs) par kārtību, kādā piemērojama Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz mājputnu gaļas tirdzniecības standartiem. Jaunākā konsolidētā versija: 02008R0543-20130701

15.2. Personāla resursi un apmācību sistēma

Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu "BIOR" vada tā direktors, kuru amatā ievēl institūta Zinātniskā padome. BIOR darbību nosaka Nolikums, kuru apstiprinājusi institūta Zinātniskā padome ar Zinātniskās padomes sēdes lēmumu.

Institūta “BIOR” struktūrshēma

BIOR šobrīd pamatdarbā ir nodarbināti 366 darbinieki. Augstākā izglītība ir 307 institūta darbiniekiem, t.sk. 98 darbiniekiem ir bakalaura grāds, 79 darbiniekiem – maģistra grāds, 24 – doktora zinātniskais grāds.

Lielai daļai BIOR darbinieku ir zinātniskā darba pieredze, piedaloties gan nacionālos, gan starptautiskos pētniecības projektos. Institūta darbinieki savu pētījumu rezultātus un galvenos secinājumus publisko dažādās nozīmes un līmeņu semināros, konferencēs, simpozijos un sanāksmēs Latvijā un ārvalstīs. Aktīvi tiek veikta sabiedrības informēšana, izmantojot plašsaziņas līdzekļus.

BIOR laboratoriju vadošie speciālisti regulāri piedalās ES references laboratoriju rīkotajos pasākumos. BIOR ir nominējis katras references jomas atbildīgās personas, informācija ir iesniegta attiecīgajā ES-RL, norādot kontaktinformāciju. Tas nodrošina iespēju savlaicīgi saņemt visu nepieciešamo, aktuālo informāciju. Katras jomas atbildīgie eksperti katru gadu apmeklē ES-RL rīkotos informatīvos seminārus par dažādiem ar testēšanu saistītiem jautājumiem.

Jaunajiem darbiniekiem pirms patstāvīga darba uzsākšanas nodrošina apmācību praktiskajā un teorētiskajā jomā pieredzējušu darbinieku vadībā, arī par kvalitātes pārvaldības sistēmu. Spēju patstāvīgi strādāt nosaka laboratorijas/grupas vadītājs pēc iekšējās prasmes pārbaudes vai starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas rezultātiem.

15.3. Valsts uzraudzības programmu laboratorisko izmeklējumu izpilde

Veicot laboratoriski – diagnostisko izmeklēšanu, BIOR ieņem būtisku vietu pārtikas aprites un dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības sistēmā. Laboratorisko izmeklējumu rezultāti ir objektīvs pamats PVD rīcībai, lai nodrošinātu valstī augstu sabiedrības un dzīvnieku veselības līmeni gan ilgtermiņā, gan operatīvi rīkojoties, kādas konkrētas problēmas atrisināšanai.

Laboratoriskie izmeklējumi pārtikas aprītē tiek veikti, lai noskaidrotu produktu un to ražošanas procesu atbilstību normatīvo aktu prasībām, kā arī savlaicīgi identificētu cilvēku veselībai un dzīvībai bīstamus produktus un radītu objektīvu un neapstridamu argumentāciju to izņemšanai no aprites.

Dzīvnieku infekcijas slimību laboratoriskajā kontrolē un diagnostikā BIOR specializētās laboratorijas īsteno gan stratēģiskus, gan operatīvus uzdevumus. Stratēģiskā līmenī BIOR, veicot valsts deleģējuma izpildi, sadarbībā ar PVD uzrauga dzīvnieku veselību valstī, novērtē infekcijas slimību izplatīšanās risku. Dzīvnieku infekcijas slimību uzliesmojumu gadījumos BIOR operatīvi nodrošina visus nepieciešamos laboratoriski diagnostiskos izmeklējumus slimības diagnozes apstiprināšanai un slimības apkarošanai veikto pasākumu efektivitātes kontrolei.

Institūta BIOR laboratorijās tiek veikti dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības diagnostiskie izmeklējumi, tajā skaitā zoonožu un sevišķi bīstamo infekcijas slimību – epizootiju diagnostika.

BIOR atbild par analīžu metožu izvēli, to pielietojumu un atbilstību ES likumdošanas prasībām. Pārsvārā tās ir standartizētas testēšanas metodes (ISO, EN, OIE akceptētās standarta metodes, ES Regulās iekļautās metodes, NMKL u.c.) un, gadījumos, kad šādas metodes nav pieejamas, BIOR laboratorijās izstrādā laboratorijas (*in-house*) metodes. Tā šī darbības virziena izpilde ir tiešā veidā saistīta ar īstenoto pētniecisko darbu un zināšanu pārnesi. BIOR laboratoriju akreditētās testēšanas metodes gandrīz pilnībā nodrošina oficiālo valsts uzraudzības programmu izpildi. Atsevišķos gadījumos izmeklējumi, nelielā paraugu apjoma dēļ, ekonomiski pamatoti tiek pasūtīti ārvalstu laboratorijās un zinātniskajos institūtos.

Institūtam, kā oficiālajā kontrolē iesaistītajai laboratorijai, ir jāizpilda virkne kritēriju, lai analīžu metodi pielietotu uzraudzības procesos, tā nodrošinot augstu ticamības līmeni konkrēto analīžu rezultātiem, gan valsts oficiālajai uzraudzības sistēmai kopumā. Tas arī rada zināšanu un tehnoloģiju ietilpīgu metodoloģisko bāzi padziļinātiem eksperimentāliem pētījumiem un zinātniskajai jaunradei.

15.4. Laboratoriskās kontroles sistēma

15.4.1. Metodes

BIOR laboratorijas darbā izmanto standartizētas testēšanas metodes (ISO, EN, ES Regulās iekļautās metodes, Pasaules dzīvnieku veselības organizācijas (WOAH (iepriekš OIE)) rokasgrāmata "Diagnostisko izmeklējumu un vakcīnu standarti" norādītās metodes, NMKL u.c.) un, gadījumos, kad šādas metodes nav pieejamas, BIOR laboratorijās izstrādātās *in-house* metodes.

Lai analīžu metodes tiktu iekļautas BIOR laboratorijas metožu sarakstā – tās ir novērtētas atbilstoši kritērijiem:

- pareizība,
- piemērojamība,
- kvantitatīvās noteikšanas robeža,
- kvalitatīvās noteikšanas robeža,
- precizitāte,
- atkārtojamība,
- reproducējamība,
- selektivitāte,
- jutība,
- linearitāte,
- mērījumu nenoteiktība,
- citi kritēriji, individuāli dažādām metodēm,
- specifiskums.

Laboratorisko izmeklējumu nodrošināšanai BIOR akreditācijas sfēra aptver sekojošas testēšanas metodes un izmeklējumu veidus:

- klasiskās mikrobioloģijas metodes un fizikāli ķīmiskās metodes,
- molekulārbioloģiskās metodes,
- hromatogrāfiju,
- atomabsorbciometriju,
- masspektrometriju,

- beta- un gamma-spektrometriju,
- patoloģiskos, morfoloģiskos, histoloģiskos izmeklējumus,
- kliniski bioķīmiskos izmeklējumus,
- klasiskās mikrobioloģijas metodes baktēriju, patogēno sēnīšu, vīrusu izolēšanai un identificēšanai,
- parazitāro slimību ierosinātāju noteikšanas metodes,
- specifiskos imūnķīmiskos testus antivielu noteikšanai,
- molekulārbioloģiskās metodes infekcijas slimību ierosinātāju ģenētiskā materiāla analizēšanai.

Pilnais testēšanas metožu saraksts ir informāciju par konkrētās metodes akreditācijas statusu pieejams BIOR mājaslapā - [2019/2007 un Komisijas Lēmumu 2007/275/EK](#).

15.4.2. Prasmes pārbaudes

Prasmes pārbaudes un starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas (turpmāk – SST) ir galvenais kritērijs testēšanas metožu veikspējas apliecinājumam un pierādījumam. SST izvēle un dalības biežums tajās ir cieši saistīti ne tikai ar lietotajām metodēm, bet arī ar uzdevumiem, ko Institūta “BIOR” laboratorijas veic atbilstoši Latvijas un ES likumdošanas prasībām.

Jomās, kur Institūts “BIOR” ir oficiāli nominēts kā Nacionālā references laboratorija, dalība ES references laboratoriju organizētajās SST un SST organizēšana valstī oficiālajā kontrolē iesaistītajām laboratorijām ir obligāta.

BIOR dalība prasmes pārbaudēs

Darbība	Periodiskums
Piedalīšanās starptautiskajās vai nacionālajās SST programmās, ja metode tiek lietota valsts uzraudzības programmu izpildei.	1 x gadā.
Piedalīšanās starptautiskajās vai nacionālajās SST programmās, ja metodes akreditētas.	1 x akreditācijas periodā.
Piedalīšanās starptautiskajās vai nacionālajās SST programmās, ja metodes nav akreditētas.	Pēc testēšanas laboratoriju pieprasījuma.
Dalība ES references laboratoriju metožu validēšanas nolūkos organizētajās SST.	Pēc ES references laboratoriju uzaicinājuma.
Dalība ES references laboratoriju organizētajās SST.	Pēc ES references laboratoriju uzaicinājuma.
SST organizēšana references jomās.	Pēc likumdošanas prasībām.
SST organizēšana jauno, neakreditēto metožu vai rutīnas metožu novērtēšanai.	Savā kompetences jomā pēc testēšanas laboratoriju pieprasījuma.

15.5. Darbības un prioritāro pasākumu plāns 2023. – 2027. gadam

N.p.k.	Saturs	Plāns 2023. - 2027. gadam
1.	Jaunu molekulāri bioloģisko metožu ieviešana aktuālo dzīvnieku slimību infekciju diagnostikā.	10 metodes
2.	Jaunu seroloģisko metožu ieviešana dzīvniekiem aktuālo infekcijas slimību diagnostikā.	5 metodes
3.	Jaunu metožu ieviešana zoonožu pilnā genoma sekvenēšanai.	3 metodes
4.	Pesticīdu un veterināro zāļu noteikšanas metožu paplašināšana, ieviešot papildus savienojumu testēšanu. Metožu validācija.	30 savienojumi
5.	Jaunu ķīmisko metožu ieviešana oficiālās pārtikas uzraudzības programmas paplašināšanai. Metožu validācija.	10 metodes

16. Nacionālā references fitosanitārā laboratorija

16.1. Pilnvarojums un kompetences sfēra

NFL ir vienīgā laboratorija Latvijā, kas var/drīkst veikt augu karantīnas organismu testēšanu, kā arī veic regulējamo nekarantīnas organismu testēšanu. NFL ir VAAD AKD struktūrvienība. Laboratorijas uzdevumi ir noteikti VAAD Augu karantīnas departamenta (AKD) reglamentā Nr. 9.1-1/1 (21.12.2013).

Ministru kabineta 2012. gada 28. februāra noteikumi Nr. 152 “Kārtība, kādā Valsts augu aizsardzības dienests veic references laboratorijas funkcijas augu karantīnas organismu un augiem sevišķi bīstamu organismu laboratoriskajā diagnostikā” nosaka kārtību, kādā VAAD veic references laboratorijas funkcijas.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta regulaas (ES) 2017/625 100. pantā ir noteikts, ka dalībvalstis katrai ES references laboratorijai (ES RL), kas nozīmēta saskaņā ar 93. panta 1. punktu, nozīmē vienu vai vairākas nacionālās references laboratorijas.

NFL, būdama nacionālā references laboratorija, aktīvi sadarbojas ar ES references laboratorijām bakterioloģijā, entomoloģijā, virusoloģijā, helmintoloģijā, mikoloģijā un molekulārās bioloģijas jomā.

Valsts aģentūra “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” ir novērtējis NFL atbilstību standarta LVS EN ISO/IEC 17025:2017 “Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju kompetences vispārīgās prasības”, prasībām. Līdz ar to laboratorijai ir saglabāta akreditācija atbilstībai standarta LVS EN ISO/IEC 17025:2017 prasībām akreditācijas sfērā - augu kaitīgo organismu morfoloģiskā, seroloģiskā, bioloģiskā, molekulāri bioloģiskā, bakterioloģiskā, mikoloģiskā, virusoloģiskā, entomoloģiskā, helmintoloģiskā testēšana.

16.2. Personāla resursi un apmācības sistēma

NFL šobrīd ir nodarbināti 17 darbinieki. Augstākā izglītība ir laboratorijas pārvaldībai un

visiem ekspertiem, tas nozīmē, ka 16 darbiniekiem ir maģistra grāds. Viens darbinieks ir doktora grāda bioloģijā pretendents.

Daudziem laboratorijas ekspertiem ir liela pieredze, piedaloties gan nacionālos, gan starptautiskos projektos. Dažādas nozīmes konferencēs, sanāksmēs, laboratorijas personāls dalās ar savu pieredzi gan augu kaitīgo organismu diagnostikas jomā, gan laboratorijas kvalitātes sistēmas uzturēšanā un metožu akreditēšanā.

Aktīvi tiek veikta sabiedrības informēšana, izmantojot plašsaziņas līdzekļus par augiem kaitīgajiem organismiem.

Laboratorijas eksperti regulāri piedalās ikgadējās Eiropas Savienības references laboratoriju rīkotajās apmācībās. NFL ir nominējis katras references jomas atbildīgās personas, informācija ir iesniegta attiecīgajā ES RL. Tas nodrošina iespēju savlaicīgi saņemt visu nepieciešamo informāciju attiecībā uz apmācībām, kā arī starplaboratoriju salīdzinošajām testēšanām (SST).

Laboratorijas vadītājs nosaka atbildīgo jauno ekspertu apmācībai, kurš sastāda apmācību plānu, apmāca, uzrauga, novērtē un organizē eksāmenu. Pēc sekmīgas apmācības un eksāmena nokārtošanas laboratorijas vadītājs pilnvaro jauno ekspertu. Pēc pilnvarojuma saņemšanas jaunā eksperta kompetenci pirmo pusgadu uzrauga atbildīgais eksperts ar paralēlo testēšanu, apliecinot to ar savu parakstu testēšanas protokolos.

Laboratorijas personāla apmācība tiek plānota katru gadu.

16.3. Valsts uzraudzības programmu laboratorisko izmeklējumu izpilde

Veicot kvalitatīvu augu karantīnas un regulējamo nekarantīnas organismu testēšanu, NFL palīdz īstenot AKD mērķi: ieviest fitosanitāro sistēmu, lai laikus konstatētu kaitīgo organismu parādīšanos, noteiktu augu karantīnas pasākumus apjomā, lai likvidētu vai ierobežotu kaitīgo organismu izplatīšanos un samazinātu to negatīvo ietekmi atbilstoši Latvijas un Eiropas Savienības tieši piemērotajiem normatīvajiem aktiem.

Laboratorijas piedalās VAAD ikgadējā uzraudzības plāna augu karantīnas jomā izpildē, testējot plānā noteiktos augu kaitīgos organismus konkrētiem paraugiem, ko iesniedz VAAD reģionālo nodaļu inspektori. Laboratorijas personāls sniedz kritēriju un principu priekšlikumus pārbaūžu plānošanai. Savlaicīgi tiek plānoti nosakāmie rādītāji, lai tiem izvērtētu testēšanas metožu pieejamību.

16.4. Laboratoriskās kontroles sistēma

16.4.1. Metodes

NFL savā darbībā izmanto testēšanas metodes, kas balstās uz Eiropas un Vidusjūras Augu aizsardzības organizācijas (EPPO) izdotajiem diagnostikas protokoliem. Metodes ir laboratorijā validētas, savukārt tās, kurām validācijas dati jau iekļauti EPPO diagnostikas protokolos, ir verificētas.

Atkarībā no metodes tām ir noteikti sekojoši kritēriji: jutīgums, specifiskums, selektivitāte, atkārtojamība, reproducējamība.

Šobrīd NFL akreditācijas sfērā ietilpst 27 metodes, kas aptver dažādus metožu bioloģiskos principus: morfometriskās, seroloģiskās, molekulāri bioloģiskās, bioloģiskās.

16.4.2. Prasmes pārbaudes

Lai nodrošinātu rezultātu ticamību, visas laboratorijas jomas piedalās prasmes pārbaudes programmās. Tās ietver gan iekšējās prasmes pārbaudes laboratorijā, gan starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas (SST). ES references laboratorijas vienu reizi gadā rīko prasmes pārbaudes katrā laboratorijas darbības jomā, kurās piedalīties ir obligāts nosacījums. Lai uzturētu metodes akreditāciju un izpildītu prasību, ka jāpiedalās SST vienu reizi akreditācijas periodā, NFL rīko SST Ziemeļvalstu laboratorijas tīkla ietvaros.

16.5. Darbību un prioritāro pasākumu plāns 2023. – 2027. gadam

N.p.k.	Saturs
1.	Veikt "Polimerāzes ķēdes reakcijas metodes <i>Meloidogyne fallax</i> un <i>Meloidogyne chitwoodi</i> noteikšana un identifikācija" validāciju.
2.	Iesniegt metodi "Polimerāzes ķēdes reakcijas metodes <i>Meloidogyne fallax</i> un <i>Meloidogyne chitwoodi</i> noteikšana un identifikācija" LATAK, akreditācijas iegūšanai.
3.	Ieviest elastīgās akreditācijas sfēru molekulārās bioloģijas jomā.
4.	Noorganizēt starplaboratoriju salīdzinošo testēšanu Ziemeļvalstu laboratoriju tīklam un Lielbritānijas laboratorijai (FERA) "Detection and identification of <i>Diaporthe vaccinii</i> from artificially infested cranberry (<i>Vaccinium oxycoccos</i>) twigs", apkopot rezultātus un sagatavot ziņojumu.